Bestemmingsplan Buitengebied
partiele herziening
Natuurbegraafplaats op Aust

Vastgesteld

Opdrachtgever:	Natuurbegraafplaatsen van Waarde
Rapportnummer:	RB 20.144
Datum vrijgave:	Juli 2023
Opsteller:	Dhr. M. Beek
Goedkeuring:	Dhr. H. de Roo

ruimtelijke ordening & bouw
RooBeekAdvies

Inhoudsopgave

.....1

1 HOOFDSTUK 1 INLEIDEND HOOFDSTUK 4
1.1 Inleiding 4
1.2 Aanleiding 4
1.3 Planologisch kader 5
1.4 Doel 6
1.5 Verantwoording 6
1.6 Leeswijzer 6

2 HOOFDSTUK 2 NATUURBEGRAVEN 8
2.1 Omschrijving natuurbegraven 8
2.2 Waarom natuurbegraven 9

3 HOOFDSTUK 3 LOCATIE- EN PLANBESCHRIJVING 11
3.1 Ligging plangebied 11
3.2 Planbeschrijving 13
3.3 Gedragscode inrichting en uitvoering 18
3.4 Gedragscode begravingen en verstoring 19

4 HOOFDSTUK 4 BELEIDSKADER 21
4.1 Rijksbeleid 21
4.1.1 Nationale Omgevingsvisie (NOVI) 21
4.1.2 Wet op de lijkbezorging 21
4.1.3 Besluit op de Lijkbezorging 22
4.1.4 Inspectierichtlijn Lijkbezorging, 3e herziene druk 22
4.1.5 Ladder voor duurzame verstedelijking 22
4.2 Provinciaal beleid 23
4.2.1 Omgevingsvisie Overijssel 23
4.2.2 Gebiedskenmerken 26
4.2.3 Omgevingsverordening Overijssel 31
4.3 Gemeentelijk beleid 40
4.3.1 Structuurvisie Losser 40

5 HOOFDSTUK 5 OMGEVINGSFACTOREN 42
5.1 Archeologie 42
5.2 Bodem 45
5.3 Cultuurhistorie 46
5.4 Ecologie 47
5.4.1 Algemeen 47
5.4.2 Stikstofdepositie 49
5.5 Externe en fysieke veiligheid 50
5.6 Geluid (Wet geluidhinder) 51
5.7 Luchtkwaliteit 52
5.8 Milieuhinder 52
5.9 Watertoets 55
5.10 Verkeer en vervoer 56
5.11 M.E.R.-beoordeling 58

6 HOOFDSTUK 6 ECONOMISCHE UITVOERBAARHEID 59
6.1 Grondexploitatie: 59

7 HOOFDSTUK 7 OVERLEG EN INSPRAAK 60

8 HOOFDSTUK 8 JURIDISCHE TOELICHTING 61
8.1 Algemeen 61
8.2 Toelichting op de toelichting 61
8.3 Toelichting op de planregels 62

1 Hoofdstuk 1 Inleidend hoofdstuk

1.1 Inleiding

Voorliggend bestemmingsplan is bedoeld om het juridisch kader te bieden voor het kunnen uitvoeren van een ruimtelijk initiatief. Tevens biedt voorliggend bestemmingsplan de onderbouwing van waarom het gewenste ruimtelijk initiatief inpasbaar is op de door initiatiefnemer gewenste locatie. In dit geval heeft het bestemmingsplan betrekking op de aanleg van een natuurbegraafplaats in een bosgebied nabij De Lutte (gelegen binnen het grondgebied van de gemeente Losser). De natuurbegraafplaats heeft de naam Op Aust gekregen.

1.2 Aanleiding

Langs de Zandhuizerweg bevindt zich binnen het bosgebied 't Lutterzand een bosgebied van circa 18,25 hectare dat in eigendom is van de eigenaren van het perceel Austweg 11 in De Lutte. De eigenaren hebben op dit adres een melkveehouderij, waarbij ondergeschikt recreatieve activiteiten plaatsvinden. Het erf betreft een historisch erf. De eerste aanduiding die gevonden is over het erf, is een vermelding in het schattingsregister van het jaar 1475. In 1787 vestigde de eerste Zanderink zich op Erve Aust. De huidige eigenaren zijn de achtste generatie op deze plek.

Naast het erf en agrarische gronden hebben de eigenaren ook een bosperceel in 't Lutterzand in eigendom. Het betreft een bosgebied met unieke elementen, zoals de steilrand aan de buitenbocht van de Dinkel, veel hoogteverschillen en volwasssen en markante bomen. Het bosgebied is circa 18,25 hectare groot en er wordt veel gewandeld. Op onderstaande weergave is bij benadering de contour van het plangebied zichtbaar gemaakt.

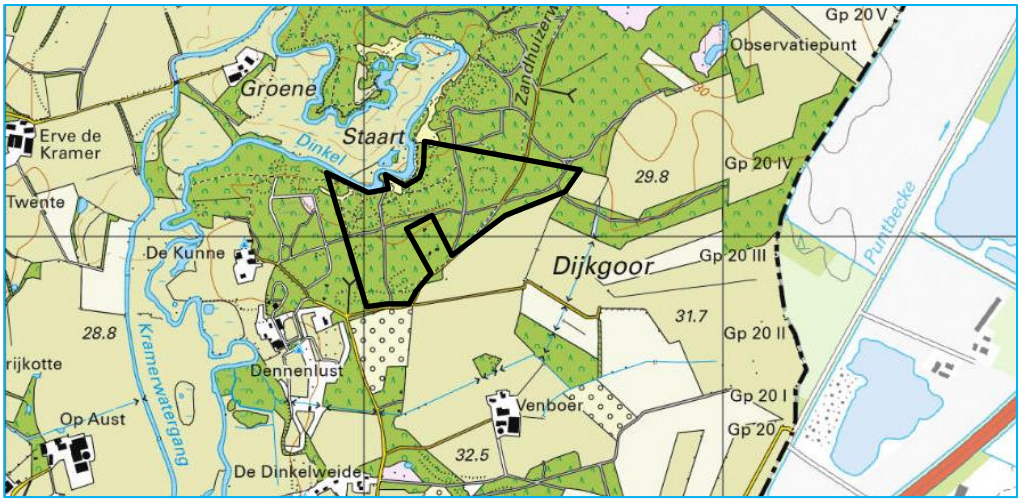

Figuur 1.1 weergave globale ligging op ondergrond van topografische kaart

Wens voor een natuurbegraafplaats
Het bosgebied van circa 18,25 hectare dient onderhouden te worden, wat veel geld kost. Onderhoud is ook noodzakelijk doordat het gebied openbaar toegankelijk is en veel gebruikt wordt door wandelaars. Deze wandelaars laten hun sporen na. Daarnaast

willen de initiatiefnemers het familiebedrijf graag toekomstbestendig houden voor volgende generaties.

Ze hebben zich daartoe bezonnen op de vraag wat ze kunnen en moeten doen om het bos in goede staat te kunnen blijven behouden, zodat het deel kan blijven uitmaken van het familiebedrijf. Ook willen ze het bos openbaar toegankelijk kunnen houden.

Door onderzoek naar de geschiedenis van het familiebedrijf kwam naar voren dat het omliggende gebied een historie van begraven heeft (urnenveld, grafheuvel, echte graven). Daarnaast hebben de initiatiefnemers een documentaire gezien over natuurbegraven, wat ze een prachtige, eervolle en duurzame manier vinden om als mens uiteindelijk toch helemaal ‘terug te gaan’ naar de natuur. Hiermee ontstond de wens om het bosgebied van circa 18,25 hectare in te richten als natuurbegraafplaats en zijn ze in contact getreden met Natuurbegraafplaatsen van Waarde.

Door het planologisch regelen van het medegebruik van het bos als natuurbegraafplaats is er sprake van een economische drager, waarmee een positieve bijdrage wordt geleverd aan de instandhouding en verdere versterking van het natuurgebied. Het medegebruik als natuurbegraafplaats levert inkomsten op, waarmee het natuurgebied blijvend kan worden versterkt en onderhouden. De verantwoordelijkheid voor het lange termijn beheer van een natuurbegraafplaats wordt ondergebracht in een aparte stichting. Deze stichting beheert een fonds dat wordt gevormd door bijdragen uit de verkoop van grafrechten. Hiermee wordt de natuur op de natuurbegraafplaats verder ondersteund en ontwikkeld.

De verwachting is dat er voldoende belangstelling is voor de realisatie van een natuurbegraafplaats op deze locatie. Binnen een straal van circa 30 minuten rijden rondom de natuurbegraafplaats sterven er per jaar circa 2550 mensen. Anno 2022 kiest ongeveer 1 % voor het natuurbegraven. Door de groeiende belangstelling naar deze manier van begraven is de verwachting dat dit percentage gat groeien naar ongeveer 5% van het totaal (dat is in Engeland nu al het geval). Voor deze begraafplaats wordt verwacht dat 2,5 % van de overledenen zal gaan kiezen voor natuurbegraven. Uitgaande van circa 2550 overlijdens per jaar zou dat uitkomen op 62 uitvaarten in 2027.

1.3 Planologisch kader

Op het plangebied is het bestemmingsplan ‘Buitengebied’ van de gemeente Losser van toepassing. Het plangebied voor de natuurbegraafplaats heeft de enkelbestemming ‘Natuur – Natuur en Bos’ en voor een deel de bestemming Verkeer - Fietspad. Daarnaast geldt deels de dubbelbestemming ‘Waarde – Archeologie 2’ en deels de dubbelbestemming ‘Waarde – Archeologie 3’. Tot slot geldt de gebiedsaanduiding ‘reconstructiewetzone – extensiveringsgebied’ en voor het uiterste noordelijke deel geldt de gebiedsaanduiding ‘speciale beschermingszone 1’ (aangewezen voor de bescherming van de instandhoudingsdoelstelling van het Natura 2000-gebied Dinkelland).

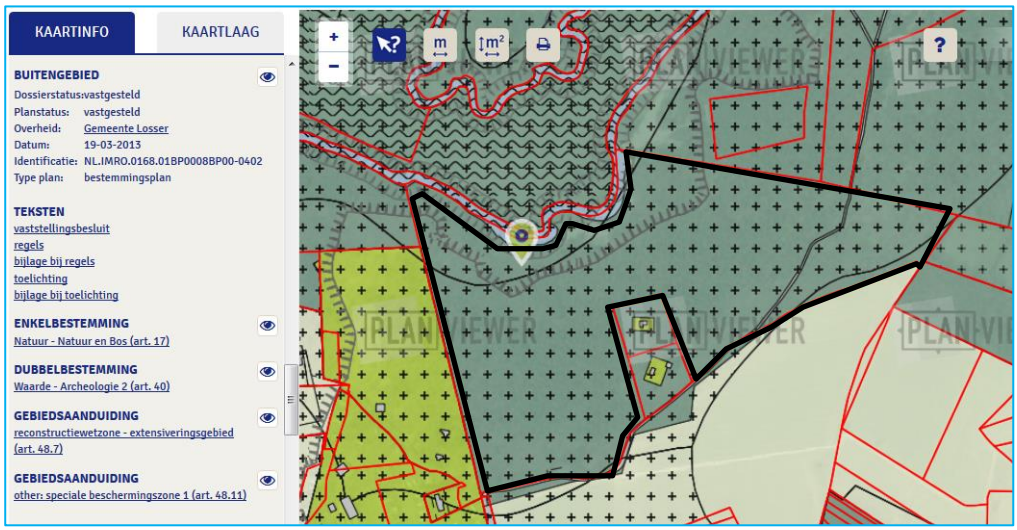

Figuur 1.2 weergave globale ligging op ondergrond van het geldende bestemmingsplan

Het realiseren van een natuurbegraafplaats op deze gronden past niet binnen deze geldende bestemmingen. Om planologisch toch medewerking te kunnen verlenen aan het voorliggende plan, is een herziening van dit bestemmingsplan noodzakelijk. De reeds van toepassing zijnde enkelbestemming ‘Natuur – Natuur en Bos’ dient te worden aangevuld met de functieaanduiding 'specifieke vorm van Natuur - natuurbegraafplaats' om dit medegebruik planologisch mogelijk te maken.

1.4 Doel

Doel van dit bestemmingsplan is het mogelijk maken van de gewenste natuurbegraafplaats nabij De Lutte. Er zal worden aangetoond dat dit doel bereikt kan worden waarbij het plan aantoonbaar niet in strijd is met een zogeheten goede ruimtelijke ordening.

1.5 Verantwoording

Bij het opstellen van voorliggend bestemmingsplan is gebruik gemaakt van diverse (beleids)documenten en websites. Sommige (beleids)documenten en beeldbeschrijvende documenten zijn in voorkomende gevallen integraal overgenomen om de inhoud zoveel mogelijk te waarborgen. Daar waar bronnen zijn gebruikt is dat in de tekst weergegeven.

1.6 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk wordt in hoofdstuk 2 een weergave gegeven van het fenomeen natuurbegraven. In hoofdstuk 3 komen de historie en ligging van het plangebied + een uitgebreide weergave van het plan terug. In Hoofdstuk 4 komen de verschillende relevante beleidsstukken voorbij die van toepassing zijn op het plan en uitgewerkt van provinciaal niveau tot gemeentelijk niveau. Hoofdstuk 5 geeft de invloed weer van het plan tot de verschillende omgevingsaspecten. In hoofdstuk 6 staat de economische uitvoerbaarheid centraal. Hoofdstuk 7 doet verslag van de inspraak- en overlegreacties, waarna hoofdstuk 8 ingaat op de juridische vertaling van het plan.

Daarna volgen nog de regels, de verbeelding en de bijbehorende bijlagen die tezamen het bestemmingsplan vormen.

2 Hoofdstuk 2 Natuurbegraven

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op het fenomeen van natuurbegraven in algemene zin en wat de realisatie van een natuurbegraafplaats kan betekenen voor het plangebied.

2.1 Omschrijving natuurbegraven

Op een natuurbegraafplaats worden mensen begraven in harmonie met de natuur. Dat betekent dat de begraafplaats het milieu zo min mogelijk belast en past binnen het bestaande bosbeheer.

Natuurbegraven is geen beschermde titel in Nederland en iedere begraafplaats kan zichzelf in principe oormerken als natuurbegraafplaats. Sinds 2013 bestaat er echter een branche vereniging (BRANA) om de formule van natuurbegraven zuiver te houden. Een paar cruciale elementen van natuurbegraven zijn:

1. Natuurbegraven houdt in dat het lichaam op een organische manier wordt teruggegeven aan de aarde, in een daarvoor bestemd stuk natuur. Respect voor de overledene gaat hand in hand met respect voor natuur en milieu;
2. Een natuurgraf wordt niet geruimd. Daarom betekent natuurbegraven eeuwigdurende rust in de schoonheid van de natuur. De grafrust beschermt daarmee ook de natuur.
3. Alleen duurzame materialen die zonder problemen weer opgenomen worden door de natuur, vergezellen het lichaam. Dan zijn er geen zorgen meer over onderhoud en verdere verplichtingen. Want de natuur verzorgt het graf en de natuurbegraafplaats beheert de natuur.
4. De natuurbegraafplaats wordt gecertificeerd als begraafplaats die voldoet aan de criteria van de Brana.
5. Een natuurgraf kan worden gemarkeerd door een schijf van onbewerkt hout van geringe afmetingen dat van nature in onze omgeving groeit. Ook een boom kan dienen als grafmarkering. Het natuurgraf is integraal onderdeel van de natuur.

De brancheverenigingBRANA bewaakt de kwaliteit, continuïteit en profilering van deze specifieke maatschappelijke voorziening. Consumenten moeten kunnen vertrouwen op een betrouwbare dienstverlening en het nakomen van de verplichting van eeuwige grafrust in goed beheerde natuur. De natuurbegraafplaats bij De Lutte zal ook lid zijn van de BRANA.

Een natuurbegraafplaats die de Brana gedragscode onderschrijft, garandeert daarmee:
de integriteit, de continuïteit en kwaliteit van het door haar gevoerde beleid en de door haar geboden diensten met betrekking tot natuurbeheer en natuurbegraven;
een correcte naleving van de gedragsregels zoals in deze gedragscode vastgelegd;
dat zij vrijwillig meewerkt aan een periodieke toetsing van de naleving van de gedragsregels door het onafhankelijke keuringsinstituut Instituut Nederlandse Kwaliteit en dat zij de conclusies daarvan accepteert.

Zolang het onafhankelijk en gekwalificeerde Instituut Nederlandse Kwaliteit vaststelt dat de gedragsregels correct worden nageleefd, kan de betreffende natuurbegraafplaats lid zijn van Brana en is zij gerechtigd tot het voeren van het Brana keurmerk.

Een gebruiker van de natuurbegraafplaats regelt een grafrecht voor onbepaalde tijd, door deze met een kwalitatieve verbinding op de grond te leggen, samen met een kettingbeding en een boetebeding.

2.2 Waarom natuurbegraven

Er ontstaat meer en meer een maatschappelijke behoefte aan natuurbegraven omdat het zich onderscheidt van bestaande begraafplaatsen. Natuurbegraven is niet voor iedereen en het zal altijd een kleiner deel uitmaken van het totale geheel aan begraven en/of cremeren. De realisatie van een natuurbegraafplaats in de gemeente Losser is interessant om een aantal redenen:

- Het geeft mensen uit de regio de kans om in de natuur te worden begraven (maatschappelijke behoefte);
- Het zorgt voor de instandhouding en verbetering van landschappelijke en natuurlijke waarden van het plangebied;
- Het zorgt er voor dat het gebied ook in de toekomst openbaar toegankelijk kan blijven voor recreanten;
- Het is een economische drager, waarmee het beheer naar de toekomst toe ook kan worden betaald (hoogwaardigheid kan in stand worden gehouden);
- Het verbindt de mens met cultuur en natuur.

De natuurbegraafplaats zal bijdragen aan de beleefbaarheid en toegankelijk houden van het gebied. Tegelijkertijd draagt het op een natuurlijke en duurzame wijze bij aan de werkgelegenheid in schone bedrijvigheid en dienstverlening rondom De Lutte. De natuurbegraafplaats zal werk gaan bieden voor circa 3 fte. De natuurbegraafplaats is zo te zien als een instrument en een economische drager waarmee de kwaliteit en continuïteit van bos en natuurgebieden onderhouden en verbeterd kan worden, immers het natuurgebied wordt aanzienlijk opgewaardeerd ten opzichte van de huidige situatie.

Op de volgende bladzijde is een 3-tal foto’s opgenomen van hoe een natuurbegraafgraf er in de praktijk uit kan zien naar voorbeeld van de bestaande natuurbegraafplaats van de initiatiefnemer in Drenthe met een weergave van het ‘natuurlijke gedenkteken’.

Figuur 2.1 weergave natuurlijk gedenkteken

Figuur 2.2 weergave natuurlijk gedenkteken

Figuur 2.3 weergave natuurlijk gedenkteken

3 Hoofdstuk 3 Locatie- en planbeschrijving

3.1 Ligging plangebied

Het plangebied van circa 18,25 hectare ligt aan de Zandhuizerweg 19 (ong.) te De Lutte, circa 2,5 kilometer ten noordoosten van de kern van De Lutte. Het plangebied bevindt zich binnen de gemeente Losser. In onderstaande figuur is de globale ligging van het plangebied vanuit een hoger gebiedsperspectief weergegeven.

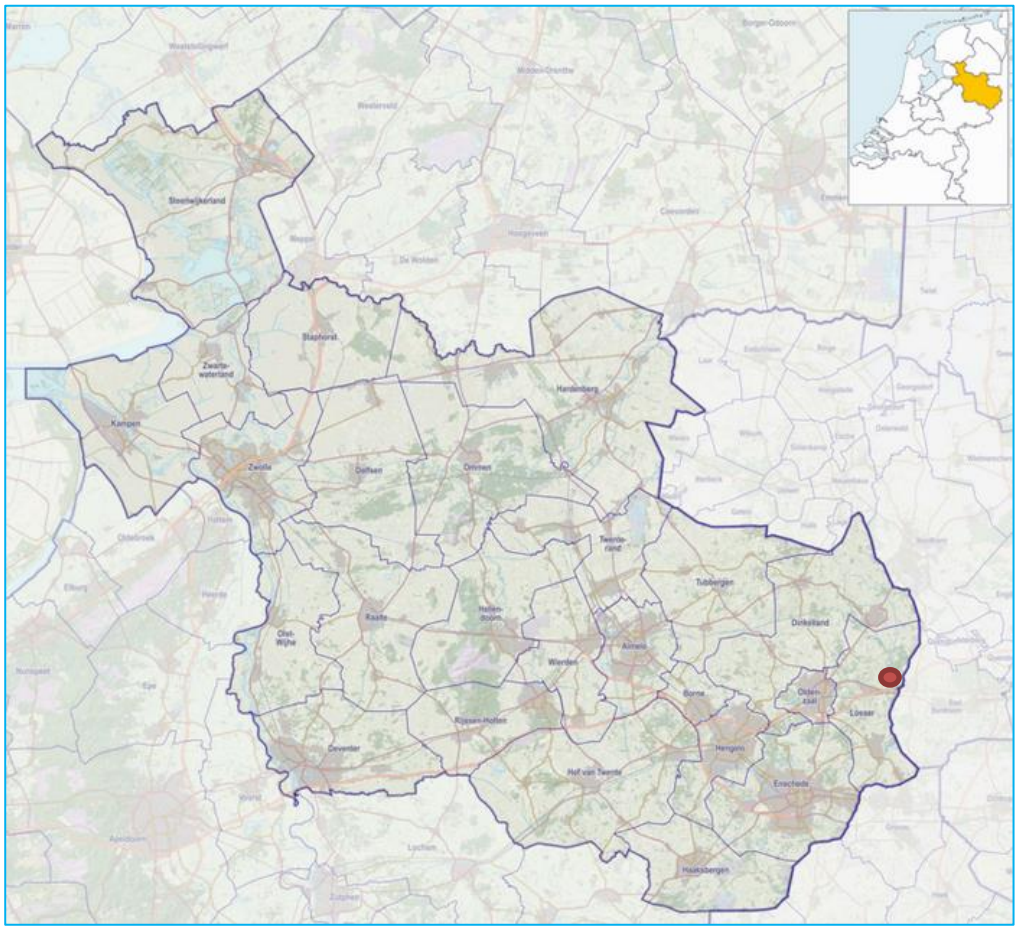

Figuur 3.1 weergave globale ligging plangebied binnen provincie Overijssel en gemeente Losser

Vervolgens volgt hierna een topografische kaart waarbij het plangebied in zijn directe omgeving zichtbaar is, waarbij het plangebied zo nauwkeurig mogelijk zichtbaar is gemaakt binnen het zwarte kader.

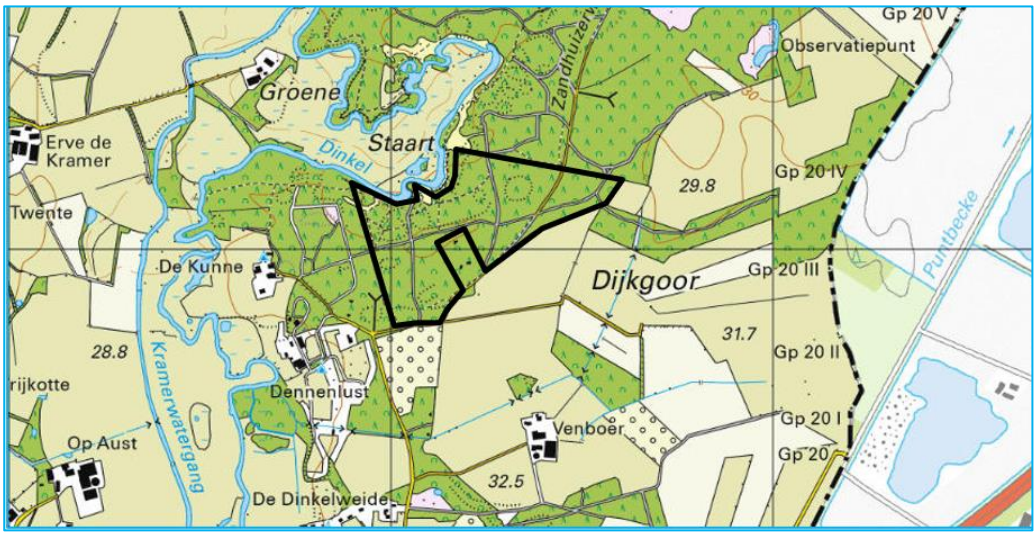

Figuur 3.2 weergave globale ligging plangebied op topografische kaart

Het betreft een bosgebied met unieke elementen, zoals de steilrand aan de buitenbocht van de Dinkel, veel hoogteverschillen en volwasssen en markante bomen. Het plangebied is momenteel toegankelijk voor recreanten.

Ten noordwesten van het plangebied is de Dinkel en diens oevers gelegen. In het plan wordt rekening gehouden met de Dinkel door een afstand van 50 meter aan te houden tot aan de Dinkel waar het natuurbegraven niet is toegestaan. Ten noordoosten en westen van het plangebied is ander bosgebied aanwezig met daarin een kampeerterrein. Het overige gedeelte van de omgeving bestaat voornamelijk uit agrarische percelen.

Op de hierna weergegeven luchtfoto is de projectie van het plangebied weergegeven.

Figuur 3.3 weergave ligging plangebied op luchtfoto

Het bosgebied van de familie Zanderink heeft een aantal belangrijke positieve elementen waarvoor juist dit bosgebied zo geschikt is om te worden medegebruikt als natuurbegraafplaats, te weten:

1. het gebied is nu voornamelijk als productiebos aangewend, wat inhoudt dat door middel van natuurbegraven de natuurwaarden versterkt kunnen worden, en meer als belevingsbos ingericht kan worden;
2. het gebied ligt hoog qua grondwaterstand, wat een voorwaarde is voor de wet op de lijkbezorging. Gemiddeld genomen ligt de GHG op rond de 200 cm-mv;
3. het terrein is toegankelijk voor recreanten;
4. de noordkant van de Dinkel heeft een meer recreatief karakter. Het perceel van de familie Zanderink aan de zuidkant is goed bereikbaar, maar ligt niet op een hoofd-wandelader door het gebied;
5. voldoende parkeerfaciliteiten zullen langs de Zandhuizerweg worden gerealiseerd. Over dit punt kan worden vermeld dat in het bos al wordt geparkeerd, er komen extra parkeerplaatsen bij om aan de gestelde parkeernorm te kunnen voldoen. Dit betekent dat er nieuwe parkeerplaatsen gerealiseerd moeten worden in het NNN en dit dan ook gecompenseerd moet worden (m.u.v. het verharde dat nu overwoekerd is). Hier wordt rekening mee gehouden doordat er ook 680 m2 kruidenrijk grasland wordt ingericht. Hiermee wordt er voldaan aan de compensatieplicht.

3.2 Planbeschrijving

De initiatiefnemer is voornemens een natuurbegraafplaats te realiseren. Hiervoor zal een ontvangstgebouw worden gerealiseerd. Parkeergelenheid is reeds aanwezig langs de Zandhuizerweg. In de weergave op de volgende bladzijde wordt de toekomstige situatie weergegeven. Het ontvangstgebouw en de parkeerplaatsen zullen aan de zuidzijde van de locatie worden gerealiseerd.

Ten behoeve van de gewenste planvorming is een inrichtings- en beheersplan opgesteld. Deze is door middel van een voorwaardelijke verplichting gekoppeld aan het bestemmingsplan, zodat de uitvoering ervan ook geborgd is. Het inrichtings- en beheerplan is erop gericht om het natuurbegraven op het terrein mogelijk te maken en het terrein zo in te richten dat de landschapskwaliteiten en ecologische potentie benut worden. Hierbij is het doel om het terrein zo te ontwikkelen dat er een duurzaam natuurlijk landschap gaat ontstaan, waarbij het natuurbegraven, de natuurontwikkeling en het recreatieve medegebruik in de vorm van wandelen mogelijk wordt. Onderstaand zal de planbeschrijving op hoofdlijnen worden verwoord, waarbij voor de gehele uiteenzetting wordt verwezen naar de genoemde bijlage.

Samengevat kan het volgende worden genoemd over de planontwikkeling:

1. De natuurbegraafplaats zal (in een gefaseerde uitvoering) circa 11,2 hectare groot worden;
2. Er komt een entreegebouw (grootte maximaal 250 m^2) naast de huidige parkeerlocatie van het gebied. Deze is geschikt voor 35 auto's.
3. Er kunnen circa 250 graven per hectare worden gegraven;
4. Er komen open plekken in het bosgebied om de gelaagdheid van het bos te versterken;
5. Exoten worden verwijderd en daar worden gemengde bossen aangeplant;

6. Er wordt heide teruggebracht in het bosgebied op een reeds aanwezige open plek;
7. Er wordt ingezet op het verhogen van de structuurvariatie (individueel dunnen en vrijzetten van jeneverbessen en beuken);
8. Open zandgebieden terug laten keren door bomen te verwijderen (hierdoor krijgen insecten, mossen en hagedisssen meer ruimte);
9. Benadrukken vierpadenpunt.

Voor de realisatie van het gebouw is het zaak dat deze zich op een gedegen wijze voegt in het bestaande landschap. Om te komen tot een gedegen wijze van inpassing is voor de inpassing ervan een aantal eigen randvoorwaarden opgesteld waar het gebouw aan dient te voldoen. Deze zijn:

- Geen verdieping met verblijfsruimte. Dit houdt het pand laag tussen de bomen en onder de boomkronen.
- Zadeldak met flauwe dakhelling - Een zadeldak met flauwe helling oogt bescheiden door de gesloten sfeer.
- Hout als basis - Door het gehele pand op te trekken uit hout wordt de relatie met natuur tastbaar. Door de houten afwerkingen toe te passen in horizontaal verband oogt het gebouw bescheiden en ondergeschikt aan de verticale statige bomen. De gevelbekleding is thermisch verduurzaamd en is daarmee vrij van chemische processen. De gevel oogt onbehandeld.
- Donkere dakbedekking - Dit komt in twee vormen, afhankelijk van de te gebruiken constructie wordt een sedum- of pannendak toegepast. Bij een pannendak zal altijd gebruik gemaakt worden van een gebakken matte donkere pan. Deze is duurzaam en voorkomt schitteringen en/of opvallende kleuren in de natuur.
- Donkere kozijnen - Door donkere kozijnen toe te passen worden de vensters minimaal aangezet, dit draagt bij aan de ondergeschiktheid van het pand ten opzichte van de natuur. De vensters vormen op hun plaats een spiegeling van de natuur.
- Verlichting - Verlichting wordt in sobere mate toegepast. De entree wordt minimaal aangelicht om deze te duiden in de donkere winterdagen. Van gevelverlichting is verder geen sprake. Verlichting is enkel ingeschakeld tijdens kantooruren.

Gemiddeld genomen zullen er over een jaar verspreid circa 70 begravingen plaatsvinden. Het terrein blijft toegankelijk voor recreanten net zoals in de huidige situatie.

Hierna volgt een weergave van het ontwerp van het plangebied met de daarbij behorende legenda. Omwille van de leesbaarheid wordt tevens verwezen naar de eerder genoemde bijlage.

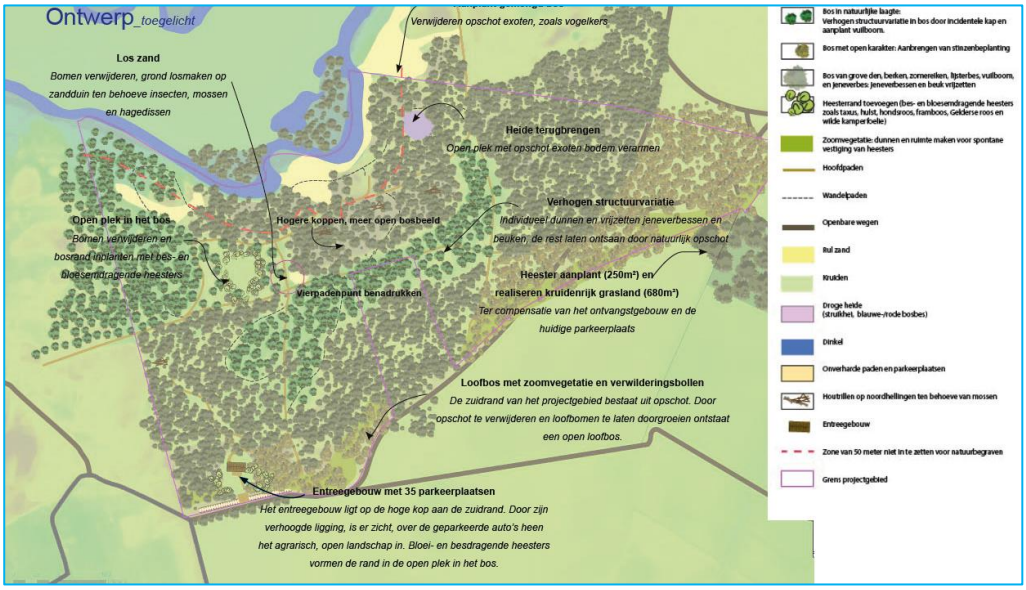

Figuur 3.4 weergave gewenste inrichting plangebied

Het ontwerp van natuurbegraafplaats Op Aust maakt optimaal gebruik van de natuurlijk potentie om de plek zowel voor mens als plant en dier optimaal in te richten. Ingrepen zijn subtiel, maar effectief en bedoeld om eeuwig durende waardevolle natuur te realiseren.

Het ontwerp voor natuurbegraafplaats Op Aust is gebaseerd op de natuurlijke variatie die in de bodem aanwezig is. De bodemopbouw bepaalt de beplantingskeuze en het bosbeheer. Hierdoor worden laagtes en bodemtype benadrukt en ontstaat er variatie in de beleving van het bos. Hierdoor wordt het oriënteren van de recreant ook gemakkelijker.

<u>Fasering in gebruik name</u>
De zonering die aangebracht is in het ontwerp, betreft de afstand tot de Dinkel (50 meter) en de buitengrens van het plangebied (25 meter) tot aan de zone waar begraven gaat worden. Hierdoor kan de Dinkel een dynamische rivier blijven en is de impact op de omgeving beperkt. De natuurbegraafplaats wordt in fases in gebruik genomen. Het terrein van de familie Zanderink is ca 18,25 hectare groot. Daarvan blijft er ca 11,2 ha over voor het natuurbegraven. Dit na aftrek van randen langs buren en de Dinkel. Afgesproken is om de volledige 11,2 ha te bestemmen als natuurbegraafplaats, maar het gebruik in fases vrij te geven.

Tegelijk met het vaststellen van het bestemmingsplan gaat fase A + B (4,5ha) in werking. Als KGO-investering voor fase A + B worden twee wegen bewandeld:

1. Voor fase A (1,5 ha) zal op het terrein(18,25ha) van de familie Zanderink zelf (zie de hierna weergegeven figuur 3.5) verder geïnvesteerd worden door naast ecologische basisinspanningen extra ecologisch maatregelen te nemen. Deze staan beschreven in het inrichtings- en heersplan zoals die als bijlage bij dit bestemmingsplan is gevoegd;
2. Voor fase B (3 ha) hebben de gemeente en provincie een voorkeur voor herstel van bestaande biotopen in bos en landschapselementen van grondeigenaren in het Dinkeldal in de buurt als KGO-investering voor het natuurbegraven. Dit in de plaats

van aanleg van nieuwe natuur op landbouwgronden. Afgesproken is daarvoor een verhouding te hanteren van per 250 graven het ‘opwaarderen’ van 5 ha bestaande natuur. (Dit in de plaats van aanleg van 0,5 ha tot 1 ha nieuwe natuur.) Voor fase B is met grondeigenaren van aangrenzende percelen een traject uitgewerkt waarbij bestaande droog bos met productie wordt omgezet naar en gemengd bos van loofhout en naaldhout. In dit bos is ook ruimte voor de ontwikkeling van een sterke kruid- en heesterlaag. Op de volgende pagina een arcering van dit gebied.

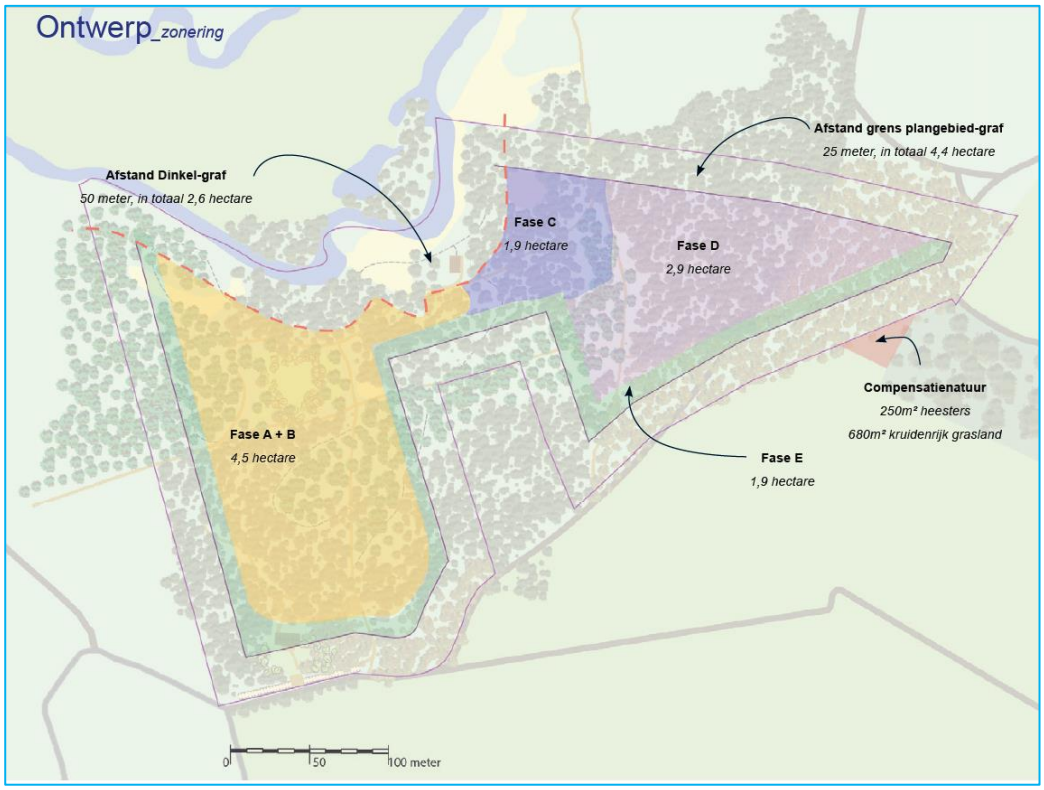

Figuur 3.5 weergave fasering inrichting natuurbegraafpaats

De paarse arcering in de hierna weergegeven figuur bevat het een deel van de gronden van andere grondeigenaren. In dit zoekgebied van ca. 41 ha zal een combinatie van ecologische basisinspanning en extra ecologische kwaliteitsimpuls maatregelen uitgevoerd worden. In het inrichtings- en beheersplan zijn deze maatregelen uitvoerig beschreven. Voor fase B (3 ha) zal 15 ha bos- en natuur opgewaardeerd worden. In totaal zal er 33,25 ha opgewaardeerd en geïnvesteerd worden voor de eerste 4,5 ha natuurbegraafplaats. Voor de uiteenzetting van alle maatregelen wordt verwezen naar de bijlage ‘Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats’.

Figuur 3.6 weergave zoekgebied voor KGO-investering

Compensatie van natuur voor het ontvangstgebouw
Het ontvangstgebouw en de parkeerplaats dienen te worden gerealiseerd omdat deze binnen het natuur netwerk Nederland vallen. De compensatie van het ontvangstgebouw en de huidige parkeerplaats vindt plaats door het afwaarderen van landbouwgrond naar natuur (zie zoneringskaart en inrichtingskaart). Op de landbouwgrond (Gelegen aan de oostkant van Lutterzandweg) worden 250m² inheemse heesters ingeplant ter compensatie van het ontvangstgebouw. Daarbij wordt 680m² kruidenrijk grasland gerealiseerd voor het compenseren van de gedeeltelijk te realiseren parkeerplaats.

Op de navolgende figuur is dit compensatiegebied weergegeven. Dit gedeelte is ook bij de bestemmingsplanverbeelding gevoegd en voorzien van een bestemming Natuur – Natuur en bos.

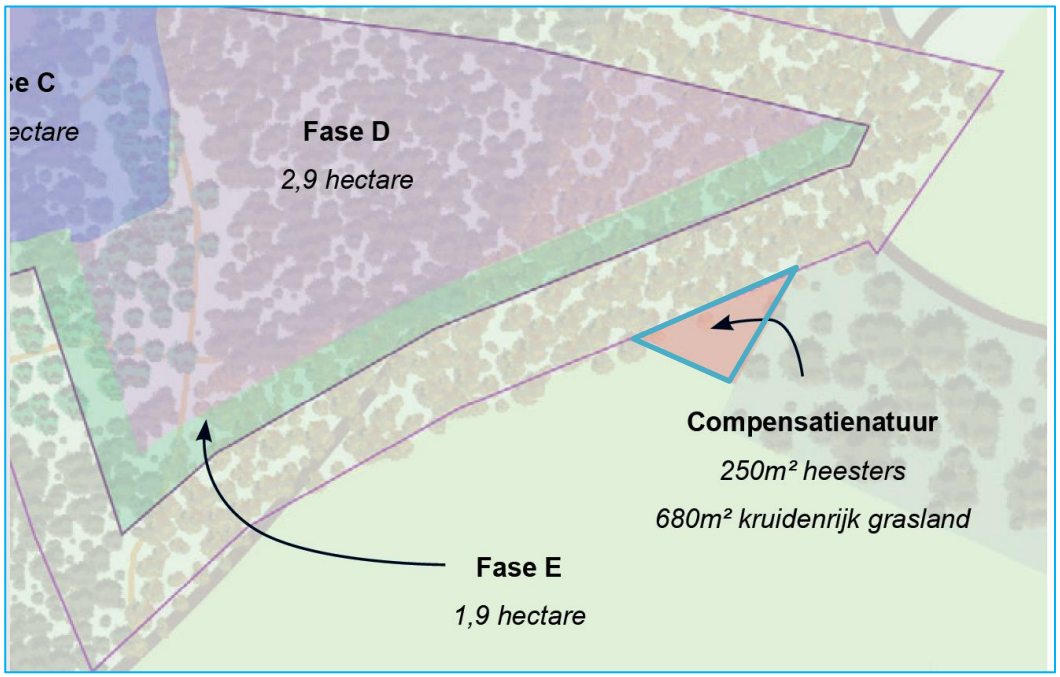

Figuur 3.7 weergave compensatienatuur agv bouw ontvangstgebouw

Voor fase B (3 ha) zal 15 ha bos- en natuur opgewaardeerd worden. In totaal zal er 33,25 ha opgewaardeerd worden om de eerste 4,5 ha natuurbegraafplaats te compenseren. In de bijlage KGO op Aust is daar verder op ingegaan.

3.3 Gedragscode inrichting en uitvoering

Om verstoring van de natuur door inrichting van de natuurbegraafplaats tegen te gaan zijn een aantal basisprincipes opgesteld.

- Er worden geen werkzaamheden aan het bos uitgevoerd tijdens het broedseizoen tenzij er sprake is van directe gevaarzetting. Voor het broedseizoen wordt de periode vanaf maart tot en met augustus aangehouden;
- Bomen met boomholtes worden uitsluitend gekapt als deze een gevaar vormen voor de veiligheid. Voorafgaand aan de kap is een inventarisatie naar mogelijk beschermde soorten in de boomholtes noodzakelijk. Bij het aantreffen van een verblijfplaats beschermde soorten en-of verblijfplaatsen wordt ontheffing aangevraagd;
- Bomen worden ten alle tijde gecontroleerd door een ter zake kundig persoon op gebruikte nesten of holtes voordat deze gekapt worden. Zo ja, dan wordt de kap tijdelijk uitgesteld. Een ter zake kundig ecoloog zal bepalen wanneer de kap wel doorgang kan vinden of dat ontheffing in het kader van de wet op natuurbescherming nodig is;
- Bij graaf- en/of beheerwerkzaamheden dienen de op de bodem aanwezige takkenhopen(ouder dan een jaar) en rillen gecontroleerd te worden op verblijvende soorten. Mochten deze aanwezig zijn dan bepaald een ecoloog of werkzaamheden met verplaatsing van soorten door kan gaan of dat werkzaamheden uitgesteld worden;
- Bij vestiging van een das op of direct nabij(<50m) de natuurbegraafplaats zullen werkzaamheden niet op en/of nabij eventuele dassenburchten plaatsvinden. Tenzij dit om veiligheidsredenen nodig is of gaat om het afzetten van exoten. Daarvoor

wordt bij werkzaamheden gebruik gemaakt conform het meest recente kennisdocument Das (Bij12);
- Te kappen bomen blijven waar mogelijk liggen in het kader van de biodiversiteit. Dood hout is voor veel planten en dieren aantrekkelijk en zorgt voor een toekomstbestendige opbouw van de bosbodem;
- Bij werkzaamheden worden ten alle tijde de meest recente én goedgekeurde gedragscodes natuur- en bosbeheer gevolgd;
- Niet toegestane materialen en planten(afval, gedenktekens, e.d.) worden doorlopend uit het gebied verwijderd door de natuurbeheerder om vervuiling te voorkomen;
- Bij afwijking van dit werkplan bestaat de kans op het overtreden van de wet Natuurbescherming. Bij afwijking van dit werkprotocol dient altijd overlegd te worden met een ter zake kundige(natuurbeheerder of ecoloog);
- Natuurbegraafplaats op Aust zal gecertificeerd zijn voor natuurbeheer volgens de richtlijnen die Part-Ner heeft opgesteld voor natuurbegraafplaatsen en de aanwezige natuurtypen. Daarin zal jaarlijks verslag gedaan worden van de aanwezige soorten en gedane beheerswerkzaamheden middels een logboek met foto's. Dit verslag- en het daarvoor opgestelde kwaliteitshandboek zijn openbaar en in te zien op het kantoor van de natuurbegraafplaats;
- Het (ecologisch)werkprotocol zal eens in de vijf jaar geactualiseerd worden op basis van de aanwezige natuurwaarden. Dit gebeurt door een externe ecoloog;
- Bij werkzaamheden wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande wegen, paden en sporen;
- Werkzaamheden worden zoveel mogelijk in een aaneengesloten periode uitgevoerd, zodat de doorlooptijd zo kort mogelijk is. Wanneer gefaseerd uitvoeren van werkzaamheden nodig is voor het voortbestaan van beschermde soorten zal hiervoor een fasering worden opgesteld door natuurbeheerder;
- Een strooisellaag dikker dan 5cm wordt ten tijde van het actieve seizoen van de hazelworm (maart-oktober) handmatig verwijderd alvorens machinale werkzaamheden plaatsvinden. Hiermee wordt verstoring en mogelijk doden van de hazelworm, kamsalamander, en algemene zoogdieren en amfibieën voorkomen;
- Bij een aangetroffen nest van een jaarrond beschermde broedvogel wordt de openstelling van het wandelpad opgeschort tijdens het broedseizoen. Dit gebeurt binnen een zone van 50m van het nest.

3.4 Gedragscode begravingen en verstoring

Om verstoring van de natuur door begraving tegen te gaan zijn een aantal basisprincipes opgesteld voor het begraven in de natuur. Deze worden te allen tijde toegepast voor natuurbegraafplaats op Aust:
- Er worden alleen menselijke stoffelijke resten en urnen begraven;
- Er wordt alleen in vergankelijke materialen begraven;
- Er vindt alleen grondverzet plaats als dit nodig is voor het delven van een graf of het begraven van een urn. Hiervoor wordt een elektrische graafmachine gebruikt met een maximaal tonnage van 3,5;
- Bij graafwerkzaamheden wordt de toplaag(humus en strooisellaag) van de bodem voorzichtig afgeschept en apart gelegd op platen. Eventuele andere bodemlagen worden gescheiden gedolven om direct na teraardestelling van het lichaam of stoffelijk overschot weer in eenzelfde volgorde teruggeplaatst te worden. Indien de

toplaag een overwinterend reptiel of amfibie wordt aangetroffen dan wordt deze direct verplaatst naar een vergelijkbare locatie in de nabije omgeving;
- Bij het dichten van een graf wordt de bodem in de oorspronkelijke volgorde teruggeplaatst voor zover dit relevant is voor het behouden van de bodem opbouw;
- Er gelden beperkingen voor natuurgraven in directe nabijheid van (verblijfplaatsen) van beschermde of ernstig bedreigde soorten. In voorkomende gevallen wordt het advies van een ecoloog geraadpleegd om maatregelen te kunnen treffen. Zo worden soorten beschermd of kunnen deze uitwijken naar een andere plek;
- Er kan in de nabijheid van bomen worden begraven mits dit geen blijvende schade aan het wortelstelsel van bomen als gevolg heeft. Er worden geen bomen (diamterer >20cm) gekapt voor natuurgraven. Waar mogelijk worden kleinere bomen- en heesters herplant;
- Voorafgaand aan het delven van een graf vindt een controle(straal 20m) plaats op aanwezige verblijfplaatsen van beschermde soorten. Een verzameling hiervan is te vinden in het jaarverslag. Jaarlijks wordt de natuurbeheerder hierin geadviseerd door de ecoloog middels een toolboxmeeting. Mocht er een verblijfplaats of soort worden aangetroffen dan wordt bepaald door de natuurbeheerder of het graf kan worden aangelegd zonder maatregelen, met maatregelen of dat er moet worden uitgeweken in verband met aanwezige te beschermen natuurwaarden. Indien nodig wordt overlegd met een ecoloog;
- Tijdens een begraving bewandelen bezoekers alleen de door de natuurbeheerder uitgezette paden om zo te voorkomen dat delen van het gebied onnodig betreden of verstoord worden;
- Tijdens een begraving is er sprake van een ingetogen karakter en -geluidsniveau;
- De grafrust wordt eeuwigdurend gerespecteerd, daarbinnen zijn werkzaamheden t.b.v. natuurbeheer toegelaten;
- Er vinden geen bijzettingen plaats;
- Er vindt geen as-verstrooiing plaats;
- Er worden geen grafmonumenten geplaatst anders dan een onbehandelde boomschijf gefaciliteerd door de natuurbegraafplaats;
  Het leggen van geschenken(snijbloemen, kransen e.d.) door bezoekers direct na de begraving is toegestaan. Deze worden binnen twee weken door de natuurbeheerder van het graf verwijderd.

4 Hoofdstuk 4 Beleidskader

Binnen het ruimtelijk werkveld is door de verschillende overheidslagen veel beleid opgesteld. Middels dit beleid is getracht richting te geven aan de inrichting en het beheer van de openbare ruimte.

Getoetst wordt of het plan past binnen het vigerende planologisch kader en binnen het ruimtelijk beleid van de verschillende overheidslagen. In dit hoofdstuk staat een overzicht van het van toepassing zijnde beleid in relatie tot de gewenste ontwikkelingen van de initiatiefnemer.

4.1 Rijksbeleid

4.1.1 Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk zijn samen verantwoordelijk voor de fysieke leefomgeving. Sommige belangen en opgaven overstijgen het lokale, regionale en provinciale niveau en vragen om nationale aandacht. Dit noemen we ‘nationale belangen’. Het Rijk heeft voor alle nationale belangen een zogenaamde systeem-verantwoordelijkheid. Voor een aantal belangen is het Rijk zelf eindverantwoordelijk. Maar voor een groot aantal nationale belangen zijn dat de medeoverheden. De NOVI richt zich op die ontwikkelingen waarin meerdere nationale belangen bij elkaar komen, en keuzes in samenhang moeten worden gemaakt tussen die nationale belangen.

Voorbeelden hiervan zijn:
- Bevorderen van een duurzame ontwikkeling van Nederland als geheel en van alle onderdelen van de fysieke leefomgeving;
- Waarborgen en bevorderen van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving;
- Zorgdragen voor een woningvoorraad die aansluit op de woonbehoefte;
- Waarborgen en realiseren van een veilig, robuust en duurzaam mobiliteitssysteem;
- Zorgdragen voor nationale veiligheid en ruimte bieden voor militaire activiteiten;
- Waarborgen van een goede waterkwaliteit, duurzame drinkwatervoorziening en voldoende beschikbaarheid van zoetwater;
- Verbeteren en beschermen van biodiversiteit
- Behouden en versterken van cultureel erfgoed en landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten.

De hoofdonderwerpen die in het beleid van de NOVI zullen worden gestimuleerd, zijn de volgende:
- Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie
- Duurzaam economisch groeipotentieel
- Sterke en gezonde steden en regio’s
- Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

4.1.2 Wet op de lijkbezorging

De wet op de lijkbezorging regelt de lijkbezorging in ruime zin, zoals de locatie en beheer van een bijzondere begraafplaats. De wet geeft aan dat een bijzondere begraafplaats kan worden aangelegd en in stand kan worden gehouden door een privaatrechtelijke rechtspersoon. Deze regels hebben betrekking op de feitelijke

lijkbezorging. Hieraan zal in casu ook zonder meer worden voldaan. Het beleid rondom natuurbegraven wordt vastgelegd in een Algemeen Reglement door initiatiefnemer. De wet regelt voorts dat de gemeenteraad bevoegd gezag is in het aanwijzen van de locatie van de begraafplaats.

De wet schrijft voor dat een register wordt bijgehouden met de begraven lijken en een nauwkeurig aanduiding van de plaats waar zij begraven zijn. In de administratie van de Natuurbegraafplaats zal een register worden bijgehouden van de exacte locatie van de begravingen op de begraafplaats, omdat na verloop van tijd geen zichtbare herkenningspunten meer aanwezig zullen zijn op de plek van het graf. Hiermee zal initiatiefnemer voldoen aan de Wet op de lijkbezorging.

4.1.3 Besluit op de Lijkbezorging

Het besluit op de lijkbezorging regelt onder meer de wijze van begraven en de inrichting van het graf. Zo regelt dit besluit dat bij het begraven geen gebruik mag worden gemaakt van kunststof of metalen omhulsel. Dit sluit aan bij het natuurbegraven, waarbij alleen gebruik gemaakt mag worden van materialen die makkelijk afbreken en vergaan in de bodem. Initiatiefnemer zal hier op toezien.

4.1.4 Inspectierichtlijn Lijkbezorging, 3e herziene druk

De inspectierichtlijn lijkbezorging kan worden gezien als een advies van de Inspectie van de Volksgezondheid voor de milieuhygiënische aspecten van de lijkbezorging. In de inspectierichtlijn worden adviezen gegeven over het tegengaan van bodem- en grondwaterverontreiniging, onvolledige lijkvertering en hinderaspecten.

Aangegeven wordt dat een bodem van zand- of zavelgrond het meest geschikt is voor een begraafplaats. De afwatering van een begraafplaats moet milieuhygiënisch kritisch worden bezien, evenals de mogelijkheid maatregelen te nemen om te voorkomen dat dit water in het grond- of oppervlaktewater terechtkomt.

Ook wordt aangegeven dat de afstand tussen de begraafplaats tot een woning, 20 tot 30 meter dient te bedragen en er een erfafscheiding dient te zijn die de privacy waarborgt.

In voorliggend bestemmingsplan is sprake van zandgrond. Tevens is gebleken uit eerder onderzoek (Alterra) dat de invloed van natuurbegraven op grond en grondwater verwaarloosbaar is. De afstand tot woningen van derden bedraagt meer dan 30 meter. De begraafplaats is ook niet zichtbaar vanwege de ligging in het bos en ook vanwege de grote afstand tot woningen van derden. Er wordt voldaan aan de Inspectierichtlijn.

4.1.5 Ladder voor duurzame verstedelijking

Vraaggericht programmeren en realiseren van verstedelijking door provincies, gemeenten en marktpartijen is nodig om groei te faciliteren, te anticiperen op stagnatie en krimpregio’s leefbaar te houden. Ook dient de ruimte zorgvuldig te worden benut en overprogrammering te worden voorkomen. Om beide te bereiken wordt een ladder voor duurzame verstedelijking opgenomen in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).

De ladder voor duurzame verstedelijking werkt met de volgende opeenvolgende stappen :

1. Beoordeling door betrokken overheden of de beoogde ontwikkeling voorziet in een regionale en intergemeentelijke behoefte voor bedrijventerreinen, kantoren, woningbouwlocaties, detailhandel en andere stedelijke voorzieningen waarin nog niet elders is voorzien. Naast de kwantitatieve beoordeling gaat het ook om kwalitatieve vraag op regionale, intergemeentelijke schaal. Het passende regionale schaalniveau wordt voornamelijk bepaald door het woon-werk verkeer;
2. Indien de beoogde ontwikkeling voorziet in een regionale, intergemeentelijke vraag, beoordelen betrokken overheden of deze binnen bestaand stedelijk gebied kan worden gerealiseerd door locaties voor herstructurering of transformatie te benutten;
3. Indien herstructurering of transformatie van bestaand stedelijk gebied onvoldoende mogelijkheden biedt om aan de regionale, intergemeentelijke vraag te voldoen, beoordelen betrokken overheden of de ontwikkeling zo kan worden gerealiseerd dat deze passend multimodaal ontsloten is of als zodanig wordt ontwikkeld.

Naast de ladder voor duurzame verstedelijking, is ook een goed en bestendig ontwerp alsook adequate ruimtelijke informatie onderdeel van een gedegen afweging in de planvormende fase. Als onderdeel van de verantwoordelijkheid voor een goed systeem van ruimtelijke ordening ondersteunt het Rijk de andere overheden door middel van kennis en experimenten en bij de ontwikkeling van alternatieve vormen van financiering en nieuwe verdienmodellen.

In het onderhavige geval is er geen sprake van verstedelijking. Daarmee betreft het geen ontwikkeling die verder getoetst hoeft te worden aan de Ladder voor duurzame verstedelijking. Het plan voorziet in de ontwikkeling van een natuurlijke waarde die past bij de landschappelijke/cultuurhistorische karakteristiek van de omgeving. De beoogde ontwikkeling sluit goed aan bij uitgangspunten van het Rijksbeleid.

4.2 Provinciaal beleid

4.2.1 Omgevingsvisie Overijssel

Het ruimtelijk beleid van de provincie Overijssel staat vooral in de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening.

De Omgevingsvisie is een integrale visie waarin de beleidsambities en doelstellingen staan die van provinciaal belang zijn voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van Overijssel. Het uitgangspunt is gericht op het jaar 2030. De visie biedt kaders in de vorm van ontwikkelingsperspectieven voor de groene omgeving en stedelijke omgeving. Daarbinnen krijgen gemeenten, waterschappen, maatschappelijke organisaties en andere initiatiefnemers mogelijkheden om ruimtelijke ontwikkelingen te realiseren.
De hoofdambitie van de visie is, net als in de oorspronkelijke omgevingsvisie van 2009, een toekomstvaste groei van welvaart en welzijn met een verantwoord beslag op de beschikbare natuurlijke hulpbronnen en voorraden. De opgaven en kansen waar de provincie Overijssel voor staat heeft men vertaald in centrale beleidsambities voor negen beleidsthema's. Deze benadert zij vanuit de drie overkoepelende 'rode draden': duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit en sociale kwaliteit.

Uitvoeringsmodel Omgevingsvisie

Om te bepalen of een initiatief bijdraagt aan de ambities, gebruikt de provincie het Uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Overijssel. In dit uitvoeringsmodel staan de stappen of, waar en hoe centraal. Bij een initiatief kan aan de hand van deze drie stappen bepaald worden of een initiatief binnen de geschetste visie voor Overijssel mogelijk is (generieke beleidskeuzes), waar het past (ontwikkelperspectieven) en hoe het uitgevoerd kan worden (gebiedskenmerken).

In onderstaande afbeelding is het uitvoeringsmodel weergegeven. Vervolgens zijn de niveaus toegelicht. De '"vishaak" met de drie niveaus uit de Omgevingsvisie van 2009 is daarbij behouden gebleven. Boven het uitvoeringsmodel (in de paraplu) staan de rode draden en centrale beleidsambities weergegeven.

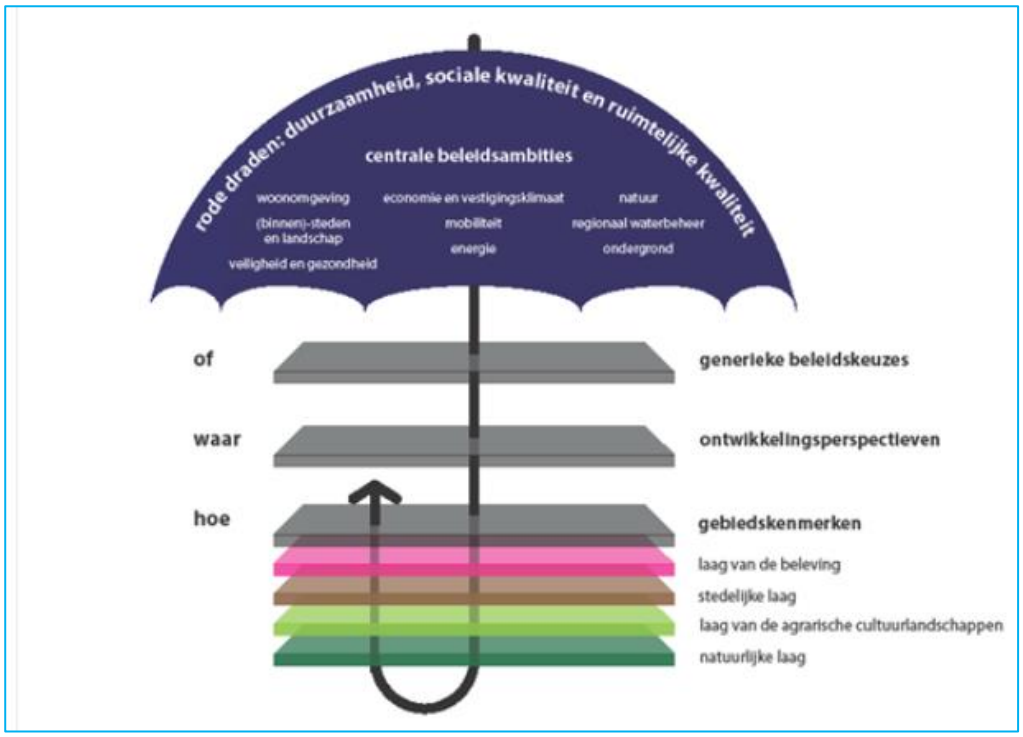

Figuur 4.1 weergave model 'uitvoeringsmodel Overijssel'.

Ontwikkelingsperspectieven (waar)

Na de toetsing aan de generieke beleidskeuzes komen de ontwikkelingsperspectieven aan de orde. In de Omgevingsvisie staan zes ontwikkelperspectieven beschreven: drie voor de groene en drie voor de stedelijke omgeving. Daarbinnen is nog een onderverdeling gemaakt. De ontwikkelperspectieven zijn flexibel voor de toekomst en geven richting aan wat waar ontwikkeld zou kunnen worden.

Gebiedskenmerken (hoe)

Tot slot zijn de gebiedskenmerken van belang, die bestaan uit vier lagen (natuurlijke laag, laag van agrarische cultuurlandschappen, stedelijke laag en laag van de beleving. Voor elke laag gelden specifieke kwaliteitsvoorwaarden en -opgaven voor ruimtelijke ontwikkelingen. Het is de vraag 'hoe' een ontwikkeling invulling krijgt.

4.2.1.1 *Toetsing van het initiatief aan het Uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Overijssel*

Indien de ontwikkeling van de natuurbegraafplaats Op Aust nabij De Lutte wordt getoetst aan het Uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Overijssel ontstaat globaal het volgende beeld.

Ontwikkelingsperspectieven
In het plangebied is het ontwikkelingsperspectief Natuurnetwerk Nederland (NNN) van belang.

Figuur 4.2 weergave Ontwikkelperspectief.

<u>Beschrijven ontwikkelingsperspectieven</u>
Binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) staan in Overijssel de kwaliteitsambities Natuur als ruggengraat en Continu en Beleefbaar watersysteem voorop. Behoud en versterking van de natuurkwaliteit staat centraal binnen de bestaande natuur van het natuurnetwerk. Voor initiatieven die niet passen binnen de doelstelling van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is binnen het natuurnetwerk geen ruimte, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang waar niet op een andere manier aan voldaan kan worden (het ‘nee, tenzij’-principe). Daarbij hanteren we zogenaamde NNN-spelregels. Binnen de gebieden waar de komende jaren natuurrealisatie plaatsvindt, is medegebruik mogelijk. Voorwaarde is wel dat initiatieven actief bijdragen aan realisatie van het robuuste en samenhangende netwerk van gebieden met natuur-, water- en landschappelijke kwaliteit.

Toetsing van het initiatief aan het Ontwikkelingsperspectief "'NNN"
De ontwikkeling van de natuurbegraafplaats op het landgoed past binnen het provinciaal beleid voor de Kwaliteitsimpuls Groene omgeving en draagt bij aan een versterking van de landschappelijke en natuurwaarden binnen het NNN. Voor de realisatie van het beheersgebouw vindt compensatie van het NNN plaats. De ontwikkeling van de natuurbegraafplaats Op Aust gaat gepaard met een fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële waarden van het gebied. Door de realisatie van natuurgraven maakt deze ontwikkeling een verdergaande verbetering van de natuurkwaliteit en een duurzame instandhouding van het natuurgebied mogelijk. Er wordt geïnvesteerd in het uitvoeren van extra natuurherstelmaatregelen voor een versnelde natuurontwikkeling tijdens de aanleg en gebruiksfase. Deze maatregelen zijn

terug te vinden in het Inrichtings- en beheersplan dat als bijlage bij de regels is gevoegd en zodoende op uitvoering ervan is geborgd. Daarnaast wordt de natuurbegraafplaats als natuurgebied beheerd, zowel tijdens als na de gebruiksfase van het gebied als natuurbegraafplaats. Het natuurbeheer is voor langdurige tijd geborgd.

De ontwikkeling betreft een evidente vorm van groen ondernemerschap en een menging van functies waarbij de ecologische en de recreatieve waarden van het gebied versterkt worden. Bij de inrichting van de natuurbegraafplaats wordt aangesloten bij de oorspronkelijke ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het gebied welke kenmerkend zijn voor Zuidoost-Overijssel.

4.2.2 Gebiedskenmerken

Nieuwe ruimtelijke opgaven worden verbonden met bestaande gebiedskenmerken. De gebiedskenmerken spelen zo een belangrijke rol bij de vraag hoe een initiatief invulling kan krijgen. Onder gebiedskenmerken verstaat de provincie de ruimtelijke kenmerken van een gebied of een gebiedstype die bepalend zijn voor de karakteristiek en kwaliteit van dat gebied of gebiedstype. In dit hoofdstuk wordt een toelichting gegeven op de vier lagen die worden onderscheiden en – per laag – een samenvatting van de inzet of ambitie.

Catalogus Gebiedskenmerken
De gebiedskenmerken met een provinciaal belang zijn opgenomen in de Catalogus Gebiedskenmerken. Voor alle gebiedstypen in Overijssel is beschreven welke kwaliteiten en kenmerken in de vier lagen behouden, versterkt en ontwikkeld moeten worden. De kwaliteitsopgaven en -voorwaarden in de catalogus zijn integraal, in de zin dat ze aspecten als milieu, water, cultuur, landschap en infrastructuur omvatten voor zover ze te koppelen zijn aan een gebiedstype.

De gebiedskenmerken onderscheiden we in vier lagen:
1. de natuurlijke laag
2. de laag van het agrarisch cultuurlandschap
3. de stedelijke laag
4. de laag van de beleving

4.2.2.1 De natuurlijke laag

De natuurlijke laag is de laag van de bodem, het reliëf, het watersysteem en de natuur die zich hier ‘van nature’ op vestigt. Deze natuurlijke laag is het resultaat van de wisselwerking tussen abiotische (fysische) en biotische factoren en processen. Zo zorgden ijs-, wind- en waterstromen in Overijssel voor het ontstaan van een afwisselend landschap van stuwwallen, dekzandgronden, beekdalen en natte laagtes en bepaalden de stroomsnelheden van IJssel, Vecht, Regge of Dinkel waar het fijne (komgronden) en waar het grovere sediment (oeverwallen) werd afgezet. En ontwikkelde veen zich daar, waar het water maar moeilijk weg kon.

De ruimtelijke kwaliteitsambities in de natuurlijke laag zijn:
- natuur als ruggengraat: de ontwikkeling van een robuust, aaneengesloten natuurlijk landschap
- een continu en beleefbaar watersysteem als dragende structuur van Overijssel

De kaartlaag ‘Natuurlijke Laag’ geeft aan dat ter plaatse sprake is van zogeheten ‘dekzandvlakte en ruggen’ (zie 1e figuur hierna) en ‘beekdalen en laagtes’ (zie de figuur daarna).

Figuur 4.3 weergave kaartlaag ‘natuurlijke laag’.

Dekzandvlakte en ruggen

Ambitie

Met betrekking tot dekzandvlakte is de ambitie gericht op het beleefbaar maken van de verschillen tussen hoog en laag en tussen droog en nat. Dit kan bijvoorbeeld door een meer natuurlijk watersysteem en door beplanting met 'natuurlijke' soorten. Ook de strekkingsrichting van het landschap kan worden benut.

Normerende uitgangspunten

- Dekzandvlakten en ruggen krijgen een beschermende bestemmingsregeling, gericht op instandhouding van de hoofdlijnen het huidige reliëf.

Richtinggevende uitgangspunten

- Als ontwikkelingen plaats vinden, dan dragen deze bij aan het beter zichtbaar en beleefbaar maken van de hoogteverschillen en het watersysteem. Beiden zijn tevens uitgangspunt bij (her)inrichting.
- Bij ontwikkelingen is de (strekkings-)richting van het landschap, gevormd door de afwisseling van beekdalen en ruggen, het uitgangspunt.

Toetsing van het initiatief aan de 'Natuurlijke laag' en de bijbehorende normerende en richtinggevende uitgangspunten

Door het medegebruik van de gronden als natuurbegraafplaats worden geen fysieke ingrepen in het aanwezige landschap gepleegd qua hoogteverschillen. Wel wordt het terrein door het medegebruik als natuurbegraafplaats meer beleefbaar. Tevens zal door uitvoering van de inrichtings- en beheersmaatregelen het gebied meer en meer worden ingericht met de natuurlijke soorten. De ontwikkeling is passend binnen de gebiedskenmerken behorende bij de 'Natuurlijke laag'.

Beekdalen en natte laagtes
Ambitie
De ambitie is de beekdalen als functionele en ruimtelijke dragende structuren van het landschap betekenis te geven. Ruimte voor water, continuïteit van het systeem zijn leidend. Tevens is de ambitie afwenteling van wateroverlast op stroomafwaarts gelegen gebieden te voorkomen door het beeksysteem als eenheid te beschouwen en het vasthouden van water te bevorderen. Tot slot zijn beekdalen belangrijke verbindingen voor mens, plant en dier.

Norm
- Het waterpeil is niet lager dan voor graslandgebruik noodzakelijk is.

Richting
- Beekdalen en laagtes krijgen een beschermende bestemmingsregeling, gericht op instandhouding van het watersysteem, de waterkwaliteit en voldoende ruimte voor water en indien het bestaande (agrarisch) gebruik dat toelaat natuurlijke dynamiek.
- Als ontwikkelingen plaats vinden in of in de directe nabijheid van beekdalen en natte laagtes, dan dragen deze bij aan extra ruimte voor de dynamiek van het stromende water en het vasthouden van water, aan versterking van de samenhang in het beeksysteem en aan vergroting van de zichtbaarheid, bereikbaarheid en beleefbaarheid van het water. Dit zijn uitgangspunten bij (her)inrichting.

Toetsing van het initiatief aan de 'Natuurlijke laag' en de bijbehorende normerende en richtinggevende uitgangspunten
Door het medegebruik van de gronden als natuurbegraafplaats worden geen fysieke ingrepen in het aanwezige landschap gepleegd qua hoogteverschillen. Het beekdal van de Dinkel blijft onaangetast en er is rekening gehouden met een zone tussen de Dinkel en de natuurbegraafplaats waar niet begraven mag worden. De ontwikkeling is passend binnen de gebiedskenmerken behorende bij de 'Natuurlijke laag'.

4.2.2.2 Laag van het agrarisch cultuurlandschap

Het agrarisch cultuurlandschap is bij uitstek een gebruikslandschap. Bij de ontwikkeling ervan hebben nooit ideeën over schoonheid een rol gespeeld. Wel zijn we het agrarisch cultuurlandschap in de loop van de tijd gaan waarderen. Het heeft als ‘consumptielandschap’ voor bewoners, recreanten en toeristen nieuwe betekenis gekregen. Veel mensen hechten aan de rust, de ruimte, de mogelijkheden om te fietsen, wandelen, etcetera. En aan de kwaliteit: vooral de herkenbaarheid, de contrasten en de afwisseling van verschillende landschapstypen worden gewaardeerd. De landschappelijke structuren zijn belangrijke dragers van de biodiversiteit.

De kwaliteit van het agrarisch cultuurlandschap wordt in Overijssel bepaald door de variatie op twee schaalniveaus: provinciaal en regionaal. Binnen de regionale landschappen is er vaak op korte afstand sprake van verschillen.

Ruimtelijke kwaliteitsambities
De ruimtelijke kwaliteitsambities in de laag van het agrarisch cultuurlandschap zijn:

- Voortbouwen aan de kenmerkende structuren van de agrarische cultuurlandschappen; het palet van agrarische cultuurlandschappen versterken en contrasten tussen de landschappen behouden en ontwikkelen

Het is de inzet alle ontwikkelingen bij te laten dragen aan de instandhouding en versterking van bestaande en toevoeging van nieuwe kwaliteiten in de laag van het agrarisch cultuurlandschap. Ambitie is daarbij ook het versterken van de samenhang of het creëren van nieuwe samenhang tussen dorp, erf en landschap.

De kaartlaag ‘Laag agrarisch-cultuur landschap” geeft aan dat ter plaatse sprake is van zogeheten ‘Jonge heide- en broekontginningslandschap’.

Figuur 4.4 weergave kaartlaag ‘laag van het agrarisch cultuurlandschap’.

Ambitie
De ambitie voor het agrarisch cultuurlandschap is gericht op een stevige impuls van de ruimtelijke kwaliteit van deze gebieden en in voorkomende gevallen op een transformatie wanneer daar aanleiding toe is. De dragende structuren worden gevormd door landschappelijk raamwerken van lanen, bosstroken en waterlopen, die de rechtlijnige ontginningsstructuren versterken. Binnen deze raamwerken is ruimte voor verdere ontwikkeling van bestaande erven en soms de vestiging van nieuwe erven, mits deze een stevige landschappelijke jas krijgen.

Richtinggevende uitgangspunten

- Als ontwikkelingen plaats vinden in de agrarische ontginningslandschappen, dan dragen deze bij aan behoud en versterking van de dragende lineaire structuren van lanen, bosstroken en waterlopen en ontginningslinten met erven en de kenmerkende ruimtematen.

Toetsing van het initiatief aan de ‘Laag van het agrarisch cultuurlandschap’
Bij de uitwerking van het plan zijn de gebiedskenmerken van de ‘Laag van het agrarisch cultuurlandschap’ als uitgangspunt genomen. Het initiatief hersteld en versterkt de bestaande landschapskenmerken en de cultuurhistorisch waarden van het bosgebied. De hoofdstructuur van lanen, bosstroken en waterlopen van het gebied blijft in stand en

wordt verder versterkt. De ontwikkeling is in overeenstemming met de gebiedskenmerken van de 'Laag van het agrarisch cultuurlandschap'.

4.2.2.3 Stedelijke laag

De stedelijke laag is de laag van de steden, dorpen, verspreide bebouwing, wegen, spoorwegen en waterwegen. Het gaat in deze laag om de dynamiek van de steden en de grote infrastructurele verbindingen, maar ook om de rust van de dorpen en de landelijke wegen en paden.

Er is in het plangebied geen sprake van een gebiedskenmerk uit de stedelijke laag.

4.2.2.4 Laag van de beleving

In de laag van de beleving komen de natuurlijke, functionele en sociale processen bij elkaar. Dit is de laag die gaat over de beleefbaarheid van ruimtelijke kwaliteit, identiteit en tijdsdiepte, van recreatieve gebruiksmogelijkheden die een belangrijke rol spelen bij de waardering van de leefomgeving. De laag van de beleving is de laag van de verbinding en het netwerk; tussen het stedelijke en het landelijke, de cultuur en de natuur, snel en traag, oud en nieuw, tussen nut en schoonheid. De laag van de beleving benut vooral de kwaliteiten van de andere drie lagen, maar voegt ook eigen kenmerken toe, zoals landgoederen, recreatieparken en recreatieve routes. Het stelt kwaliteiten zoals de natuur, de productielandschappen en de steden in een ander daglicht en maakt ze beleefbaar en tot een belevenis.

De verblijfsrecreatiecomplexen, de attracties, de routes voor wandelen, fietsen en varen zijn een belangrijke economische factor geworden met een vergelijkbaar aandeel in de economie als de agrarische sector. Dit alles verandert het aanzien, de gewenste gebruiksmogelijkheden en betekenis van het buitengebied.

Aan het ‘belevingslandschap' ontleent Overijssel zijn tijdsdiepte, maar ook zijn aantrekkingskracht. Steeds vaker worden de kwaliteiten uit het verleden ingezet in plannen door daar met nieuwe kwaliteiten, gebruiks- en verschijningsvormen op voort te bouwen. Belangrijk in deze laag is het oude en nieuwe ‘erfgoed’ van de provincie.

<u>Ruimtelijke kwaliteitsambities</u>
De ruimtelijke kwaliteitsambities in de laag van de beleving zijn:

- Zichtbaar en beleefbaar mooi landschap
- Sterke ruimtelijke identiteiten als merken van Overijssel

Op basis van de kaartlaag is hier sprake van zogeheten ‘donkerte’.

Figuur 4.5 weergave kaartlaag 'laag van de beleving'.

Het contrast tussen lichte en donkere en drukke en stille gebieden is groot. Donkerte wordt een te koesteren kwaliteit. De ambitie is de huidige 'donkere' gebieden, ten minste zo donker te houden, maar bij ontwikkelingen ze liever nog wat donkerder te maken. Dit betekent op praktisch niveau terughoudend zijn met verlichting van wegen, bedrijventerreinen e.d. en verkennen waar deze 's nachts uit kan of anders lichtbronnen selectiever richten. Structureel is het vrijwaren van donkere gebieden van verhoging van de dynamiek het perspectief. De ambitie is het rustige en onthaaste karakter te behouden, zodat passages van autosnelwegen en regionale wegen niet leiden tot stedelijke ontwikkeling aan eventuele op- en afritten. Bundeling van stedelijke functies en infrastructuur in de 'lichte' gebieden.

De natuurbegraafplaats wordt ingepast in het bestaande bosgebied en er zal geen verlichting worden aangebracht in het plan, zodat het aspect 'donkerte' niet nadelig wordt beïnvloedt. Tevens heeft de gemeente ook als voorwaarde aan medewerking verbonden dat ook de verlichting bij het ontvangst- en beheersgebouw zo minimaal mogelijk dient te zijn om lichtuitstraling te voorkomen.

Geconcludeerd kan worden dat de in dit voorliggende bestemmingsplan besloten ruimtelijke ontwikkeling in overeenstemming is met het in de Omgevingsvisie verwoorde ruimtelijk beleid.

4.2.3 Omgevingsverordening Overijssel

De hoofdlijnen van de Omgevingsvisie zijn juridisch geborgd in de Omgevingsverordening. Het gaat om de onderwerpen uit de visie die de provincie zo belangrijk vindt dat deze dwingend worden opgelegd.

In de verordening staan algemene regels op het gebied van de ruimtelijke ordening, mobiliteit, milieu, water en bodem. De verordening als juridisch instrument om de doorwerking van provinciaal beleid af te dwingen, is beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen. De Omgevingsverordening geeft regels aan gemeenten die bij het maken van bestemmingsplannen in acht genomen moeten worden.

In deze paragraaf is aan de hand van de relevante artikelen uit de Omgevingsverordening Overijssel onderbouwd op welke wijze de ontwikkeling van de natuurbegraafplaats voldoet aan de regels uit de omgevingsverordening.

De ontwikkeling van de natuurbegraafplaats vindt plaats in het kader van de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving. Dit betekent dat artikel 2.1.6 (KGO) van de Omgevingsverordening Overijssel van belang is.

Naast artikel 2.1.6 van de Omgevingsverordening Overijssel is tevens artikel 2.1.3 van de Omgevingsverordening Overijssel van belang. Voor sociaal-economische ontwikkelingen in het kader van de KGO wordt immers ruimte geboden indien deze ontwikkeling vanuit 'zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik' verantwoord is.

Door de ligging in het NNN (Natuurnetwerk Nederland) is artikel 2.7 van de Omgevingsverordening van toepassing.

Vanwege de ligging van een recreatieve route in het plangebied is artikel 2.17 van toepassing (Fiets- en wandelroutestructuren).

Op de hiervoor genoemde artikelen wordt hierna nader ingegaan.

4.2.3.1 Principes van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik (Art. 2.1.3)

In artikel 2.1.3 lid 2 van de Omgevingsverordening is de volgende bepaling opgenomen: Bestemmingsplannen voor de Groene Omgeving voorzien uitsluitend in ontwikkelingen die een extra ruimtebeslag door bouwen en verharden leggen anders dan de uitleg van steden en dorpenwanneer aannemelijk is gemaakt:

1. dat (her)benutting van bestaande erven en/of bebouwing in de Groene Omgeving in redelijkheid niet mogelijk is;
2. dat mogelijkheden voor combinatie van functies op bestaande erven optimaal zijn benut.

Toetsing van het initiatief aan artikel 2.1.3 lid 2
Bij de ontwikkeling van de natuurbegraafplaats wordt feitelijk gezien gebruik gemaakt van het bestaande grondgebied van het bos. Er komt alleen een gebouw dat dienst doet als ontvangst- en beheersgebouw van maximaal 250 m^2 die wordt gemaakt van duurzame en natuurlijke materialen. Het verlies aan areaal door deze bebouwing wordt gecompenseerd.

4.2.3.2 Kwaliteitsimpuls Groene omgeving (Art. 2.1.6 lid 1)

"Bestemmingsplannen voor de Groene omgeving kunnen -met in achtneming van het bepaalde in artikel 2.1.3. en artikel 2.1.4. en het bepaalde in artikel 2.1.5.- voorzien in nieuwvestiging en grootschalige uitbreidingen van bestaande functies in de Groene omgeving, uitsluitend indien hier sociaal-economische en/of maatschappelijke redenen voor zijn én er is aangetoond dat het verlies aan ecologisch en/of landschappelijk waarden in voldoende mate wordt gecompenseerd door investeringen ter versterking van ruimtelijke kwaliteit in de omgeving."

Zoals uit het voorgaande blijkt is artikel 2.1.5 van de Omgevingsverordening in het voorliggende geval ook van toepassing. Artikel 2.1.5. stelt - samengevat - dat nieuwe ontwikkelingen in bestemmingsplannen mogelijk kunnen worden gemaakt, indien deze de ruimtelijke kwaliteit versterken en wordt gemotiveerd dat de ontwikkeling past binnen het geldende ontwikkelingsperspectief. De mogelijkheid bestaat om van het

ontwikkelingsperspectief af te wijken, indien er sprake is van een sociaal-economisch en/of maatschappelijk belang en voldoende verzekerd is dat er sprake is van een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

Toetsing van het initiatief aan Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving
Onderstaand wordt ingegaan op de basisinspanning die gaat worden voorzien binnen het plangebied. Daarna wordt nog ingegaan op de extra kwaliteitsimpuls.

4.2.3.2.1 *(Ecologische) basisinspanning op gronden van KGO-investering*
Bosonderhoud wordt omgevormd van economisch bosonderhoud naar ecologisch bosonderhoud:

- Diversiteit aanbrengen in soort beplanting (met name van toepassing op het oostelijk deel) op basis van grondslag (PNV) en hoogte (hogere koppen meer open bos);
- Diversiteit aanbrengen in leeftijd beplanting (met name van toepassing op oostelijk deel en op gebied rond de parkeerplaats en tijdelijk gebouw);
- Verwijderen invasieve soorten;
- Vrijzetten beuken, hiervan zijn er nog enkelen aanwezig, terwijl het bij de PNV past;
- Dood hout laten liggen of staan (indien niet gevaarlijk voor bezoekers);
- Creëren van een snel afbreekbare strooisellaag voor een sterke bodemvitaliteit. Door aanplant van winterlinde, esdoorn en hazelaar (voor wetenschappelijke onderbouwing, zie Terug naar het lindewoud: strooiselkwaliteit als basis voor ecologisch bosbeheer door de WUR, 2007);
- Heesterranden. Op twee plekken in het plangebied worden heesterranden om open plekken gerealiseerd. Deze rand van inheemse bloeiende, besdragende heesters zorgen voor privacy en vormen een zoom die een geleidelijke overgang van openheid naar bos. Soorten die in zogenaamde zomen voorkomen zijn boomkikkers, hazelwormen;
- Houtrillen oftewel takkenril nieuw element in het bos. Op houtrillen wordt het dode hout verzameld. De houtrillen worden gerealiseerd voor tal van amfibieën, zoals hazelworm en de gladde slang.

Deze maatregelen worden uitgevoerd na het in gebruik nemen van de natuurbegraafplaats. Na 5 jaar zal ecologisch bosonderhoud de norm zijn.

4.2.3.2.2 *Extra ecologische kwaliteitsimpuls op natuurbegraafplaats*
Maatregelen die het gebied van grote ecologische waarde maken, maar een grote inspanning vragen, vormen de extra ecologische kwaliteitsimpuls voor dit project. Hieronder zijn ze opgesomd.

Heide realiseren
Op de hogere zandgronden wordt heide gerealiseerd. Dat betekent dat er geplagd wordt, zodat de voedselrijke laag verwijderd wordt. Heidemaaisel (en een deel van de bodem waarin de heide groeit) vanuit de omgeving wordt opgebracht zodat het proces om heide terug te krijgen op de plekken versneld start. Heide is aantrekkelijk voor natuurwaarden, maar vormt ook een cultuurhistorisch relict van de plek.

Opbrengen van steenmeel
Op de heide plekken is het wenselijk om steenmeel aan te brengen om de erg zure omstandigheden van de bodem iets basischer te maken. Op andere droge gebieden,

zoals op de Veluwe, is de werking van steenmeel heel positief gebleken.

Open zandige plekken maken
Variatie in het bos wordt ook gerealiseerd door open plekken te realiseren. Zandkoppen worden open gekrabd en toegankelijk gemaakt voor zonlicht. Hierdoor wordt het aanwezige reliëf beleefbaarder. Het zand biedt leefruimte voor amfibieën. Juist door de combinatie met water in de buurt, zullen de open zandige plekken een waardevolle, nu ontbrekende stapstenen, zijn.

Jeneverbes opkweken en vrij zetten
Bij voorkeur worden de bessen, van de bomen die in het projectgebied staan en al bessen dragen verzameld en in water gelegd en in het projectgebied gekweekt. Dit is echter kwetsbaar, door vraat van dieren en het lange tijdspad. Dus naast deze procedure zullen er jeneverbessen geplant worden. De bestaande jeneverbessen worden vrij gezet, zodat vallende bessen ook zelf weer kunnen ontkiemen.

Mossendiversiteit verhogen
In het projectgebied komen interessante soorten mos voor. Mossen hebben een specifieke voorkeur voor een standplaats en vormen een vaste combinatie met planten. Het vochtgehalte in het milieu (met name de luchtvochtigheid) bepaalt voornamelijk welk mos zich kan vestigen. Daarnaast is zuurgraad van het substraat waarop hij groeit ook van belang. Als laatste, minder beïnvloedbare component, is de luchtkwaliteit van belang. Op de eerste tweevestigingsvoorwaarden speelt dit plan in en wordt een extra kwaliteitsinspanning geleverd. De afwezigheid van steen in het projectgebied, zorgt dat de extra kwaliteitsimpuls zich voornamelijk richt op de op houtgroeiende mossen (de epifyten) en de op de grond groeiende mossen (de terrestische mossen).

Het gebied biedt grote kansen voor bosmossen. Naarmate het bos ouder wordt, zal hierin diversiteit toenemen. Maatregelen die een positieve bijdrage leveren aan de mosflora zijn de volgende:

- Structuurvariatie in het bos (zie basisinspanning) zorgt ook voor meer variatie in de mospopulatie.
- Door doodhout en wortelkluiten laten liggen (voornamelijk op de noordhellingen met een stabiele luchtvochtigheid en temperatuur), wordt het gebied aantrekkelijker voor mossen die op het substraat hout groeien in een luchtvochtige omgeving.
- Het planten van winterlindes en vlieren, (met licht verteerbaar blad en hout met basische eigenschappen) zorgt dat er ook mossen in het projectgebied kunnen groeien die van een niet zuur zijnde substraat houden. Oude vlieren hebben vaak diepe schorsspleten wat een positieve invloed heeft op de vestiging en kieming van mossen-sporen.
- Het realiseren van heide in het projectgebied levert een bijzondere bijdrage aan het mossenaantal. Denk hierbij zowel aan bladmossen (Heide-klauwtjesmos, gewoon gaffeltandmos en bronsmos) als korstmossen (rendiermos, bekermos, rode heidelucifer en soms kraakloof).

Vlinderdiversiteit verhogen.
De vlinders die zeker in het gebied voor komen na realisatie van de basisinspanning op de natuurbegraafplaats zijn eikenpage en keizersmantel. Dit wordt bereikt door de zuidrand van het gebied als zoomvegetatie in te richten. Deze zoomvegetatie heeft een golvend karakter, waardoor een heester- en kruidenrand met verschillende

microklimaten ontstaat. De heester- en kruidenrand bestaat uit inheemse planten die elkaar opvolgen in bloeitijd, waardoor het vlinderaantal zal toenemen.
Groot dikkopje, heideblauwtje en bont dikkopje vinden hun biotoop bij de te realiseren heidestukken en open bosstukken. Dat laatste wordt bereikt door het verwijderen van invasieve soorten, zoals Amerikaanse vogelkers. Ook voor deze soorten zullen de zoomvegetaties een belangrijke toevoeging zijn in het bestaande bos.

De kleine ijsvogelvlinder is zeldzaam in Nederland, maar komt juist in Twente nog voor in de vochtige beek-begeleidende broekbossen. De kleine ijsvogelvlinder kan in het plangebied terug komen door de grond die ten noorden van de Dinkel in het plangebied verlandt, te laten begroeien met beekbegeleidend broekbos. Alle wilde kamperfoelie (waardplant van kleine ijsvogelvlinder) wordt behouden en gestimuleerd om hier te groeien.

4.2.3.2.3 Extra KGO-investering fase B

Naast een ecologische basisinspanning op het eigen terrein wordt er op het Landgoed Lutterzand, aan de Lutterzandweg, gronden buiten het projectgebied opgewaardeerd. Het terrein wat opgewaardeerd wordt, heeft een kleinschalige recreatiefunctie. Het bestaat uit droog grove dennenbos met weinig ondergroei en zandpaden. Het huidige natuurdoeltype is droog bos met productie. Het beheer bestaat uit reguliere dunning. Doel van de KGO-investering: gemengd bos creëren met een natuurlijk opbouw en diversiteit.

Delen van het zoekgebied kennen deze opbouw al in mindere mate. Dit zijn plekken waar paden elkaar kruisen en percelen in een punt lopen. De varieteit wordt gekenmerkt door een natuurlijke gelaagdheid met Eiken, Berken, Hulst, Vuilboom en een verstrooide kruidlaag.

Binnen het zoekgebied van de KGO-investering zal de focus liggen op het zuidoostelijk deel. Hier zijn in het verleden de meeste ingrepen gedaan die hebben geleden tot de invasie van exoten. Daarbij was hier de diversiteit zoals te zien op de historische kaart van 1925 het sterkste. Een sterke afwisseling van kruiden, heide en ‘Clumbs’ van bos tekende het landschap in de overgang van laag naar hoog. Zodoende is de verwachting dat hier het hoogste resultaat voor de natuur en recreatie behaald kan worden met de extra ecologische kwaliteitsimpuls.

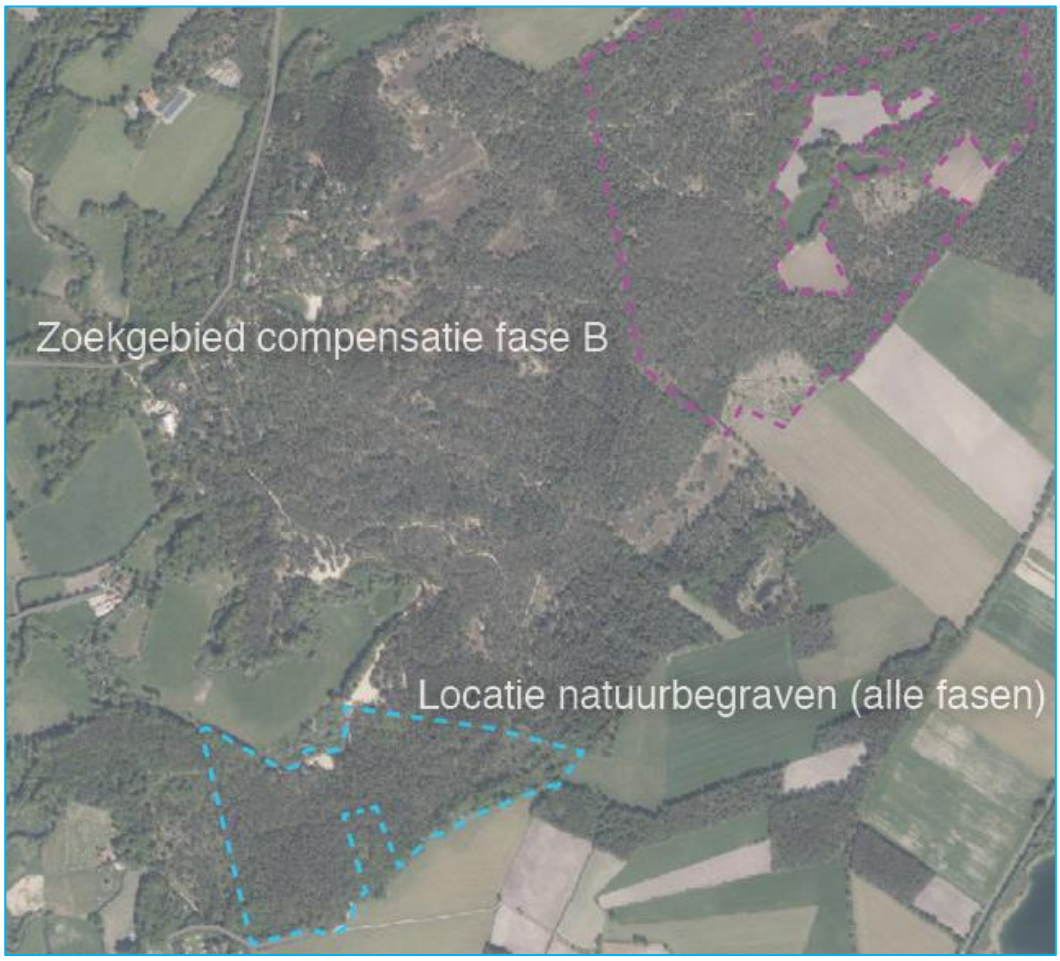

Figuur 4.6 weergave zoekgebied natuurcompensatie

Hierna is nog in tabelvorm aangegeven welke uit te voeren compensaties er zoal plaats gaan vinden.

Overzicht uit te voeren compensaties

Fase	Oppervlakte	Op te waarderen oppervlakte in ha	Locatie	Inspanningen
A	1,5	18,2	Locatie natuur-begraafplaats	Extra kwaliteitsimpuls
B	3	15	Gronden Rolink en Huttenhuis	Combi van basisinspanningen en extra kwaliteitsimpuls
C	1,9	9,5	Nader te bepalen	Combi van basisinspanningen en extra kwaliteitsimpuls
D	2,9	14,5	Nader te bepalen	Combi van basisinspanningen en extra kwaliteitsimpuls
E	1,9	9,5	Nader te bepalen	Combi van basisinspanningen en extra kwaliteitsimpuls

Totaal opgewaardeerde natuur: 667.000m2

Figuur 4.7 weergave overzicht compensaties

Indien het zover komt dat de fasen A en B vol zijn en doorgegaan kan worden met de opvolgende fases C, D en E dan dient voor deze opvolgende fases C,D en E op eenzelfde wijze compensatie plaats te vinden (per 1 hectare a 250 natuurgraven opwaarderen van 5 hectare aan gronden tot natuur) in nog nader af te stemmen gronden / zoekgebieden en overeenkomstig de aangegeven oppervlaktes zoals aangegeven in het schema in bijlage 2 van de regels, waarvoor dan tevens vooraf nog wel voor de nog nader te vinden gronden een ‘Inrichtings- en beheersplan’ zal moeten worden overlegd aan de gemeente en deze dit plan vooraf zal moeten goedkeuren. Vervolgens zal hiertoe, indien noodzakelijk, een op dat moment geëigende (planologische) procedure moeten worden gevoerd.

4.2.3.3 Natuurnetwerk Nederland artikel 2.7

In artikel 2.7 van de Omgevingsverordening bevinden zich de regels voor de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Ruimtelijke ontwikkelingen in het NNN dienen hieraan te worden getoetst. Het plangebied is gelegen in het NNN en voorliggend bestemmingsplan dient derhalve te strekken tot het behoud, herstel of de duurzame ontwikkeling van de ecologische waarden en kenmerken van het gebied.

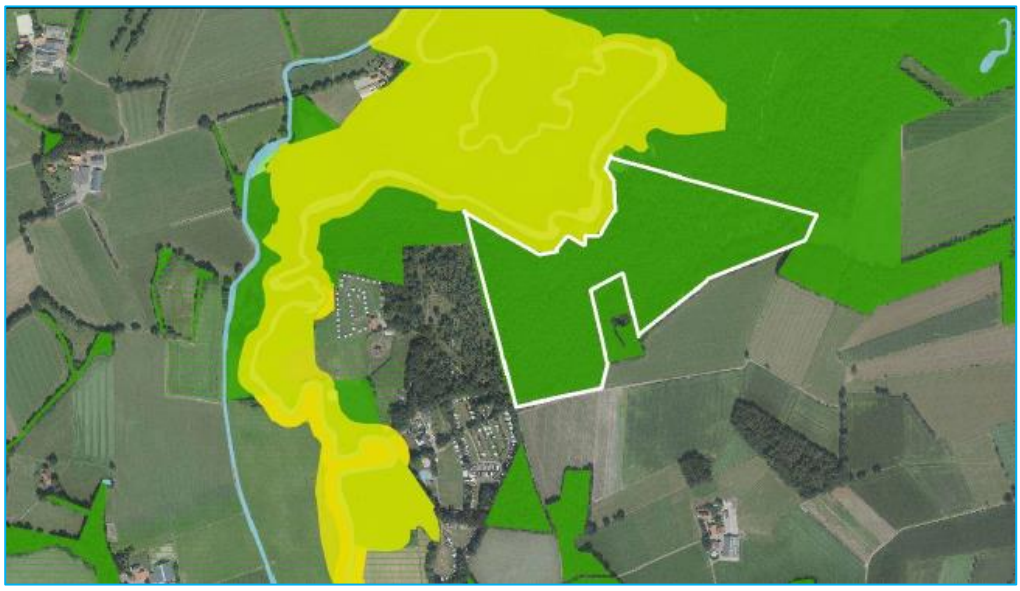

Figuur 4.8 Ligging plangebied ten opzichte van Natuurnetwerk (groen) en Natura 2000-gebied Dinkelland (geel).

Toetsing van het initiatief aan artikel 2.7 Natuurnetwerk Nederland
Door de nieuwe inrichting en het nieuwe beheer van het gebied als natuurbegraafplaats wordt in ecologisch opzicht winst behaald. Er worden door eenmalige inrichtingsmaatregelen en het doorvoeren van het bosomvormingsbeheer meer en waardevollere natuurtypen gerealiseerd: Hierdoor ontstaan meer overgangen tussen vegetaties.

Voor gronden gelegen binnen het Overijsselse Natuurnetwerk geldt dat (nieuwe) plannen, projecten of handelingen niet zijn toegestaan indien zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten. Initiatiefnemers van ingrepen binnen het Natuurnetwerk Nederland dienen daarom de effecten van de ingreep op kernkwaliteiten en waarden te onderzoeken. Een dergelijk onderzoek wordt een "nee-tenzij onderzoek" genoemd. In de omgevingsverordening van de provincie Overijssel zijn de wezenlijke kenmerken en waarden per deelgebied aangeduid.

Een ontwikkeling in het Natuurnetwerk Nederland kan niet plaatsvinden indien deze significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied hebben. Wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het gebied. Gedacht kan worden aan de natuurdoelen en kwaliteit, geomorforlogische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van de bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

In de bijlage ‘Rapport Natuurtoets’ is in paragraaf 8.3 ingegaan op hoe omgegaan wordt met de significante effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied.

Vanuit de uitgevoerde belangenafweging zoals weergegeven in paragraaf 8.3 van het Rapport Natuurtoets kan aangenomen worden dat de wezenlijke kenmerken en waarden worden versterkt met de voorgenomen inrichting. Het NNN is beter met elkaar verbonden en het areaal schraalgrasland wordt vergroot. Door de investering in het

NNN is geen sprake van afname van areaal. Hierdoor kan de ontwikkeling op de onderzoekslocatie plaatsvinden.

Een uitzondering vormt de realisatie van een ontvangst- en beheersgebouw met een oppervlakte van maximaal 250 m² en de uitbreiding/aanleg van het aantal parkeerplaatsen. Voor deze activiteiten dient afgeweken te worden van het beschermingsregime uit artikel 2.7.4 lid 5 door middel van het daar gestelde dat als volgt luidt:

De gemeenteraad is bevoegd om bij de vaststelling van een bestemmingsplan voor relatief kleinschalige ontwikkelingen binnen het NNN af te wijken van het beschermingsregime zoals vastgelegd in artikel 2.7.4. mits is aangetoond en verzekerd dat deze wijziging:
a. de wezenlijke kenmerken en waarden slechts in beperkte mate aantast,
b. per saldo gepaard gaat met een versterking van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN, of een vergroting van de oppervlakte van het NNN,
c. plaatsvindt na een zorgvuldige afweging van alternatieve locaties.

Door de relatief beperkte oppervlakte van het gebouw worden de wezenlijke kenmerken en waarden in zeer beperkte mate aangetast. Het gebouw wordt gerealiseerd in combinatie met de verbetering van de landschappelijke en natuurlijke waarden in het plangebied als geheel.

De compensatie van het ontvangstgebouw en de huidige parkeerplaats vindt plaats door het afwaarderen van landbouwgrond naar natuur (zie zoneringskaart en inrichtingskaart). Op de landbouwgrond (gelegen aan de oostkant van Lutterzandweg) worden 250m² inheemse heesters ingeplant ter compensatie van het ontvangstgebouw. Daarbij wordt 680m² kruidenrijk grasland gerealiseerd voor het compenseren van de gedeeltelijk te realiseren parkeerplaats.

Een ontwikkeling in het Natuurnetwerk Nederland kan niet plaatsvinden indien deze significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied hebben. Wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het gebied. De ontwikkeling van een natuurbegraafplaats op de onderzoekslocatie zal niet leiden tot significant negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied Dinkelland boven- en middenloop.

Voor de realisatie van de natuurbegraafplaats wordt een ‘Kwaliteitsimpuls groene omgeving’ (hierna: KGO-investering) gedaan. Voor fase B (3 ha) zal 15 ha bos- en natuur opgewaardeerd worden. In totaal zal er 33,25 ha opgewaardeerd worden om de eerste 4,5 ha natuurbegraafplaats te compenseren. In de bijlage KGO op Aust is daar verder op ingegaan.

4.2.3.4 Artikel 2.17.1 Bovenlokale fiets- en wandelroutestructuren

In artikel 2.17.1 van de Omgevinsgverordening staan de regels voor bovenlokale fiets- en wandelroutestructuren. In de toelichting op bestemmingsplannen die voorzien in nieuwe ontwikkelingen wordt aangegeven op welke wijze bij de planontwikkeling

rekening is gehouden met bestaande bovenlokale fiets- en wandelroutestructuren zoals aangegeven op kaart Recreatie.

Toetsing van het initiatief aan artikel 2.17.1 Bovenlokale fiets- en wandelroutestructuren
De bestaande bovenlokale wandelroute door het plangebied blijft behouden en wordt verbeterd. Daarnaast wordt de gehele padenstructuur door het bosgebied uitgebreid en versterkt en de toegankelijkheid wordt verruimd.

4.3 Gemeentelijk beleid

4.3.1 Structuurvisie Losser

De structuurvisie Losser geeft een actueel beeld van het ruimtelijk ordeningsbeleid van de gemeente. Met de totstandkoming van de visie beschikt de gemeente over een samenhangend beleidsdocument dat leidend is voor de ruimtelijke ordening en ontwikkelingen voor de komende jaren.

De structuurvisie geeft richting aan de wijze waarop ruimtelijke kwaliteiten binnen de gemeente kunnen worden behouden en versterkt. In de visie wordt bepaald wat de essentiële en gebiedsspecifieke kwaliteiten zijn, waar kansen liggen en hoe ontwikkelingen op deze kwaliteiten en kansen kunnen inspelen.

Groene kwaliteit
Losser kent een waardevol buitengebied; niet voor niets maakt de hele gemeente deel uit van het Nationale Landschap. De Dinkel en de Stuwwal zijn unieke gebieden. De kwaliteiten van dit landschap zijn een belangrijke reden waarom mensen hier willen wonen en werken. De groene kwaliteiten moeten daarom behouden worden.

Verder maakt het plangebied deel uit van het rivierlandschap. Hier staat het volgende genoemd in de Structuurvisie Losser.

De Dinkel en de aansluitende beken vormen een landschap van nationale betekenis. De natuurwaarden en de vorm van de beken zijn uniek voor Nederland. Vanzelfsprekend is het belangrijkste doel voor dit gebied dat deze waarden, het natuurlijke verloop van de beken, behouden blijven en verder worden versterkt. De betekenis van de beken in het Natuurnetwerk Nederland en als onderdeel van de Natura 2000-gebieden is hiervoor leidend.

Naast een ecologische doelstelling, is er ook een recreatieve doelstelling voor het gebied. Het is de bedoeling dat de mensen de natuur hier kunnen beleven, bijvoorbeeld door over de Dinkel te kanoën. Ook kunnen recreanten hier komen fietsen en wandelen. Fiets- en wandelverbindingen aansluitend op de recreatiegebieden zijn daarvoor gewenst. Ook is het gewenst dat vanuit de dorpen gemakkelijk een rondje langs de Dinkel gewandeld kan worden en dat het rivierdal vanuit, en eventueel ook binnen de kernen zichtbaar is.

De Dinkel vervult in het landschap tevens een verbindende rol. Ze verbindt bijvoorbeeld de dorpen binnen de gemeente. De relatie tussen het rivierdal en de dorpen is echter niet overal even sterk aanwezig. Ontwikkelingen die bijdragen aan de belevingswaarde en een passend gebruik van het rivierdallandschap (recreatief en agrarisch) zullen

worden gestimuleerd. Uitbreiding van bebouwing (schaalvergroting en nieuwvestiging) wordt beperkingen opgelegd.

Middels voorliggend plan wordt rekening gehouden met de waarden in dit gebied. Er wordt een zonering van 50 meter aangehouden tot aan de Dinkel. Verder wordt het plangebied qua belevingswaarde vergroot door de te nemen landschap- en ecologische maatregelen in het gebied van de natuurbegraafplaats en daaromheen (opwaarderen natuur). Door het medegebruik als natuurbegraafplaats zal het gebied (naast de functie van het kunnen rouwen en herdenken) ook meer beleefd worden door de verdergaande openstelling van het gebied. Er is zodoende sprake van een gewenste meerwaarde voor het gebied en kan het initiatief als passend worden beschouwd binnen het gemeentelijke beleid.

5 Hoofdstuk 5 Omgevingsfactoren

Ruimtelijke plannen kunnen van invloed zijn op de omgeving. Anderzijds kan ook de zichtbare en soms niet zichtbare omgeving van invloed zijn op de uitvoerbaarheid van de voorgenomen plannen. In dit hoofdstuk worden de omgevingsfactoren beschreven. Daarnaast wordt per omgevingsfactor beoordeeld wat de invloed op het plan kan zijn.

5.1 Archeologie

In de toelichting moet worden aangegeven hoe het cultureel erfgoed wordt beschermd in relatie tot de wettelijke bepalingen (Erfgoedwet) en hoe met het oog op het noodzakelijk onderzoek met het aspect archeologie is omgegaan. Eventuele onderzoeksrapporten moeten als bijlage bij de toelichting worden gevoegd.

Op basis van het geldende bestemmingsplan kent het gebied twee verschillende archeologische dubbelbestemmingen, te weten ‘Waarde – Archeologie 2’ en ‘Waarde – Archeologie 3’. Op onderstaande uitsnede is dat zichtbaar gemaakt, waarbij de genoemde gebieden ‘rood’ opgelicht zijn, op de eerste kaart de waarde 2 gebieden en de kaart daarna de waarde 3 gebieden.

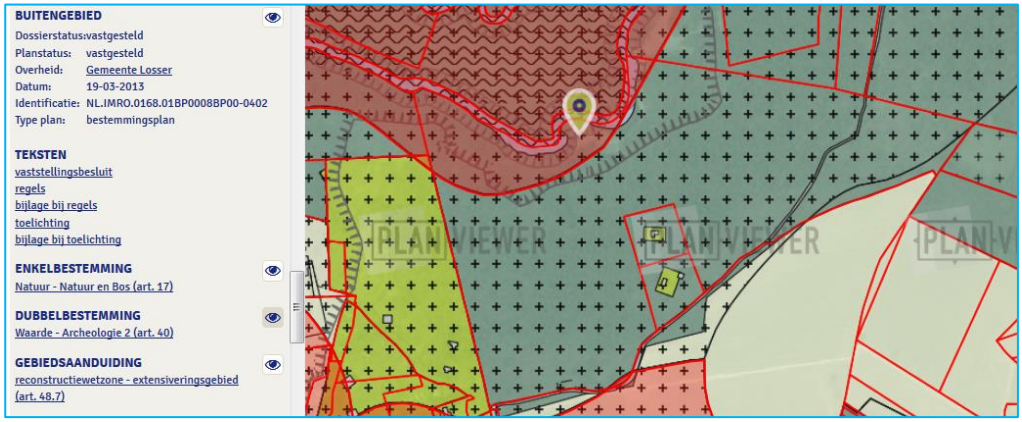

Figuur 5.1 weergave dubbelbestemming ‘Waarde – Archeologie 2’

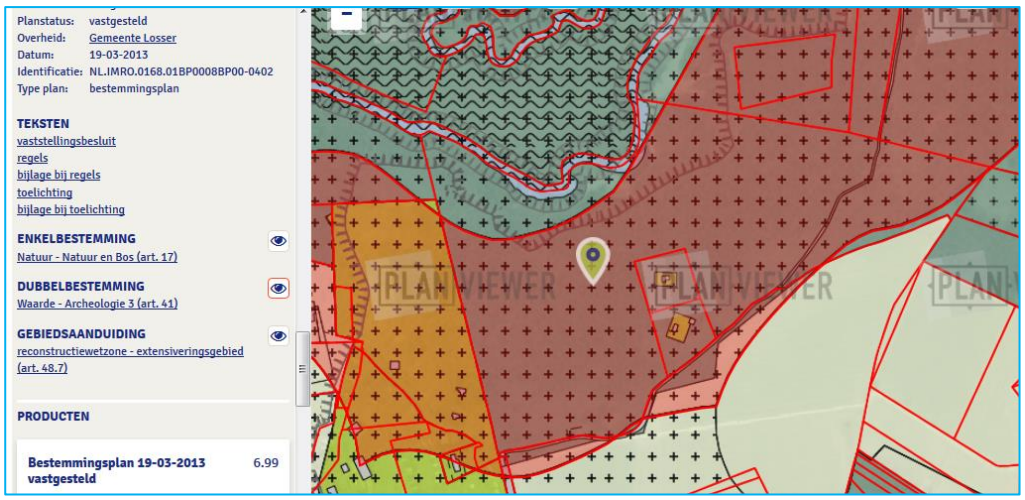

Figuur 5.2 weergave dubbelbestemming ‘Waarde – Archeologie 3’

Waarde – Archeologie 2
Voor deze gebieden geldt dat nader onderzoek naar archeologie nodig is bij ruimtelijke en daarmee gepaard gaande bodemverstorende activiteiten groter dan 2.000 m^2 én dieper dan 0,30 meter.

Waarde – Archeologie 3
Voor deze gebieden geldt dat nader onderzoek naar archeologie nodig is bij ruimtelijke en daarmee gepaard gaande bodemverstorende activiteiten groter dan 2.500 m^2 én dieper dan 0,30 meter.

Door onderzoeksbureau Hamaland Advies is een 'bureauonderzoek en gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek archeologie' uitgevoerd. Dit onderzoek is als bijlage bij het bestemmingsplan gevoegd. Onderstaand volgen de conclusies en aanbevelingen van het uitgevoerde onderzoek.

Bureauonderzoek
De bodem is naar verwachting opgebouwd uit leemarm tot sterk lemig zand, waarbij direct onder het maaiveld stuifzand verwacht wordt. Daaronder kan op een aantal locaties sprake zijn van begraven bodems – het maaiveld van voor de verstuivingen rond 1600. In het oostelijk deel kan lokaal veraard veen aangetroffen worden. Verwacht wordt dat de bodem redelijk intact is, hoewel bosbouw en ontginning van heide geleid kan hebben tot bodemverstoring. Binnen het grootste deel van het plangebied worden duinvaaggronden verwacht, hoewel er ook veldpodzolgronden en gooreerdgronden aanwezig kunnen zijn.

In het plangebied kunnen archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Uit de directe omgeving zijn zowel losse vondsten als een urnenveld uit de Late Bronstijd-Vroege IJzertijd bekend. Ook zijn restanten van een celtic field uit de IJzertijd-Romeinse tijd aangetroffen. Indien er archeologische resten aanwezig zijn binnen het plangebied, worden deze onder een pakket stuifzand verwacht, vanaf circa 50 cm-mv. De begraven bodems komen vooral in het oostelijk deel van het plangebied voor. In het westelijk deel van het plangebied kunnen archeologische resten direct onder het maaiveld aanwezig zijn.

Veldonderzoek Fase A+B
Tijdens het booronderzoek zijn twee typen bodems waargenomen. In de eerste categorie is geen sprake van bodemvorming. Een uitspoelingshorizont (E-horizont) en een inspoelingshorizont (B-horizont) ontbreken hier. Dit bodemtype komt verspreid over het gehele onderzoeksgebied van Fase A+B voor. De natuurlijke ondergrond, bestaande uit stuifzand van de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk of uit dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden), is hier direct onder de bosstrooisellaag of onder de bouwvoor aanwezig (zie Tabel 5)23. Onder de tweede categorie vallen de bodems waarin wel (beginnende) bodemvorming is waargenomen. In al deze boringen is sprake van een inspoelingslaag, de zogenaamde B-horizont, die geleidelijk overgaat in de C-horizont. De natuurlijke ondergrond bestaat in al deze boringen uit stuifzand. Daarnaast is in een aantal van deze boringen boven de inspoelingslaag een (zwak ontwikkelde) uitspoelingslaag aangetroffen, eveneens een kenmerk van bodemvorming (zie Tabel 6). De boringen met een (beginnende) bodemvorming kunnen geïnterpreteerd worden als 'cambisol' ('braunerden') en bevinden zich voornamelijk in het centraal-oostelijk deel van het onderzoeksgebied.

Een aantal van deze bodems zijn direct ten zuiden van het onderzoeksgebied van Fase A+B aangetroffen, maar bevinden zich wel binnen het plangebied.
In boring 8 is een begraven bodem waargenomen (zie Tabel 8). Dit betekend dat het oorspronkelijke maaiveld van vóór 1600 n.Chr. is overstoven door stuifzand. Ook in dit relatief 'nieuwe' bodempakket heeft bodemvorming plaatsgevonden. De 'oorspronkelijke' bodem is vanaf 70 cm-mv aanwezig. De oude bouwvoor (A-horizont) heeft een dikte van 40 centimeter. Tussen 110-120 cm-mv is een dunne B-horizont aangetroffen, voordat deze overgaat in de C-horizont, bestaande uit stuifzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk).

Selectieadvies
Ter plaatse van de boringen waar bodemvorming is waargenomen, kunnen archeologische resten aanwezig zijn, hoewel deze tijdens het booronderzoek niet aangetroffen zijn. Omdat het om geïsoleerd en sterk verspreid voorkomende bodems gaat, wordt vervolgonderzoek binnen het onderzoeksgebied van Fase A+B niet zinvol geacht. De kosten van een gravend onderzoek wegen ons inziens niet op tegen de geringe kenniswinst die eventueel behaald kan worden. De aangetroffen bodemvorming heeft bovendien pas na 1600 plaatsgevonden en is dus relatief recent. Daarbij is ook in acht genomen dat de toekomstige natuurgraven individueel uitgegraven zullen worden en er daarbij per locatie een geringe bodemverstoring zal optreden.

Het onderzoek is beoordeeld door Het Oversticht. Deze heeft als volgt geoordeeld:

In het plangebied kunnen archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Indien er archeologische resten aanwezig zijn binnen het plangebied, worden deze onder een pakket stuifzand verwacht, vanaf circa 50 cm -mv. Deze begraven bodems komen vooral in het oostelijk deel van het plangebied voor. In het westelijk deel van het plangebied kunnen archeologische resten direct onder het maaiveld aanwezig zijn. Tijdens het booronderzoek zijn twee typen bodems waargenomen. In de eerste categorie is geen sprake van bodemvorming. Onder de tweede categorie vallen de bodems waarin wel (beginnende) bodemvorming is waargenomen.

Ter plaatse van de boringen waar bodemvorming is waargenomen, kunnen archeologische resten aanwezig zijn, hoewel deze tijdens het booronderzoek niet aangetroffen zijn. Omdat het om geïsoleerd en sterk verspreid voorkomende bodems gaat, wordt vervolgonderzoek binnen het onderzoeksgebied van Fase A en B niet zinvol geacht. De kosten van een gravend onderzoek wegen ons inziens niet op tegen de geringe kenniswinst die eventueel behaald kan worden. De aangetroffen bodemvorming heeft bovendien pas na 1600 plaatsgevonden en is dus relatief recent. Daarbij is ook in acht genomen dat de toekomstige natuurgraven individueel uitgegraven zullen worden en er daarbij per locatie een geringe bodemverstoring zal optreden. Tevens zouden voor gravend onderzoek bomen gekapt moeten worden, die anders behouden kunnen blijven.1

Het onderzochte gebied (fase A en B) kan worden vrijgegeven voor archeologisch onderzoek. De verbeelding is daarop aangepast.

1. [1] De cursieve tekst is overgenomen uit het onderzoeksrapport

5.2 Bodem

In het bestemmingsplan dient aangegeven te worden wat de kwaliteit van de bodem ter plaatse van het plangebied is. Tevens dient, op basis van de Mor (Ministeriële regeling omgevingsrecht), bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen een rapportage van een recent uitgevoerd verkennend bodemonderzoek toegevoegd te worden. Voor verkennend bodemonderzoek op een locatie wordt de norm NEN 5740 gehanteerd (onderzoeksstrategie voor verkennend bodemonderzoek).

De bodemonderzoeksplicht geldt alleen voor bouwwerken waarvoor:

- een reguliere omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen is vereist;
- waarin voortdurend of nagenoeg voortdurend (1,5 of meer uren per dag) mensen kunnen verblijven;
- die de grond raken;
- waarvan het bestaande gebruik wijzigt (interne verbouwing van niet-verblijfsruimte naar verblijfsruimte);
- die niet naar aard en omvang gelijk zijn aan een bouwwerk genoemd in het Besluit bouwwerken;
- waarvan geen reeds bruikbare recente onderzoeksresultaten aanwezig zijn;
- die geen tijdelijk bouwwerk betreffen waarbij uit het vooronderzoek blijkt dat de locatie onverdacht is.

Er is geen sprake van een dergelijk bouwwerk (verblijfsruimte) waarin nagenoeg voortdurend mensen verblijven, zodat er geen verkennend bodemonderzoek nodig is. Het te realiseren gebouw zal niet voortdurend door mensen als verblijfsruimte gebruikt worden. Er zullen vaker geen dan wel mensen in aanwezig zijn.

Verder blijkt uit een algemeen rapport, het Alterra-rapport ‘Terug naar de Natuur’ uit 2009, dat het vergaan van het dode lichaam geen significant effect op de bodem en het bodemleven veroorzaakt. In dit rapport is een aantal theoretische studies beschreven waarin effecten van metalen, eutrofiërende stoffen, organische zuren en afbraakproducten, medische stoffen en stoffen als kwik op afzonderlijke milieuonderdelen onderzocht zijn. Het begraven zal niet leiden tot overschrijdingen van de milieunormen voor de bodem.

De Wet op de lijkbezorging voorziet afdoende in maatregelen om significante milieueffecten te voorkomen of te beperken. De Wet op de lijkbezorging is afgestemd op reguliere vormen van begraven.

Bij natuurbegraven wordt uitgegaan van een veel lagere grafdichtheid. Verder zal bij het natuurbegraven alleen gebruik worden gemaakt van makkelijk afbreekbare en niet schadelijke materialen voor de kist/ het omhulsel. Effecten op de bodem zullen daarom verwaarloosbaar zijn.

Verder is het nog zo dat de bijlage bij de Inspectierichtlijn Lijkbezorging ‘Technische adviezen voor de inrichting van begraafplaatsen en graven’ stelt, dat een bodem van zand- of zavelgrond het meest geschikt is voor een begraafplaats. Dit omdat het poriënvolume daarvan doorgaans voldoende is om de vereiste gaswisseling op peil te houden. Er zijn daarom geen bodemingrepen noodzakelijk.

Het aspect bodem behoeft geen nader onderzoek.

5.3 Cultuurhistorie

Modernisering Monumentenwet (MoMo)/Wijziging Bro
Per 1 januari 2012 is de wijziging van het Bro in werking getreden die een verplichting inhoudt om in de toelichting van het bestemmingsplan een beschrijving op te nemen van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening is gehouden.

Wat zijn cultuurhistorische waarden? De Memorie van Toelichting bij het Besluit ruimtelijke ordening zegt met betrekking tot artikel 3.1.6 het volgende:

"Bij cultuurhistorische waarden gaat het over de positieve waardering van sporen, objecten, patronen en structuren die zichtbaar of niet zichtbaar onderdeel uitmaken van onze leefomgeving en een beeld geven van een historische situatie of ontwikkeling. In veel gevallen bepalen deze cultuurhistorische waarden de identiteit van een plek of gebied en bieden ze aanknopingspunten voor toekomstige ontwikkelingen. Deze cultuurhistorische elementen kan men niet allemaal als beschermd monument of gezicht aanwijzen, maar zijn wel onderdeel van de manier waarop we ons land beleven, inrichten en gebruiken"

Het begrip cultuurhistorie heeft drie aspecten:
1. Historische (stede)bouwkunde / bovengrondse monumentenzorg; bijvoorbeeld kastelen, kerken, oude boerderijen of landhuizen, maar ook stedenbouwkundige elementen als beschermde stads- of dorpsgezichten;
2. Archeologie; sporen en vondsten van menselijk handelen in het verleden in de bodem zijn achtergebleven, bijvoorbeeld potscherven, resten van voedselbereiding, graven, maar ook verkleuringen in de grond die duiden op bewoning of infrastructuur. Een verzamelterm hiervoor is 'archeologische waarden'. Alle archeologische waarden bij elkaar zijn het 'bodemarchief'. Deze sporen kunnen zich ook onder water bevinden zoals bijvoorbeeld verdronken nederzettingen of scheepswrakken;
3. Cultuurlandschap/historische geografie: alle landschappelijke elementen die het gevolg zijn van menselijk handelen in het verleden, bijvoorbeeld verkavelingspatronen, pestbosjes, landgoederenzones of ontginningsassen.

Op basis van de cultuurhistorische kaart van de gemeente Losser bevindt het plangebied (indicatief zichtbaar bij de blauwe ovaal) in het cultureel landschappelijke erfgoed.

Figuur 5.3 weergave cultuurhistorische beleidskaart

Het Twentse landschap is niet alleen door de natuur bepaald; de mens heeft er grote invloed op gehad. Het erfgoed van het landschap betreft onder meer essen, houtwallen, landmarken, grafheuvels, buitenplaatsen, parken, tuinen en groen in steden en dorpen. Het buitengebied van Losser kent veel van dit landschappelijke erfgoed. Het is voor een belangrijk deel gezichtsbepalend voor de gemeente en daarmee sterk verbonden met de identiteit en de herkenbaarheid.

Ambitie:
Losser hecht er aan het landschappelijk erfgoed zo goed mogelijk te bewaren. Dit zonder het ‘onder een glazen stolp’ te leggen, want een gebied moet wel leefbaar zijn. Aandacht voor landschappelijke waarden maakt integraal deel uit van ruimtelijke projecten.

Door middel van het plan wordt, met uitvoering van het Inrichtingsplan, juist weer het oorspronkelijke landschap meer en meer vorm gegeven en de belevingswaarde ervan versterkt en sluit daarmee aan op het versterken van de waarden op het gebied van cultuurhistorie en landschap.

5.4 Ecologie

5.4.1 Algemeen

De bescherming van plant- en diersoorten is in Nederland geregeld in Wet Natuurbescherming (verder te noemen WNB). Deze wet is op 1 januari 2017 in werking getreden en beschermd ruim 900 soorten in Nederland voorkomende planten- en diersoorten. Deze wet vervangt de huidige Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Boswet.

Doelstelling van de Wnb
- het beschermen en ontwikkelen van de natuur;
- het behouden en herstellen van biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur en het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen.

Ten behoeve van het project is een zogeheten natuurtoets uitgevoerd door onderzoeksbureau Ecoconsultancy die is gericht op onderzoek naar de soortenbescherming en naar de gebiedsbescherming. Het bij het onderzoek behorende rapport waarin uitvoerig is ingegaan op de onderdelen soortenbescherming en gebiedsbescherming en de natuurtoets is als bijlage bij het bestemmingsplan gevoegd. Hierna volgen de conclusies van het uitgevoerde onderzoek.

Het onderzoek heeft tot doel om in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten, gebieden of houtopstanden aanwezig zijn die volgens de Wet natuurbescherming een beschermde status hebben en die mogelijk negatieve gevolgen kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep.
De initiatiefnemer is voornemens een natuurbegraafplaats op de onderzoekslocatie te realiseren. Hiervoor zal een ontvangstgebouw en 35 onverharde parkeerplaatsen worden aangelegd. Tevens zullen de onverharde paden door het bos op de onderzoekslocatie worden hersteld.

De natuurtoets bestaat uit drie onderdelen:

1. Soortbescherming: dit deel van het onderzoek (quickscan) heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die een beschermde status hebben en die mogelijk negatieve gevolgen kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep.

Voor de algemene broedvogelsoorten die op de onderzoekslocatie zijn te verwachten geldt dat, indien de aanleg van de natuurbegraafplaats buiten het broedseizoen plaatsvindt, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot deze soorten. Bij kap tijdens het broedseizoen moet eerst vastgesteld worden of er actieve nesten op de locatie aanwezig zijn.

Overtredingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde vleermuissoorten en de eekhoorn kunnen worden voorkomen om tijdens kap bomen met holtes en nesten te ontzien.

Voor de te verwachten levendbarende hagedis kan overtreding van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming worden voorkomen door maatregelen gedurende de aanlegfase van de natuurbegraaf-plaats te treffen. Geadviseerd wordt om deze maatregelen vast te leggen in een ecologisch werkprotocol.

Eventuele nieuwvestiging van beschermde soorten is mogelijk op de onderzoekslocatie tijdens de gebruiksfase. Bij een dergelijk geval dient de situatie bij kap en graafwerkzaamheden opnieuw beoordeeld te worden om overtreding te voorkomen. Overtredingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde soorten zijn wegens het ontbreken van geschikt habitat/verblijfsmogelijkheden, op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezigheid van voldoende alternatieven en/of gezien de aard van de ingreep in dit geval niet aan de orde.

2. Gebiedsbescherming (Natura 2000): Dit deel van het onderzoek (voortoets) heeft als doel vast te stellen of er op grond van objectieve gegevens kan worden uitgesloten dat het plan, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen,

(significante) gevolgen kan hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Het betreft een oriënterende fase.

Op basis van de toetsing van effecten aan de hand van de effectindicator kan het volgende worden geconcludeerd dat de volgende effecten relevant zijn bij de voorgenomen werkzaamheden: verontreiniging, geluid, licht en trilling. Het optreden van externe effecten zoals verdroging, vernatting, verandering van stroomsnelheid, verandering in dynamiek van het substraat, optische effecten, mechanische effecten en verandering in populatiedynamiek zijn op de grond van de analyse uit te sluiten.
De gevolgen van de optredende effecten verontreiniging, geluid, trilling zijn zeer beperkt. Verontreiniging is alleen mogelijk als gevolg van een calamiteit in de aanlegfase en als zodanig niet te voorspellen.

Op grond van bovenstaande kan worden geconcludeerd dat in de gebruiksfase er geen effecten zijn te verwachten. In de aanlegfase zullen mogelijk een aantal effecten optreden. Deze hebben vanwege de aard en omvang en het tijdelijke karakter geen invloed op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Dinkelland.

3. Provinciaal beleid: Dit deel van het onderzoek heeft tot doel om te bepalen wat de mogelijke effecten zijn op de kernkwaliteiten en omgevingscondities van het nabijgelegen NNN gebied.

Een ontwikkeling in het Natuurnetwerk Nederland kan niet plaatsvinden indien deze significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied hebben. Wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het gebied. De ontwikkeling van een natuurbegraafplaats op de onderzoekslocatie zal niet leiden tot significant negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied Dinkelland boven- en middenloop. Door de KGO-investering is geen sprake van afname van areaal. Hierdoor kan de ontwikkeling op de onderzoekslocatie plaatsvinden.

Ook heeft een in het algemeen uitgevoerd onderzoek door de provincie Gelderland aangetoond dat een grafdichtheid van 500 graven/hectare geen gevolgen heeft voor hydrologie en ecologie.

5.4.2 Stikstofdepositie

Tevens is nog beoordeeld of er mogelijk sprake kan zijn van stikstofdepositie op Natura 2000 gebieden. Hiertoe is een zogeheten stikstofberekening gemaakt met behulp van het programma Aerius. De rekenbladen van deze berekening zijn als bijlage bij het bestemmingsplan gevoegd. De uitkomst is dat er geen depositieresultaten boven 0,00 mol/ha/jr aanwezig zullen zijn.

Ten aanzien van de Aerius-berekening kan nog worden aangegeven dat is uitgegaan van de volgende informatie.
Er is uitgegaan van 3598 voertuigbewegingen per jaar. Het gaat daarbij dan dus over 1799 voertuigen per jaar. Gedeeld door 365 dagen betekent dat 5 voertuigen per dag.

De verkeersaantrekkende werking is vanaf het project beperkt tot de Bentheimstraat. Omtrent de lengte van de rijlijn waarover de bijdrage van de verkeersaantrekkende

werking is berekend, is uitgegaan van de 'Instructie gegevensinvoer voor AERIUS 2022'.

In paragraaf 2.5.2 van genoemde ‘Instructie’ is hierover het volgende vermeld: Een algemeen criterium voor verkeer van en naar inrichtingen is dat de gevolgen niet meer aan de inrichting worden toegerekend wanneer het verkeer is opgenomen in het heersende verkeersbeeld. Dit is het geval op het moment dat het aan- en afvoerende verkeer zich door zijn snelheid en rij- en stopgedrag niet meer onderscheidt van het overige verkeer dat zich op de betrokken weg bevindt. Hierbij weegt ook mee hoe de verhouding is tussen de hoeveelheid verkeer dat door de voorgenomen ontwikkeling wordt aangetrokken en het reeds op de weg aanwezige verkeer. In de regel wordt het verkeer meegenomen tot het zich verdund heeft tot enkele procenten van het reeds aanwezige verkeer.

Het verkeer van en naar de locatie zal voornamelijk vanaf de Bentheimerstraat afkomstig zijn. Het verkeer op de Bentheimerstraat is qua snelheid en rij- en stopgedrag niet te onderscheiden van het overige verkeer en tevens ook genoeg verdund om niet meer te worden aangemerkt als verkeer van en naar het plangebied. De gekozen lengte van de zijlijn van de verkeer aantrekkende werking is dus aanvaardbaar.

Voor de natuurbegraafplaats is geen vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming nodig.

5.5 Externe en fysieke veiligheid

Het aspect externe/fysieke veiligheid bestaat uit verschillende onderdelen. Externe veiligheid gaat onder andere over buisleidingen (geregeld in het Besluit externe veiligheid buisleidingen), het transport van gevaarlijke stoffen over bepaalde transportassen (geregeld in het Besluit externe veiligheid transportroutes), de opslag van explosieven (geregeld in het Bestluit algemene regels ruimtelijke ordening) en het Bevi. Het Besluit externe veiligheid inrichtingen richt zich primair op inrichtingen zoals bedoeld in de Wet milieubeheer. In artikel 2, lid 1 van het Bevi staan de inrichtingen genoemd waarop het besluit van toepassing is.

Een (natuur)begraafplaats wordt niet aangemerkt als een bevi-inrichting, zodat er geen sprake is van externe veiligheidsrisico’s vanuit het terrein van de natuurbegraafplaats naar de omgeving toe.

Een (natuur)begraafplaats wordt ook niet aangemerkt als een (beperkt) kwetsbaar object, zodat het aspect externe veiligheid niet van invloed is op het bestemmingsplan.

Voor de volledigheid is nog wel beoordeeld aan de hand van de risicokaart Nederland of er in het plangebied mogelijk (hogedruk)buisleidingen zijn gelegen waarmee met de inrichting van het plangebied rekening moet worden gehouden. Op de volgende bladzijde is een uitsnede van de risicokaart opgenomen. Er zijn geen bevi-inrichtingen, transportroutes voor gevaarlijke stoffen, hoogspanningsmasten en hogedrukgasleidingen aanwezig.

Onderstaand is weergave gedaan van de risicokaart ter plaatse van het plangebied en omgeving, waarbij zichtbaar is dat er geen bevi-inrichtingen etc aanwezig zijn.

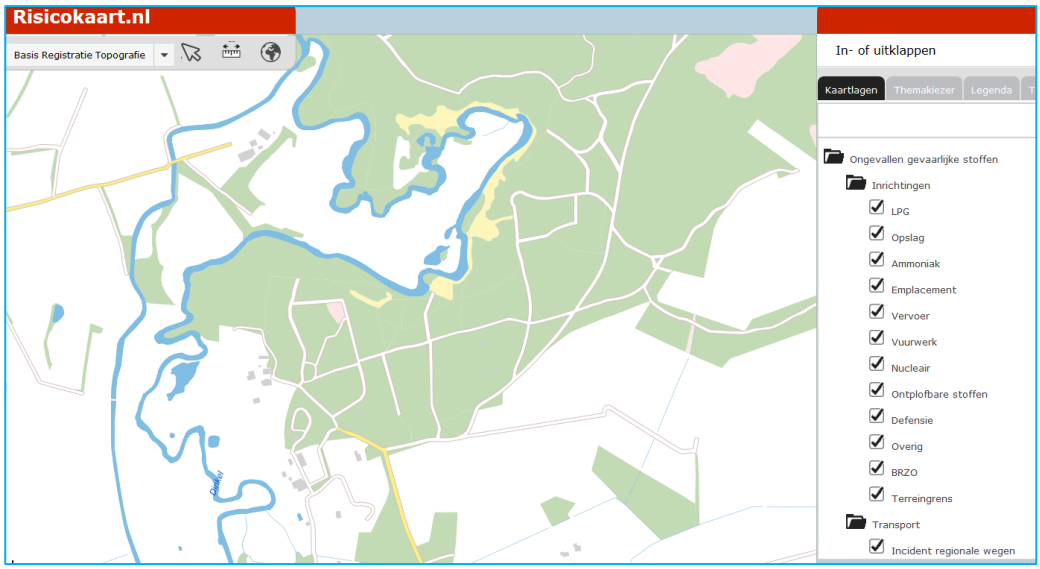

Figuur 5.4 weergave risicokaart Nederland

5.6 Geluid (Wet geluidhinder)

De eventuele verplichting tot uitvoering van een akoestisch onderzoek is vastgelegd in de Wet geluidhinder (Wgh). De Wgh bevat geluidnormen en richtlijnen over de toelaatbaarheid van geluidniveaus als gevolg van rail- en wegverkeerslawaai, industrielawaai en luchtvaartlawaai. De Wgh geeft aan dat een akoestisch onderzoek moet worden uitgevoerd bij het voorbereiden van de vaststelling van een bestemmingsplan of het nemen van een projectafwijkingsbesluit, indien het plan een geluidgevoelig object mogelijk maakt binnen een geluidszone van een bestaande geluidsbron of indien het plan een nieuwe geluidsbron mogelijk maakt. Een eventueel akoestisch onderzoek moet uitwijzen of de wettelijke voorkeursgrenswaarde bij geluidgevoelige objecten wordt overschreden en zo ja, welke maatregelen nodig zijn om aan de voorkeursgrenswaarde te voldoen.

Van belang is om na te gaan of een natuurbegraafplaats een ‘geluidsgevoelig object’ is in het kader van de Wet geluidhinder. Een natuurbegraafplaats is op basis van de Wet geluidhinder niet aangemerkt als een zogeheten geluidsgevoelig object, zodat geen akoestisch onderzoek hoeft plaats te vinden.

Vanuit de VNG-Reeks bedrijven en milieuzonering hebben begraafplaatsen en uitvaartcentra een grootste normafstand van 10 meter voor het aspect geluid ten opzichte van woningen. De meest nabij gelegen (bedrijfs)woning van derden bevindt zich op ruim 200 meter afstand van de grens van het plangebied. Er is geen geluidhinder te verwachten. De nabij het plangebied aanwezige recreatiewoningen zijn niet als geluidsgevoelig te beschouwen. Overigens bedraagt de afstand van deze recreatiewoning tot aan het plangebied circa 30 meter, zodat ook deze geen geluidoverlast zal ondervinden.

5.7 Luchtkwaliteit

Op 15 november 2007 is het onderdeel luchtkwaliteit van de Wet milieubeheer in werking getreden. Kern van de wet is het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL).

Projecten die ‘niet in betekende mate’ (nibm) van invloed zijn op de luchtkwaliteit hoeven niet meer getoetst te worden aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit. In de AMvB-nibm zijn de criteria vastgelegd om te kunnen beoordelen of voor een project sprake is van nibm.

Met de inwerkingtreding van de NSL op 1 augustus 2009 geldt de volgende bovengrens om als NIBM-project te worden aangemerkt: de bouw van 1500 woningen aan één ontsluitingsweg. Voorliggend bestemmingsplan is qua omvang en verkeersaantrekkende werking kleinschaliger als de bouw van 1500 woningen aan één ontsluitingsweg. Het project kan derhalve worden beschouwd als een nibm-project. Onderzoek naar de luchtkwaliteit is niet nodig.

5.8 Milieuhinder

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is het van belang dat bij de aanwezigheid van bedrijven in de omgeving van geplande milieugevoelige functies, zoals seniorenwoningen, ter plaatse van de seniorenwoningen een goed woon- en leefklimaat kan worden gegarandeerd en dat rekening wordt gehouden met de bedrijfsvoering en de milieuruimte van de betreffende milieubelastende functies. Om te komen tot een ruimtelijk relevante toetsing van bedrijfsvestigingen op milieuhygiënische aspecten wordt milieuzonering gehanteerd. Hieronder wordt verstaan een voldoende ruimtelijke scheiding tussen enerzijds milieubelastende bedrijven of inrichtingen en anderzijds milieugevoelige gebieden zoals woongebieden.

Milieuzonering beperkt zich tot milieuaspecten met een ruimtelijke dimensie: geluid, geur, gevaar en stof. Om milieuzonering hanteerbaar te maken wordt gebruik gemaakt van de VNG publicatie 'Bedrijven en milieuzonering' (uitgave 2009). Deze publicatie bevat onder meer lijsten met richtafstanden van diverse milieuhinderlijke activiteiten en stappenplannen voor concrete situaties. De richtafstanden uit bijlage 1 voor de VNG publicatie gaan uit van een 'rustige woonwijk'. Indien er sprake is van het omgevingstype 'gemengd gebied' dan kan de richtafstand terug worden gebracht met één afstandsstap. Hierna in tabelvorm de normafstanden:

Milieucategorie	Normafstand tot rustige woonomgeving	Normafstand tot gemengd gebied
1	10 meter	0 meter
2	30 meter	10 meter
3.1	50 meter	30 meter
3.2	100 meter	50 meter
4.1	200 meter	100 meter
4.2	300 meter	200 meter
5.1	500 meter	300 meter
5.2	700 meter	500 meter
5.3	1000 meter	700 meter
6.1	1500 meter	1000 meter

De opgenomen richtafstanden zijn geen normen, maar afstanden waarvan gemotiveerd mag worden afgeweken. De afstanden worden gemeten vanaf de grens van de bestemming die milieubelastende functies toelaat tot aan de dichtstbij gelegen gevel van de gevoelige functie.

Een “rustige woonwijk en rustig buitengebied” is een woonwijk die is ingericht volgens het principe van functiescheiding. Afgezien van enkele wijkgebonden voorzieningen zijn er vrijwel geen andere functies. Er is weinig storend verkeer. Een vergelijkbaar omgevingstype is een rustig buitengebied (inclusief eventueel verblijfsrecreatie), een stiltegebied of een natuurgebied.

Een “gemengd gebied” is een gebied met matige tot sterke functiemenging. Direct naast woningen kunnen winkels, horeca of kleine bedrijven voorkomen. Ook lintbebouwing in het buitengebied met overwegend agrarische en andere activiteiten kan als gemengd gebied worden beschouwd. Gebieden die direct langs de hoofdinfrastructuur liggen behoren eveneens tot het gemengd gebied.

Onderstaand is weergave gedaan van het plangebied en de daarbij aanwezige overige voorzieningen die van belang kunnen zijn bij het aspect milieuhinder. Het plangebied van voorliggend bestemmingsplan is daarbij aangeduid binnen het rode kader.

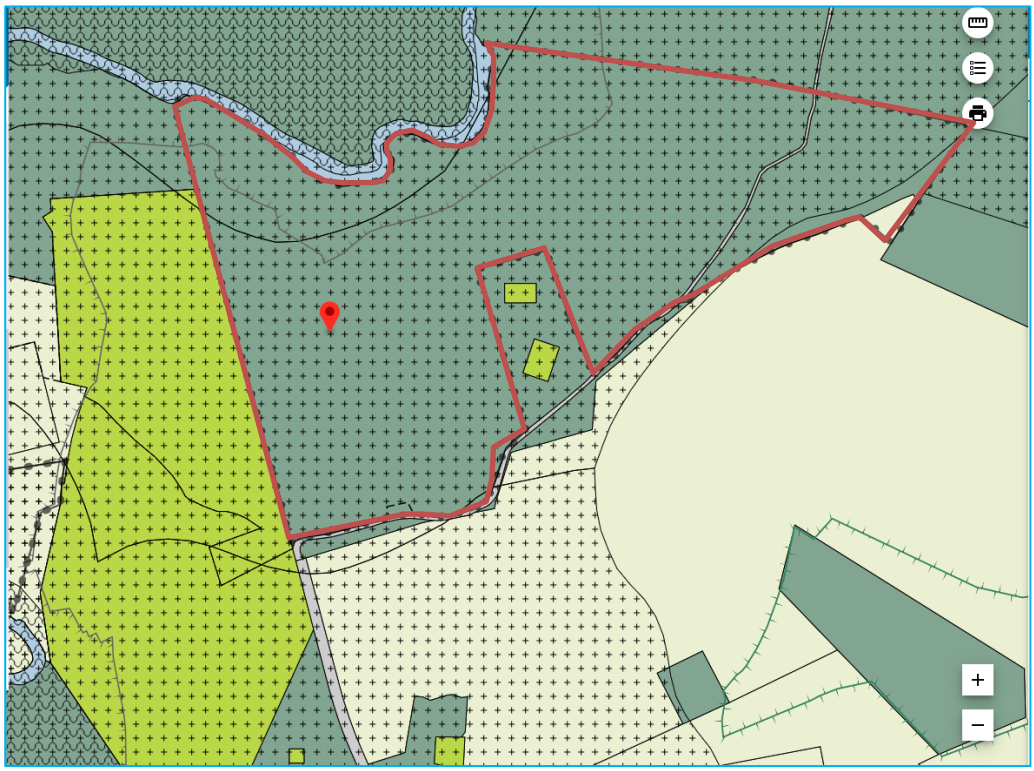

Figuur 5.5 weergave rondom gelegen bestemmingen

Het gebied valt te typeren als een rustig buitengebied, zodat uitgegaan kan worden van de in de VNG-Reeks genoemde normafstanden

Hinder vanuit de natuurbegraafplaats naar buiten
Begraafplaatsen en uitvaartcentra hebben op basis van de VNG-reeks normafstanden voor geur, stof, geluid en gevaar van respectievelijk 0 m, 0 m, 10 m en 0 meter. De meest nabijgelegen woningen van derden bevindt zich op circa 200 meter afstand, zodat er geen sprake zal zijn van hinder vanuit de natuurbegraafplaats richting (bedrijfs)woningen van derden.

Verder bevindt zich aan de westkant van het plangebied zich een kampeerterrein, waar zowel standplaatsen voor kampeermiddelen zijn toegestaan als ook recreatiewoningen. Deze kampeermiddelen zijn niet als geluidsgevoelig aan te merken, wel als geurgevoelig. Een reguliere begraafplaats heeft echter een normafstand van 0 meter voor het aspect geur (en ook voor stof en gevaar) en leidt niet tot hinder.

Ook ‘centraal’ ten opzichte van de natuurbegraafplaats bevinden zich twee recreatiewoningen. Recreatiewoningen zijn niet ‘geluidsgevoelig’. Recreatiewoningen zijn wel aan te merken als geurgevoelige objecten. Een reguliere begraafplaats heeft echter een normafstand van 0 meter voor het aspect geur (en ook voor stof en gevaar).

Hoewel er wordt voldaan aan de normafstand kan nog worden gesteld dat met de inrichting van de natuurbegraafplaats het zo is bepaald dat de zone waar daadwerkelijk sprake zal zijn van natuurbegraven ook rekening is gehouden met een zone van 25 meter tot de grens van het plangebied. Op deze wijze wordt overal voldaan aan de

genoemde normafstanden en is er geen sprake van te verwachten milieuhinder vanuit de natuurbegraafplaats naar omringende bestemmingen en functies toe.

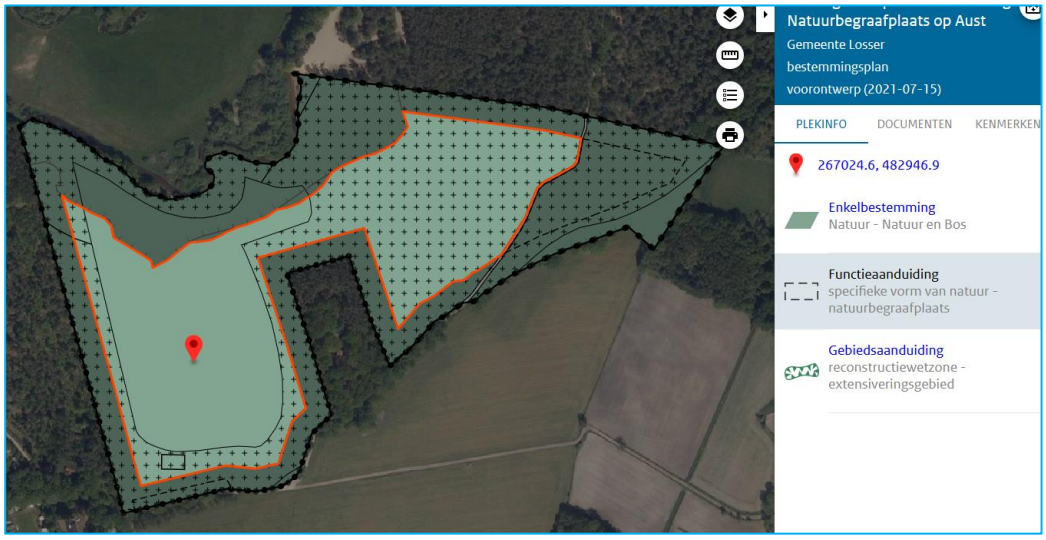

Figuur 5.6 weergave gebied waar natuur begraven mag plaatsvinden

Hinder van buiten de natuurbegraafplaats naar de begraafplaats toe
Een natuurbegraafplaats is geen milieugevoelig object (voor geur, stof, geluid en gevaar), zodat er ook geen sprake is van enige belemmerde bedrijfsvoeringen van bedrijvigheid van buiten de natuurbegraafplaats.

5.9 Watertoets

Ten behoeve van het plan is de watertoets uitgevoerd. Als input voor de uitgevoerde watertoets is uitgegaan van de volgende informatie.

Ten aanzien van het plan is het zo dat er een beheersgebouw wordt gerealiseerd met een maximale oppervlakte van 250 m^2. De afvoer van hemelwater zal geschieden door een zinkput ter plaatse waardoor het hemelwater ter plaatse kan infiltreren in de bodem. Gezien de hoogteligging van circa 33 meter boven NAP zal dat naar verwachting geen problemen opleveren en kan het water snel infiltreren. Ten aanzien van de afvoer van grijs afvalwater zal gebruik worden gemaakt van het in de nabijheid gelegen riool van 2 recreatiewoningen. Op deze wijze is er sprake van een gescheiden afvoer van water. Er is gezien de beperkte omvang van het project geen watercompensatie noodzakelijk.

Tevens is gebleken uit eerder onderzoek (Alterra) dat de invloed van natuurbegraven op grond en grondwater verwaarloosbaar is.

Op 20 januari 2020 is voor het bestemmingsplan de watertoets uitgevoerd. Het plangebied bevindt zich binnen het beheersgebied van het waterschap Vechtstromen. De beantwoording van de vragen heeft er toe geleid dat de Normale procedure van het watertoetsproces moet worden doorlopen.

Voor het verdere proces is het van belang om de RO adviseur van het waterschap te betrekken bij het plan. Daartoe is voorliggend bestemmingsplan en dan specifiek het onderdeel over water (paragraaf 5.9) voorgelegd aan het waterschap.

Vanuit het waterschap is per mail als volgt gereageerd op het voorliggende plan in relatie tot de watertoets.

In de toelichting op het bestemmingsplan staat een voorlopige conclusie omtrent de invloed op het watersysteem en die kan ik onderschrijven. De veranderingen voor het watersysteem zijn nihil. Het hemelwater dat op het nieuwe verhard oppervlak valt, wordt geïnfiltreerd in de overwegend zandige bodem en het afvalwater wordt afgevoerd via een aanwezige riolering. De grondwaterstand is voldoende diep om niet in conflict te komen met het begraven.

Het wateradvies voor dit initiatief is positief.

5.10 Verkeer en vervoer

Er zijn drie momenten waarop verkeersbewegingen plaatsvinden:

1. *Uitzoeken graf*
Allereerst zal er een graf uitgezocht worden. Dat is vaak 1 auto die door de week op afspraak komt.

2. *De uitvaarten zelf*
Er worden circa 70 begravingen per jaar verwacht. Het aantal bezoekers per keer is erg wisselend. Bij urnbegrafenissen komt er vaak maar 1 auto, maar het zal ook wel eens een keer voorkomen dat mogelijk alle parkeerplaatsen benodigd zijn. Begravingen worden ongeveer 5 dagen van te voren bekend en geregeld en deze stroom kan dan ook goed gestuurd worden. Dit zal altijd overdag op een werkdag zijn. Soms komen mensen in een stoet, maar steeds vaker komen ze los aanrijden.

In onderstaande weergave is nog een weergave gedaan van de parkeerberekening op basis van de CROW. Op basis hiervan geldt voor een reguliere begrafenis dat er tijdens een uitvaart 32 parkeerplaatsen benodigd zijn. Er wordt voorzien in 35 parkeerplaatsen. Dat aantal is voldoende om tijdens een uitvaart te kunnen voorzien in voldoende parkeergelegenheid.

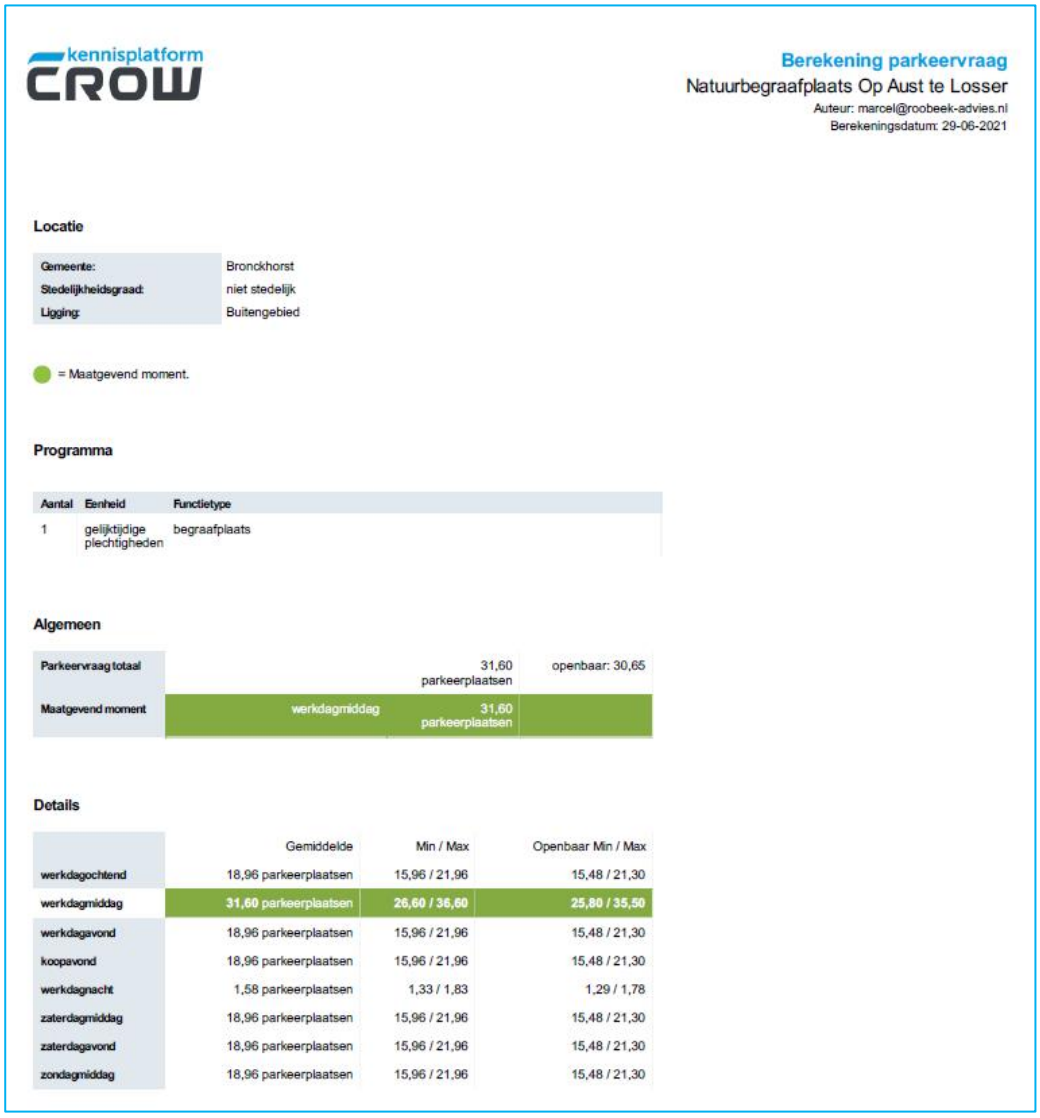

kennisplatform CROW

Berekening parkeervraag
Natuurbegraafplaats Op Aust te Losser
Auteur: marcel@roobeek-advies.nl
Berekeningsdatum: 29-06-2021

Locatie

Gemeente:	Bronckhorst
Stedelijkheidsgraad:	niet stedelijk
Ligging:	Buitengebied

= Maatgevend moment.

Programma

Aantal	Eenheid	Functietype
1	gelijktijdige plechtigheden	begraafplaats

Algemeen

Parkeervraag totaal		31,60 parkeerplaatsen	openbaar: 30,65
Maatgevend moment	werkdagmiddag	31,60 parkeerplaatsen	

Details

	Gemiddelde	Min / Max	Openbaar Min / Max
werkdagochtend	18,96 parkeerplaatsen	15,96 / 21,96	15,48 / 21,30
werkdagmiddag	**31,60** parkeerplaatsen	**26,60 / 36,60**	**25,80 / 35,50**
werkdagavond	18,96 parkeerplaatsen	15,96 / 21,96	15,48 / 21,30
koopavond	18,96 parkeerplaatsen	15,96 / 21,96	15,48 / 21,30
werkdagnacht	1,58 parkeerplaatsen	1,33 / 1,83	1,29 / 1,78
zaterdagmiddag	18,96 parkeerplaatsen	15,96 / 21,96	15,48 / 21,30
zaterdagavond	18,96 parkeerplaatsen	15,96 / 21,96	15,48 / 21,30
zondagmiddag	18,96 parkeerplaatsen	15,96 / 21,96	15,48 / 21,30

Figuur 5.7 weergave parkeerberekening

Op de hierna weergegeven tekening is de locatie van de parkeerplaatsen ook zichtbaar gemaakt.

Figuur 5.8 weergave parkeerplaatsen

3. Grafbezoeken

Als laatste vinden er grafbezoeken plaats, voornamelijk in het weekend. Het grootste gedeelte van de graven krijgt geen bezoek, maar ook een deel wel, echter vind dat verspreidt over en heel weekend plaats.

5.11 M.E.R.-beoordeling

De milieueffectrapportage is een hulpmiddel om bij diverse procedures het milieubelang een volwaardige plaats in de besluitvorming te geven. De m.e.r.-procedure is gekoppeld aan de 'moederprocedure'. Dit is de procedure op grond waarvan de besluitvorming plaatsvindt, bijvoorbeeld de bestemmingsplanprocedure (wijzigingsplanprocedure), of een milieuvergunningsprocedure.

Voor activiteiten die niet in het Besluit m.e.r. zijn genoemd, geldt geen m.e.r.-plicht of (vormvrije) m.e.r.-beoordelingsplicht. Het bestemmingsplan maakt geen ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk waarop het Besluit m.e.r. van toepassing is. Een nadere toetsing aan het Besluit m.e.r. kan dan ook achterwege blijven.

6 Hoofdstuk 6 Economische uitvoerbaarheid

Dit bestemmingsplan heeft betrekking op een particulier initiatief waarmee de gemeente geen directe financiële bemoeienis heeft. De kosten voor de uitvoering van het plan zijn voor rekening van de aanvrager. De kosten met betrekking tot het opstellen van dit bestemmingsplan en daaraan verwante kosten worden verhaald via de leges van de gemeente. Het plan wordt hiermee economisch uitvoerbaar geacht.

6.1 Grondexploitatie:

Artikel 6.12, lid 1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) bepaalt dat de gemeenteraad een exploitatieplan vaststelt voor gronden waarop een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen bouwplan is voorgenomen. In vervolg op artikel 6.12 lid 1 Wro wordt in artikel 6.12 lid 2 Wro bepaald dat de gemeenteraad geen exploitatieplan vaststelt als het verhaal van kosten anderszins is verzekerd.

Voor dit bestemmingsplan geldt dat het kostenverhaal anderszins verzekerd is. De kosten voor de ontwikkeling van het voornemen komen ten laste van aanvrager.

7 Hoofdstuk 7 Overleg en inspraak

In deze paragraaf worden, wanneer deze beschikbaar zijn en indien noodzakelijk, de resultaten van het vooroverleg op grond van artikel 3.1.1. Besluit ruimtelijke ordening uiteengezet. Ook de resultaten van de ter visie legging van het ontwerp-bestemmingsplan worden hier uiteengezet wanneer deze beschikbaar zijn.

Burgerparticipatie
Vanuit de initiatiefnemers zijn er diverse momenten geweest dat het plan is gepresenteerd aan de omgeving. Hierna is weergegeven wanneer deze bijeenkomsten zijn geweest.

1. 12 maart 2019: informatieavond voor de buurt georganiseerd, waarbij tevens de mogelijkheid is geboden om vragen te stellen;
2. 20 juni 2020; fractieleden uitgenodigd op locatie in Lutterzand om vervolgens uitleg te geven over het initiatief;
3. 17 februari 2021: digitale informatieavond voor omwonenden, waarbij tevens de mogelijkheid is geboden om vragen te stellen;
4. 13 maart 2020: omwonenden zijn uitgenodigd door initiatiefnemers om op locatie te kijken om vervolgens uitleg te geven over het initiatief.

De plannen zijn daarbij toegelicht en diverse vragen zijn daarbij beantwoord. Verder heeft de initiatiefnemer regelmatig contact over de planvorming met de provincie Overijssel.

Vooroverleg
Op grond van artikel 3.1.1. van het Besluit ruimtelijke ordening is het voorontwerp bestemmingsplan toegezonden aan de provincie Overijssel. Als reactie daarop hebben zij een mail met gewenste aanpassingen en verduidelijkingen verstuurd. Op basis daarvan is het gesprek aangegaan en zijn aanpassingen doorgevoerd. Het waterschap is niet bericht omdat zij al akkoord waren met de watertoets.

Voorontwerpbestemmingsplan
Met ingang van donderdag 15 juli 2021 heeft het voorontwerpbestemmingsplan met de daarbij behorende stukken gedurende zes weken ter visie gelegen. Gedurende die termijn kon door een ieder een inspraakreactie worden ingediend. Er zijn 4 inspraakreacties ingediend. Voor een weergave van de inhoud van de ingediende reacties en een overzicht van de wijze waarop de gemeente hier mee om is gegaan wordt verwezen naar de ‘Nota van Inspraak’.

Ontwerpbestemmingsplan
Het ontwerpbestemmingsplan “Buitengebied, partiële herziening Natuurbegraafplaats op Aust” en de bijbehorende stukken hebben voor een periode van zes weken (met ingang van 29 december 2022) voor een ieder ter inzage gelegen. Gedurende deze periode zijn vier zienswijzen ingediend tegen het ontwerpbestemmingsplan.
In de als bijlage bijgevoegde ‘Nota van zienswijzen’ worden de ingekomen zienswijzen samengevat en voorzien van een reactie. Daarna wordt een conclusie getrokken. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 daarin nog een overzicht gegeven van de wijzigingen die zijn doorgevoerd richting het vast te stellen bestemmingsplan.

8 Hoofdstuk 8 Juridische Toelichting

8.1 Algemeen

Het bestemmingsplan regelt de gebruiks- en bebouwingsmogelijkheden van de gronden binnen het plangebied. De wijze waarop deze regeling juridisch kan worden vormgegeven, wordt in grote lijnen bepaald door de op 1 juli 2008 in werking getreden Wet ruimtelijke ordening, en door het daarbij behorende Besluit ruimtelijke ordening en de Regeling standaarden ruimtelijke ordening 2012, zoals deze per 1 oktober 2012 in werking is getreden. De verbeelding dient in samenhang met de planregels te worden gelezen.

In de Wet ruimtelijke ordening (hierna Wro) met bijbehorend Besluit ruimtelijke ordening (hierna Bro) heeft het bestemmingsplan een belangrijke rol als normstellend instrument voor het ruimtelijk beleid van gemeenten, provincies en het rijk. In de ministeriële Regeling standaarden ruimtelijke ordening (hierna Rsro) is vastgelegd dat de Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen (hierna SVBP2012) de norm is voor de vergelijkbaarheid van bestemmingsplannen. Naast de SVBP2012 zijn ook het Informatiemodel Ruimtelijke Ordening (hierna IMRO2012) en de Standaard Toegankelijkheid Ruimtelijke Instrumenten (hierna STRI2012) normerend bij het vastleggen en beschikbaar stellen van bestemmingsplannen.

Conform Wro en Bro wordt een bestemmingsplan met de daarbij behorende toelichting in digitale geautoriseerde bronbestanden vastgelegd en in die vorm vastgesteld. Daarnaast kent de Wro een papieren versie van (hetzelfde) bestemmingsplan. Indien de inhoud van digitale stukken tot een andere uitleg leidt dan de stukken op papier, dan is de digitale inhoud beslissend. Het bestemmingsplan is daarmee een digitaal juridisch authentiek document. De informatie die is vastgelegd in het plan moet in elektronische vorm volledig toegankelijk en raadpleegbaar zijn. Dit wordt de digitale verbeelding genoemd.

De SVBP2012 geeft normen voor de opbouw van de planregels en voor de digitale verbeelding van het bestemmingsplan. De standaard heeft geen betrekking op de toelichting van het bestemmingsplan. Er worden geen normen gesteld omtrent de vormgeving en inrichting van de analoge weergave van het bestemmingsplan. De SVBP2012 heeft ook geen betrekking op de totstandkoming van de inhoud van een Bestemmingsplan. Dit is de verantwoordelijkheid van het bevoegde gezag. In de SVBP2012 is wel aangegeven hoe de inhoud van een bestemmingsplan digitaal moet worden weergegeven.

De SVBP2012 geeft bindende standaarden voor de opbouw en de verbeelding van het bestemmingsplan. De verbeelding en planregels van dit bestemmingsplan zijn opgesteld conform deze standaarden.

8.2 Toelichting op de toelichting

De informatie die is vastgelegd in het plan moet in elektronische vorm volledig toegankelijk en raadpleegbaar zijn. Dit wordt de digitale verbeelding genoemd.

De digitale verbeelding is de verbeelding van het bestemmingsplan in een interactieve raadpleegomgeving, waarin alle relevante bestemmingsplaninformatie wordt getoond: de combinatie van (plan)kaart en regels met de toelichting.

Een raadpleger van het bestemmingsplan moet alle relevante bestemmingsplaninformatie op eenvoudige wijze voor ogen kunnen krijgen. De relevante bestemmingsplaninformatie heeft betrekking op de bestemmingen, dubbelbestemmingen en aanduidingen met bijbehorende regels in het bestemmingsplan. Voor zowel bestemmingen als aanduidingen geldt, dat deze zonder interactie zichtbaar moeten zijn in de digitale verbeelding. Uit interactie met de digitale verbeelding blijkt dan de inhoud van de bestemming en/of aanduiding.

8.3 Toelichting op de planregels

De inrichting van de planregels is in de basis gebaseerd op het moederplan, in dit geval het bestemmingsplan Buitengebied. Tevens geldt de opbouw van de regels vanuit de SVBP2012. De groepering van de planregels, de naamgeving van een aantal planregels en zelf de inrichting van bestemmingen is deels bepaald door de ministeriële regeling. Een aantal planregels is zelfs geheel voorgeschreven: het overgangsrecht, de anti-dubbeltelregel en de slotregel. De regels zijn standaard ingedeeld in vier hoofdstukken. Bij elke planregel (elk artikel) wordt hieronder een nadere toelichting gegeven.

Toelichting Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 : Begrippen
De begripsbepalingen in artikel 1 zijn noodzakelijk bij de interpretatie van de regels. In dit artikel worden de begrippen gedefinieerd, die in de regels worden gehanteerd. De begrippen die hierin zijn opgenomen zijn terug te vinden in de bestemmingsbepalingen. Bij de toetsing aan het bestemmingsplan wordt uitgegaan van de in dit artikel aan de betreffende begrippen toegekende betekenis. Voor zover geen begrippen zijn gedefinieerd wordt aangesloten bij het normaal spraakgebruik.
Met uitzondering van de eerste twee begrippen (plan en bestemmingsplan) zijn de begrippen alfabetisch gerangschikt. De begrippen zijn zoveel mogelijk gebaseerd op vaste jurisprudentie. In de loop der tijd hebben de meeste begrippen zich ontwikkeld tot een standaard, waarvan ook in dit bestemmingsplan gebruik is gemaakt.

Artikel 2 : Wijze van meten
De bepalingen over de wijze van meten zijn in artikel 2 opgenomen. Dit artikel geeft aan hoe de hoogte- en andere maten die bij het bouwen in acht genomen dienen te worden, gemeten moeten worden.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 : Natuur – Natuur en Bos
De bestemming Natuur – Natuur en Bos is primair bedoeld voor behoud, bescherming, beheer en ontwikkeling van actuele en potentiële natuur- en landschapswaarden, mede in de vorm van bossen. Voor dit bestemmingsplan geldt dat aanvullend hierop het medegebruik als natuurbegraafplaats is toegestaan op gronden die daartoe specifieke zijn voorzien van een nadere aanduiding, waarbij is gereguleerd dat binnen de gronden

die zijn voorzien van de aanduiding ‘specifieke vorm van natuur - natuurbegraafplaats’ er geen sprake mag zijn van een grafdichtheid van meer dan 250 graven per hectare, waarbij het grondgebruik per graf niet meer mag zijn dan 3,5 m^2. In de gebruiksregels van deze bestemming is dat ook gereguleerd. Tevens mag binnen de bestemming ten behoeve van de natuurbegraafplaats gebouwd worden tot een oppervlakte van 250 m^2 groot en een goot- bouwhoogte van respectievelijk maximaal 3,5 en 6 meter hoogte.

Om ook te borgen dat de natuurbegraafplaats gaat worden ingericht en beheerd volgens het inrichtings- en beheerplan is een voorwaardelijke verplichting opgenomen.

Artikel 4 : Verkeer - Fietspad
Voor de gronden waar het bestaande fietspad is gelegen is de bestemming "Verkeer - Fietspad" opgenomen. Gronden met deze bestemming zijn bestemd voor wegen, voet- en fietspaden. Er mogen geen gebouwen worden opgericht binnen deze bestemming.

Artikel 5 : Archeologie – Waarde 2
De dubbelbestemming Waarde – Archeologie 2 is opgenomen in verband met de archeologische verwachtingswaarde voor de gronden in het plangebied. In dit artikel zijn de regels verwoord hoe omgegaan moet worden met het onderdeel archeologie in relatie tot diverse (bodemkundige) ingrepen, in dit geval bij ingrepen groter dan 2.000 m^2 en dieper dan 0,30 meter.

Artikel 6 : Archeologie – Waarde 3
De dubbelbestemming Waarde – Archeologie 3 is opgenomen in verband met de archeologische verwachtingswaarde voor de gronden in het plangebied. In dit artikel zijn de regels verwoord hoe omgegaan moet worden met het onderdeel archeologie in relatie tot diverse (bodemkundige) ingrepen, in dit geval bij ingrepen groter dan 2.500 m^2 en dieper dan 0,30 meter.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 7 – Anti-dubbeltelregel
Deze regel is geheel voorgeschreven door het Besluit ruimtelijke ordening (in artikel 3.2.4 Bro). Deze standaardbepaling strekt ertoe te voorkomen dat van ruimte die in een bestemmingsplan voor de realisering van een bepaald gebruik of functie mogelijk is gemaakt, na realisering daarvan, ten gevolge van feitelijke functie- of gebruiksverandering van het gerealiseerde, niet nogmaals zou kunnen worden gebruikt.

Artikel 8 : Algemene gebruiksregels
In dit artikel is bepaald welke activiteiten en functies in strijd zijn met de bestemmingen.

Artikel 9 : Algemene aanduidingsregels
Binnen deze bestemming is opgenomen hoe omgegaan dient te worden met ontwikkelingen binnen als zodanig op de verbeelding opgenomen gebiedsaanduidingen.

Artikel 10 : Algemene afwijkingsregels
In dit artikel zijn de algemene afwijkingsregels geformuleerd en is zichtbaar met welke afwijkingen binnen het plan het bevoegd gezag, onder genoemde voorwaarden, mee wenst te werken aan (kleinschalige) afwijkingen van het bestemmingsplan.

Artikel 11 : Overige regels
In dit artikel is vastgelegd hoe omgegaan dient te worden met welstand.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 12 - Overgangsregels
Deze regels zijn geheel voorgeschreven door het Besluit ruimtelijke ordening (artikelen 3.2.1 en 3.2.2 Bro). Omdat een bestemmingsplan elke tien jaar moet worden herzien, betreffen de meeste bestemmingsplannen gebieden die reeds in gebruik en ingericht zijn. Een bestemmingsplan kan ruimte bieden voor ontwikkelingen en daarom soms ander gebruik en/of bebouwing toelaten dan er in werkelijkheid in het gebied aanwezig is. Bestaande rechten worden beschermd met overgangsrecht. Er is overgangsrecht voor bouwwerken en overgangsrecht voor gebruik van de gronden en bouwwerken.

Artikel 13 - Slotregel
Deze regel is geheel voorgeschreven door de Ministeriële regeling Standaard Vergelijkbare BestemmingsPlannen. Deze regel geeft aan hoe de planregels van dit plan kunnen worden aangehaald. Hiermee wordt de naam van het bestemmingsplan vastgelegd. Voor de digitale uitwisseling van plannen krijgt elk plan ook een unieke code van letters en cijfers.

Projectberekening

Dit document geeft een overzicht van de invoer en rekenresultaten van een Projectberekening met AERIUS Calculator. De berekening is uitgevoerd binnen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, op rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant, en waar tevens sprake is van een overbelaste of bijna overbelaste situatie voor stikstof.

- Overzicht
- Samenvatting situaties
- Resultaten
- Detailgegevens per emissiebron

Deze PDF is een digitaal bestand dat weer in te lezen is in AERIUS. Meer toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via:
www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers

Contactgegevens

Rechtspersoon	Natuurbegraafplaats Lutterzand
Inrichtingslocatie	Zandhuizerweg, 7587 De Lutte

Activiteit

Omschrijving	Aanlegfase Ontvangstgebouw
Toelichting	Bron 1 (Bouwverkeer): 320 lichte vervoersbewegingen per jaar (16 weken x 5 dagen x 2 auto's per dag x 2 voor heen- en terugreis) en 20 zware vervoersbewegingen per jaar (10 vrachtwagens x 2 voor heen- en terugreis). de lichte vervoersbewegingen zijn gerekend over 4 maanden voor een timmerploeg en installatiebedrijf. De vrachtwagens zijn voor het aanleveren van beton, de prefab elementen en overige materialen; De bewuste kruising van Zandhuizerweg naar Bentheimerstraat kan gezien worden als opgenomen in het heersende verkeersbeeld. Dit is overeenkomstig jurisprudentie. Bron 2 (Mobiele werktuigen): Mobiele kraan 320 liter (2 dagen x 8 uur x 20 liter) en Harvester 160 liter (1 dag x 8 uur x 20 liter); De streepjes bij de resultaten dienen gelezen te worden als zijnde 0,00 mol/ha/jaar. Er komen geen negatieve resultaten uit de berekening.

Berekening

AERIUS kenmerk	RtVdDBpA17w8
Datum berekening	04 juli 2023, 12:39
Rekenconfiguratie	Wnb-rekengrid

Totale emissie

	Rekenjaar	Emissie NH_3	Emissie NO_x
Aanlegfase Ontvangstgebouw - Beoogd	2022	0,1 kg/j	1,0 kg/j

Resultaten

	Hoogste bijdrage	Hexagon	Gebied
Aanlegfase Ontvangstgebouw - Beoogd	-		
Gekarteerd oppervlak met toename (ha)	-		
Gekarteerd oppervlak met afname (ha)	-		
Grootste toename	-		
Grootste afname	-		

Aanlegfase Ontvangstgebouw (Beoogd), rekenjaar 2022

Emissiebronnen	Emissie NH_3	Emissie NO_x
2 Mobiele werktuigen | Bouw, Industrie en Delfstoffenwinning | Mobiele werktuigen	0,1 kg/j	0,8 kg/j
Verkeersnetwerk	15,8 g/j	0,2 kg/j

Hoogste af- en toename op (bijna) overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden.

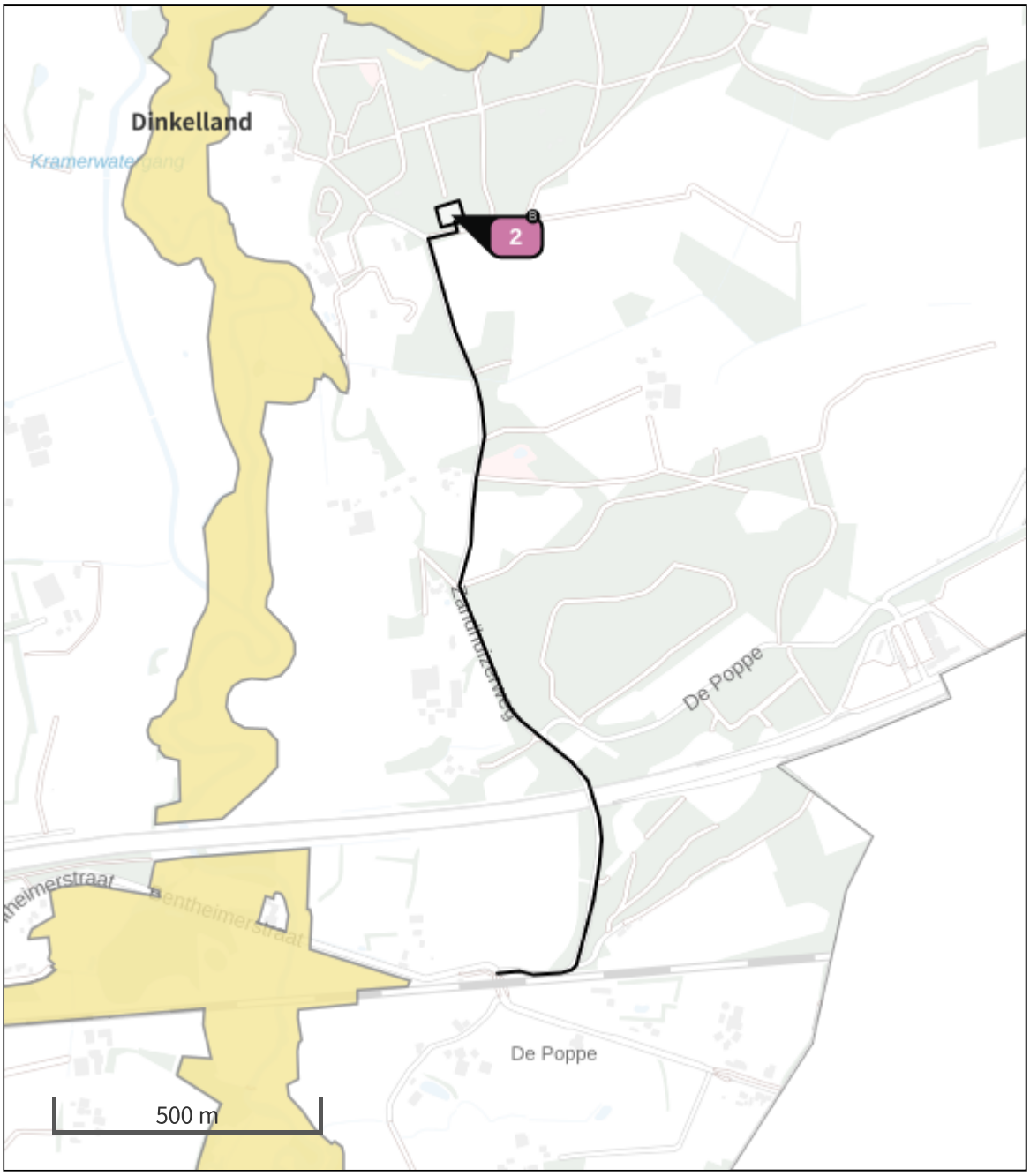

Habitatrichtlijn

Vogelrichtlijn

Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn

Niet bepaald

Grootste toename (projectberekening)

Grootste afname (projectberekening)

Hoogste totaal (achtergrond + projectberekening)

De letters bij de bronlabels op de kaart geven bij welke type situaties de bronnen horen: beoogde situatie (B), referentiesituatie (R) en/of salderingssituatie (S).

Resultaten stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden situatie "Aanlegfase Ontvangstgebouw" (Beoogd) incl. saldering e/o referentie

	Berekend (ha gekarteerd)	Hoogste totale depositie (mol N/ha/jr)	Met toename (ha gekarteerd)	Grootste toename (mol N/ha/jr)	Met afname (ha gekarteerd)	Grootste afname (mol N/ha/jr)
Totaal	-	-	-	-	-	-

Aanlegfase Ontvangstgebouw, Rekenjaar 2022

1 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	Bouwverkeer				NO_x	0,2 kg/j
Locatie	X:267048,68 Y:482020,25	Type scherm	-	-	NO_2	58,0 g/j
Lengte	1.731,90 m	Hoogte	-	-	NH_3	15,8 g/j
Wegtype	Buitenweg	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Beide richtingen					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	320,0 p/jaar	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 p/jaar	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	20,0 p/jaar	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 p/jaar	0,0 %

2 Mobiele werktuigen | Bouw, Industrie en Delfstoffenwinning

Naam	Mobiele werktuigen	NO_x	0,8 kg/j
Locatie	X:266992,87 Y:482824,67	NH_3	0,1 kg/j
Oppervlakte	0,18 ha		

Naam	Stageklasse	Brandstof-verbruik	Draaiuren	AdBlue verbruik	Stof	Emissie
Mobiele kraan	Stage-V, >= 2019 , 75-560 kW, diesel, SCR: ja	320 l/j	16 u/j	22 l/j	NO_x	0,5 kg/j
					NH_3	76,8 g/j
Harvester	Stage-IV, 2014-2018, 75-560 kW, diesel, SCR: ja	160 l/j	8 u/j	11 l/j	NO_x	0,3 kg/j
					NH_3	38,4 g/j

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van

AERIUS versie	2022.1_20230606_5e1adbf5a8
Database versie	2022.1_5e1adbf5a8

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
https://www.aerius.nl/

Projectberekening

Dit document geeft een overzicht van de invoer en rekenresultaten van een Projectberekening met AERIUS Calculator. De berekening is uitgevoerd binnen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, op rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant, en waar tevens sprake is van een overbelaste of bijna overbelaste situatie voor stikstof.

- Overzicht
- Samenvatting situaties
- Resultaten
- Detailgegevens per emissiebron

Deze PDF is een digitaal bestand dat weer in te lezen is in AERIUS. Meer toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via:
www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers

Contactgegevens

Rechtspersoon	Natuurbegraafplaats Lutterzand
Inrichtingslocatie	Zandhuizerweg, 7587 De Lutte

Activiteit

Omschrijving	Natuurbegraafplaats Lutterzand
Toelichting	Bron 1 (Wegverkeer): 3598 lichte vervoersbewegingen per jaar. 51,4 vervoersbewegingen per plechtigheid (overeenkomstig CROW) * 70 plechtigheden = 3598 vervoersbewegingen per jaar. De bewuste kruising van Zandhuizerweg naar Bentheimerstraat kan gezien worden als opgenomen in het heersende verkeersbeeld. Dit is overeenkomstig jurisprudentie.

Berekening

AERIUS kenmerk	RjPwoC1pRULN
Datum berekening	12 juli 2023, 10:42
Rekenconfiguratie	Wnb-rekengrid

Totale emissie

	Rekenjaar	Emissie NH_3	Emissie NO_x
Situatie 1 - Beoogd	2023	0,1 kg/j	1,3 kg/j

Resultaten

	Hoogste bijdrage	Hexagon	Gebied
Situatie 1 - Beoogd	-		
Gekarteerd oppervlak met toename (ha)	-		
Gekarteerd oppervlak met afname (ha)	-		
Grootste toename	-		
Grootste afname	-		

Situatie 1 (Beoogd), rekenjaar 2023

Emissiebronnen	Emissie NH_3	Emissie NO_x
Verkeersnetwerk	0,1 kg/j	1,3 kg/j

Hoogste af- en toename op (bijna) overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden.

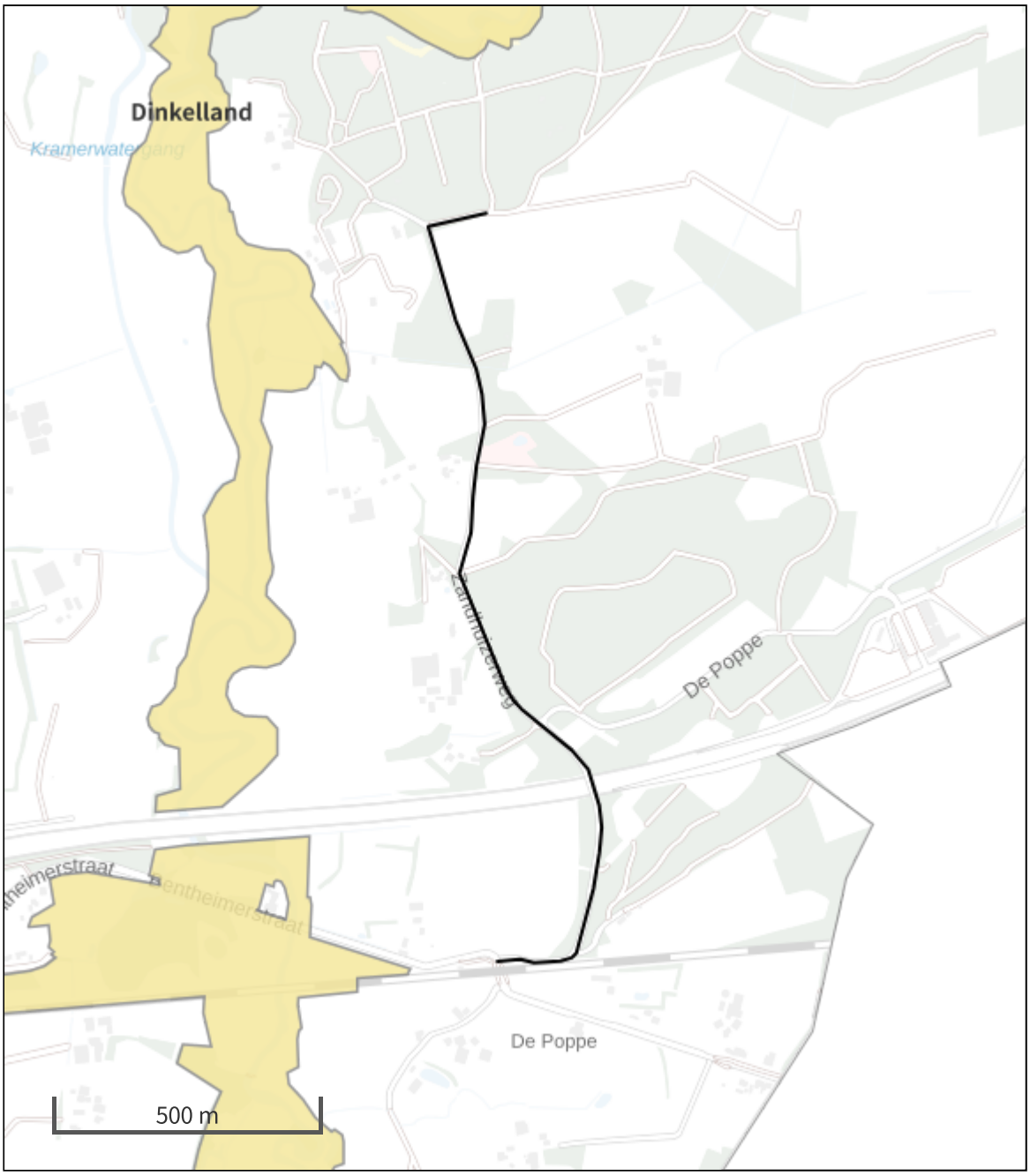

Habitatrichtlijn

Vogelrichtlijn

Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn

Niet bepaald

Grootste toename (projectberekening)

Grootste afname (projectberekening)

Hoogste totaal (achtergrond + projectberekening)

De letters bij de bronlabels op de kaart geven bij welke type situaties de bronnen horen: beoogde situatie (B), referentiesituatie (R) en/of salderingssituatie (S).

Resultaten stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden situatie "Situatie 1" (Beoogd) incl. saldering e/o referentie

	Berekend (ha gekarteerd)	Hoogste totale depositie (mol N/ha/jr)	Met toename (ha gekarteerd)	Grootste toename (mol N/ha/jr)	Met afname (ha gekarteerd)	Grootste afname (mol N/ha/jr)
Totaal	-	-	-	-	-	-

Situatie 1, Rekenjaar 2023

1 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	Wegverkeer				NO_x	1,3 kg/j
Locatie	X:267041,93 Y:482036,35	Type scherm	-	-	NO_2	0,3 kg/j
Lengte	1.766,81 m	Hoogte	-	-	NH_3	0,1 kg/j
Wegtype	Buitenweg	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Beide richtingen					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	3.598,0 p/jaar	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 p/jaar	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 p/jaar	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 p/jaar	0,0 %

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van

AERIUS versie	2022.2_20230704_bb872f8ea4
Database versie	2022.2_bb872f8ea4

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
https://www.aerius.nl/

Bureauonderzoek en gecombineerd Verkennend en Karterend Booronderzoek Archeologie

Plangebied ‘Op Aust’ te De Lutte, gemeente Losser

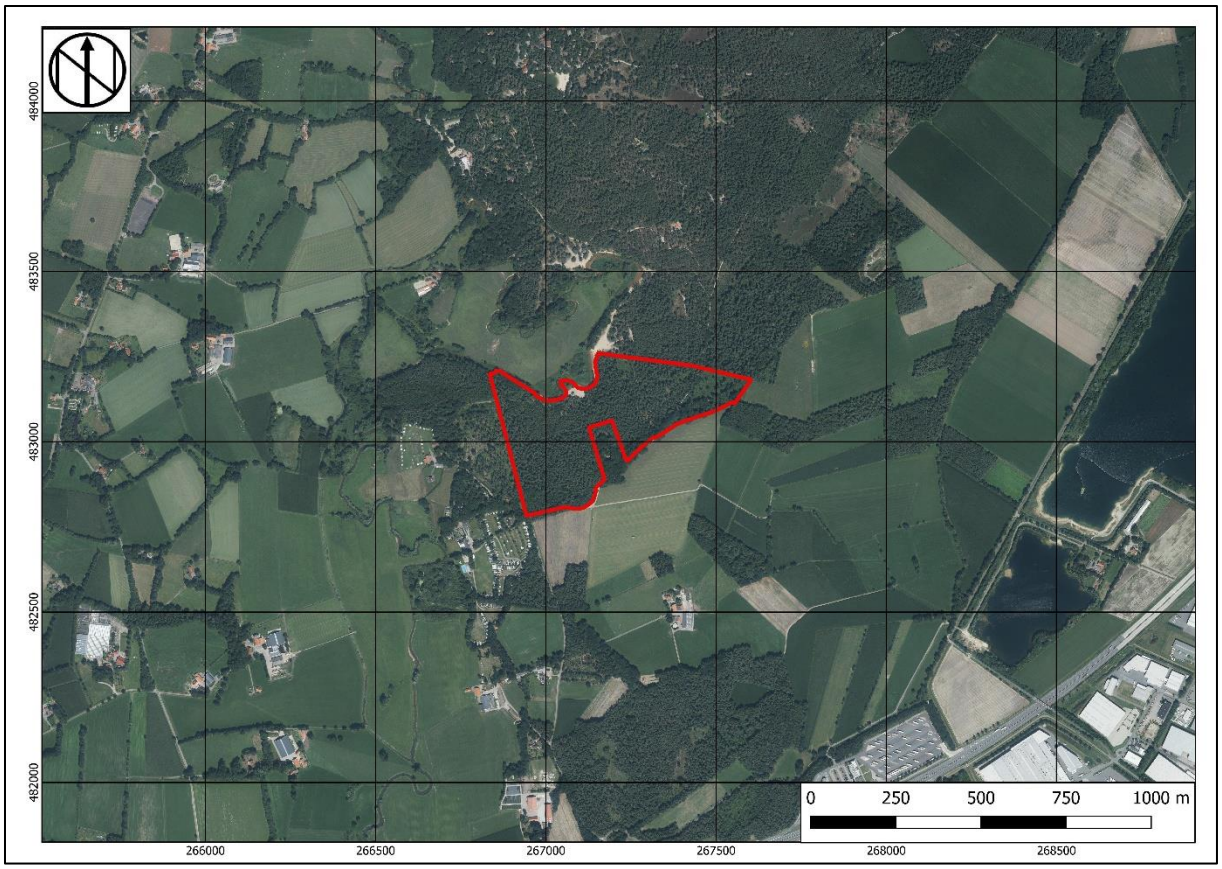

Opdrachtgever
Dhr. B. Speulman
Provincialeweg 2
9463 TK Eext

Projectnummer
203030

Kenmerk
DWS/HAMA/203030

Eindredactie/kwaliteitscontrole	Paraaf	Datum
Drs. E.E.A. van der Kuijl		17-12-2020

© Hamaland Advies Vof, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

Colofon	
Opdrachtgever	Dhr. B. Speulman
Project	BO en IVO Plangebied ‘Op Aust’ te De Lutte, gemeente Losser
Projectnummer	203030
Titel	Bureauonderzoek en gecombineerd Verkennend en Karterend Booronderzoek Archeologie Plangebied ‘Op Aust’ te De Lutte, gemeente Losser
Datum en versie	17-12-2020, versie 1.2 (concept)
Auteurs	D. Woolschot MSc en drs. E.E.A. van der Kuijl
Redactie	Drs. E. E.A. van der Kuijl (sr. KNA archeoloog / sr. KNA prospector)
Afbeelding voorzijde:	Luchtfoto van het plangebied (maps.google.nl)

Inhoud

Samenvatting 4
1. Inleiding 6
1.1 Inleiding en onderzoekskader 6
1.2 Doel en vraagstelling van het onderzoek 8
1.3 Werkwijze 8
1.4 Beleidskaders 8
1.5 Administratieve gegevens 10
2 Bureauonderzoek en verwachtingsmodel 11
2.1 Landschapsgenese 11
2.2 Historische ontwikkeling 14
2.3 Bouwhistorische waarden 17
2.4 Archeologische waarden 17
2.5 Archeologisch verwachtingsmodel 19
2.5 Beantwoording onderzoeksvragen 19
3 Booronderzoek Fase A+B 22
3.1 Doel en vraagstelling onderzoek 22
3.2 Werkwijze Booronderzoek 22
3.3 Resultaten 23
4 Conclusie en Aanbeveling 28
4.1 Conclusie 28
4.2 Selectieadvies 28
4.3 Voorbehoud 29
Gebruikte bronnen 30
Gebruikte literatuur 30
Geraadpleegde websites 30
BIJLAGEN 31

Samenvatting

Hamaland Advies heeft in opdracht van dhr. B. Speulman een archeologisch bureauonderzoek en gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek uitgevoerd voor het plangebied ‘Op Aust’, gelegen in De Lutte, gemeente Losser. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 18 hectare. Voor het booronderzoek is op verzoek van de opdrachtgever alleen fase A+B onderzocht, een onderzoeksgebied van circa 4,5 hectare.

Momenteel is het plangebied in gebruik als vrij toegankelijk bosgebied op het Lutterzand. Ter plaatse van het plangebied zal een natuurbegraafplaats ontwikkeld worden. Langs de noordzijde van de begraafplaats zullen een ontvangstgebouw, een ceremonieplateau en onverharde parkeerplaatsen ontwikkeld worden. Ter plaatse van het ontvangstgebouw zal circa 250 m^2 ontbost worden. De nieuwe parkeerplaatsen zullen ter plaatse van de huidige parkeerplaatsen gerealiseerd worden. Langs de zuidzijde van het plangebied wordt één ceremonieplateau opgericht. Verder zal door het gehele plangebied een lichte uitdunning van het bos plaatsvinden. De huidige paden worden opgeknapt en derhalve zullen er geen nieuwe paden aangelegd worden.

Gemeente Losser beschikt niet over een archeologische beleidskaart. In het bestemmingsplan Buitengebied (2013) heeft het noordelijk deel van het plangebied een Waarde – Archeologie 2. Hiervoor geldt dat archeologisch onderzoek noodzakelijk is bij plangebieden groter dan 2.000 m^2 en waar de ingrepen meer dan 30 cm-mv zullen bedragen. Het zuidelijk deel heeft een Waarde – Archeologie 3. Hiervoor betreft de onderzoeksgrens 2.500 m^2 en een minimale verstoringsdiepte van 30 cm-mv.

Conclusie

Bureauonderzoek

De bodem is naar verwachting opgebouwd uit leemarm tot sterk lemig zand, waarbij direct onder het maaiveld stuifzand verwacht wordt. Daaronder kan op een aantal locaties sprake zijn van begraven bodems – het maaiveld van voor de zandverstuivingen rond 1600. In het oostelijk deel kan lokaal veraard veen aangetroffen worden. Verwacht wordt dat de bodem redelijk intact is, hoewel bosbouw en ontginning van heide geleid kan hebben tot bodemverstoring. Binnen het grootste deel van het plangebied worden duinvaaggronden verwacht, hoewel er ook veldpodzolgronden en gooreerdgronden aanwezig kunnen zijn.

In het plangebied kunnen archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Uit de directe omgeving zijn zowel losse vondsten als een urnenveld uit de Late Bronstijd-Vroege IJzertijd bekend. Ook zijn restanten van een celtic field uit de IJzertijd-Romeinse tijd aangetroffen. Indien er archeologische resten aanwezig zijn binnen het plangebied, worden deze onder een pakket stuifzand verwacht, vanaf circa 50 cm-mv. De begraven bodems komen vooral in het oostelijk deel van het plangebied voor. In het westelijk deel van het plangebied kunnen archeologische resten direct onder het maaiveld aanwezig zijn.

Veldonderzoek Fase A+B

Tijdens het booronderzoek zijn twee typen bodems waargenomen. In de eerste categorie is geen sprake van bodemvorming. Een uitspoelingshorizont (E-horizont) en een inspoelingshorizont (B-horizont) ontbreken bij deze bodems. Dit bodemtype komt verspreid over het gehele onderzoeksgebied van Fase A+B voor. De natuurlijke ondergrond, bestaande uit stuifzand van de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk of uit dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden), is hier direct onder de bosstrooisellaag of onder de bouwvoor aanwezig. Onder de tweede categorie vallen de bodems waarin wel (beginnende) bodemvorming is waargenomen. In al deze boringen is sprake van een inspoelingslaag, de zogenaamde B-horizont, die geleidelijk overgaat in de C-horizont. De natuurlijke ondergrond bestaat in al deze boringen uit stuifzand. Daarnaast is in een aantal van deze boringen boven de inspoelingslaag een (zwak ontwikkelde) uitspoelingslaag aangetroffen, eveneens een kenmerk van bodemvorming. De boringen met een (beginnende) bodemvorming kunnen geïnterpreteerd worden als ‘cambisol’ (‘braunerden’) en bevinden zich voornamelijk in het centraal-oostelijk deel van het onderzoeksgebied. Een aantal van deze bodems zijn direct ten zuiden van het onderzoeksgebied van Fase A+B aangetroffen, maar bevinden zich wel binnen het plangebied.

In boring 8 is een begraven bodem waargenomen. Dit betekend dat het oorspronkelijke maaiveld van vóór 1600 n.Chr. is overstoven door stuifzand. Ook in dit relatief ‘nieuwe’ bodempakket heeft bodemvorming plaatsgevonden. De oorspronkelijke bodem is vanaf 70 cm-mv aanwezig. De oude bouwvoor (A-horizont) heeft een dikte van 40 centimeter. Tussen 110-120 cm-mv is een dunne B-horizont aangetroffen, voordat deze overgaat in de C-horizont, bestaande uit stuifzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk).

Selectieadvies

Ter plaatse van de boringen waar bodemvorming is waargenomen, kunnen archeologische resten aanwezig zijn, hoewel deze tijdens het booronderzoek niet aangetroffen zijn. Omdat het om geïsoleerd en sterk verspreid voorkomende bodems gaat, wordt vervolgonderzoek binnen het onderzoeksgebied van Fase A+B niet zinvol geacht. De kosten van een gravend onderzoek wegen ons inziens niet op tegen de geringe kenniswinst die eventueel behaald kan worden. De aangetroffen bodemvorming heeft bovendien pas na 1600 plaatsgevonden en is dus relatief recent. Daarbij is ook in acht genomen dat de toekomstige natuurgraven individueel uitgegraven zullen worden en er daarbij per locatie een geringe bodemverstoring zal optreden. Tevens zouden voor gravend onderzoek bomen gekapt moeten worden, die anders behouden kunnen blijven.

Voorbehoud

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het aantreffen dan wel vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen.

Wij wijzen erop dat het selectiebesluit van het bevoegd gezag af kan wijken van het selectieadvies van Hamaland Advies.

Verder dient te allen tijde bij het afgeven van een omgevingsvergunning de wettelijke meldingsplicht (ex artikel 5.10 en 5.11 van de Erfgoedwet) kenbaar te worden gemaakt, om het documenteren van toevalsvondsten te garanderen: ‘Degene die anders dan bij het doen van opgravingen een zaak vindt waarvan hij weet dan wel redelijkerwijs moet vermoeden dat het een monument is (in roerende of onroerende zin), meldt die zaak zo spoedig mogelijk bij onze minister’. Deze aangifte dient te gebeuren bij de verantwoordelijk ambtenaar van de gemeente Losser (dhr. A. Vissinga, regioarcheoloog).

1. Inleiding

1.1 Inleiding en onderzoekskader

Hamaland Advies heeft in opdracht van dhr. B. Speulman een archeologisch bureauonderzoek en gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek uitgevoerd voor het plangebied Op Aust, gelegen in De Lutte, gemeente Losser (zie Afbeelding 1). Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 18 hectare. Voor het booronderzoek zullen op verzoek van de opdrachtgever alleen fase A+B onderzocht worden, een onderzoeksgebied van circa 4,5 hectare.

Momenteel is het plangebied in gebruik als vrij toegankelijk bosgebied op het Lutterzand. Ter plaatse van het plangebied zal een natuurbegraafplaats ontwikkeld worden. Voor de ontwikkeling van de natuurbegraafplaats gelden de volgende uitgangspunten[1]:

-Het voortbestaan van het natuurgebied en de Natuurbegraafplaats is tot in lengte van dagen gewaarborgd;
-Een natuurgraf is minimaal 1.20 meter diep; op het graf rust als enige herkenning een boomschijf die na vier tot vijf jaar is vergaan;
- Het lichaam van de overledene is binnen tien jaar grotendeels vergaan;
- Op een Natuurbegraafplaats heerst eeuwige grafrust;
- Grafmarkeringen, kisten en kleding zijn alleen van organische en andere natuurlijke materialen;
- Registratie van de verleende grafrechten gaat via GPS-coördinaten; op deze manier is voor de nabestaanden altijd de exacte plek te achterhalen waar de overledene is begraven.

Langs de noordzijde van de begraafplaats zullen een ontvangstgebouw, een ceremonieplateau en onverharde parkeerplaatsen ontwikkeld worden. Ter plaatse van het ontvangstgebouw zal circa 250 m^2 ontbost worden. De nieuwe parkeerplaatsen zullen ter plaatse van de huidige parkeerplaatsen gerealiseerd worden. Langs de zuidzijde van het plangebied wordt één ceremonieplateau opgericht. Verder zal door het gehele plangebied een lichte uitdunning van het bos plaatsvinden. De huidige paden worden opgeknapt en derhalve zullen er geen nieuwe paden aangelegd worden.

Gemeente Losser beschikt niet over een archeologische beleidskaart In het bestemmingsplan Buitengebied (2013) heeft het noordelijk deel van het plangebied een Waarde – Archeologie 2. Hiervoor geldt dat archeologisch onderzoek noodzakelijk is bij plangebieden groter dan 2.000 m^2 en waar de ingrepen meer dan 30 cm-mv zullen bedragen. Het zuidelijk deel heeft een Waarde – Archeologie 3. Hiervoor betreft de onderzoeksgrens 2.500 m^2 en een minimale verstoringsdiepte van 30 cm-mv.

Vanwege de overschrijding van de vrijstellingsgrens is door Hamaland Advies een KNA conform bureauonderzoek en gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek uitgevoerd. Het bevoegd gezag, de gemeente Losser en diens archeologisch adviseur van het Oversticht (dhr. drs A. Vissinga), zullen de resultaten van het onderzoek toetsen.

[1] *Bron: artikel van Ben Lensink in Tubantia d.d. 30-06-20*

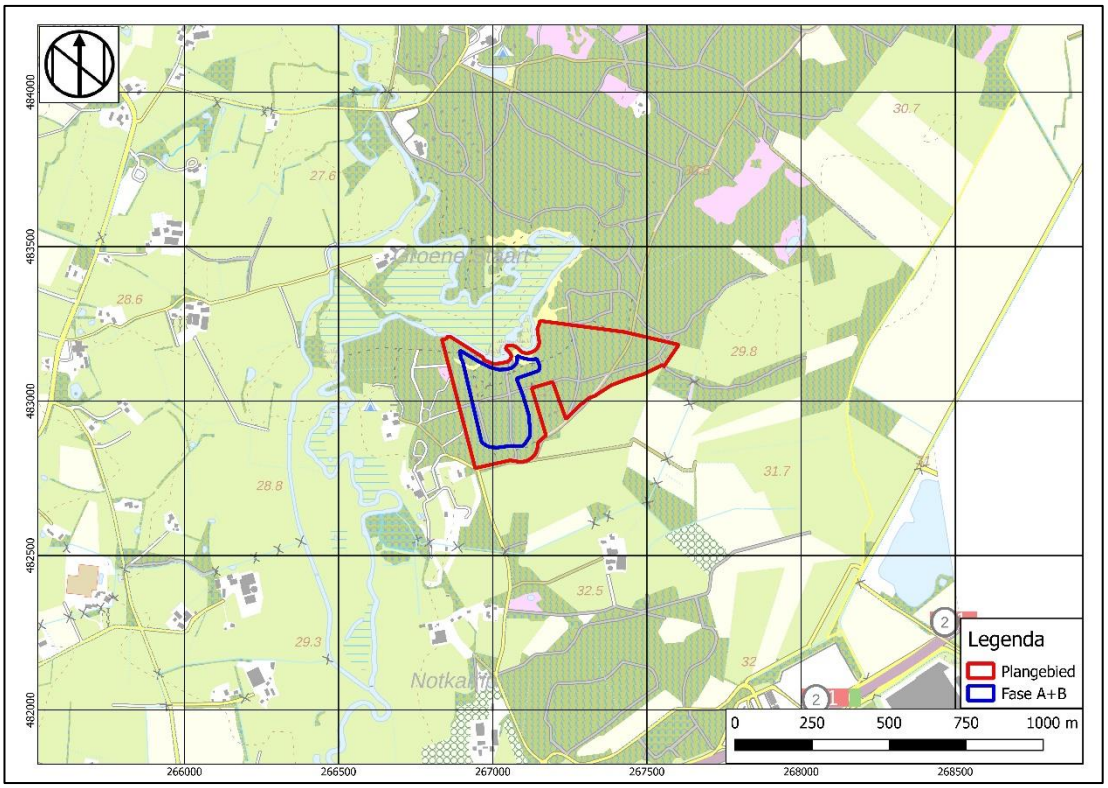

Afbeelding 1: Topografische kaart met de plangebied binnen het rode kader en fase A+B in het blauwe kader (opentopo)

1.2 Doel en vraagstelling van het onderzoek

Het doel van het bureauonderzoek is het verkrijgen van inzicht in bekende en te verwachten archeologische waarden in en om het plangebied. Op basis van de verworven informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocatie opgesteld.

De volgende vragen zullen, indien mogelijk, beantwoord worden:
- Wat is de bodemopbouw en de vermoedelijke intactheid van het bodemprofiel binnen het plangebied?
- Kunnen er archeologische vindplaatsen in het onderzoeksgebied aanwezig zijn?
- Is aanvullend veldonderzoek door middel van verkennende boringen, karterende boringen en/of proefsleuvenonderzoek noodzakelijk?

1.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (protocol 4002 Bureauonderzoek KNA, versie 4.1) en bestaat uit de volgende onderdelen:
1. Afbakenen Plan- en onderzoeksgebied, vermelden overheidsbeleid, vaststellen consequenties toekomstig gebruik (KNA-LS01)
2. beschrijving van het huidig gebruik (KNA LSO2);
3. beschrijving van de historische situatie en de mogelijke verstoringen KNA LSO3);
4. beschrijving van de bekende archeologische, ondergrondse bouwhistorische en aardwetenschappelijk kenmerken (KNA LSO4);
5. het opstellen van een specifieke verwachting en formulering onderzoeksstrategie (KNA LSO5);
6. het opstellen van een standaardrapport (KNA LS06).

Om tot een gefundeerd archeologisch verwachtingsmodel te komen is voor het onderzoek relevant bronnenmateriaal geraadpleegd. Door informatie uit verschillende invalshoeken samen te voegen ontstaat de mogelijkheid dwarsverbanden te leggen tussen de diverse brontypen en aan de hand hiervan een geïntegreerd archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. De gegevens voor het bureauonderzoek zijn conform de uitvoeringsvoorwaarden ontleend aan:
- Archis, het geautomatiseerde archeologische informatiesysteem voor Nederland;
- geomorfologisch, geologische, bodemkundig, topografisch en historisch kaartmateriaal;
- Archeologische beleidskaart en bestemmingsplannen gemeente Enschede;
- archeologische rapporten en publicaties;
- overleg met drs. A. Vissinga, regioarcheoloog gemeente Losser;
- informatie van de AWN (indien voorhanden)

Wij zijn dhr. A. Vissinga zeer erkentelijk voor het ter beschikking stellen van aanvullende archeologische informatie ten behoeve van het project.

1.4 Beleidskaders

Rijksbeleid

In 1992 werd in Valetta door de Ministers van Cultuur van de bij de Raad van Europa aangesloten landen het 'Europees Verdrag inzake de bescherming van het Archeologisch Erfgoed', beter bekend onder de naam 'Verdrag van Malta', ondertekend. De Wet op de Archeologische Monumentenzorg is op 1 september 2007 in werking getreden. De nieuwe wet heeft zijn beslag gekregen via een wijziging van de Monumentenwet 1988, aanpassingen in de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) en enkele andere wetten en met de invoering van de Wabo (2010). Met de nieuwe Wet op de Archeologische Monumentenzorg is het accent komen te liggen op het streven naar het behoud en beheer van archeologische waarden in de bodem (in situ) en het beperken van (de noodzaak van) archeologische opgravingen. Uitgangspunt van het nieuwe beleid is tevens het principe 'de verstoorder betaalt'. Bij het voorbereiden van werkzaamheden die het bodemarchief kunnen verstoren (zoals de aanleg van een weg, een nieuwe woonwijk, een bedrijventerrein), dient onderzocht te worden of daardoor archeologische resten verstoord kunnen worden. Als uit het onderzoek blijkt dat er archeologische waarden aanwezig zijn en deze niet ter plaatse behouden kunnen blijven, dan dient de initiatiefnemer van het werk de kosten te dragen die gepaard gaan met het opgraven en conserveren van de plaats. Met de introductie van de nieuwe wet zijn de kerntaken en bestuurlijke verantwoordelijkheden van gemeenten veranderd. Eén van de belangrijkste consequenties is, dat gemeenten een centrale rol is

toegekend in de bescherming van archeologisch erfgoed. In de wet is bepaald, dat gemeenten door inzet van een planologisch instrumentarium het archeologisch belang dienen te waarborgen.

Bescherming van het archeologisch erfgoed kan onder meer vorm krijgen door in bestemmingsplannen regels ter bescherming van bekende en te verwachten archeologische waarden op te nemen. In de regelgeving is vastgelegd dat in het kader van een omgevingsvergunning van de aanvrager geëist kan worden dat hij een rapport overlegt waarin de archeologische waarde van het te verstoren terrein voldoende is vastgesteld. Voor de toetsing van archeologische waarden is een archeologisch bestel ontwikkeld, waarmee de archeologische waarde van een terrein bepaald kan worden door middel van een getrapt systeem van onderzoek. In het kader van het vrijstellingsbesluit volstaat in eerste instantie een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO-O).

Per 1 juli 2016 is de Erfgoedwet van toepassing. De Erfgoedwet harmoniseert bestaande wet- en regelgeving, schrapt overbodige regels en legt de verantwoordelijkheid voor de bescherming van het cultureel erfgoed zoveel mogelijk bij het erfgoedveld zelf: musea, collectiebeheerders, archeologen, eigenaren en overheden. Bepaalde onderdelen van de wettelijke bescherming van het cultureel erfgoed verhuizen naar de nieuwe Omgevingswet. De vuistregel hierbij is: duiding van erfgoed in de Erfgoedwet, omgang met erfgoed in de fysieke leefomgeving in de Omgevingswet.

Provinciaal Beleid

Het provinciaal beleid van Overijssel t.a.v. cultuurhistorie en archeologische monumentenzorg is vastgelegd in de Omgevingsvisie Overijssel en bijbehorende Omgevingsverordening.

De hoofddoelen van het provinciaal archeologisch beleid zijn:

- De archeologische objecten, historisch landschap en gebouwde elementen (cultureel erfgoed) zijn de fysieke neerslag van menselijke activiteiten in het verleden. Het beleid gericht op het behoud c.q. de bescherming van deze voor Overijssel unieke waarden;
- Bij ontwikkelingen van functies aansluiten bij de waarden van cultureel erfgoed (archeologie, historisch landschap, monumenten). Dit betekent dat in een vroeg stadium van ruimtelijke planvorming de belangen van de archeologie moeten worden meegenomen;
- Het behoud van het archeologisch erfgoed in de bodem ter plekke (in situ).
- Financiële consequenties zijn in beginsel voor de initiatiefnemer;
- Duurzaam behoud en beheer van het archeologisch erfgoed ex situ (het depot), als behoud in situ onmogelijk blijkt.

Gemeentelijk Beleid

Met de invoering van de Wet op de archeologische monumentenzorg in 2007 (thans Erfgoedwet) is de verantwoordelijkheid voor het bodemarchief gedelegeerd aan gemeenten. Gemeente Losser treedt daarom op als bevoegd gezag. De gemeente Losser beschikt niet over een archeologische waarden- en beleidskaart, maar in bestemmingsplannen is het archeologiebeleid opgenomen.

Vanuit de gemeente is dhr. drs. A. Vissinga als Regioarcheoloog betrokken bij de archeologische toetsing van plannen in de gemeente Losser.

1.5 Administratieve gegevens

Tabel 1: Gegevens projectgebied

Opdrachtgever	Dhr. B. Speulman			
Uitvoerder en Beheer en plaats documentatie	Hamaland Advies Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem			
Bevoegd gezag	Gemeente Losser			
Provincie, Gemeente, Plaats	Overijssel, Losser, De Lutte			
Adres, Toponiem	Natuurbegraafplaats Op Aust			
Kaartblad 1:50.000	29C			
x, y coördinaten[2] plangebied		X,Y plangebied	Fase A+B	
	N	267.157 / 483.259	NW	266.893 / 483.163
	O	267.600 / 483.184	NO	267.142 / 483.137
	ZW	266.943 / 482.787	ZW	267.097 / 482.856
	NW	266.838 / 483.201	ZO	266.964 / 482.866
Centrumcoördinaat[3]	267.151 / 483.091		267.031 / 482.997	
CIS code/Archis onderzoekmeldingsnummer	4919352100			
Oppervlakte plangebied[3]	18 hectare			
Oppervlakte onderzoeksgebied	(fase A + B) 4,5 hectare			
Huidig grondgebruik[4]	Bos			
Toekomstig grondgebruik[5]	Natuurbegraafplaats			
Geomorfologie[3]	11L54 Landduinen met bijbehorende vlakten en laagten 23R46 Beekdalbodem met meanderruggen en geulen 3L51yc Dekzandwelvingen met oud-bouwlanddek 22R43 Restgeul			
Bodemtype[3]	Zd21 Duinvaaggronden; leemarm en zwak lemig fijn zand Hn23 Veldpodzolgrond; lemig fijn zand pZn23 Gooreerdgrond; lemig fijn zand			
Geologie[5]	Formatie van Boxtel (laagpakket van Wierden)			
Periode	Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd			

[2] *Archis3*
[3] *Opmeting in QGIS*
[4] *Opgave opdrachtgever*
[5] *Geologische kaart i.c.m Dinoloketboring B34F0085*

2 Bureauonderzoek en verwachtingsmodel

2.1 Landschapsgenese

Inleiding

In de laatste ijstijd, het Weichselien (120.000-11.700 jaar geleden), bereikte het landijs Nederland niet. Tijdens het Pleniglaciaal veranderde het landschap in een open taiga-achtig landschap met vlechtende rivieren, geïsoleerde bosopstanden, dwergstruiken, heide en kruiden. Gedurende het Weichselien raakten de diverse dalsystemen voor een belangrijk deel opgevuld met smeltwaterafzettingen, veen en klei. Tussen 32.500 en 19.000 jaar geleden werd het steeds droger en kouder. Na de laatste IJstijd ontstond het huidige landschap.

Geologie en Geomorfologie

De oppervlakteafzettingen aan de oppervlakte in het onderzoeksgebied zijn ontstaan in de laatste ijstijden, het Saalien en het Weichselien. Gedurende het Saalien werd landijs vanuit het noorden opgestuwd in zuidelijke richting. Hierbij werden diepe dalen uitgeschuurd en is zowel op de hoogten als in de dalen keileem en/of fluvioglaciaal zand afgezet, bekend als Formatie van Drenthe, Laagpakket van Gieten. Deze afzettingen komen in verschillende posities voor, te weten: onder de keileem, in de keileem en in gestuwde positie. In noordoost Twente zijn het meestal grove zanden met grind dat vanaf het ijs over de stuwwallen stroomde[6].

Tijdens de Weichsel-ijstijd heeft het ijs ons land niet bereikt. Wel was het ook toen zeer koud. De ondergrond bleef het gehele jaar permanent bevroren, terwijl de bovengrond ‘s zomers enkele decimeters ontdooide. Zomers kwamen er grote hoeveelheden smeltwater vrij. Hierin werd veel zand over grote afstanden meegevoerd. Een dergelijk koud klimaat is zeer droog. Hierdoor ontstonden sneeuw-, zand- en stofstormen. Het uitgestoven zand werd weer afgezet als een zanddek van vrij uniforme samenstelling, bekend onder de naam ‘Formatie van Boxtel’. Het wordt daarom dekzand genoemd. Het is afgezet in de vorm van meestal van zuidwest naar noordoost gerichte zandruggen, de heersende windrichting in Nederland volgend. In het dal van de Dinkel zijn op verscheidene plaatsen laatglaciale rivierafzettingen gevonden onder het Jonge Dekzand, zowel in boringen als in het Lutterzand[7]. Met name de hogere dekzandruggen en dekzandkopjes waren aantrekkelijk voor menselijke bewoning, zowel voor jagers en verzamelaars als voor landbouwers. Op de hoge en droge dekzandruggen was akkerbouw mogelijk, echter de bodem was arm aan grondstoffen. Zodoende was men gedwongen om ook vee te houden, voor de bemesting. Het vee kon grazen op de lager gelegen gronden en werd ’s winters op stal (potstal) gehouden en gevoerd met gerst en hooi. Dit leidde tot gemengde bedrijven. Op de heidevelden werden plaggen gestoken. Deze werden vermengd met mest op de akkers gebracht om de vruchtbaarheid op peil te houden.

Volgens de geologische kaart is in het oostelijk deel van het plangebied sprake van de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk (Bx1). Dit betreft stuifzand. In het westelijk deel is het Laagpakket van Singraven van dezelfde Formatie aanwezig (Bx2). Bij dit Laagpakket gaat het om beekzand en -leem.

Op de geomorfologische kaart[8] (zie Afbeelding 2) is het grootste deel van het plangebied gekarteerd als landduinen met bijbehorende vlakten en laagten (11L54). In het noordelijk deel, direct langs de Dinkel gelegen, kan mogelijkerwijs nog sprake zijn van een beekdalbodem met meanderruggen en geulen (23R46). In het noordoostelijk en zuidelijk deel is lokaal sprake van dekzandwelvingen met een oud-bouwlanddek (3L51yc). Tot slot bestaat de kans dat er in het uiterlijk oostelijk deel een restgeul aangetroffen kan worden (22R43). Langs de zuidelijke grens, buiten het plangebied, zijn dekzandvlaktes gekarteerd (2M51).

Bodem

Op de bodemkaart[9] (zie Afbeelding 3) ligt het centrale deel van het plangebied ter plaatse van duinvaaggronden in leemarm en zwak lemig fijn zand (Zd21). Het oostelijk deel en de zuidelijke grens van het plangebied zijn gekarteerd als veldpodzolgrond in lemig fijn zand (Hn23). In het uiterste oosten

[6] *Rappol, 1993, 136.*
[7] *Rappol, 1993, 163.*
[8] *Archis3*
[9] *Archis3*

is mogelijk nog sprake van een gooreerdgrond in lemig fijn zand (pZn23). Langs de noordelijke grens van het plangebied is het water van de Dinkel aangegeven.

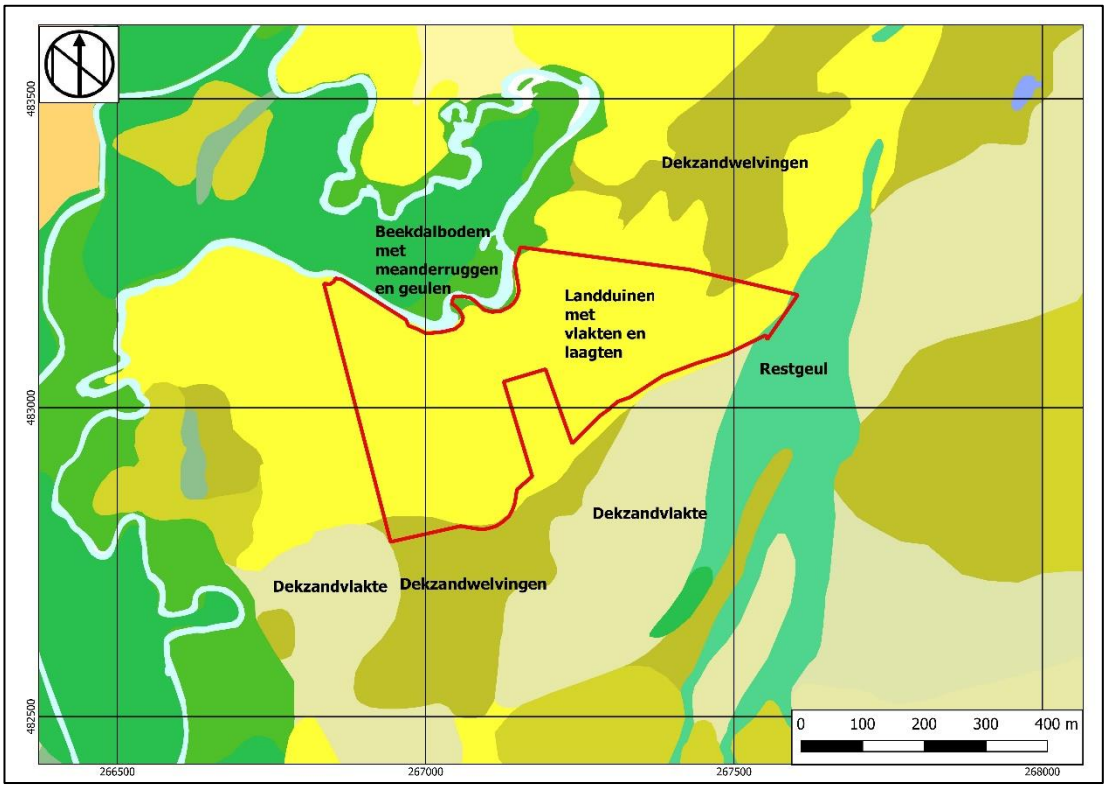

Afbeelding 2: Uitsnede uit de geomorfologische kaart met het plangebied binnen het rode kader (Archis3)

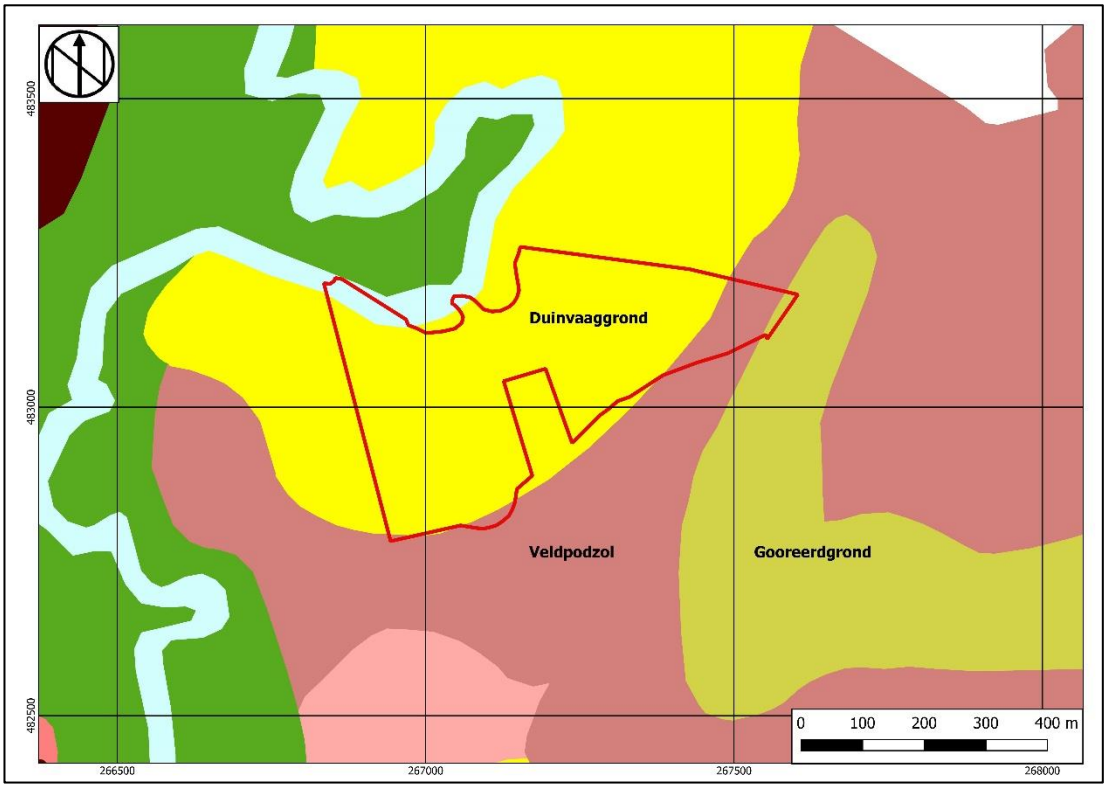

Afbeelding 3: Uitsnede uit de bodemkaart met het plangebied binnen het rode kader (Archis3)

Hoogte

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland[10] (zie Afbeelding 4) is zichtbaar dat er sprake is van een wisselende maaiveldhoogte. De minimale hoogte bedraagt circa 44,65 m+NAP en de maximale hoogte bedraagt circa 46,43 m+NAP. Met uitzondering van het hoogstgelegen noordelijk deel van het plangebied, loopt de maaiveldhoogte van west naar oost op.

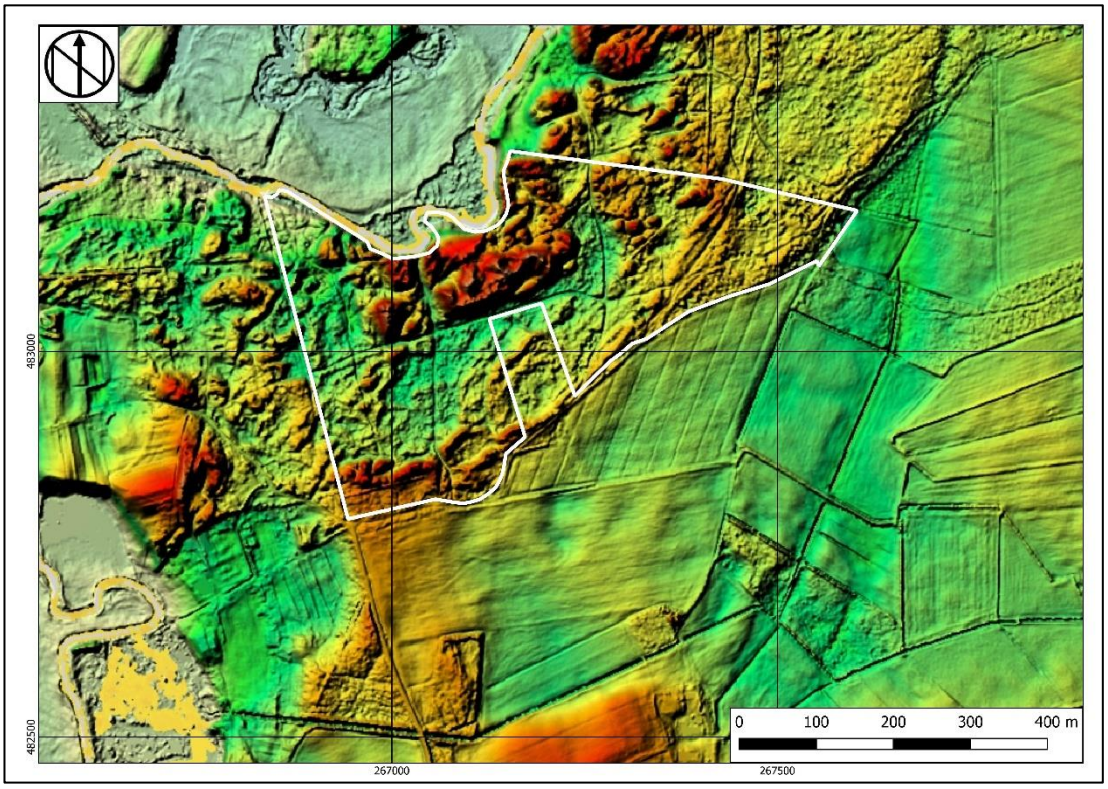

Afbeelding 4: Uitsnede uit het Actueel Hoogtebestand Nederland met het plangebied binnen het witte kader (AHN2). Ten zuiden en zuidwesten en ten noordoosten van het plangebied zijn resten van raatakkers (Celtic Fields) zichtbaar.

Milieu- en geotechnische gegevens

Het project bevindt zich nog in de ontwerpfase, waarin nog geen actuele milieutechnische- en geotechnische rapporten voorhanden zijn bij de opdrachtgever. Bij het Bodemloket[11] zijn voor het plangebied geen meldingen bekend.

In het Dinoloket[12] (zie Afbeelding 5) staan binnen het plangebied 29 boringen geregistreerd. Vanwege de grote hoeveelheid boringen worden ze hier niet individueel beschreven, maar zijn de beschrijvingen in bijlage 2 opgenomen. In het gehele plangebied is sprake van leemarm tot sterk lemig zand. De C-horizont is in alle gevallen direct onder het maaiveld aanwezig. In enkele boringen lijkt sprake te zijn van een begraven bodem, omdat onder de C-horizont die aan het maaiveld begint, sprake is van een A- en/of B(C)-horizont. Deze bodems komen voornamelijk in het oostelijk deel van het plangebied voor. De minimale diepte waarop een bodem voorkomt onder de C-horizont bedraagt 50 cm-mv. De maximale diepte hiervan is 120 cm-mv. In het meest oostelijk deel van het plangebied wijkt een tweetal boringen af van de algemene bodemopbouw, omdat hier onder de C-horizont vanaf 80 of 100 cm-mv sprake is van een laag veraard veen dat als A-horizont geïnterpreteerd is. Vanaf 100 of 110 cm-mv is sprake van een uit lemig zand bestaande B-horizont die ontwikkeld is in een sterk lemige C-horizont.

[10] *Archis3*
[11] *http://www.bodemloket.nl*
[12] *www.dinoloket.nl*

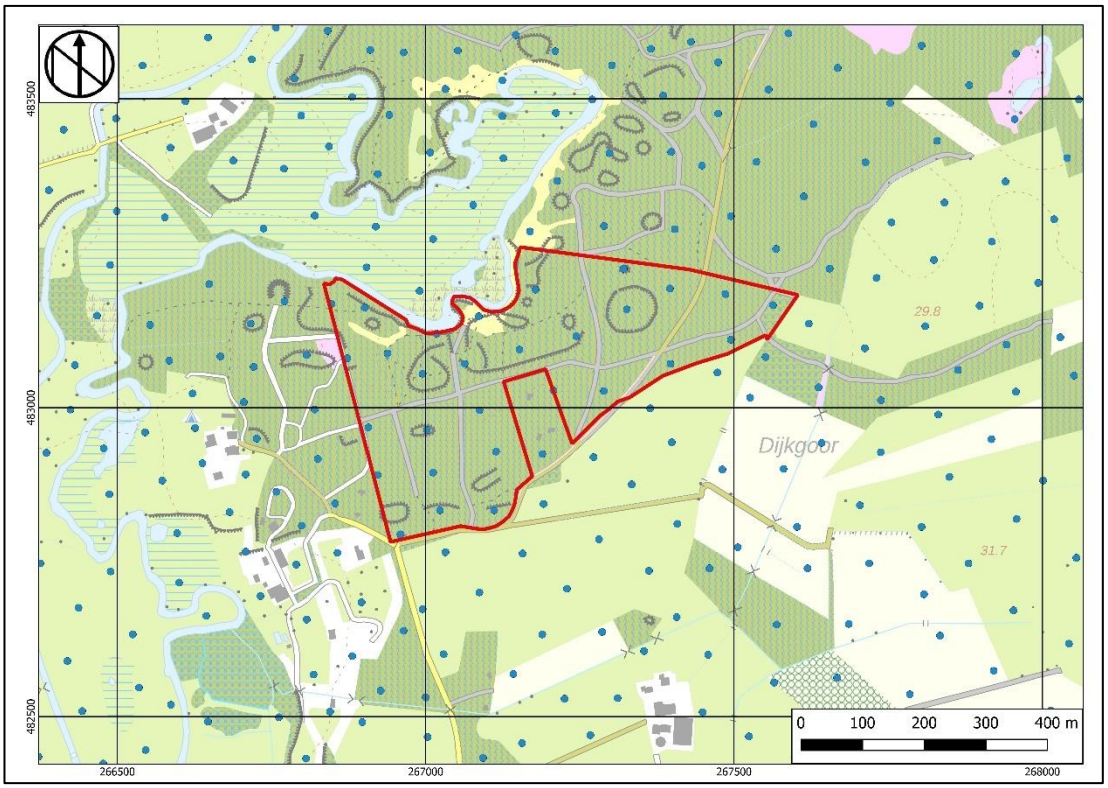

Afbeelding 5: Uitsnede uit de kaart met ondergrondgegevens met het plangebied binnen het rode kader en de boringen bij de blauwe punten (Dinoloket)

2.2 Historische ontwikkeling

Losser

Dat er in de omgeving van Losser voor de jaartelling al mensen woonden is te herleiden aan de vondsten van urnenvelden op verschillende plaatsen bij de dorpen Losser en De Lutte.[13] Eén van deze urnenvelden is circa 500 meter ten westen van het huidige plangebied aangetroffen.

In geschriften van rond het jaar 900 wordt al gesproken over in "Eluiten" (vroegere naam voor De Lutte) gelegen boerenerven. Ook over Losserse boerenerven werd toen al geschreven. De Lutte was vroeger belangrijker dan Losser. De Lutte lag aan een belangrijke doorgangsroute van Nederland naar Duitsland, echter door de huidige reissnelheid en het wegvallen van de grenscontroles is De Lutte niet meer de belangrijke rustplaats die het in het verleden wel was. De marke De Lutte was zo groot dat deze was verdeeld in vier "Heurnes". Deze droegen de nu nog bestaande namen van Roorderheurne, Molterheurne, Elfterheurne en Hengelheurne. De marken waren eigenlijk kleine "staten" met een eigen wetgeving en rechtspraak.

Van een parochie Losser (kerspel Lotere) wordt al in 1352 gesproken. De R.K. kerk van de parochie Losser werd toegewijd aan de Heilige Martinus. Van deze oude kerk staat nog de toren op het dorpsplein van Losser. Deze kerk moet tussen 1200 en 1400 gebouwd zijn maar het precieze bouwjaar is niet meer te achterhalen. Ondanks dat het een Rooms Katholieke kerk was hebben de Hervormden het na de Beeldenstormen van 1636 tot 1810 gebruikt, hierna werd de kerk weer aan de Katholieken teruggegeven. In het begin van de 20ste eeuw groeide de parochie zodanig dat verbouwen van de Martinuskerk niet meer voldoende was en werd de huidige Mariakerk gebouwd. De oude Martinuskerk werd in 1904 afgebroken en alleen de toren bleef voor het nageslacht gespaard.

Het plangebied maakt onderdeel uit van het Lutterzand. Dit betreft een gebied waar zandverstuivingen hebben plaatsgevonden en waar overstoven bodems voorkomen. OSL-dateringen geven aan dat deze verstuivingen op zijn vroegst rond 1600 hebben plaatsgevonden. Rond deze periode was er sprake van overlast door het transport van zandsteen, terwijl de lokale gebruikers een toenemende druk

[13] *http://www.losser-digitaal.nl/geschiedenis*

uitoefenden op de woeste gronden. Gedurende dezelfde periode verschoven de conflicten over het landgebruik van bos naar veen. Hout werd schaars, waardoor turf een alternatieve brandstof bood. Het Lutterzand grensde direct aan het Beuninger- en Lutterveen, waardoor het aannemelijk wordt dat de turfwinning, die vanaf 1638 plaatsvond, leidde tot dalende grondwaterstanden. Tevens werden de gemeenschappelijke gronden verkocht of kon men tegen betaling graasrechten kopen. Beide gebeurtenissen leidden tot een toenemende druk op het ecosysteem, waardoor meer zandverstuivingen plaatsvonden. Vanaf het midden van de 17e eeuw werd het land nog intensiever gebruikt als gevolg van het herstel in de interregionale handel, eveneens met veranderingen in het watersysteem en uitbreidingen van de zandverstuivingen als gevolg. Ook de aanwezigheid van schapen, koeien en andere dieren, alsmede de plaggenwinning, hadden geen gunstige invloed op de omvang van de verstuivingen. Ondanks herhaalde pogingen om het verstuiven een halt toe te roepen, wint het zand terrein. Nadat de markegronden van De Lutte in 1820 geprivatiseerd zijn, wordt het gebied tussen 1848-1901 bebost met naaldhout.[14]

Op de kaart van 1573 van Christiaan Sgroote is het plangebied niet specifiek aangegeven. Hetzelfde geldt voor de kaart van Mercator uit 1607. Op de kaart van Ten Have uit 1648 (zie Afbeelding 6) staat ten oosten van Oldenzaal voor het eerst 'Lutte' aangegeven. Het plangebied zal zich ten oosten van de Dinkel bevinden, in het gebied waar geen historische erven aangegeven zijn. In deze zone staan enkele grenspunten aangegeven, alsmede een tweetal galgen. Vanwege de schaal van de kaart kan niet met zekerheid vastgesteld worden of deze elementen zich binnen het huidige plangebied bevonden, maar waarschijnlijk lagen ze direct ten oosten ervan. Galgen waren meestal gelegen langs doorgaande wegen op hoogten, galgenbulten genaamd. Op basis van historische gegevens kan aangenomen worden dat er sprake is van een zandgebied. De kaart van De Wit uit 1672 laat eenzelfde situatie zien. De Hottingerkaart (1787) geeft het plangebied als onontgonnen weer. Het plangebied maakt hier onderdeel uit van het Lutteler Zand. De kaart van Krayenhoff uit 1829 laat eenzelfde beeld zien.[15] De kadastrale kaart van 1828-1830 (zie Afbeelding 7) deelt het plangebied in bij de Poppe Nordkamp. Perceel 197 is eigendom van de marke Lutte en is gebruik als heide. Uit de beschrijving blijkt dat het voorheen in gebruik was als zandgrond, in overeenstemming met historische gegevens. Het tweede perceel waarop het plangebied is gelegen, nummer 201, is eveneens in gebruik als heide. Eigenaar is Landerink op Auste.

De latere topografische kaarten laten enkele zandpaden door het plangebied zien. De Dinkel loopt tot 1908 door het plangebied (zie Afbeelding 8). Vanaf dit moment is er voor het eerst op de kaarten sprake van bos. Dit staat in het westelijk deel van het plangebied. Het oostelijk deel bestaat uit heide. Vanaf deze periode wisselen heide en bos zich af, waarbij er in bepaalde periodes voornamelijk sprake is van heide en in andere van bos. Vanaf de kaart van 1996 is de huidige situatie, waarbij in het gehele plangebied bos aanwezig is, voor het eerst weergegeven.

Afbeelding 6: Uitsnede uit de kaart van 1648 van Ten Have met het plangebied globaal binnen het rode kader (http://gisopenbaar.overijssel.nl/viewer/app/bodematlas/v1)

[14] *Smeenge, 2020*
[15] *Voor alle genoemde kaarten: http://gisopenbaar.overijssel.nl/viewer/app/bodematlas/v1*

Afbeelding 7: Uitsnede uit de kadastrale kaart van 1928-1930 met het plangebied globaal binnen het rode kader (beeldbank.cultureelerfgoed.nl)

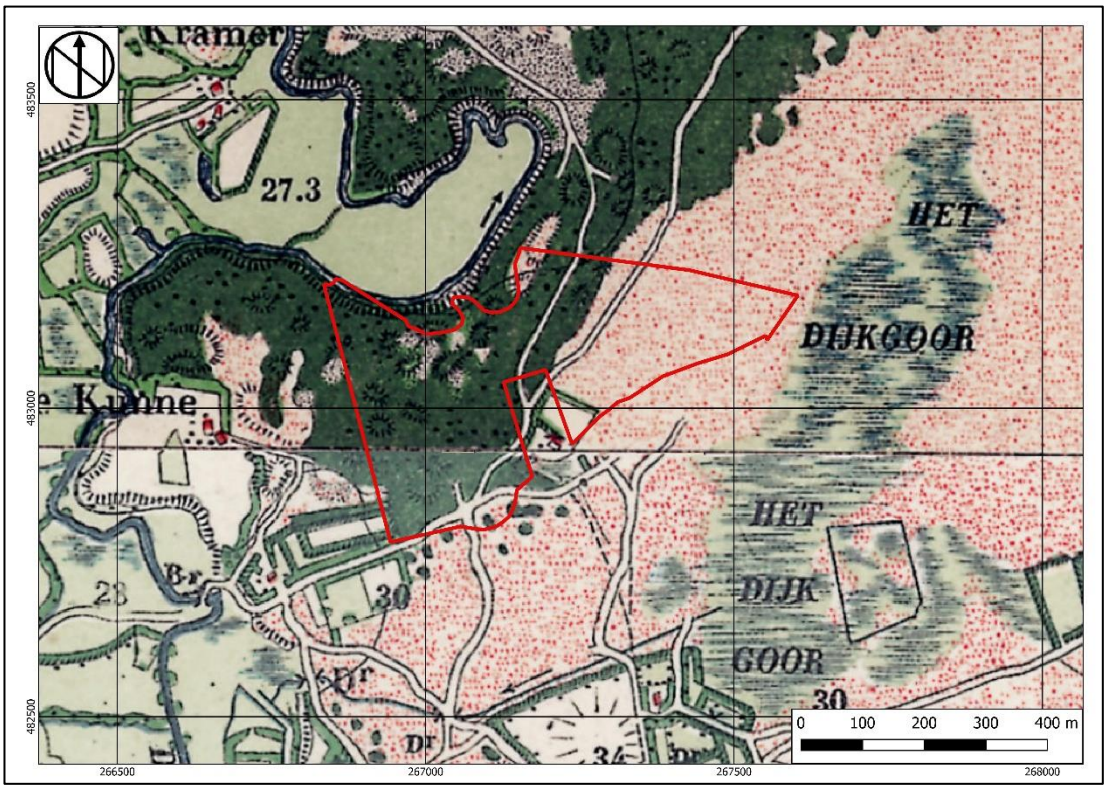

Afbeelding 8: Uitsnede uit de topografische kaart van 1908 met het plangebied binnen het rode kader (topotijdreis)

Op de Indicatieve Kaart voor Militair Erfgoed[16] ligt het plangebied binnen een geheel Nederland omvattende zone waarin resten kunnen worden verwacht van kleinere objecten en structuren zoals crashlocaties, veldgraven en onderduikholen. Uit het Verliesregister[17] kan niet afgeleid worden of er in (de directe nabijheid van) het plangebied vliegtuigcrashes hebben plaatsgevonden.

2.3 Bouwhistorische waarden

Op grond van het uitgevoerde cartografisch onderzoek blijkt dat het plangebied nooit bebouwd is geweest. Wel is duidelijk dat er een aantal wegen (zandpaden) het plangebied doorkruisen. Het is dan ook mogelijk dat hiervan nog resten aanwezig zijn in het plangebied in de vorm van karrensporen.

2.4 Archeologische waarden

In Archis3 (zie Afbeelding 10) staan voor het plangebied en de directe omgeving een aantal onderzoeken en vondstmeldingen geregistreerd. Deze meldingen worden hieronder besproken.

Het gehele plangebied heeft onderdeel uitgemaakt van een booronderzoek dat RAAP in 1997 heeft uitgevoerd (2031003100). In Archis zijn voor dit onderzoek twee vondstlocaties gemeld: erve Molthof en erve De Aust. Ter plaatse van erve De Aust, op circa 800 meter ten westen van het plangebied, zijn de vondsten getypeerd als een urnenveld uit de Late Bronstijd-Vroege IJzertijd (vondstmelding 1036595). Ten noorden van deze melding zijn nog meer vondsten gedaan die gerelateerd zijn aan het urnenveld (vondstmelding 3155390100). Op een afgeschoven es aan de rand van het Dinkeldal achter erve De Aust zijn vuurstenen uit het Paleolithicum-Mesolithicum, handgevormd aardewerk uit de Late Bronstijd-Romeinse tijd, kogelpot uit de Middeleeuwen en menselijke crematieresten uit de Late Bronstijd-Vroege IJzertijd aangetroffen. Het urnenveld lag vanuit het huidige plangebied gezien aan de overzijde van de Dinkel.

Een klein noordelijk deel van het plangebied heeft onderdeel uitgemaakt van een groot onderzoeksgebied (4027111100). Sweco heeft in 2018 een bureauonderzoek uitgevoerd voor het Dinkeldal.[18] Op basis van het bureauonderzoek van Sweco heeft het overlappende deel een lage archeologische verwachting gekregen (zie Afbeelding 9). De lage verwachting is gebaseerd op de bodemgeografische en geomorfologische eenheden binnen het onderzoeksgebied waarop wel sprake is van bekende archeologische vindplaatsen. Hieruit kan afgeleid worden dat de bodemopbouw en geomorfologie in het noordelijk deel van het huidige plangebied niet in overeenstemming is met bekende vindplaatsen.

Op 400 meter ten noorden van het plangebied staat vondstmelding 2701190100 geregistreerd. De vondsten zijn aan de hand van een collectiebeschrijving gekoppeld. In de collectie zaten meerdere fragmenten vuursteen uit het Mesolithicum en een vuurstenen spits uit het Vroeg Neolithicum B – Midden Bronstijd B.

Circa 400 meter ten zuiden van het plangebied zijn in 1969 tijdens een veldkartering grondsporen aangetroffen die omschreven zijn als celtic field uit de IJzertijd/Romeinse tijd. Het betreft vondstmelding 3209522100.

[16] *www.ikme.nl*
[17] *https://verliesregister.studiegroepluchtoorlog.nl/*
[18] *Hekman en Bakker, 2018*

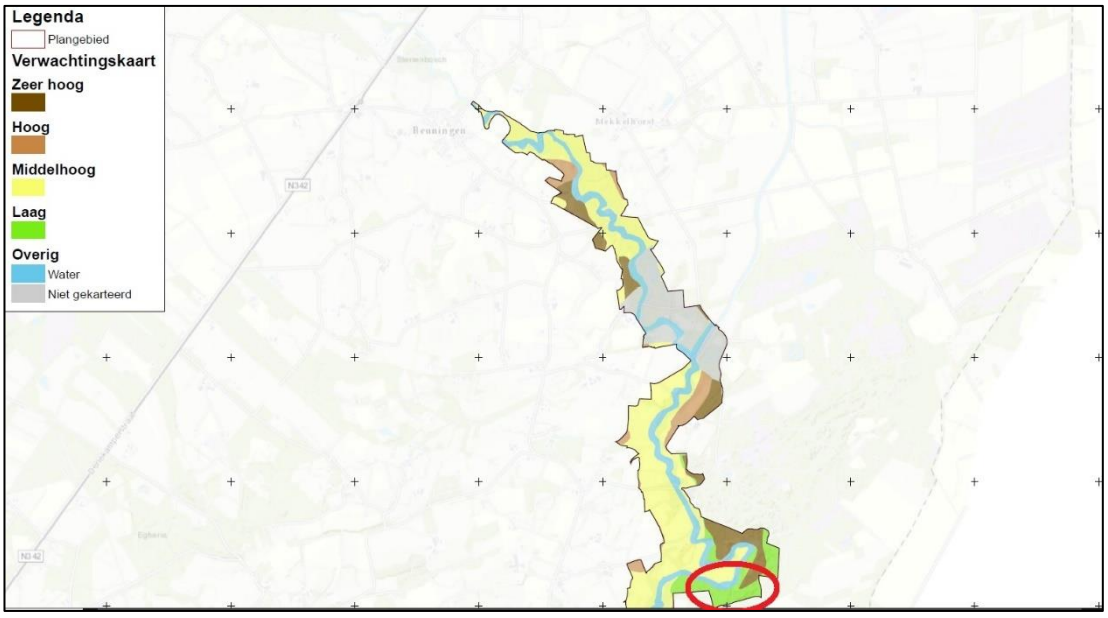

Afbeelding 9: Uitsnede uit de verwachtingskaart van Sweco met het huidige plangebied in het rode kader (bewerkt naar: Hekman en Bakker, 2018)

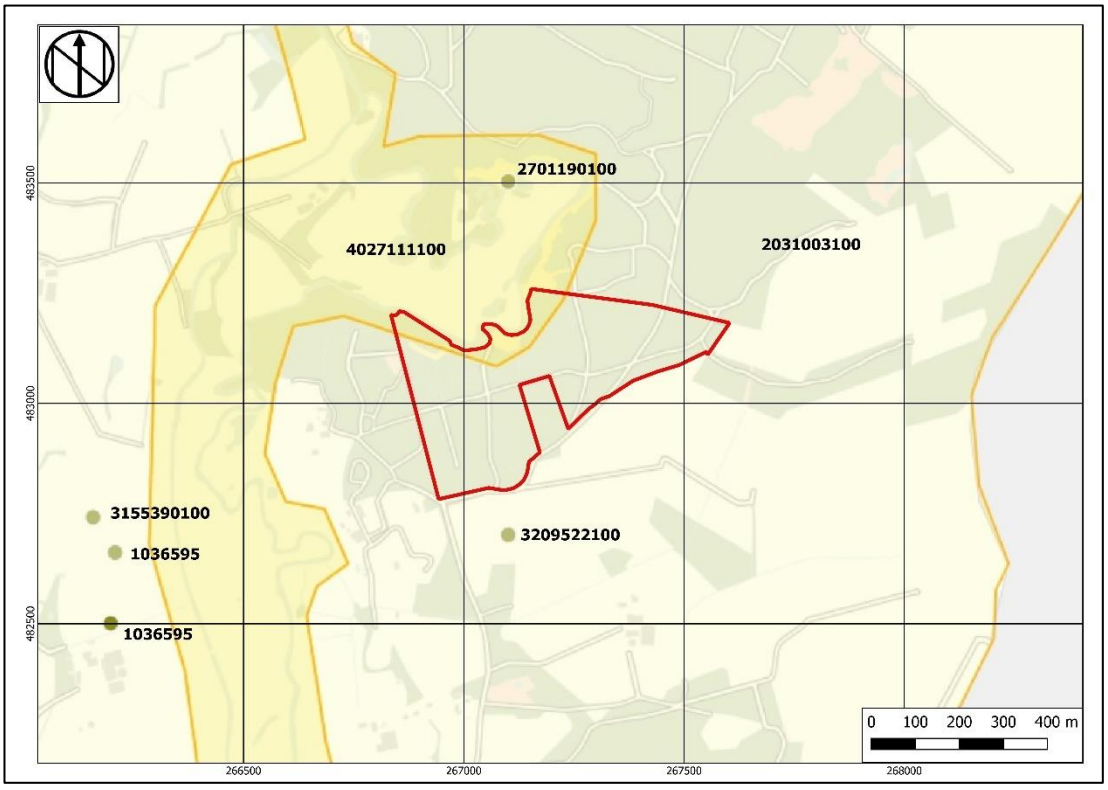

Afbeelding 10: Uitsnede uit de kaart met vondst- en onderzoeksmeldingen met het plangebied binnen het rode kader (Archis3)

Op 9 november 2020 is door de Regioarcheoloog, dhr. A. Vissinga, als aanvullende informatie voor het grafveld het artikel van Hijszeler en Verlinde over het urnenveld De Aust toegestuurd.[19] Uit het artikel blijkt dat het grafveld De Aust is aangetroffen op een smalle en relatief korte dekzandrug ten westen van de Dinkel en daarmee ten westen van het huidige plangebied. Tijdens graafactiviteiten in de periode 1914-1918 zijn hier urnen aan het licht gekomen. Ook tijdens latere graafcampagnes zijn vondsten

[19] *Hijszeler en Verlinde, 1978.*

aangetroffen. De scherven zijn verloren gegaan, maar een aantal volledige of bijna volledige urnen zijn bewaard gebleven. In de zomers van 1951 en 1952 hebben opgravingen plaatsgevonden die gedocumenteerd zijn. Hieruit concluderen de auteurs dat ongeveer een kwart van het totale grafveld opgegraven is: 100 m² met 34 (resten van) begravingen. De schatting is dat er circa 100 graven op het grafveld gelegen hebben. Binnen het opgegraven deel zijn 20 begravingen zonder randstructuren gevonden, alsmede 6 of 7 graven met een vierkante/rechthoekige randstructuur en 9 graven met een ronde/ovale randstructuur.

Binnen de vierkante dan wel rechthoekige graven zijn in een drietal urnen gevonden, in een tweetal crematieresten (*Leichenbrand*) en één had er geen bijzetting (meer). Mogelijk was één graf een onvolledig grafmonument. De oriëntatie van deze graven is vrijwel zuid-noord. De doorsnede op De Aust varieert van 4 tot 7 meter. De oudere ronde/ovale graven hebben een diameter tussen 4,6 meter (rond) en 7,6 meter (ovaal), hoewel de meeste een diameter van 5 meter hebben. In één graf zijn twee begravingen aangetroffen. Het is onbekend of deze graven gelijktijdig bijgezet zijn, of het een latere bijzetting is uit dezelfde periode of dat de tweede begraving veel later bijgezet is. De oriëntatie van de ronde of ovale graven is WSW-ONO, ZW-NO, Z-N en ZO-NW. Tot slot lijken de 20 begravingen zonder randstructuur zich te concentreren in de noordelijke en westelijke periferie van het grafveld. Een aantal van deze graven is ouder dan de graven met randstructuren.

De aangetroffen typen urnen en de bijgiften dateren de gebruiksperiode van het grafveld in de Late Bronstijd en de Vroege IJzertijd, waarbij de vierkante graven een duidelijke datering in de IJzertijd hebben. Zoals de meeste urnenvelden in Twente, hoort ook het urnenveld De Aust tot de Noord-Nederlandse/Noord-Duitse groep. De typologie van de urnen duidt echter ook op een zuidelijke en noordoostelijke invloed. Het urnenveld heeft daarmee ook een regionaal karakter. Op basis van de aanwezigheid van het grafveld ten westen van het huidige plangebied, is de kans groot dat binnen het plangebied nederzettingssporen aanwezig zijn die te relateren zijn aan dit grafveld.

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel

Op grond van de bekende geologische, landschappelijke, aardkundige, archeologische en historische gegevens in en rond het plangebied kan een specifieke archeologische verwachting worden gevormd.

In de directe omgeving van het plangebied zijn archeologische resten vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen aangetroffen. Gezien de ligging van het huidige plangebied kan niet worden uitgesloten dat de prehistorische mens ook hier activiteiten heeft uitgevoerd. Historische gegevens tonen aan dat het plangebied vanaf de Late Middeleeuwen onderdeel uitmaakte van een stuifzandgebied. Historische erven lijken zich buiten het plangebied te bevinden en daarom worden in het plangebied alleen resten verwacht die gerelateerd kunnen worden aan (doorgaande) wegen (zandpaden, karrensporen).

2.5 Beantwoording onderzoeksvragen

1) Wat is de bodemopbouw en de vermoedelijke intactheid van het bodemprofiel binnen het plangebied?

De bodem is naar verwachting opgebouwd uit leemarm tot sterk lemig zand, waarbij direct onder het maaiveld stuifzand verwacht wordt. Daaronder kan op een aantal locaties sprake zijn van begraven bodems – het maaiveld van voor de verstuivingen rond 1600. In het oostelijk deel kan lokaal veraard veen aangetroffen worden. Verwacht wordt dat de bodem redelijk intact is, hoewel bosbouw en ontginning van heide geleid kan hebben tot bodemverstoring. Binnen het grootste deel van het plangebied worden duinvaaggronden verwacht, hoewel er ook veldpodzolgronden en gooreerdgronden aanwezig kunnen zijn.

2) Kunnen er archeologische vindplaatsen in het onderzoeksgebied aanwezig zijn en zo ja, welke en waar (welke diepte) en in welke vorm?

In het plangebied kunnen archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Uit de directe omgeving zijn zowel losse vondsten als een urnenveld uit de Late Bronstijd-Vroege IJzertijd bekend. Ook zijn restanten van een celtic field uit de IJzertijd-Romeinse tijd aangetroffen. Indien er archeologische resten aanwezig zijn binnen het plangebied, worden deze onder een pakket stuifzand verwacht, vanaf circa 50 cm-mv. De begraven bodems komen vooral in het oostelijk deel van het plangebied voor. In het westelijk deel van het plangebied kunnen archeologische resten direct onder het maaiveld aanwezig zijn.

Tabel 2: Archeologische verwachting en type vindplaats per periode

Periode	Verwachting	Verwachte vindplaatstypen	Verwachte grondlaag (diepte)
WO II	Laag	Munitiedumps en resten van kleinere objecten en structuren zoals veldgraven en onderduikholen.	In de bouwvoor of strooisellaag
Nieuwe Tijd	Middelhoog	Verkavelingen, karrensporen, (verharde) wegen.	In de bouwvoor en in het stuifzand tot circa 50 cm-mv
Late Middeleeuwen	Middelhoog	Off-site structuren zoals meilers, schaapskooien e.d. en wegen	In het stuifzand tot circa 50 à 120 cm-mv
Vroege Middeleeuwen	Middelhoog	Nederzettingsterreinen, resten van ijzerbewerking, begravingen.	In het stuifzand (westelijk deel) of in de oorspronkelijke bodem vanaf 50 à 120 cm-mv (oostelijk deel)
Romeinse Tijd	Hoog	Nederzettingsterreinen, resten van ijzerbewerking, begravingen.	In het stuifzand (westelijk deel) of in de oorspronkelijke bodem vanaf 50 à 120 cm-mv (oostelijk deel)
Bronstijd - IJzertijd	Hoog	Nederzettingsterreinen, jachtkampen, urnenvelden, resten van smeedhaarden, meilers.	In het stuifzand (westelijk deel) of in de oorspronkelijke bodem vanaf 50 à 120 cm-mv (oostelijk deel)
Mesolithicum-Neolithicum-Paleolithicum	Hoog	Nederzettingsterreinen, jachtkampen, vuursteenvindplaatsen, haardplaatsen.	In het stuifzand (westelijk deel) of in de oorspronkelijke bodem vanaf 50 à 120 cm-mv (oostelijk deel)

3) Is aanvullend veldonderzoek door middel van boringen en/of proefsleuvenonderzoek noodzakelijk?

Ja, op basis van het bureauonderzoek blijkt dat er archeologische waarden in het plangebied verwacht worden. De grootste trefkans bestaat voor vindplaatsen (nederzettingen, karrensporen e.d.) uit de Bronstijd en IJzertijd die gerelateerd zijn aan de celtic fields en het grafveld in de nabijheid van het plangebied. Geadviseerd wordt daarom om een gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek uit te voeren, waarbij de bodemopbouw en mate van intactheid van de bodem getoetst kunnen worden. Vanwege het karterende karakter van het booronderzoek kunnen tevens uitspraken gedaan worden over de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen. Op 20 oktober 2020 is met de regioarcheoloog, dhr. A. Vissinga, afgesproken dat de boordichtheid 12 boringen per hectare zal bedragen.

Tabel 3: Strategie Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. boringen conform SIKB BRL protocol 4003

Boortype	• Edelmanboor
Diameter boor	• 12 cm (bij zeer los gepakt zand, zal de boordiameter 7 cm bedragen)
Diepte boringen	• Tot 25 cm in de C-horizont (naar verwachting maximaal 150 cm-mv)
Aantal boringen	• 12 boringen per hectare
Oriëntatie grid t.o.v. geomorfologie/ paleolandschap	• Driehoeksgrid
Wijze onderzoek/ beschrijving boorkolom	• ASB (Archeologische Standaard Boorbeschrijving)

Verzamelwijze archeologische indicatoren (zie . archeologische	• Met de hand zeven; verzameleenheid per intacte bodem en per afzonderlijke laag
Bemonstering	• Te bepalen in het veld
Randvoorwaarden	• Tol, A., 2006. SIKB Leidraad voor inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek. Gouda. • BRL SIKB protocol 4003 (2018)

3 Booronderzoek Fase A+B

3.1 Doel en vraagstelling onderzoek

Het doel van het gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek zoals tevens is opgenomen in het Plan van Aanpak, is het toetsen en aanvullen van een verwachtingsmodel, het toetsen van de mate van intactheid van de bodemopbouw en het toetsen van de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen. De volgende vragen zullen, indien mogelijk, beantwoord worden:

1. Wat is de aard (ontstaanswijze, textuur, kleur), diepteligging en ouderdom van de relevante natuurlijke afzettingen in de ondergrond ter plaatse van het onderzoeksgebied?
2. Wat is de aard (kleur, textuur, samenstelling), diepteligging, genese en gaafheid van natuurlijke en eventueel antropogene bodemhorizonten (akkerlagen en overige 'verstoringslagen', bemestingslagen e.d.), ter plaatse van het onderzoeksgebied?
3. Wat is de aard, dikte en omvang van eventueel ter plaatse van het onderzoeksgebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggendek, stuifzandlaag, kleidek, afvallaag, ophogingslaag)?
4. Indien er afdekkende lagen voorkomen; wat is de aard (ontstaanswijze, kleur, textuur, samenstelling), gaafheid en dikte van het onderliggende afgedekte bodemprofiel (natuurlijke en antropogene bodemhorizonten zoals oude akkerlagen) en/of afzettingen?
5. is de diepte tot waarop artefacten van recente ouderdom ('modern' afvalmateriaal) in het bodemprofiel voorkomen?
6. Tot welke diepte in het bodemprofiel is sprake van een 'recente' bodemverstoring en wat is de ouderdom van deze verstoring?
7. Is vervolgonderzoek noodzakelijk en zo ja, in welke vorm?

3.2 Werkwijze Booronderzoek

Aan de hand van het bureauonderzoek blijkt dat voor het plangebied een middelhoge tot hoge trefkans geldt voor vindplaatsen uit de Steentijd tot en met de Nieuwe Tijd. Er is in overleg met de Regioarcheoloog voor gekozen om een gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek uit te voeren conform KNA versie 4.1, specificatie VS03 en het protocol BRL SIKB 4003. Voorafgaand aan het booronderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld dat op 13 november 2020 getoetst en geaccordeerd is door de adviseur van de gemeente Losser (drs. A. Vissinga, Regioarcheoloog).

In totaal zijn op 9 december 2020 vierenvijftig (54) boringen in het onderzoeksgebied van Fase A+B geplaatst met een Edelmanboor met een boordiameter van 7 centimeter. Vanwege de aanwezigheid van gemengd bos (naaldbomen en loofbomen met een gevarieerde onderbegroeiing) was het niet mogelijk om de boringen in het bos met RTK-GPS uit te zetten. [20] Langs de randen van het bos was minder begroeiing aanwezig. Derhalve zijn de boringen op 5 december 2020 door E.E.A. van der Kuijl (senior KNA archeoloog) en mw. J. Rohling (veldmedewerker) langs de noordelijke grens (de Dinkel) en de zuidelijke grens van het plangebied (het verharde betonpad van de Zandhuizerweg) met behulp van een GPS uitgezet op X-coördinaat en gemarkeerd met houten piketten. Binnen deze raaien zijn de boringen vervolgens met een interval van 40 meter (Y-coordinaat) in noordwest-zuidoost georiënteerde raaien geplaatst. Voor het bepalen van de juiste looprichting is gebruik gemaakt van een kompas. De boringen zijn zoveel mogelijk gezet op plaatsen met minimale begroeiing en vervolgens individueel ingemeten met een handheld-GPS. De verkregen RD-coördinaten zijn hierdoor bij benadering vastgesteld. Door deze wijze van werken is een kleine afwijking ontstaan ten opzichte van het oorspronkelijke boorplan uit het PvA. De aangepaste werkwijze is ter plaatse telefonisch afgestemd met de Regioarcheoloog.

Conform het PvA zijn de boringen tot 120 cm-mv doorgezet – de maximale verstoringsdiepte van de natuurbegravingen. Een enkele boring is tot 150 cm-mv doorgezet om een beter beeld van de diepere bodemopbouw ter plaatse te verkrijgen en te controleren of sprake was van 'begraven' bodems. Het opgeboorde sediment is in het veld bodemkundig beschreven conform de NEN 5104 en de bodemclassificatie volgens De Bakker en Schelling (1989). Waar sprake was van bodemvorming zijn de boringen uitgezeefd over een metalen zeef met een maaswijdte van 4 mm om eventuele archeologische indicatoren te kunnen verzamelen.

[20] Een poging om de boringen met behulp van RTK-GPS uit te zetten in het bosperceel door dhr. G.M.H. Benerink van SOB Research is voortijdig gestaakt, vanwege de slechte satellietontvangst.

De boringen zijn uitgevoerd door E.E.A. van der Kuijl (senior KNA archeoloog / senior KNA prospector) met ondersteuning van D. Woolschot MSc (junior KNA archeoloog), C. Assië Ma (junior KNA archeoloog) en M. Nap (projectmedewerker).

3.3 Resultaten

Geologie en bodem

Voor de ligging van de boorpunten wordt verwezen naar bijlage 4. De resultaten van de boringen (de boorbeschrijvingen) zijn separaat bijgevoegd, de legenda van de boorbeschrijvingen is als bijlage 5 bijgevoegd. In bijlage 6 zijn overzichtskaarten met de top B-horizont- en top C-horizont opgenomen.

Tijdens het booronderzoek zijn twee typen bodems waargenomen. In de eerste categorie is geen sprake van bodemvorming. Een uitspoelingshorizont (E-horizont) en een inspoelingshorizont (B-horizont) ontbreken hier. Dit bodemtype komt verspreid over het gehele onderzoeksgebied van Fase A+B voor. De natuurlijke ondergrond, bestaande uit stuifzand van de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk of uit dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden), is hier direct onder de bosstrooisellaag of onder de bouwvoor aanwezig (zie Tabel 5)[21]. Onder de tweede categorie vallen de bodems waarin wel (beginnende) bodemvorming is waargenomen. In al deze boringen is sprake van een inspoelingslaag, de zogenaamde B-horizont, die geleidelijk overgaat in de C-horizont. De natuurlijke ondergrond bestaat in al deze boringen uit stuifzand. Daarnaast is in een aantal van deze boringen boven de inspoelingslaag een (zwak ontwikkelde) uitspoelingslaag aangetroffen, eveneens een kenmerk van bodemvorming (zie Tabel 6). De boringen met een (beginnende) bodemvorming kunnen geïnterpreteerd worden als ‘cambisol’ (‘braunerden’) en bevinden zich voornamelijk in het centraal-oostelijk deel van het onderzoeksgebied. Een aantal van deze bodems zijn direct ten zuiden van het onderzoeksgebied van Fase A+B aangetroffen, maar bevinden zich wel binnen het plangebied.

In boring 8 is een begraven bodem waargenomen (zie Tabel 8). Dit betekend dat het oorspronkelijke maaiveld van vóór 1600 n.Chr. is overstoven door stuifzand. Ook in dit relatief ‘nieuwe’ bodempakket heeft bodemvorming plaatsgevonden. De ‘oorspronkelijke’ bodem is vanaf 70 cm-mv aanwezig. De oude bouwvoor (A-horizont) heeft een dikte van 40 centimeter. Tussen 110-120 cm-mv is een dunne B-horizont aangetroffen, voordat deze overgaat in de C-horizont, bestaande uit stuifzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk).

Tabel 4: Bodems zonder bodemvorming (boring 1)

Diepte (cm – mv)	Samenstelling	Interpretatie
0-5	Bosstrooisel	
5-30	Bruin/geel gevlekt, matig siltig, fijn zand met wortels	Ap1; bouwvoor
30-120	Geel, matig siltig, fijn zand	C; stuifzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk)

Tabel 5: Bodems met bodemvorming (boring 22)

Diepte (cm – mv)	Samenstelling	Interpretatie
0-10	Bosstrooisel	
10-15	Grijs, matig siltig, fijn zand met wortels	E; uitspoelingslaag
15-22	Oranje, matig siltig, fijn zand met wortels	B; inspoelingslaag (zwak ontwikkeld)

[21] *Het onderscheid tussen dekzand en stuifzand is gemaakt op basis van de sortering, kleur en de aanwezigheid van grindjes en/of kiezels.*

22-120	Geel, matig siltig, fijn zand met roestvlekken en wortels	C; stuifzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk)

Tabel 6: Bodembeschrijving bij een begraven bodem (boring 8)

Diepte (cm – mv)	Samenstelling	Interpretatie
0-30	Zwart, matig siltig, humeus, fijn zand met wortels en blad	Ap1; bouwvoor
30-45	Oranje, matig siltig, fijn zand met wortels	B1; inspoelingslaag (zwak ontwikkeld)
45-70	Geel, matig siltig, fijn zand	C1; stuifzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk)
70-110	Lichtbruingrijs, matig siltig, humeus, fijn zand	A; oorspronkelijke bouwvoor
110-120	Oranje, matig siltig, fijn zand	B2; inspoelingslaag (zwak ontwikkeld)
120-150	Lichtgeel, matig siltig, fijn zand	C; stuifzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk)

<u>Boringen zonder bodemvorming</u>

In een groot deel van de boringen is geen sprake van bodemvorming. Een uitspoelingshorizont (E-horizont) en een inspoelingshorizont (B-horizont) ontbreken hier. Dit bodemtype komt door het gehele onderzoeksgebied van Fase A+B voor. De natuurlijke ondergrond, bestaande uit stuifzand van de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk of uit dekzand, indien grindjes aanwezig zijn (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden), komt hier direct onder de bosstrooisellaag of onder de bouwvoor voor. De minimale diepte waarop de top van de natuurlijke afzettingen zijn aangetroffen bedraagt 2 cm-mv (boring 16). De maximale diepte hiervan bedraagt meer dan 150 cm-mv (boring 28). De oorzaak voor dit grote verschil is het aanwezige reliëf door stuifduinen die soms meer dan 3 meter hoog zijn.

<u>Boringen met bodemvorming</u>

In boringen 8, 9, 10, 14, 21, 22, 29, 31, 33, 35, 43, 47, 48 en 54 is (beginnende) bodemvorming aangetroffen. In al deze boringen is sprake van een inspoelingslaag, de zogenaamde B-horizont. De top van deze horizont is op minimaal 10 cm-mv (boring 14 en 54) en maximaal 65 cm-mv (boring 29) aangetroffen. De B-horizont is in alle gevalle zwak ontwikkeld en gaat geleidelijk over in de C-horizont op een diepte van minimaal 15 cm-mv in boring 54 en maximaal 80 cm-mv in boring 29. De natuurlijke ondergrond bestaat in al deze boringen uit stuifzand.

Daarnaast is in boring 14, 21, 22, 29, 33, 35, 43, 47, 48 en 54 boven de inspoelingslaag een (zwak ontwikkelde) uitspoelingslaag aangetroffen, eveneens een kenmerk van bodemvorming. Deze E-horizont komt direct aan het maaiveld voor in boring 54. De maximale begindiepte ervan is 40 cm-mv in boring 29.

De boringen met (beginnende) bodemvorming kunnen geïnterpreteerd worden als ‘cambisol, ook wel ‘braunerden’ genoemd en bevinden zich voornamelijk in het centraal-oostelijk deel van het onderzoeksgebied. Een aantal van deze bodems is direct ten zuiden van het onderzoeksgebied van Fase A+B aangetroffen, maar bevinden zich wel binnen het plangebied.

<u>Boring met een begraven bodem</u>

In boring 8 is een begraven bodem waargenomen. Dit betekend dat het oorspronkelijke maaiveld van vóór 1600 n.Chr. is overstoven door stuifzand. Ook in dit relatief ‘nieuwe’ bodempakket heeft

bodemvorming plaatsgevonden. De 'oorspronkelijke' bodem is vanaf 70 cm-mv aanwezig. De oude bouwvoor (A-horizont) heeft een dikte van 40 centimeter. Tussen 110-120 cm-mv is een dunne B-horizont aangetroffen voordat deze overgaat in de C-horizont, bestaande uit stuifzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk).

Op grond van de onderzoeksresultaten kunnen de vragen uit het Plan van Aanpak als volgt beantwoord worden:

1. Wat is de aard (ontstaanswijze, textuur, kleur), diepteligging en ouderdom van de relevante natuurlijke afzettingen in de ondergrond ter plaatse van het onderzoeksgebied?

De basis van het bodemprofiel bestaat uit stuifzand van de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk en op een aantal locaties uit dekzand, behorende tot de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden. Het onderscheid tussen deze twee laagpakketten is gemaakt op basis van de afwezigheid van grind (Laagpakket van Kootwijk) of de aanwezigheid van grind (Laagpakket van Wierden) in combinatie met de sortering (regelmatig of diffuus) en kleur. Het zand van de dekzandlaag bestaat uit afgeronde korrels die elk meestal een diameter hebben van 105-210 µM. Doordat het stuifzand vaak verwaaid bodemmateriaal bevat is het iets grijzer van kleur dan de onderliggende dekzanden[22]. Het dekzand is aangetroffen in boring 3, 5, 13, 24, 26, 34, 38 en 39. Deze boringen zijn verspreid over het gehele onderzoeksgebied aangetroffen. Voor een verdere beschrijving van de diepteligging van de natuurlijke afzettingen wordt verwezen naar bovenstaande paragrafen en tabellen.

2. Wat is de aard (kleur, textuur, samenstelling), diepteligging, genese en gaafheid van natuurlijke en eventueel antropogene bodemhorizonten (akkerlagen en overige 'verstoringslagen', bemestingslagen e.d.), ter plaatse van het onderzoeksgebied?

In het plangebied is alleen in boring 8 een antropogene horizont aangetroffen. Dit is de A-horizont, de oorspronkelijke bouwvoor van vóór de verstuivingen rond 1600 n.Chr. Deze laag is op een diepte van 70 tot 110 cm-mv aangetroffen. Hierin zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

In een groot aantal boringen is wel sprake van een Ap-horizont die aan het maaiveld voorkomt, maar gezien de ligging in het bos hoeft deze laag niet per se als bouwvoor geclassificeerd te worden. Veelal betreft het een jonge 'bouwvoor' die ontstaan is door rooi- en graafwerkzaamheden in het bos of een humuslaag die ontstaan is door vertering van het bladerdek (humusvorming). Voor een verdere beschrijving van de diepteligging van de afzettingen wordt verwezen naar bovenstaande paragrafen en tabellen.

3. Wat is de aard, dikte en omvang van eventueel ter plaatse van het onderzoeksgebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggendek, stuifzandlaag, kleidek, afvallaag, ophogingslaag)?

In een deel van het plangebied komt (onder de bosstrooisellaag) een (dunne) Ap-horizont voor. In de rest van de boringen komt de natuurlijke bodemopbouw direct aan het maaiveld voor. Hierbij gaat het om een uitspoelingshorizont of het onveranderde moedermateriaal. Alleen in boring 8 is de oorspronkelijke bodem overstoven en heeft opnieuw bodemvorming plaatsgevonden. Op basis van het bureauonderzoek kan worden bepaald dat de zandverstuivingen die geleid hebben tot de overstuiving van de oorspronkelijke bodem vóór 1600 n.Chr. hebben plaatsgevonden.

4. Indien er afdekkende lagen voorkomen; wat is de aard (ontstaanswijze, kleur, textuur, samenstelling), gaafheid en dikte van het onderliggende afgedekte bodemprofiel (natuurlijke en antropogene bodemhorizonten zoals oude akkerlagen) en/of afzettingen?

Voor het antwoord op deze vraag wordt verwezen naar vraag 2 en 3.

5. Wat is de diepte tot waarop artefacten van recente ouderdom ('modern' afvalmateriaal) in het bodemprofiel voorkomen?

Artefacten van recente ouderdom zijn binnen het onderzoeksgebied Fase A+B niet aangetroffen.

6. Tot welke diepte in het bodemprofiel is sprake van een 'recente' bodemverstoring en wat is de ouderdom van deze verstoring?

De verstoringsdiepte bedraagt minimaal 0 cm-mv en maximaal meer dan 150 cm-mv (boring 28). Ter plaatse van deze boring is sprake van een subrecent opgebracht grondpakket.

[22] www.geologievannederland.nl

7. Is vervolgonderzoek noodzakelijk en zo ja, in welke vorm?

Ter plaatse van de boringen waar bodemvorming is waargenomen, kunnen in theorie archeologische resten aanwezig zijn, hoewel deze tijdens het booronderzoek niet aangetroffen zijn. Omdat het om geïsoleerd en sterk verspreid voorkomende bodems gaat, wordt vervolgonderzoek binnen het onderzoeksgebied van Fase A+B niet zinvol geacht. De kosten van een gravend onderzoek wegen ons inziens niet op tegen de geringe kenniswinst die eventueel behaald kan worden. De aangetroffen bodemvorming heeft bovendien pas na 1600 plaatsgevonden en is dus relatief recent. Daarbij is ook in acht genomen dat de toekomstige natuurgraven individueel uitgegraven zullen worden en er daarbij per locatie een geringe bodemverstoring zal optreden.

Afbeelding 11: Profiel langs de Dinkel ontstaan door natuurlijke afslag (erosie) met daarin diverse 'cultuurlagen' als gevolg van bodemvorming, afgewisseld door zandverstuivingen (overstoven bodems).

Afbeelding 12: Impressie van de begroeiing in het onderzoeksgebied ten tijde van het onderzoek

Afbeelding 13: Impressie van het onderzoeksgebied vanaf het begin van de Zandhuizerweg. Foto richting het noorden.

4 Conclusie en Aanbeveling

4.1 Conclusie

Bureauonderzoek

De bodem is naar verwachting opgebouwd uit leemarm tot sterk lemig zand, waarbij direct onder het maaiveld stuifzand verwacht wordt. Daaronder kan op een aantal locaties sprake zijn van begraven bodems – het maaiveld van voor de verstuivingen rond 1600. In het oostelijk deel kan lokaal veraard veen aangetroffen worden. Verwacht wordt dat de bodem redelijk intact is, hoewel bosbouw en ontginning van heide geleid kan hebben tot bodemverstoring. Binnen het grootste deel van het plangebied worden duinvaaggronden verwacht, hoewel er ook veldpodzolgronden en gooreerdgronden aanwezig kunnen zijn.

In het plangebied kunnen archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Uit de directe omgeving zijn zowel losse vondsten als een urnenveld uit de Late Bronstijd-Vroege IJzertijd bekend. Ook zijn restanten van een celtic field uit de IJzertijd-Romeinse tijd aangetroffen. Indien er archeologische resten aanwezig zijn binnen het plangebied, worden deze onder een pakket stuifzand verwacht, vanaf circa 50 cm-mv. De begraven bodems komen vooral in het oostelijk deel van het plangebied voor. In het westelijk deel van het plangebied kunnen archeologische resten direct onder het maaiveld aanwezig zijn.

Veldonderzoek Fase A+B

Tijdens het booronderzoek zijn twee typen bodems waargenomen. In de eerste categorie is geen sprake van bodemvorming. Een uitspoelingshorizont (E-horizont) en een inspoelingshorizont (B-horizont) ontbreken hier. Dit bodemtype komt verspreid over het gehele onderzoeksgebied van Fase A+B voor. De natuurlijke ondergrond, bestaande uit stuifzand van de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk of uit dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden), is hier direct onder de bosstrooisellaag of onder de bouwvoor aanwezig (zie Tabel 5)[23]. Onder de tweede categorie vallen de bodems waarin wel (beginnende) bodemvorming is waargenomen. In al deze boringen is sprake van een inspoelingslaag, de zogenaamde B-horizont, die geleidelijk overgaat in de C-horizont. De natuurlijke ondergrond bestaat in al deze boringen uit stuifzand. Daarnaast is in een aantal van deze boringen boven de inspoelingslaag een (zwak ontwikkelde) uitspoelingslaag aangetroffen, eveneens een kenmerk van bodemvorming (zie Tabel 6). De boringen met een (beginnende) bodemvorming kunnen geïnterpreteerd worden als ‘cambisol’ (‘braunerden’) en bevinden zich voornamelijk in het centraal-oostelijk deel van het onderzoeksgebied. Een aantal van deze bodems zijn direct ten zuiden van het onderzoeksgebied van Fase A+B aangetroffen, maar bevinden zich wel binnen het plangebied.

In boring 8 is een begraven bodem waargenomen (zie Tabel 8). Dit betekend dat het oorspronkelijke maaiveld van vóór 1600 n.Chr. is overstoven door stuifzand. Ook in dit relatief ‘nieuwe’ bodempakket heeft bodemvorming plaatsgevonden. De ‘oorspronkelijke’ bodem is vanaf 70 cm-mv aanwezig. De oude bouwvoor (A-horizont) heeft een dikte van 40 centimeter. Tussen 110-120 cm-mv is een dunne B-horizont aangetroffen, voordat deze overgaat in de C-horizont, bestaande uit stuifzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk).

4.2 Selectieadvies

Ter plaatse van de boringen waar bodemvorming is waargenomen, kunnen archeologische resten aanwezig zijn, hoewel deze tijdens het booronderzoek niet aangetroffen zijn. Omdat het om geïsoleerd en sterk verspreid voorkomende bodems gaat, wordt vervolgonderzoek binnen het onderzoeksgebied van Fase A+B niet zinvol geacht. De kosten van een gravend onderzoek wegen ons inziens niet op tegen de geringe kenniswinst die eventueel behaald kan worden. De aangetroffen bodemvorming heeft bovendien pas na 1600 plaatsgevonden en is dus relatief recent. Daarbij is ook in acht genomen dat de toekomstige natuurgraven individueel uitgegraven zullen worden en er daarbij per locatie een geringe bodemverstoring zal optreden.

[23] *Het onderscheid tussen dekzand en stuifzand is gemaakt op basis van de sortering, kleur en de aanwezigheid van grindjes en/of kiezels.*

4.3 Voorbehoud

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het aantreffen dan wel vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen.

Wij wijzen erop dat het selectiebesluit van het bevoegd gezag af kan wijken van het selectieadvies van Hamaland Advies.

Verder dient te allen tijde bij het afgeven van een omgevingsvergunning de wettelijke meldingsplicht (ex artikel 5.10 en 5.11 van de Erfgoedwet) kenbaar te worden gemaakt, om het documenteren van toevalsvondsten te garanderen: ‘Degene die anders dan bij het doen van opgravingen een zaak vindt waarvan hij weet dan wel redelijkerwijs moet vermoeden dat het een monument is (in roerende of onroerende zin), meldt die zaak zo spoedig mogelijk bij onze minister’. Deze aangifte dient te gebeuren bij de verantwoordelijk ambtenaar van de gemeente Losser (dhr. A. Vissinga, regioarcheoloog).

Gebruikte bronnen

Gebruikte literatuur

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland; de hogere niveaus*. Wageningen.

Barends, S., J. Renes, T. Stol, J.C. van Triest, R.J. de Vries & F.J. van Woudenberg, 1997. *Het Nederlandse landschap, een historisch-geografische benadering*. Utrecht: Matrijs (derde druk).

Berendsen, H.J.A., 2008; *De vorming van het land, inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Assen (Fysische geografie van Nederland).

Berendsen, H.J.A., 2005; *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Assen.

Hekman, J.J. en C.H.H. Bakker, 2018. *Archeologisch onderzoek plangebied herinrichting Dinkeldal, gemeente Losser*. Sweco Archeologische Rapporten 2072.

Hijszeler, C.C.W.J. en A.D. Verlinde, 1978. *Das Urnenfeld 'De Aust', Gem. Losser, Prov. Overijssel*. BROB28, 99-110.

Lansink, B., 2020; *Natuurbegraafplaats van boer Frans in De Lutte: in 2022 gaat eerste schop de grond in*, in: dagblad Tubantia, 30 juni 2020. Enschede.

Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

Rappol, 1993. *In de bodem van Salland en Twente*. Lingua Terra. Amsterdam.

SIKB. *Handreiking Archeologie, Cultuurhistorie en Aardkundige waarden voor waterbeheerders: thema archeologie en het winterbed*. SIKB, Gouda.

Smeenge, H., 2020. *Historische landschapsecologie van Noordoost-Twente. Acht interdisciplinaire studies op het snijvlak van aardkunde, ecologie en cultuurhistorie (ca. 13.000 BP – heden).* Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen.

Tol, drs. A. et al., 2012; *Leidraad inventariserend veldonderzoek Deel: karterend booronderzoek*, 4 december 2012, versie 2.0 vastgesteld door het CCvD Archeologie. Gouda

Geraadpleegde websites

http://zoeken.cultureelerfgoed.nl; Archis3 voor informatie over vondsten, onderzoeken, Bonneblad, minuutplan 1811-1832, geomorfologie, bodem, grondwater, rd-coördinaten, hoogtekaart, kadaster
h voor doen van melding
http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl voor OAT en verzamelblad
www.topotijdreis.nl voor informatie historische kaarten vanaf 1845
www.dans.easy.nl voor rapporten
www.dinoloket.nl voor informatie over ondergrondse boringen
http://www.bodemloket.nl voor bodemkwaliteitsgegevens
www.ruimtelijkeplannen.nl voor bestemmingsplaninformatie
www.ikme.nl voor gegevens over WOII
https://originals.dotkadata.com voor informatie over WOII
http://www.bodemloket.nl/kaart voor bodeminformatie
http://www.geologievannederland voor geologische informatie

BIJLAGEN

Bijlage 1: Plangebied (rode kader) en overzicht van de fasering in de ontwikkeling van de natuurbegraafplaats

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

Project : BO en IVO Plangebied Op Aust te De Lutte, gemeente Losser
Kenmerk : DWS/HAMA/203030

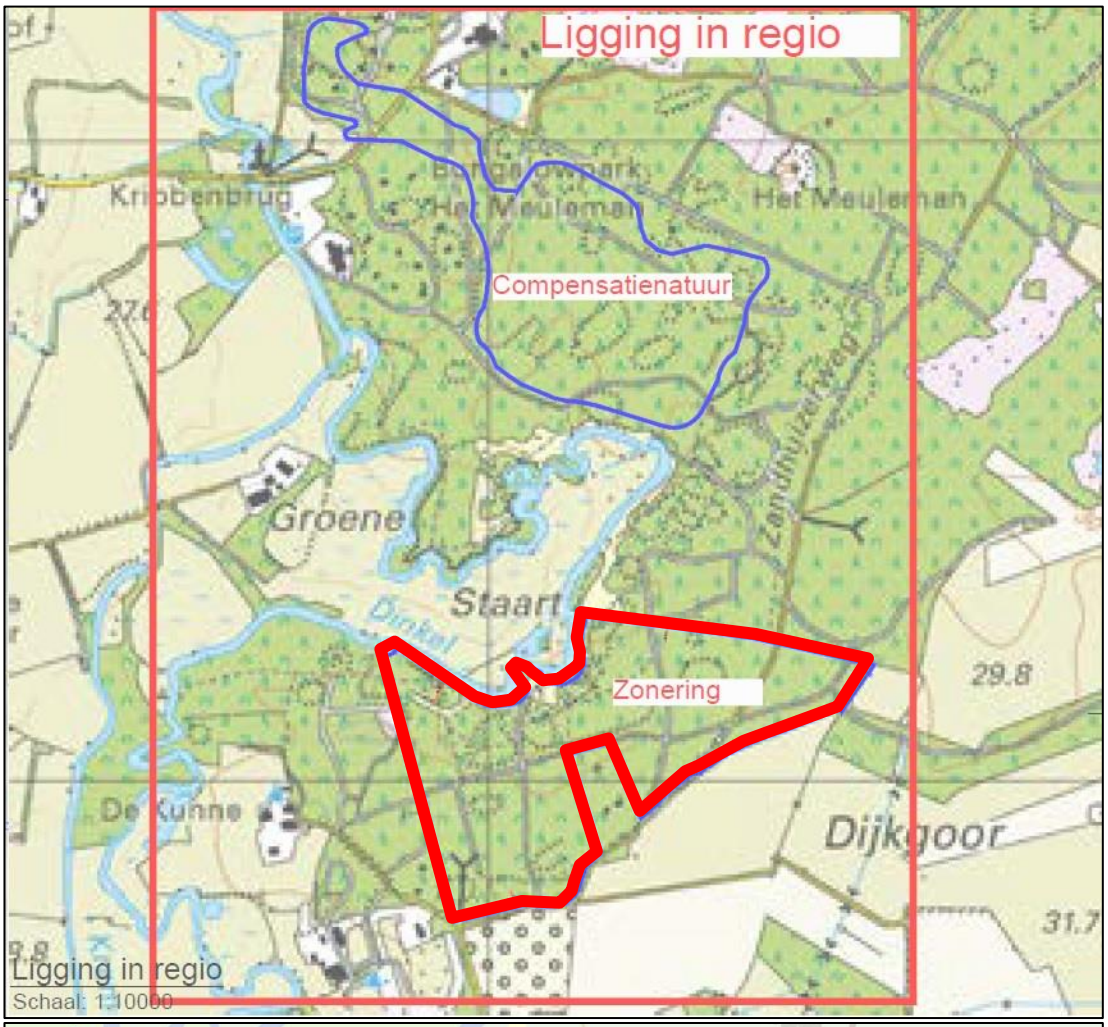

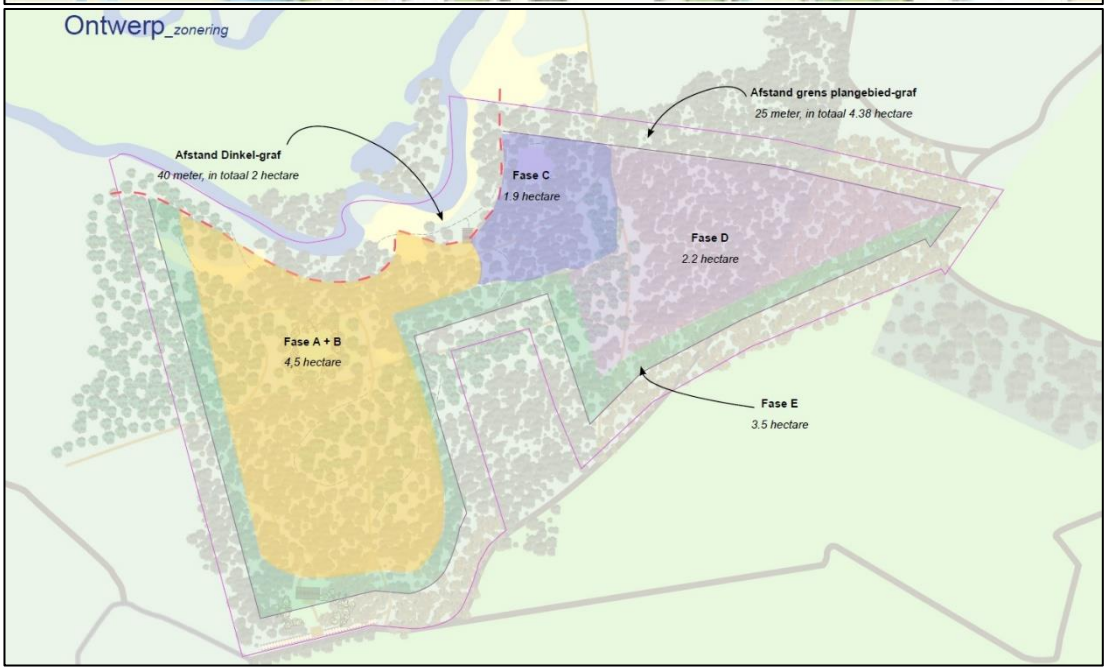

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

Bijlage 2: Overzicht van boringen in het Dinoloket

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

BHR000000192970

0-70	*Zwak lemig zand*	*C*
70-150	*Sterk lemig zand*	*C*

BHR000000256007

0-30	*Leemarm zand*	*C*
30-80	*Zwak lemig zand*	*C*
80-150	*Sterk lemig zand*	*C*

BHR000000027984

0-25	*Leemarm zand*	*C*
25-130	*Zwak lemig zand*	*C*
130-150	*Sterk lemig zand*	*C*

BHR000000109029

0-20	*Leemarm zand*	*C*
20-150	*Zwak lemig zand*	*C*

BHR000000170109

0-25	*Zwak lemig zand*	*Ah*
25-40	*Zwak lemig zand*	*B*
40-130	*Zwak lemig zand*	*C*
130-150	*Zwak lemig zand*	*C*

BHR000000005704

0-150	*Leemarm zand*	*C*

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

BHR000000040298

0-30	*Leemarm zand*	*C*
30-90	*Zwak lemig zand*	*C*
90-150	*Sterk lemig zand*	*C*

BHR000000069329

0-150	*Leemarm zand*	*C*

BHR000000048598

0-25	*Leemarm zand*	*C*
25-150	*Zwak lemig zand*	*C*

BHR000000066699

0-20	*Leemarm zand*	*C*
20-150	*Zwak lemig zand*	*C*

BHR000000054996

0-120	*Leemarm zand*	*C*
120-140	*Zwak lemig zand*	*Ahb*
140-150	*Zwak lemig zand*	*B*

BHR000000010557

0-120	*Leemarm zand*	*C*
120-150	*Zwak lemig zand*	*C*

BHR000000176622

0-150	*Leemarm zand*	*C*

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

BHR000000267212

0-80	*Leemarm zand*	*C*
80-150	*Zwak lemig zand*	*C*

BHR000000251046

0-45	*Leemarm zand*	*C*
45-145	*Zwak lemig zand*	*C*
145-150	*Zwak lemig zand*	*C*

BHR000000254496

0-50	*Leemarm zand*	*C*
50-65	*Sterk lemig zand*	*BCu*
65-110	*Sterk lemig zand*	*C*
110-150	*Zwak lemig zand*	*C*

BHR000000125726

0-150	*Leemarm zand*	*C*

BHR000000247831

0-150	*Leemarm zand*	*C*

BHR000000296881

0-80	*Leemarm zand*	*C*
80-90	*Zwak lemig zand*	*Bheb*
90-150	*Zwak lemig zand*	*BCu*

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

BHR000000119625

0-90	*Leemarm zand*	*C*
90-150	*Leemarm zand*	*C*

BHR000000172681

0-10	*Leemarm zand*	*C*
10-50	*Zwak lemig zand*	*C*
50-150	*Sterk lemig zand*	*C*

BHR000000168550

0-10	*Leemarm zand*	*C*
10-40	*Sterk lemig zand*	*C*
40-150	*Sterk lemig zand*	*C*

BHR000000174776

0-100	*Leemarm zand*	*C*
100-115	*Sterk lemig zand*	*Ahb*
115-130	*Sterk lemig zand*	*Bheb*
130-150	*Sterk lemig zand*	*C*

BHR000000247169

0-150	*Leemarm zand*	*C*

BHR000000264612

0-130	*Leemarm zand*	*C*
130-150	*Zwak lemig zand*	*C*

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

BHR000000068705

0-100	*Leemarm zand*	*C*
100-110	*Veraard zandig veen*	*Ahb*
110-130	*Zwak lemig zand*	*Bheb*
130-150	*Sterk lemig zand*	*C*

BHR000000232656

0-60	*Leemarm zand*	*C*
60-70	*Sterk lemig zand*	*Ahb*
70-85	*Sterk lemig zand*	*Bheb*
85-120	*Sterk lemig zand*	*C*
120-150	*Zwak lemig zand*	*C*

BHR000000187810

0-80	*Leemarm zand*	*C*
80-100	*Veraard zandig veen*	*Ahb*
100-115	*Sterk lemig zand*	*Bheb*
115-150	*Sterk lemig zand*	*C*

BHR000000207125

0-70	*Leemarm zand*	*C*
70-80	*Sterk lemig zand*	*BCu*
80-110	*Sterk lemig zand*	*C*
110-150	*Zwak lemig zand*	*C*

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

Bijlage 3: Overzicht van archeologische en geologische perioden

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

Project : BO en IVO Plangebied Op Aust te De Lutte, gemeente Losser
Kenmerk : DWS/HAMA/203030

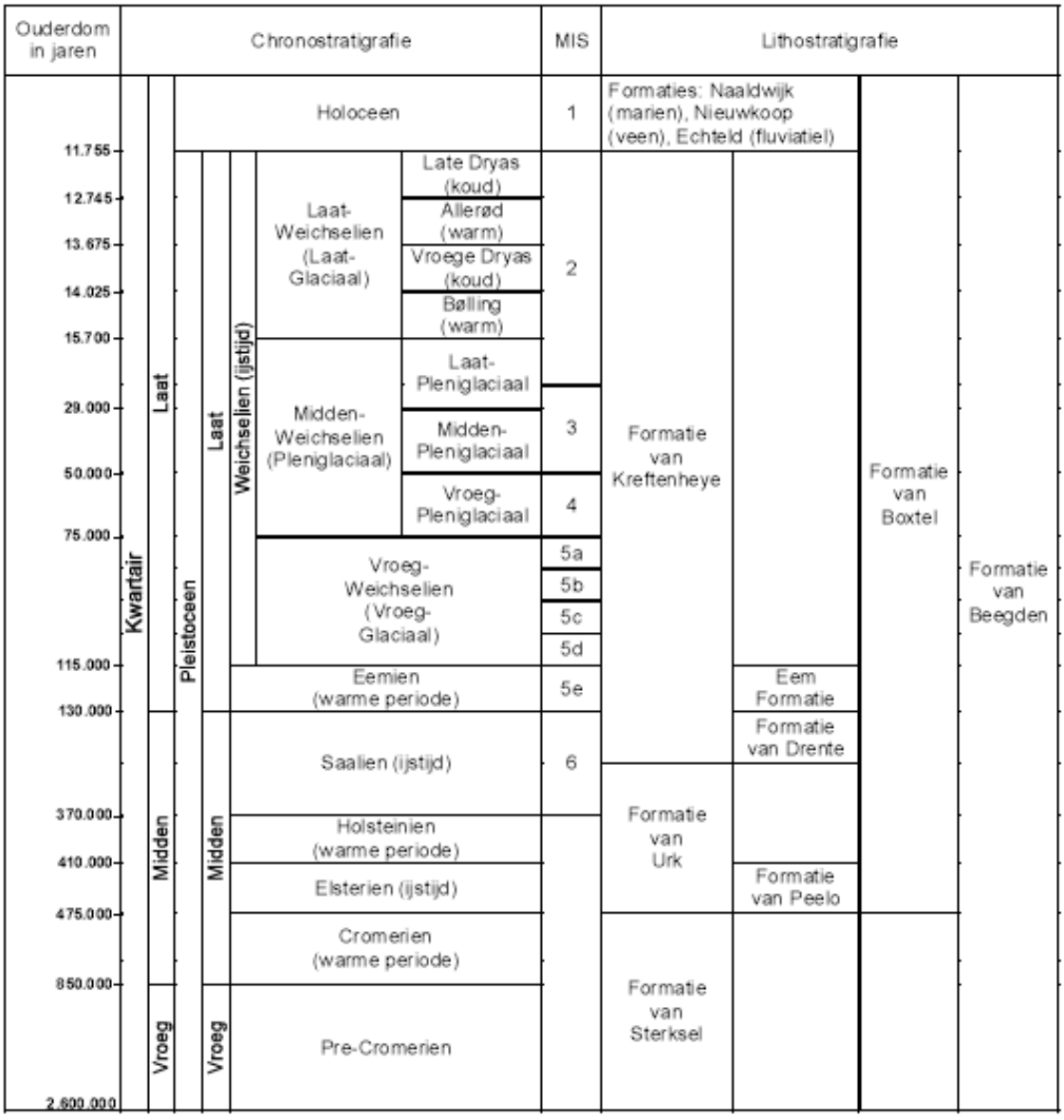

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

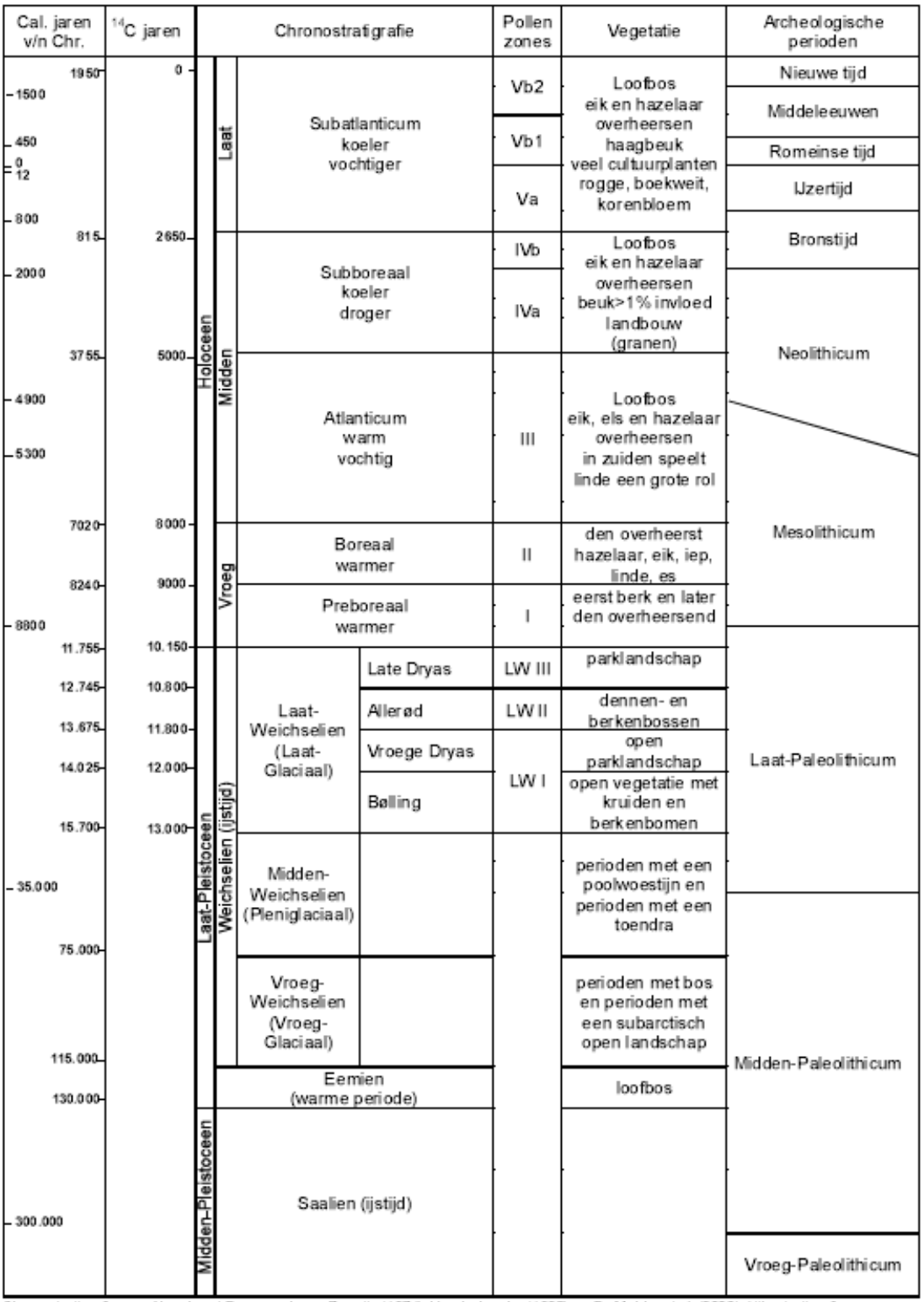

Chronostratigrafie voor Noordwest-Europa volgens Zagwijn (1974), Vandenberghe (1985) en De Mulder *et al.* (2003). Lithostratigrafie volgens De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Stuiver *et al.* (1998). Zuurstofisotoop calibratie (OxCal) versie 3.9 Bronk Ramsey (2003), toegepast op het Laat-Weichselien en het Holoceen. Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2000). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

Bijlage 4: Boorpuntenkaart en tabel met x-, y- en z-coördinaten van de boorpunten

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

Project : BO en IVO Plangebied Op Aust te De Lutte, gemeente Losser
Kenmerk : DWS/HAMA/203030

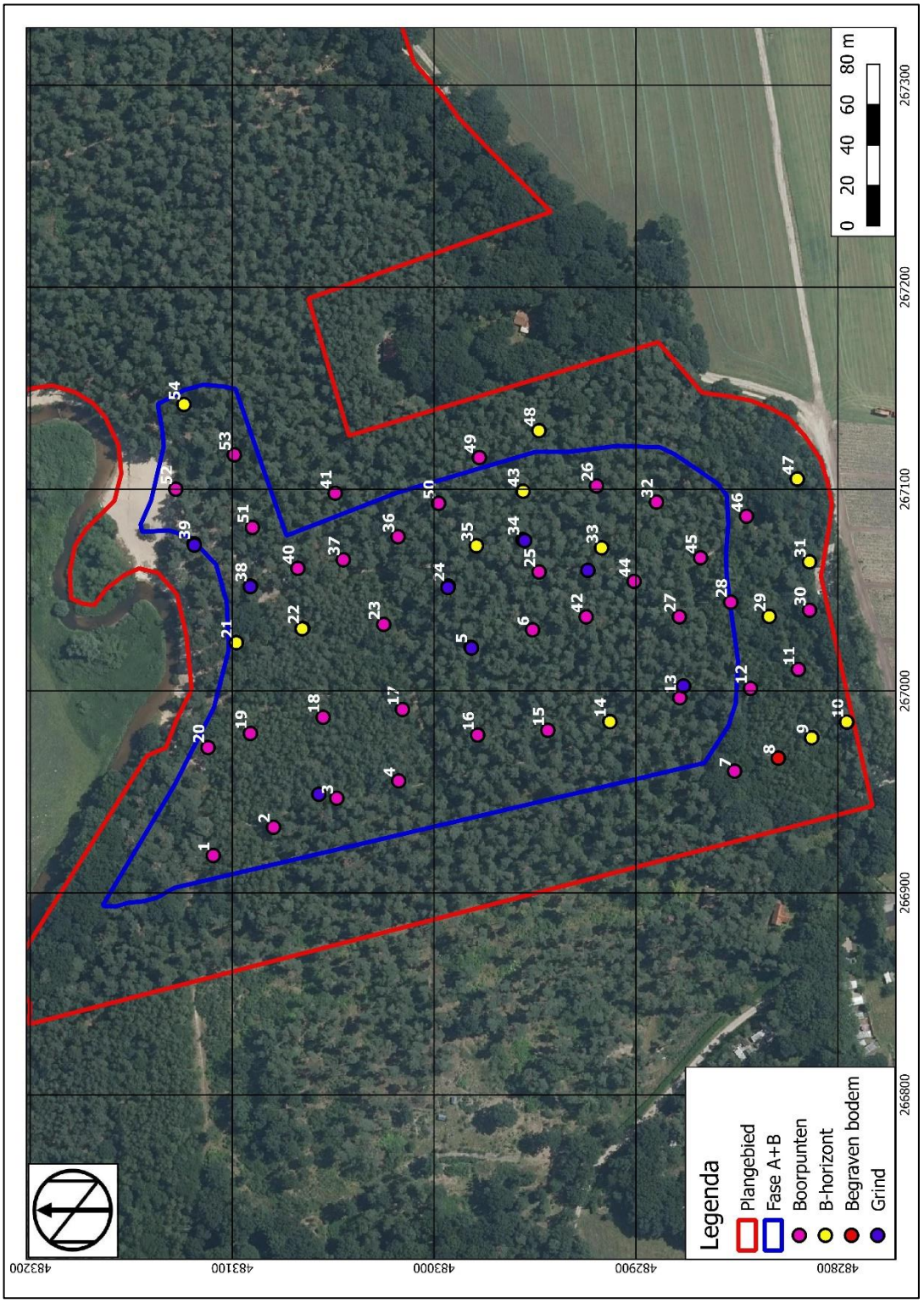

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

Project : BO en IVO Plangebied Op Aust te De Lutte, gemeente Losser
Kenmerk : DWS/HAMA/203030

Boring	X-Coördinaat	Y-Coördinaat	Z-Coördinaat (bij benadering)
1	266.919	483.109	29,47 m+NAP
2	266.933	483.080	29,47 m+NAP
3	266.947	483.048	29,47 m+NAP
4	266.955	483.018	29,47 m+NAP
5	267.022	482.982	29,75 m+NAP
6	267.030	482.951	29,75 m+NAP
7	266.960	482.851	52,53 m+NAP
8	266.967	482.829	52,53 m+NAP
9	266.977	482.813	31,82 m+NAP
10	266.985	482.795	31,82 m+NAP
11	267.011	482.820	32,97 m+NAP
12	267.001	482.843	32,97 m+NAP
13	266.997	482.878	30,65 m+NAP
14	266.985	482.913	30,65 m+NAP
15	266.981	482.944	30,65 m+NAP
16	266.978	482.978	30,65 m+NAP
17	266.991	483.016	35,00 m+NAP
18	266.987	483.055	35,00 m+NAP
19	266.979	483.091	31,77 m+NAP
20	266.972	483.112	31,77 m+NAP
21	267.024	483.098	31,02 m+NAP
22	267.031	483.065	31,02 m+NAP
23	267.033	483.025	31,02 m+NAP
24	267.052	482.993	29,75 m+NAP
25	267.059	482.948	29,75 m+NAP
26	267.102	482.920	30,40 m+NAP
27	267.037	482.878	29,75 m+NAP
28	267.044	482.853	32,97 m+NAP
29	267.037	482.834	32,97 m+NAP
30	267.040	482.814	32,97 m+NAP
31	267.064	482.814	32,97 m+NAP
32	267.094	482.890	32,97 m+NAP
33	267.071	482.917	29,75 m+NAP
34	267.075	482.956	29,75 m+NAP
35	267.072	482.979	29,75 m+NAP
36	267.076	483.018	29,75 m+NAP
37	267.065	483.045	30,48 m+NAP
38	267.052	483.091	30,48 m+NAP
39	267.073	483.119	32,58 m+NAP
40	267.061	483.068	30,48 m+NAP

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

41	267.098	483.049	30,48 m+NAP
42	267.037	482.925	29,75 m+NAP
43	267.099	482.956	30,40 m+NAP
44	267.054	482.901	29,75 m+NAP
45	267.066	482.868	32,97 m+NAP
46	267.087	482.845	32,97 m+NAP
47	267.105	482.820	32,97 m+NAP
48	267.129	482.948	30,40 m+NAP
49	267.116	482.978	30,40 m+NAP
50	267.093	482.998	29,75 m+NAP
51	267.081	483.090	32,58 m+NAP
52	267.100	483.128	32,58 m+NAP
53	267.117	483.099	32,58 m+NAP
54	267.142	483.124	32,58 m+NAP

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

Bijlage 5: Boorlegenda en boorstaten (separaat bijgevoegd)

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

SMART

Boorstatenlegenda

Classificaties volgens de (Lutum+Silt)-Zand-Grind-driehoek

Grind

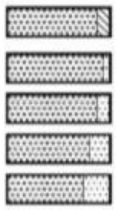

Grind als toevoeging

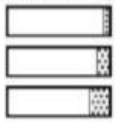

Classificaties volgens de OS-Lutum-(Silt+Zand)-driehoek

Veen

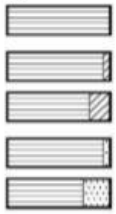

Veen als toevoeging

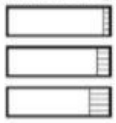

Laagaanduidingen

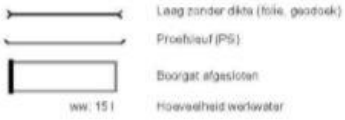

Peilbuizen

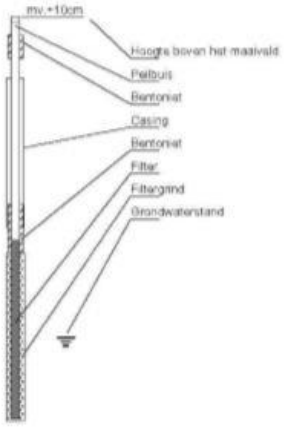

Classificaties volgens de Lutum-Silt-Zand-driehoek

Klei

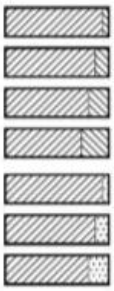

Zand

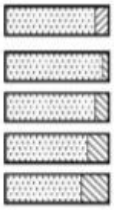

Leem

Bijzondere lagen

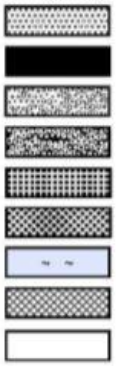

Monsters

Detectie

Olie/water-reactie

1 = zwak
2 = matig
3 = sterk
4 = uiterst

PID waarden

< 0,2 ppm
0,2 - 1,0 ppm
1,0 - 2,0 ppm
2,0 - 10 ppm
> 10 ppm

getekend volgens NEN 5104

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

Bijlage 6: Overzichtskaart met de Top B- en Top C-horizont

© Hamaland Advies, Ambachtsweg 9b, 7021 BT Zelhem, t. 06-51873933

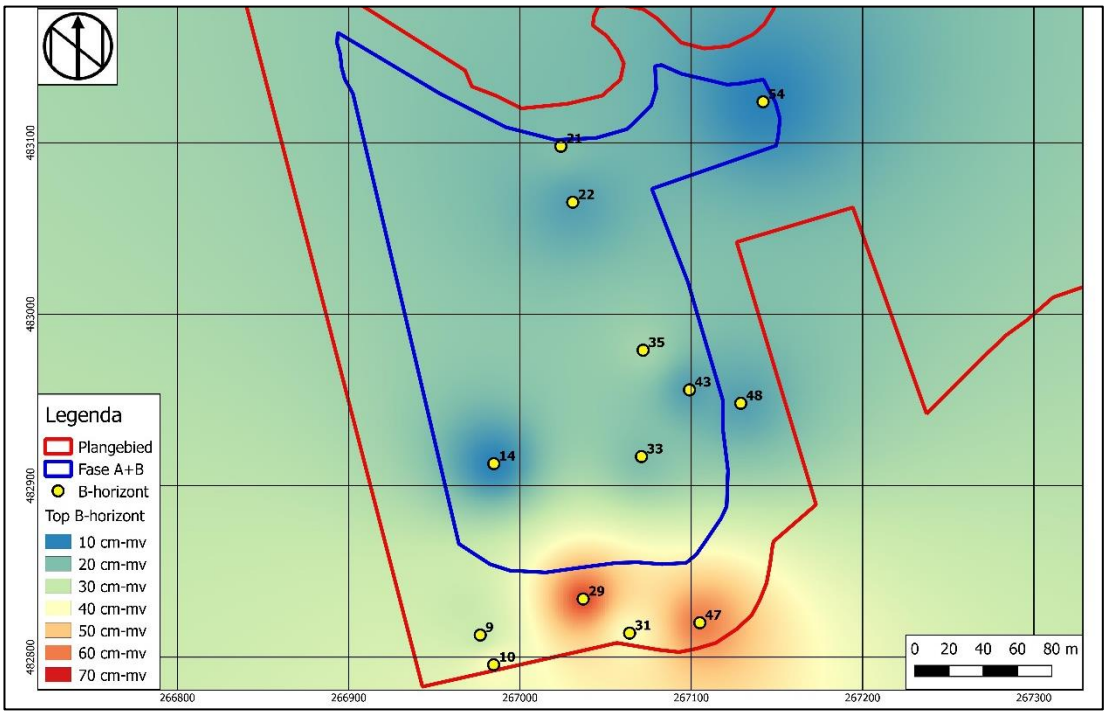

Afbeelding 14: Top B-horizont in cm-mv. Het betreft alleen voor de boorlocaties waarbij een intacte B-horizont is aangetroffen (gele punten)

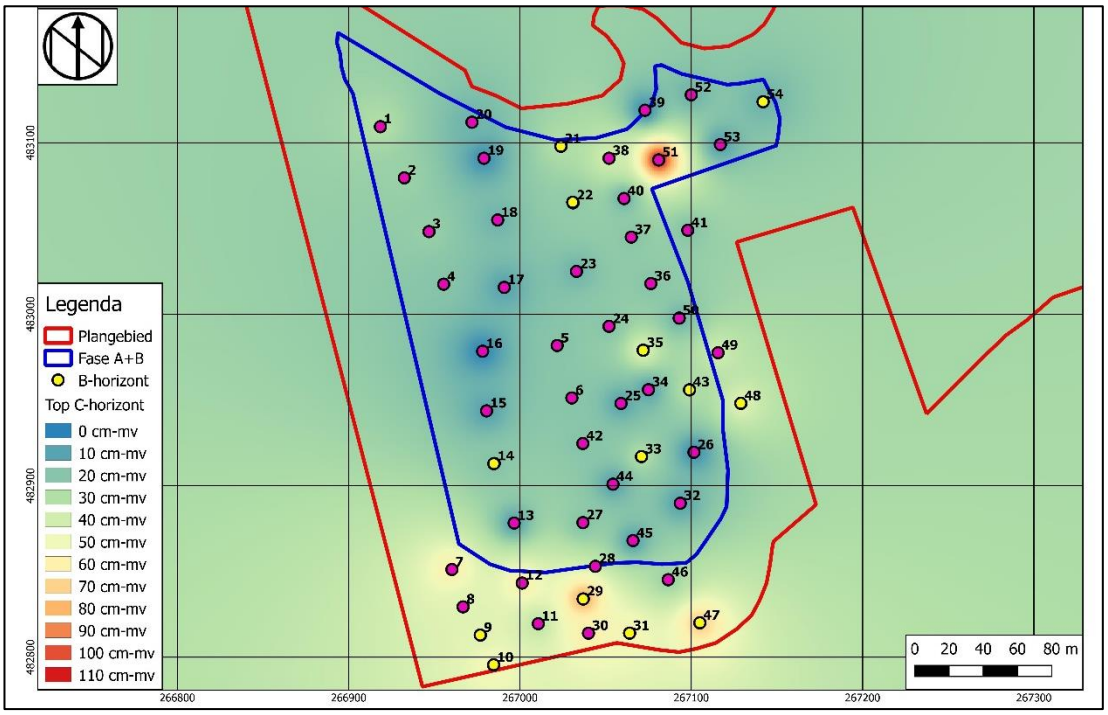

Afbeelding 15: Diepte van de top van de C-horizont (natuurlijke ondergrond) in het onderzoeksgebied van Fase A+B en de aangrenzende zone aan de zuidzijde van het plangebied

Infosheet bebouwing natuurbegraafplaats op Aust

natuurbegraafplaatsen van Waarde

Vertrekpunt:

Op een natuurbegraafplaats worden mensen begraven in volle harmonie met de natuur. Een pand om deze gebeurtenis te faciliteren dient daar dan ook op aangesloten te worden. In deze infosheet staan een aantal uitgangspunten en sfeerbeelden beschreven om een idee te vormen bij een pand in harmonie met de natuur.

Uitgangspunten:

Geen verdieping met verblijfsruimte - dit houdt het pand laag tussen de bomen en onder de boomkronen.

Zadeldak met flauwe dakhelling - Een zadeldak met flauwe helling oogt bescheiden door de gesloten sfeer.

Hout als basis - Door het gehele pand op te trekken uit hout wordt de relatie met natuur tastbaar. Door de houten afwerkingen toe te passen in horizontaal verband oogt het gebouw bescheiden en ondergeschikt aan de verticale statige bomen. De gevelbekleding is thermisch verduurzaamd en is daarmee vrij van chemische processen. De gevel oogt onbehandeld.

Donkere dakbedekking - Dit komt in twee vormen, afhankelijk van de te gebruiken constructie wordt een sedum- of pannendak toegepast. Bij een pannendak zal altijd gebruik gemaakt worden van een gebakken matte donkere pan. Deze is duurzaam en voorkomt schitteringen en/of opvallende kleuren in de natuur.

Donkere kozijnen - Door donkere kozijnen toe te passen worden de vensters minimaal aangezet, dit draagt bij aan de ondergeschiktheid van het pand ten opzichte van de natuur. De vensters vormen op hun plaats een spiegeling van de natuur.

Verlichting - Verlichting wordt in sobere mate toegepast. De entree wordt minimaal aangelicht om deze te duiden in de donkere winterdagen. Van gevelverlichting is verder geen sprake. Verlichting is enkel ingeschakeld tijdens kantooruren.

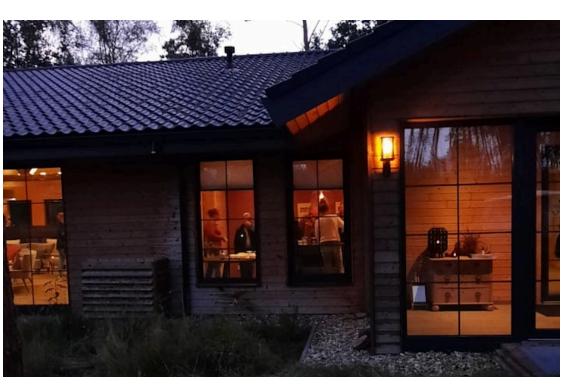

Natuurbegraafplaats op Aust

Bijlage kwaliteitsimpuls groene omgeving

Contactpersoon:

Bram Calkhoven
+31625351461
bram@navawa.nl

natuurbegraafplaatsen
van Waarde

08-10-2021

Locatie compensatie

Het terrein van de familie Zanderink is ca 18,25 hectare groot. Daarvan blijft er ca 11,2 ha over voor het natuurbegraven. Dit na aftrek van randen langs buren en de Dinkel. Afgesproken is om de volledige 11,2 ha te bestemmen als natuurbegraafplaats, maar het gebruik in fases vrij te geven.

Tegelijk met het vaststellen van het bestemmingsplan gaat fase A + B (4,5ha) in werking. Als KGO compensatie voor fase A + B worden twee wegen bewandeld:

1.
Voor fase A (1,5 ha) zal op het terrein(18,25ha) van de familie Zanderink zelf (figuur 1) gecompenseerd worden door naast ecologische basisinspanningen extra ecologisch maatregelen te nemen. Deze staan beschreven in het inrichtingsplan van Eelerwoude.

2.
Voor fase B (3 ha) hebben de gemeente en provincie een voorkeur voor herstel van bestaande biotopen in bos en landschapselementen van grondeigenaren in het Dinkeldal in de buurt als compensatie voor het natuurbegraven. Dit in de plaats van aanleg van nieuwe natuur op landbouwgronden. Afgesproken is daarvoor een verhouding te hanteren van per 250 graven het ‘opwaarderen’ van 5 ha bestaande natuur. (Dit in de plaats van aanleg van 0,5ha tot 1ha nieuwe natuur.) Voor fase B is met grondeigenaren van aangrenzende percelen (Huttenhuis en Rolink) een traject uitgewerkt waarbij bestaande droog bos met productie wordt omgezet naar en gemengd bos van loofhout en naaldhout. In dit bos is ook ruimte voor de ontwikkeling van een sterke kruid- en heesterlaag.
Op de volgende pagina een arcering van dit gebied.

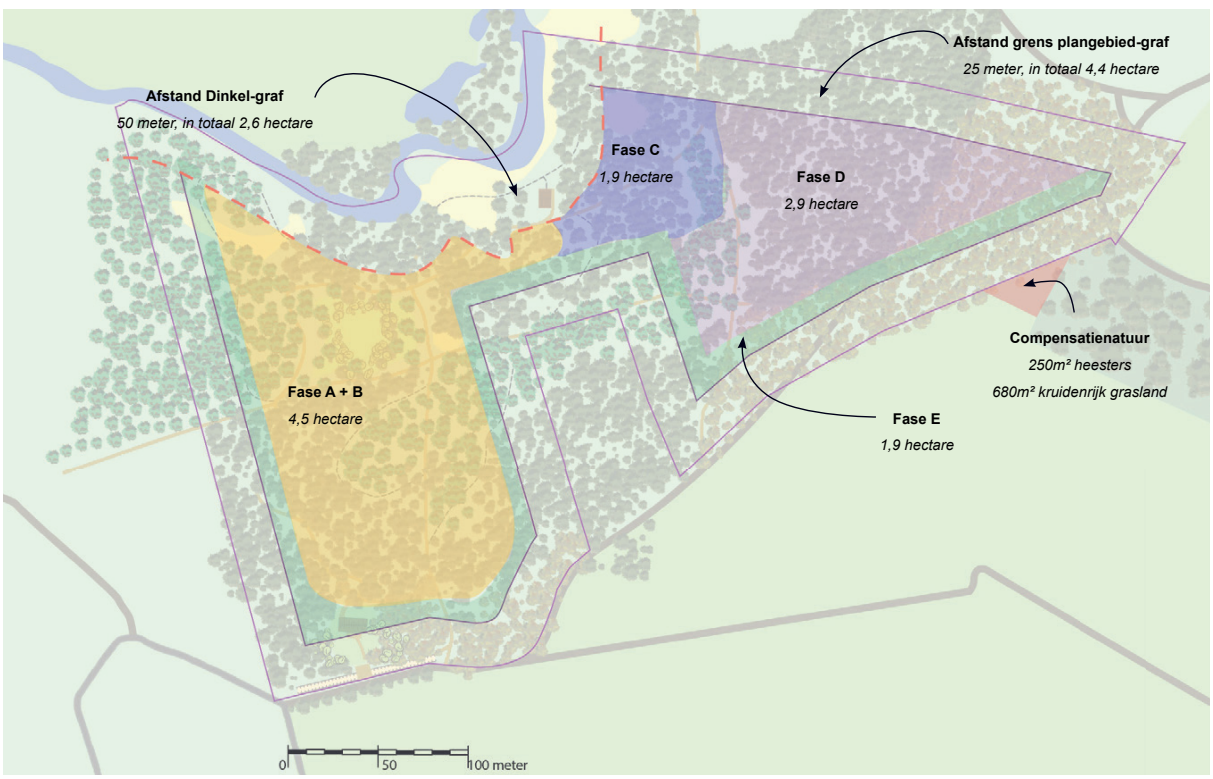

Fig. 1: Zonering natuurbegraafplaats op Aust en begrenzing natuurgronden Fam. Zanderink(Eelerwoude)

Ligging en kwaliteit zoekgebied compensatie fase B

De paarse arcering in figuur 2 bevat het een deel van de gronden van de families Rolink en Huttenhuis. In dit zoekgebied van ca. 41 ha zal een combinatie van ecologische basisinspanning en extra ecologische kwaliteitsimpuls maatregelen uitgevoerd worden. In het inrichtingsplan zijn deze maatregelen beschreven.

Voor fase B (3 ha) zal 15 ha bos- en natuur bij de families Huttenhuis en Rolink opgewaardeerd worden. In totaal zal er 33,25 ha opgewaardeerd worden om de eerste 4,5 ha natuurbegraafplaats te compenseren.

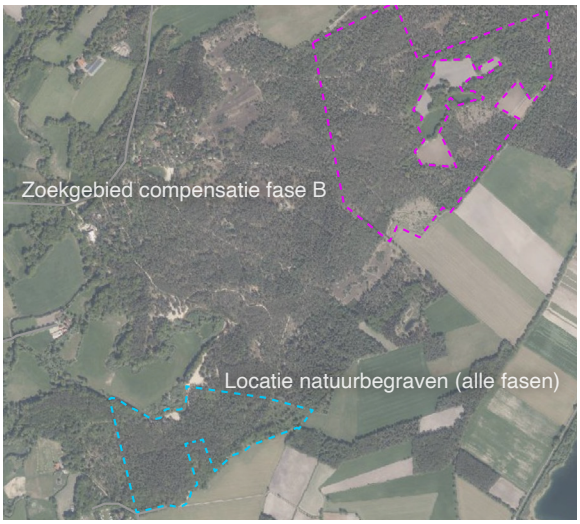

Fig. 2: Ligging compensatie natuur

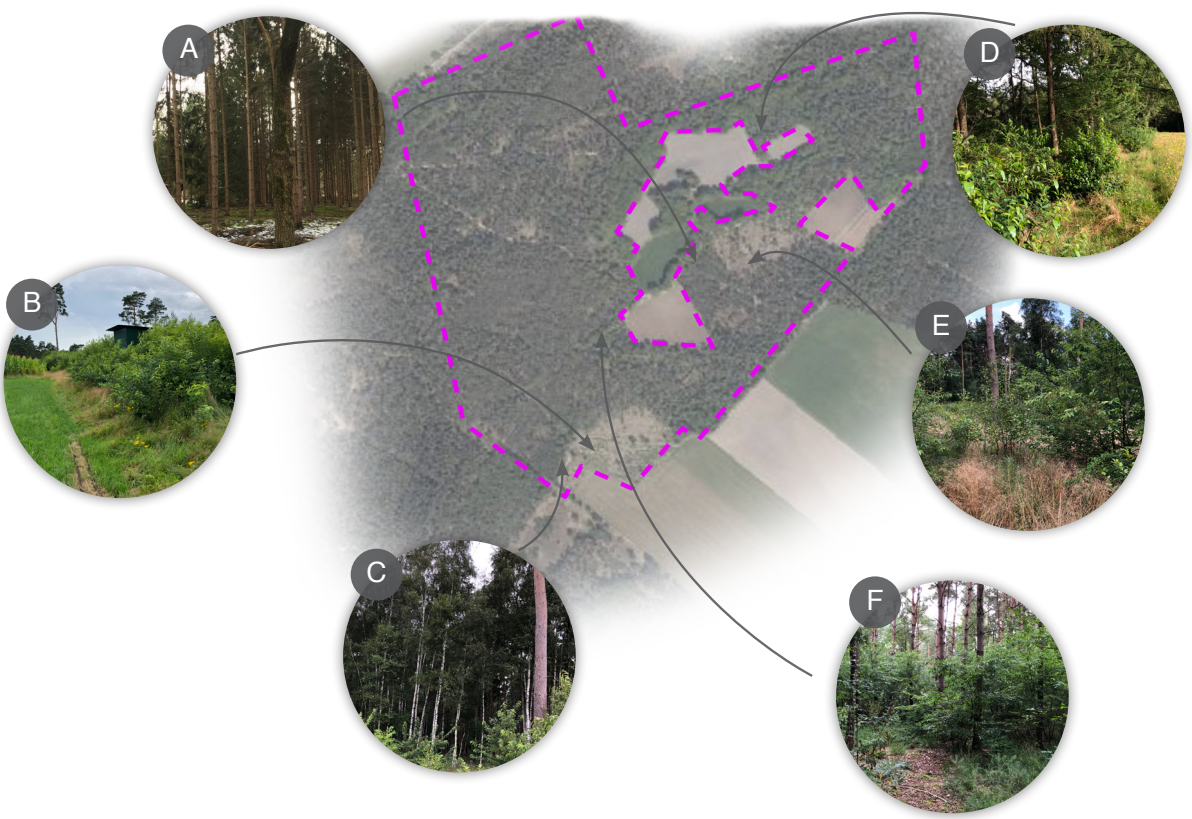

Fig. 3: Inzicht in huidige kwaliteit zoekgebied compensatie fase B

Net als het bos van de familie Zanderink staat het compensatiebos fase B bekend als droog bos met productie. De voornaamste houtopstanden zijn Grove Den, Zomereik en Amerikaanse Vogelkers. Binnen dit bosgebied onderscheiden zich een aantal kwaliteiten. Het onderschied geeft inzicht in de inspanningen benodigd om het bos weer een ecologische kwaliteitsimpuls te geven. De zones zijn vaak evengoed af te lezen in de luchtfoto. Zo is bijvoorbeeld zone A(Fijnsparrenbos) een zichtbaar dichte groenstructuur met stervormen in de kroon.

A - Fijnsparrenbos. Monocultuur en ziektegevoelig
B - Voormalig Grove Dennenbos dat dankzij kaalkap gedomineerd wordt door Amerikaanse Vogelkers.
C - Berkenbosje. Monocultuur doch karakterestiek in beeld en inheems.
D - Lariksproductiebos zonder leeftijdsdiversiteit en opbouw. Monocultuur
E - Kaalkap van Dennenproductiebos met diverse jonge houtopstanden.
F - Dennenproductiebos. Monocultuur met invasie van Amerikaanse vogelkers.

Kansen voor compensatiezoekgebied fase B

Gemengd bos met natuurlijke opbouw en diversiteit.

Delen van het zoekgebied kennen deze opbouw al in mindere mate. Dit zijn plekken waar paden elkaar kruisen en percelen in een punt lopen. De varieteit wordt gekenmerkt door een natuurlijke gelaagdheid met Eiken, Berken, Hulst, Vuilboom en een verstrooide kruidlaag. Zie Afbeelding 1.

Binnen het zoekgebied van de compensatie zal de focus liggen op het zuidoostelijk deel. Hier zijn in het verleden de meeste ingrepen die hebben geleden tot de invasie van exoten. Daarbij was hier de diversiteit zoals te zien op de historische kaart van 1925 het sterkste. Een sterke afwisseling van kruiden, heide en ‘Clumbs’ van bos tekende het landschap in de overgang van laag naar hoog. Zodoende is de verwachting dat hier het hoogste resultaat voor de natuur en recreatie behaald kan worden met de extra ecologische kwaliteitsimpuls.

De aanpak binnen het zoekgebied biedt kansen om de overgang tussen bos en nat grasland/ natte heide terug te brengen. Het watersysteem is tegenwoordig droger, dit hoeft de impuls niet in de weg te staan. De basis van de impuls ligt in de overgang van het bos naar het grasland en de diversiteit en leeftijd in het bos

Een van de belangrijkste pijlers van de ecoligische impulsen is het terugbrengen van de gelaagdheid in het bos. Figuur 6 laat een ideale lagenopbouw zien. Door de lagenopbouw terug te brengen vindt er weer synergie plaats tussen de flora en fauna van de verschillende lagen. Dit resulteert in een vitaler bos dat barst van de biodiversiteit.

Voor het terugbrengen van de gelaagdheid is een van de voornaamste acties het bestrijden van de Amerikaanse vogelkers. Deze heeft voornamelijk invloed op de zoom en mantel. Daarbij is het bijplanten en vrijzetten van inheemse heester- en boomsoorten van belang voor de biodiversiteit in het bos. Zaagafval wordt opgeworpen in takkenrillen welke een broedplek voor reptilen vormen. Op plekken waar de zandgrond dicht aan de oppervlakte zit wordt deze opengewerkt om ruimte te bieden aan diverse mossen en de Jeneverbes. Overgebleven open plekken worden ingezaaid met inheemse kruidenmengsels om de vlinderdiversiteit te verhogen. Voor de balans van landgoed en natuur worden op kritieke plekken hekken vervangen en toegevoegd.

Afb. 1 Pad door het zoekgebied.

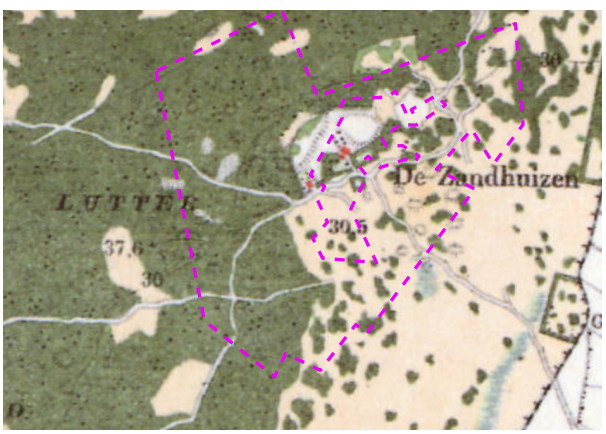

Fig. 4: Historische kaart (1925) compensatie zoekgebied

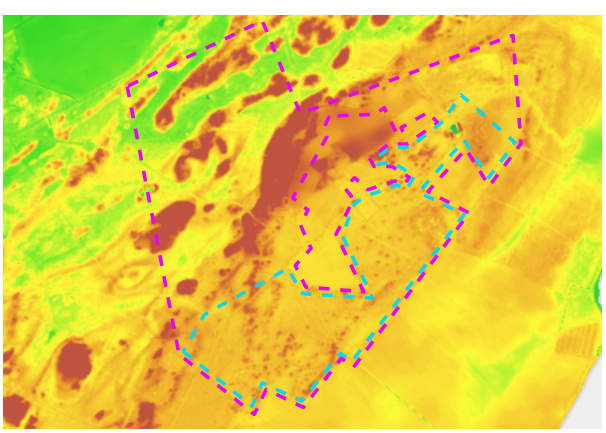

Fig. 5: Hoogtekaart compensatie zoekgebied, in blauwe arcering het plangebied.

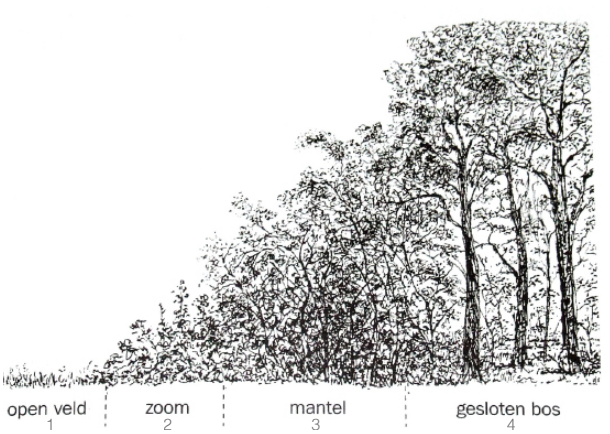

Fig. 6: Lagenopbouw bosranden

Vlekkenplan compensatiegebied B

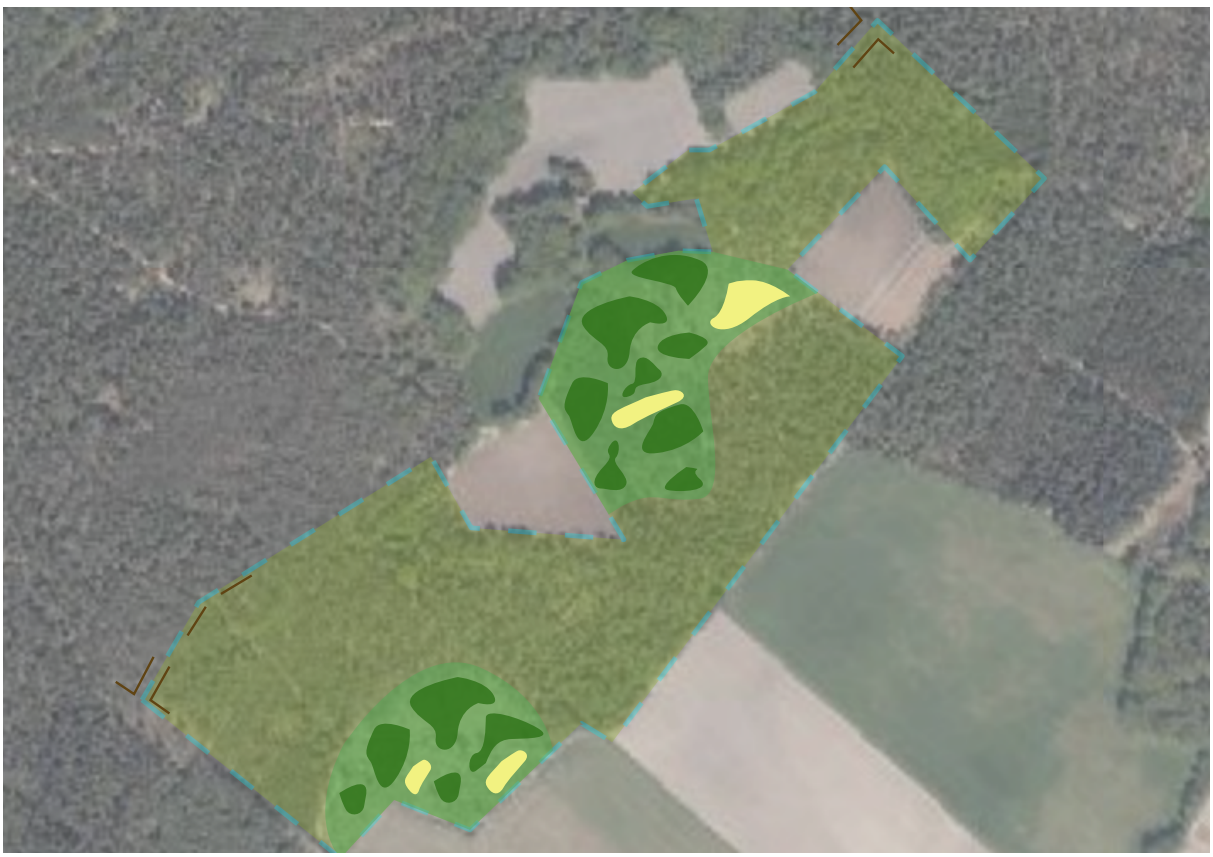

Legenda

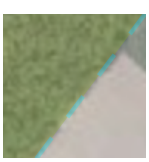

Begrenzing gebied (Blauw onderbroken lijn)
Ecologische basisinspannningen (Geelgroen)
Verwijderen Amerikaanse vogelkers en vrijzetten inheemse bomen en heesters.

Versnipperde structuur terug brengen met gemengd bos en een sterke heester- en kruidenlaag. Schematisch afgebeeld

Zone openwerken zandgrond. Schematisch afgebeeld.
Ruimte voor opkweken jeneverbes en mix van kruiden- en heideontwikkeling

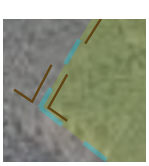

Versterken uitstraling landgoed met behulp van hekwerk en bebording. Schematisch afgebeeld

Fig. 7: Vlekkenplan zoekgebied

Toelichting ecologische impulsen A+B
Eelerwoude

Ecologische basisinspanning
Bosonderhoud wordt omgevormd van economisch bosonderhoud naar ecologisch bosonderhoud:
• Diversiteit aanbrengen in soort beplanting op basis van grondslag
• Diversiteit aanbrengen in leeftijd beplanting
• Verwijderen invasieve soorten;
• Vrijzetten beuken,;
• Dood hout laten liggen of staan (indien niet gevaarlijk voor bezoekers);
• Creëren van een snel afbreekbare strooisellaag voor een sterke bodemvitaliteit. Door aanplant van winterlinde, esdoorn en hazelaar (voor wetenschappelijke onderbouwing, zie Terug naar het lindewoud: strooiselkwaliteit als basis voor ecologisch bosbeheer door de WUR, 2007);
• Verlengen nectarperiode door aanplant verwilderingsbolgewassen in parkbossen
• Heesterranden. Deze randen van inheemse bloeiende, besdragende heesters zorgen voor privacy en vormen een zoom die een geleidelijke overgang van openheid naar bos. Soorten die in zogenaamde zomen voorkomen zijn kamsalamanders, boomkikkers, hazelwormen, levendbarende hagedis en ringslang;
• Houtrillen oftewel takkenril nieuw element in het bos. Op houtrillen wordt het dode hout verzameld. De houtrillen worden gerealiseerd voor tal van reptielen (in de zon) en amfibieën (in de schaduw), zoals kamsalamander, levendbarende hagedis, hazelworm en de gladde slang. Deze soorten komen nu nog niet voor, maar vestigingsvoorwaarden worden geschapen door deze ingreep.

Deze maatregelen worden geleidelijk aan uitgevoerd in de eerste jaren van het in gebruik nemen van de natuurbegraafplaats. Na 5 jaar zal ecologisch bosonderhoud de norm zijn.

Extra ecologische kwaliteitsimpuls
Maatregelen die het gebied van grote ecologische waarde maken, maar een grote inspanning vragen, vormen de extra ecologische kwaliteitsimpuls voor dit project. Hieronder zijn ze opgesomd.

Heide realiseren
Op de hogere, zandgronden wordt heide gerealiseerd. Dat betekent dat er geplagd wordt, zodat de voedselrijke laag verwijderd wordt. Heidemaaisel vanuit de omgeving wordt opgebracht zodat het proces om heide terug te krijgen op de plekken versneld start. Heide is aantrekkelijk voor reptielen, maar ook een cultuurhistorisch relict van de plek.

Opbrengen van steenmeel
Op de heide plekken is het wenselijk om steenmeel aan te brengen om de erg zure omstandigheden van de bodem iets basischer te maken. Op andere droge gebieden, zoals op de Veluwe, is de werking van steenmeel heel positief gebleken.

Open zandige plekken maken
Variatie in het bos wordt ook gerealiseerd door open plekken te realiseren. Zandkoppen worden open gekrabd en toegankelijk gemaakt voor zonlicht. Hierdoor wordt het aanwezige reliëf beleefbaarder. Het zand biedt leefruimte voor amfibieën. Juist door de combinatie met water in de buurt, zullen de open zandige plekken een waardevolle, nu ontbrekende stapstenen, zijn.

Jeneverbes opkweken en vrij zetten
Bij voorkeur worden de bessen, van de bomen die in het projectgebied staan en al bessen dragen verzameld en in water gelegd en in het projectgebied gekweekt. Dit is echter kwetsbaar, door vraat van dieren en het lange tijdspad. Dus naast deze procedure zullen er jeneverbessen geplant worden. De bestaande jeneverbessen worden vrij gezet, zodat vallende bessen ook zelf weer kunnen ontkiemen.

Mossendiversiteit verhogen
In het projectgebied komen interessante soorten mos voor. Mossen hebben een specifieke voorkeur voor een standplaats en vormen een vaste combinatie met planten. Het vochtgehalte in het milieu (met name de luchtvochtigheid) bepaalt voornamelijk welk mos zich kan vestigen. Daarnaast is zuurgraad van het substraat waarop hij groeit ook van belang. Als laatste, minder beïnvloedbare component, is de luchtkwaliteit van belang. Op de eerste twee

vestigingsvoorwaarden speelt dit plan in en wordt een extra kwaliteitsinspanning geleverd. De afwezigheid van steen in het projectgebied, zorgt dat de extra kwaliteitsimpuls zich voornamelijk richt op de op houtgroeiende mossen (de epifyten) en de op de grond groeiende mossen (de terrestische mossen).

Het gebied biedt grote kansen voor bosmossen. Naarmate het bos ouder wordt, zal hierin diversiteit toenemen.
Maatregelen die een positieve bijdrage leveren aan de mosflora zijn de volgende:
• Structuurvariatie in het bos (zie basisinspanning) zorgt ook voor meer variatie in de mospopulatie.
• Door doodhout en wortelkluiten laten liggen (voornamelijk op de noordhellingen met een stabiele luchtvochtigheid en temperatuur), wordt het gebied aantrekkelijker voor mossen die op het substraat hout groeien in een luchtvochtige omgeving.

• Het planten van winterlindes en vlieren, (met licht verteerbaar blad en hout met basische eigenschappen) zorgt dat er ook mossen in het projectgebied kunnen groeien die van een niet zuur zijnde substraat houden. Oude vlieren hebben vaak diepe schorsspleten wat een positieve invloed heeft op de vestiging en kieming van mossen-sporen.

• Het realiseren van heide in het projectgebied levert een bijzondere bijdrage aan het mossenaantal. Denk hierbij zowel aan bladmossen (Heide-klauwtjesmos, gewoon gaffeltandmos en bronsmos) als korstmossen (rendiermos, bekermos, rode heidelucifer en soms kraakloof).

Overzicht uit te voeren compensaties

Fase	Oppervlakte	Op te waarderen oppervlakte in ha	Locatie	Inspanningen
A	1,5	18,2	Locatie natuur-begraafplaats	Extra kwaliteitsimpuls
B	3	15	Gronden Rolink en Huttenhuis	Combi van basisinspanningen en extra kwaliteitsimpuls
C	1,9	9,5	Nader te bepalen	Combi van basisinspanningen en extra kwaliteitsimpuls
D	2,9	14,5	Nader te bepalen	Combi van basisinspanningen en extra kwaliteitsimpuls
E	1,9	9,5	Nader te bepalen	Combi van basisinspanningen en extra kwaliteitsimpuls

Totaal opgewaardeerde natuur: 667.000m2

Onderwerp **RE: Watertoets natuurbegraafplaats nabij De Lutte**
Afzender Ben van Veenen <B.van.Veenen@vechtstromen.nl>
Ontvanger 'Marcel Beek' <marcel@roobeek-advies.nl>
Datum 2021-02-10 19:37

Geachte heer Beek,

In de toelichting op het bestemmingsplan staat een voorlopige conclusie omtrent de invloed op het watersysteem en die kan ik onderschrijven. De veranderingen voor het watersysteem zijn nihil. Het hemelwater dat op het nieuwe verhard oppervlak valt, wordt geïnfiltreerd in de overwegend zandige bodem en het afvalwater wordt afgevoerd via een aanwezige riolering. De grondwaterstand is voldoende diep om niet in conflict te komen met het begraven.
Het wateradvies voor dit initiatief is positief.

Met vriendelijke groet,

Ben van Veenen
(senior adviseur ruimtelijke ontwikkeling)

Van: Marcel Beek <marcel@roobeek-advies.nl>
Verzonden: woensdag 10 februari 2021 10:36
Aan: Ben van Veenen <B.van.Veenen@vechtstromen.nl>
Onderwerp: Watertoets natuurbegraafplaats nabij De Lutte

Geachte heer Van Veenen,

Bijgaand treft u onze toelichting aan voor ene bestemmingsplan voor de realisatie van een natuurbegraafplaats als ook het watertoetsdocument. Graag horen we jullie visie/eventueel akkoord op het aspect water/watertoets hierin.

--

Met vriendelijke groet,

Marcel Beek
RooBeek Advies
Nautilusstraat 7b
7821 AG Emmen
Tel. 0591 - 648273

Mobiel 06 13 14 17 15
www.roobeek-advies.nl

WATERSCHAP vechtstromen

T: 088 2203333
www.vechtstromen.nl

De informatie in dit e-mail bericht (inclusief informatie in bijlagen) is uitsluitend bestemd voor het gebruik door de geadresseerde. Indien u deze e-mail per ongeluk ontvangt, verzoeken wij u vriendelijk contact op te nemen met de opsteller daarvan, het bericht te vernietigen en de inhoud daarvan niet te gebruiken of aan derden te openbaren.

NATUURTOETS

ZANDHUIZERWEG 19 (ONG.)

TE DE LUTTE

Ecologie

Rapportage natuurtoets

Zandhuizerweg 19 (ong.) te De Lutte

Opdrachtgever	Natuurbegraafplaatsen Van Waarde Provincialeweg 2 9463 TK Eext
Rapportnummer	6343.001
Versienummer	D7
Status	Eindrapportage
Datum	6 juli 2023
Vestiging	Gelderland Fabriekstraat 19c 7005 AP Doetinchem 0314 - 365150 doetinchem@econsultancy.nl
Opstellers	De heer J.G. Boogaard, BSc De heer C.C. Slemmer, BSc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	ing. E.R. Witter
Paraaf	

Kwaliteitszorg
Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid
Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten en het al dan niet voorkomen van soorten. De gebruikte informatie omtrent verspreiding van soorten is deels afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

In het algemeen kan gesteld worden dat een quickscan geldig is voor een periode van 2 tot 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Wet natuurbescherming, dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van de quickscan opnieuw te toetsen.

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING 1

2 GEBIEDSBESCHRIJVING 2

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving 2
2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen 4

3 ONDERZOEKSMETHODIEK 5

4 OVERZICHT VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING 6

4.1 Zorgplicht 6
4.2 Soortenbescherming 6
4.3 Gebiedenbescherming 7
4.4 Houtopstanden 8

5 AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN 9

5.1 Vogels 9
5.2 Vleermuizen 10
5.3 Overige zoogdieren 11
5.4 Reptielen, amfibieën en vissen 12
5.5 Ongewervelden 13
5.6 Vaatplanten 14

6 TOETSING AAN SOORTENBESCHERMING 15

6.1 Broedvogels 15
6.2 Vleermuizen 15
6.3 Grondgebonden zoogdieren en amfibieën 16
6.4 Reptielen 16
6.5 Overige soort(groep)en 16

7 TOETSING AAN NATURA 2000-GEBIED DINKEL 17

7.1 Doelstelling Natura 2000 17
7.2 Aanwezige habitats 17
7.3 Aangewezen soorten 18
7.4 Gevoeligheid 19
7.5 Inventarisatie mogelijke effecten Natura 2000 20
7.6 Conclusie 24

8 NATUURNETWERK NEDERLAND 25

8.1 Inleiding 25
8.2 Dinkeldal boven- en middenloop 25
8.3 Inventarisatie mogelijke effecten 26
8.4 Conclusie 30

9 HOUTOPSTANDEN 31

10 SAMENVATTING EN CONCLUSIES 32

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Natuurbegraafplaatsen Van Waarde opdracht gekregen voor het uitvoeren van een natuurtoets aan de Zandhuizerweg 19 (ong.) te De Lutte.

De natuurtoets is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen ontwikkeling van de onderzoekslocatie tot een natuurbegraafplaats.

Volgens de aanvrager heeft er op de onderzoekslocatie in 2017 een ecologisch onderzoek door Eelerwoude uitgevoerd op de onderzoekslocatie. De quickscan flora en fauna wordt nogmaals uitgevoerd omdat Eelerwoude een belanghebbende in het project is geworden.

De natuurtoets heeft als doel om de ingreep te toetsen aan de Wet natuurbescherming en de planologische bescherming middels het provinciale beleid ten aanzien van het Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000. Middels een quickscan (1) is getoetst aan de soortbescherming en beschermde houtopstanden binnen de Wet natuurbescherming. De toetsing aan Natura 2000 (2) is uitgevoerd aan de hand van een voortoets en de toetsing aan het Natuurnetwerk (3) door middel van een “nee-tenzij” onderzoek.

Soortbescherming
De quickscan flora en fauna heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de wetgeving een beschermde status hebben en die mogelijk verstoring kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op houtopstanden die volgens de Wet natuurbescherming zijn beschermd.

Gebiedsbescherming
De voortoets heeft als doel vast te stellen of er op grond van objectieve gegevens kan worden uitgesloten dat het plan, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen (significantie) gevolgen kan hebben voor instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Dinkelland.

Natuurnetwerk Nederland
Het “nee-tenzij onderzoek” heeft tot doel om de effecten van het beoogd gebruik op de kernkwaliteiten en omgevingscondities van het Natuurnetwerk Nederland te onderzoeken.

In december 2021 is versie D3 opgesteld omdat er wijzigingen zijn in het planvoornemen ten opzichte van hetgeen beschreven is in rapport versie D2, d.d. 25 april 2018. De wijzigingen betreffen het volgende:

- De ceremonieplateau ’s zoals beschreven is in rapport 6342,001 D2 zijn niet meer van toepassing;
- Wijzigen van gebruiksfase van 2 keer per week begraven naar maximaal 2 keer per week;
- Tekstuele aanpassing bij paragraaf 7.5.4.

Een D5 versie is opgesteld omdat er door RMA advies op 24 mei 2022 een nieuwe AERIUS-berekening is uitgevoerd naar de effecten van het planvoornemen op de stikstofuitstoot in Natura 2000-gebieden gedurende de gebruiksfase (kenmerk: RR8Mhi93x2ah).

Onderhavige D6 versie is opgesteld om een duidelijker scheiding te maken tussen de compensatie die in het kader van de NNN wordt gerealiseerd en de maatregelen in het kader van de 'Kwaliteitsimpuls groene - investering'.

Econsultancy is lid van de brancheverenigingen "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de onderzoekslocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie (± 16 ha) ligt aan de Zandhuizerweg 19 (ong.), circa 2,5 kilometer ten noordoosten van de kern van De Lutte. In figuur 1 is de topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 29 C (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie X = 267.115, Y = 483.070.

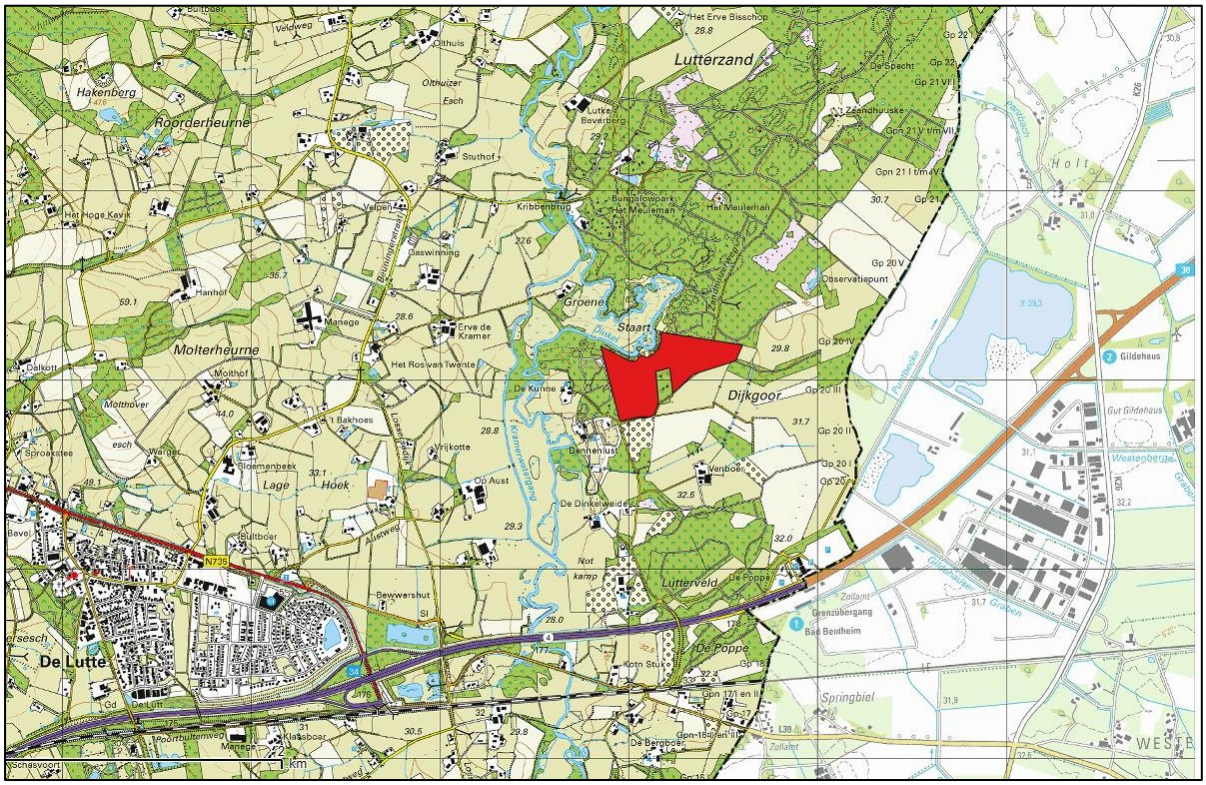

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie betreft een productiebos en is geheel onbebouwd. Op de onderzoekslocatie zijn verschillende gebieden met begroeiing aan te wijzen, zo zijn er een eiken-berkenbos met grove dennen, een grove dennenbos of open bosvakken met divers opslag aanwezig op de onderzoekslocatie. De onderzoekslocatie is momenteel toegankelijk voor recreanten, tijdens het veldbezoek zijn een tiental mensen met een enkele hond waargenomen in het gebied.

Ten noordwesten van de onderzoekslocatie is de Dinkel en diens oevers gelegen. Ten noordoosten en westen van de onderzoekslocatie is ander bosgebied aanwezig. Het overige gedeelte van de omgeving bestaat voornamelijk uit agrarische percelen.

In figuur 2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 7 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek.

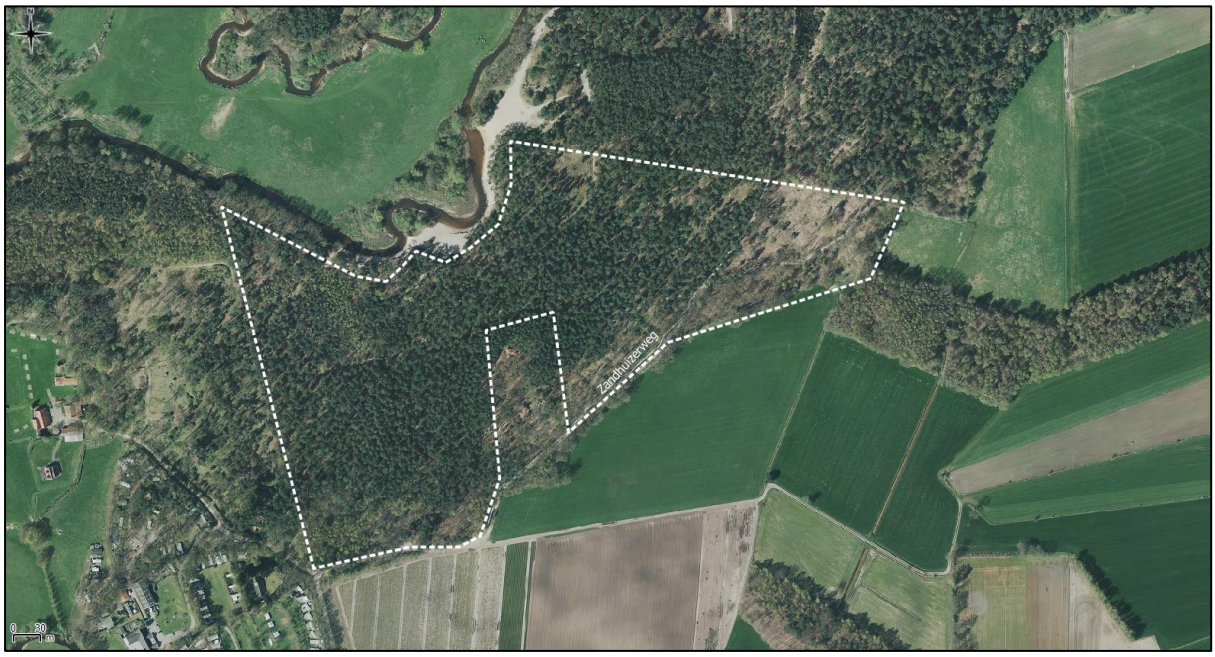

Figuur 2. Luchtfoto onderzoekslocatie en directe omgeving.

Figuur 3. Impressie jong berkenbos.

Figuur 4. Impressie gemengde bos van berk en grove den.

Figuur 5. Impressie bos met eik en ondergroei van gras.

Figuur 6. De noordelijk gelegen Dinkel.

Figuur 7. Zuidelijke grens met agrarische percelen.

Figuur 8. Aanwezige ondergroei met opslag van grove den.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens een natuurbegraafplaats op de onderzoekslocatie te realiseren. Hiervoor zal een ontvangstgebouw en 35 onverharde parkeerplaatsen worden aangelegd. In figuur 9 wordt de toekomstige situatie weergegeven. Het ontvangstgebouw en de parkeerplaatsen zullen aan de zuidzijde van de locatie worden gerealiseerd.

Voor het ontvangstgebouw dient circa 250 m^2 ontbost te worden. Tevens zullen de onverharde paden door het bos op de onderzoekslocatie worden opgeknapt, er zullen echter geen nieuwe worden aangelegd en zal op diverse plekken het bos (lichtgroen in figuur 9) lichtelijke dunning plaatsvinden zodat ontwikkeling van opschot mogelijk is.

Er zullen maximaal twee plechtigheden per week plaatsvinden tijdens de gebruiksfase van de natuurbegraafplaats. Het terrein blijft toegankelijk voor recreanten net zoals in de huidige situatie.

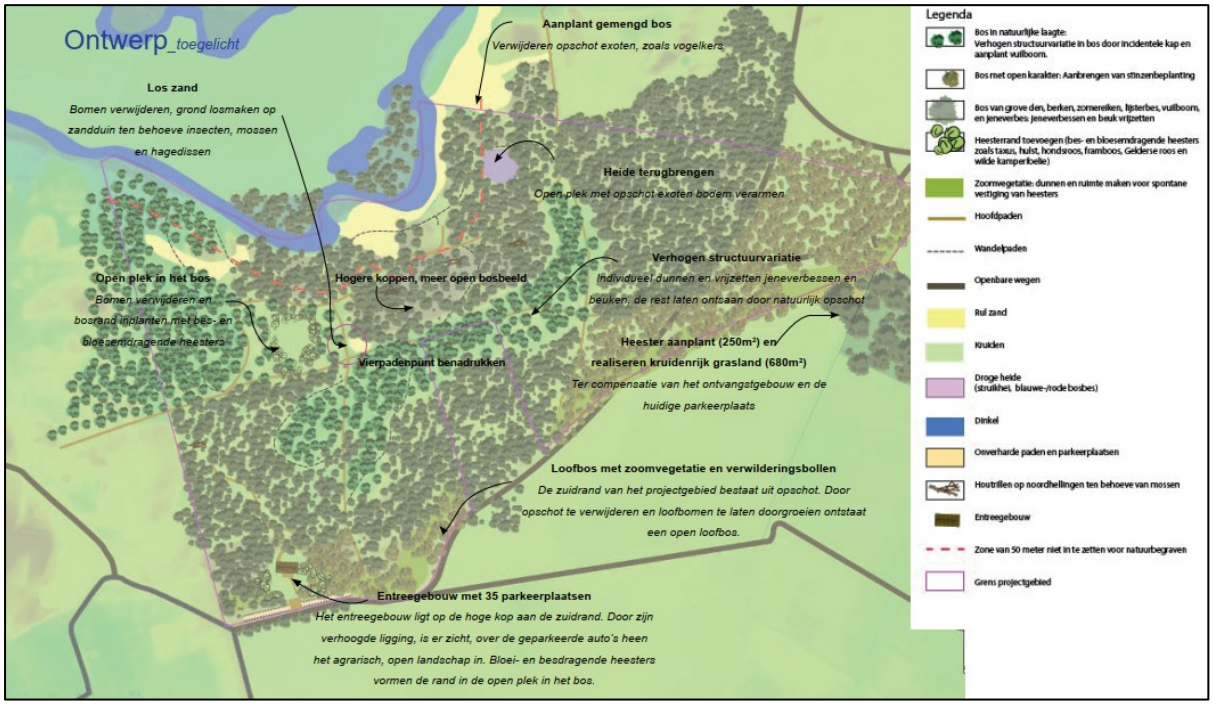

Figuur 9. Ontwerp van de toekomstige situatie als natuurbegraafplaats (bron: Natuurbegraafplaatsen van Waarde, datum: oktober 2021).

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een veldbezoek en een bureauonderzoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie.

Het veldbezoek is afgelegd op 23 maart 2018. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de directe omgeving beoordeeld. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van het aanwezige habitat. Tevens is de rapportage van Eelerwoude uit 2017 geraadpleegd over het voorkomen van beschermde en bedreigde soorten.

Verder is aan de hand van verspreidingsatlassen, andere standaardwerken en op basis van “expert judgement” nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie Actuele verspreidingsgegevens van flora en fauna zijn uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) opgevraagd.

Omtrent de toetsing aan Natura 2000 en NNN zijn gegevens van de provincie Overijssel en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) gebruikt.

4 OVERZICHT VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING

Dit hoofdstuk geeft achtergrondinformatie over de natuurwetgeving waaraan de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie wordt getoetst. Er wordt een globale toelichting gegeven ten aanzien van potentiële overtredingen van de Wet natuurbescherming bij de meest voorkomende soorten en soortgroepen. Dit hoofdstuk is niet toegespitst op de situatie op de onderzoekslocatie, maar geeft enkel een beschrijving van de vigerende wetgeving. De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies;
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

De bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen bij soortenbescherming ligt grotendeels bij de provincies. De provincie is bevoegd gezag voor de toetsing van handelingen met mogelijke gevolgen voor beschermde dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen) én voor Natura 2000-gebieden (de gebiedenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, blijft het Rijk bevoegd gezag.

4.1 Zorgplicht

Het eerste artikel in de Wet natuurbescherming heeft betrekking op de zorgplicht en heeft betrekking op het voorkomen of beperken van schade aan soorten en gebieden, voor zover deze niet middels overige verbodsbepalingen zijn gereguleerd. Het gaat daarbij in de praktijk vooral om minder streng beschermde soorten, waarbij het onnodig doden, verwonden of beschadigen dient te worden vermeden.

In bijlage 1 wordt dit artikel nader toegelicht.

4.2 Soortenbescherming

Bij een quickscan flora en fauna wordt in beeld gebracht of er (potentiële) vaste rust- of verblijfplaatsen aanwezig zijn van de soorten uit de verschillende beschermingsregimes. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep verstorend kan zijn en of nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht.

De Wet natuurbescherming onderscheidt beschermingsregimes voor soorten op grond van internationale verdragen, aangevuld met soorten die vanuit een nationaal oogpunt beschermd worden. Hierdoor zijn er in de Wet natuurbescherming drie verschillende verbodsartikelen per categorie soorten;

- soorten van de Vogelrichtlijn *(artikel 3.1)*;
- soorten van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn *(artikel 3.5)*;
- andere soorten *(artikel 3.10)*.

In bijlage 1 worden deze artikelen nader toegelicht.

4.3 Gebiedenbescherming

Indien een plangebied in of nabij een beschermd gebied is gelegen, dan dient te worden bepaald of er een (extern) effect valt te verwachten. Het gaat daarbij om Natura 2000-gebieden en gebieden behorend tot het Natuurnetwerk Nederland.

4.3.1 Natura 2000

Natura 2000 is de benaming voor een Europees netwerk van natuurgebieden waarin belangrijke flora en fauna voorkomen, gezien vanuit een Europees perspectief. Met Natura 2000 wil men deze flora en fauna duurzaam beschermen. De staatssecretaris van Economische Zaken heeft voor Nederland ruim 160 Natura 2000-gebieden aangewezen. Gezamenlijk hebben ze een oppervlak van ruim 1,1 miljoen hectare. Ze maken deel uit van een samenhangend netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie die zijn aangewezen op grond van de vogelrichtlijn en habitatrichtlijn. Het doel van Natura 2000 is het keren van de achteruitgang van de biodiversiteit.

Binnen een gebied kan spanning optreden tussen economie en ecologie. In een zogenaamd beheerplan leggen Rijk en provincies vast welke activiteiten, op welke wijze mogelijk zijn. Uitgangspunt is steeds het realiseren van ecologische doelen met respect voor en in een zorgvuldige balans met wat particulieren en ondernemers willen. Het opstellen gebeurt daarom in overleg met alle direct betrokkenen, zoals beheerders, gebruikers, omwonenden, gemeenten, natuurorganisaties en waterschappen. Samen geven ze invulling aan beleven, gebruiken en beschermen. Daar draait het om in de Nederlandse Natura 2000-gebieden (bron: Regiegroep Natura 2000).

Het is krachtens de Wet natuurbescherming verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen (artikel 2.7, lid 2).
Handelingen die een negatieve invloed hebben op Natura 2000-gebieden, worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Een vergunning is vereist. Door middel van het Nederlandse vergunningsstelsel wordt een zorgvuldige afweging gewaarborgd. De vergunningen zullen beoordeeld en afgegeven worden door de desbetreffende provincie.

4.3.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied.

Het Natuurnetwerk Nederland bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, waaronder de 20 Nationale Parken;
- gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt;
- landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer;
- ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de Noordzee en de Waddenzee;
- alle Natura 2000-gebieden.

Conform artikel 1.12 van de Wet natuurbescherming dragen gedeputeerde staten in hun provincie zorg voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd ‘Natuurnetwerk Nederland’. Zij wijzen daartoe in hun provincie gebieden aan die tot dit netwerk behoren.

De planologische begrenzing en beschermingsregimes van het Natuurnetwerk Nederland loopt via het traject van de provinciale ruimtelijke structuurvisies en verordeningen.

4.4 Houtopstanden

De bescherming van houtopstanden onder conform hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming heeft als doel om het aanwezige areaal bos in Nederland te behouden. Onder houtopstanden vallen alle zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers of struiken van een oppervlakte van tien are of meer of rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat. In bijlage 1 (tabel V) word de regels nader toegelicht.

Wanneer houtopstanden geveld worden, niet vallende onder artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming, geldt een meldingsplicht bij Gedeputeerde Staten van desbetreffende provincie (artikel 4.2 Wet natuurbescherming). Op basis van deze melding wordt door de provincie beoordeeld of de voorgenomen velling aanvaardbaar is in het kader van natuur- en landschapswaarden. Indien er geen bezwaar is om de houtopstanden te kappen, verplicht artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming om binnen 3 jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand op dezelfde grond houtopstanden opnieuw aan te planten. Er geldt een algehele vrijstelling van de herplantplicht voor houtopstanden die gekapt worden in het kader van natuurbeheer en natuurbehoud.

Indien bij de voorgenomen ontwikkeling herplantplicht geldt, maar niet voldaan kan worden aan de herplantplicht op de projectlocatie zelf, dan dient een ontheffing aangevraagd te worden met betrekking tot de herplantplicht bij de desbetreffende provincie. De provincie toetst vervolgens of voldaan wordt aan de bij de provinciale verordening gestelde regels voor herbeplanting op andere perceelsgronden. Deze regels hebben onder andere betrekking op de kwaliteit, oppervlakte en locatie van de andere grond en de natuurwaarde van de te vellen houtopstand. Tevens kan ontheffing verleend worden van herplantplicht ter plaatse, indien gewerkt wordt via een door het ministerie goedgekeurde gedragscode die gebruikt mag worden door een van de betrokken partijen voor een wijze van vellen en een wijze van herplanten.

5 AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN

Het voorkomen van planten- en diersoorten in een gebied wordt mede bepaald door de aanwezigheid van geschikt leefgebied. Een soort kan in zijn leefgebied gebruik maken van verschillende plekken om te verblijven. Al deze plekken (biotopen) kunnen een bepaalde functie voor de soort vervullen. In dit hoofdstuk wordt op basis van het aanwezige habitat / verblijfsmogelijkheden samen met verspreidingsgegevens beschreven welke beschermde soorten binnen de onderzoekslocatie kunnen voorkomen. Afhankelijk van de soort wordt ingegaan op de potentiële aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, foerageergebied en verbindingroutes. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenomen plannen een negatief effect kunnen hebben op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. In hoofdstuk 6 wordt beschreven welke juridische implicaties dit voor het project heeft.

5.1 Vogels

5.1.1 Broedvogels (nesten jaarrond beschermd)

Er zijn broedvogels waarvan de nesten ook beschermd zijn op het moment dat ze niet voor de voortplanting in gebruik zijn. Binnen het bosgebied kunnen dit zijn: boomvalk, buizerd, havik, oehoe, ransuil, sperwer, wespendief en zwarte wouw. Van deze soorten kan de oehoe en zwarte wouw op voorhand worden uitgesloten. Deze soorten broeden niet in de omgeving van de onderzoekslocatie. Tevens kunnen op grond van het habitat, een dicht bosgebied, de boomvalk en ransuil als broedvogel worden uitgesloten. Volgens de NDFF broeden geen van de bovengenoemde soorten binnen een straal van 3 kilometer van de onderzoekslocatie.

Gedurende het veldbezoek zijn geen nesten waargenomen die mogelijk in gebruik kunnen zijn door een buizerd, havik, sperwer of wespendief. Echter vanwege de grootte van de onderzoekslocatie en de dichtheid van diverse boomtoppen is het mogelijk dat een enkel nest is gemist. Vanwege deze reden zijn de locaties waarbij grote veranderingen gepland zijn, zoals kap van bomen voor de platforms en de bouw van platforms, extra gedetailleerd onderzocht. Op deze locaties zijn tevens geen nesten aangetroffen. Aangezien op de locaties met grote veranderingen geen nesten zijn aangetroffen, de aard van werkzaamheden op andere locaties (beheer) minimaal is, de al aanwezige verstoring door het huidige gebruik en het ontbreken van waarnemingen in NDFF van territoria van deze soorten op de onderzoekslocatie kunnen negatieve effecten op broedvogels met jaarrond beschermde nesten met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

5.1.2 Overige broedvogels

De beplanting op de onderzoekslocatie kan nestgelegenheid bieden aan broedvogelsoorten zoals houtduif, zanglijster, staartmees en winterkoning. De nesten van deze soorten zijn alleen beschermd op het moment dat ze als zodanig in gebruik zijn. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming zijn te voorkomen (zie hoofdstuk 6).

De broedvogels waarvan het nest in uitzonderlijke gevallen eveneens jaarrond is beschermd, zijn voornamelijk holenbroeders, zoals spechten en mezen, of makers van grote nesten, zoals ekster en zwarte kraai. Dergelijke nesten zijn niet waargenomen.

Het gaat hierbij om algemeen voorkomende soorten, die ook in de directe omgeving en op de onverstoorde plekken op de onderzoekslocatie voldoende broedgelegenheid hebben. Tevens is de kap dusdanig minimaal, ten opzichte van de grootte van de onderzoekslocatie, dat er weinig broedgelegenheid verloren gaat. Er zijn derhalve geen bijzondere ecologische omstandigheden die rechtvaardigen dat de nesten van genoemde soorten op de onderzoekslocatie een jaarrond beschermde status zouden moeten hebben. Het werken buiten het broedseizoen is voldoende om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen (zie hoofdstuk 6).

5.2 Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF is de onderzoekslocatie gelegen in een deel van Nederland waar de volgende vleermuissoorten kunnen voorkomen: baardvleermuis, franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis.

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie
De onderzoekslocatie is geheel onbebouwd, waardoor uitgesloten kan worden dat er verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen aanwezig zijn. Overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen is niet aan de orde.

De aanwezige bomen op de onderzoekslocatie zijn onderzocht op holtes, spleten en/of loshangend schors, wat kan dienen als potentiële vaste rust- en verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. Er zijn enkele holtes aangetroffen, hiervan kon circa de helft worden uitgesloten als geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen, omdat ze aan de bovenzijde open waren. Gezien het oppervlakte en de dichtheid van de bomen is niet uit te sluiten dat er tijdens het veldbezoek een holte is gemist. Tenminste drie bomen met holtes, die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen, zijn aangetroffen op de locatie (zie figuur 10). De bomen met holtes zijn op locaties waar geen kap gepland is en de directe omgeving behouden blijft. Op basis van deze plannen kan worden uitgesloten dat eventueel verblijvende vleermuizen verstoring van de werkzaamheden ondervinden. Indien eventuele kap op de locatie benodigd is ter uitdunning dienen de bomen gecontroleerd te worden op holtes en dergelijk bomen te sparen van kap. Hierdoor kan overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen worden uitgesloten (zie hoofdstuk 6).

Figuur 10. Locaties van bomen met geschikte holtes als verblijfplaats voor vleermuizen.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie
Het is door de onderlinge afstand tot de bebouwing in de omgeving niet aannemelijk dat er in de directe invloedssfeer van de onderzoekslocatie potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn die negatieve invloed kunnen ondervinden van de werkzaamheden.

Foerageerhabitat
De onderzoekslocatie zal, gelet op het aanwezige habitat gebruikt kunnen worden door in de omgeving verblijvende vleermuizen als gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en diverse andere soorten om te foerageren. De plannen zullen echter geen aantasting van belangrijk foerageerhabitat vormen aangezien door de voorgenomen ingreep het aanbod van foerageermogelijkheden niet in het geding zal komen, doordat de onderzoekslocatie geschikt blijft als foerageergebied.

Vliegroutes
Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Door de herinrichting van de onderzoekslocatie worden geen vliegroutes verstoord, aangezien de bomen die kunnen dienen als vliegroute aan de randen van de onderzoekslocatie groeien en deze bomen blijven behouden op basis van de huidige plannen.

5.3 Overige zoogdieren

Alle zoogdieren in Nederland zijn beschermd. Voor sommige algemeen voorkomende soorten geldt een provinciale vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Op deze wijze is er onderscheid te maken in streng beschermde en minder streng beschermde soorten.

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF ligt de onderzoekslocatie binnen het verspreidingsgebied van de volgende streng beschermde grondgebonden zoogdieren waargenomen: otter, boommarter, damhert, das, eekhoorn, grote bosmuis, steenmarter, veldspitsmuis, waterspitsmuis en wild zwijn.

Streng beschermde soorten
De onderzoekslocatie biedt geen geschikte verblijfplaatsen voor de steenmarter. Steenmarters gebruiken hooizolders, loze ruimtes onder het dak, schuurtjes en dergelijke, als verblijfplaats. Gelet op het ontbreken van bebouwing kan worden gesteld dat de onderzoekslocatie niet in gebruik is door de steenmarter als verblijfplaats.

De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor de eekhoorn. Een gedeelte van de hoge bomen op de onderzoekslocatie konden door het ontbreken van bladerdek goed worden onderzocht op de aanwezigheid van nesten. Er zijn geen nesten van eekhoorns aangetroffen, echter niet alle bomen konden volledig worden onderzocht door een dicht bladerdek bij de top. Hierdoor kan de aanwezigheid van een vaste- rust of verblijfplaats van eekhoorn niet worden uitgesloten. Indien eventuele kap op de locatie benodigd is ter uitdunning dienen de bomen gecontroleerd te worden op nesten en dergelijk bomen te sparen van kap. Hierdoor kan overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van verblijfplaatsen van de eekhoorn worden uitgesloten (zie hoofdstuk 6).

De das komt volgens de verspreidingsgegevens voor in de omgeving. Tijdens het veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie met banen van 5 meter breed onderzocht en er zijn op de onderzoekslocatie geen loop- of eetsporen, latrines en/of wissels aangetroffen die duiden op de aanwezigheid en/of het gebruik van de onderzoekslocatie door de das. Verstoring ten aanzien van de das als gevolg van de voorgenomen ingreep kan redelijkerwijs worden uitgesloten.

Het voorkomen van overige grondgebonden zoogdieren waarvoor geen vrijstelling geldt, is tijdens het veldbezoek niet vastgesteld. Vanwege het voorkomen van geschikt habitat kan het voorkomen van deze soorten niet worden uitgesloten. De onderzoekslocatie biedt geschikt habitat voor de grote bosmuis en wild zwijn. Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen van deze dieren aangetroffen. Op de locaties waar kap en bouw gaat plaatsvinden is extra gezocht naar sporen of holen, deze zijn uitgesloten. Door het ontbreken van sporen en holen op de locaties waar gewerkt gaat worden kan vernieling van verblijfplaatsen van deze soorten, en hierbij overtreding van de Wet natuurbescherming, worden uitgesloten. Overtreding ten aanzien van de waterspitsmuis en otter kunnen worden uitgesloten aangezien deze soorten hoogstens gebruik maken van de Dinkel en niet het omliggende droge bosgebied.

Licht beschermde soorten
De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor een aantal soorten grondgebonden zoogdieren. Het gaat daarbij om algemene soorten als konijn, egel, mol en diverse muizensoorten. Door de voorgenomen werkzaamheden bestaat de kans dat verblijfplaatsen van licht beschermde soorten worden vergraven (zie hoofdstuk 6).

5.4 Reptielen, amfibieën en vissen

Reptielen
Volgens gegevens van de NDFF zijn er in de afgelopen 5 jaar in de directe omgeving van de onderzoekslocatie geen streng beschermde reptielen waargenomen. Volgens de verspreidingsgegevens van RAVON was de onderzoekslocatie gelegen in het verspreidingsgebied van de levendbarende hagedis, echter de soort is al enkele jaren niet meer in de omgeving waargenomen.
Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Op de onderzoekslocatie is geschikt habitat voor de levendbarende hagedis aanwezig vanwege de aanwezige open structuren en zonplekken. Echter het voorkomen van de soort is niet aannemelijk vanwege het uitblijven van waarnemingen in een straal van twee kilometer voor meer dan 5 jaar en het niet meer in het kerngebied van de soort valt. Het is daarentegen niet uit te sluiten dat incidenteel een individu op of nabij de onderzoekslocatie kan voorkomen (zie hoofdstuk 6).

Amfibieën
Volgens gegevens van de NDFF zijn binnen enkele kilometers rondom de onderzoekslocatie in de afgelopen 5 jaar de volgende soorten waargenomen: alpenwatersalamander, bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, groene kikker, kamsalamander, kleine watersalamander, knoflookpad en poelkikker.

De onderzoekslocatie vormt geschikt landhabitat voor algemene amfibieënsoorten als bruine kikker en gewone pad. De Dinkel die zich aan de noordzijde van de onderzoekslocatie bevindt kan in luwten onderkomen bieden aan beide soorten. Op de onderzoekslocatie kunnen deze soorten beschutting vinden tussen de ruigte en onder de takkenhopen. De waarnemingen van de streng beschermde knoflookpad, kamsalamander en poelkikker, hebben betrekking op de westelijk gelegen gebieden Paaschberg, Roderveld en Molterheurne. Door de voorgenomen werkzaamheden kunnen negatieve gevolgen ontstaan voor algemene soorten (zie hoofdstuk 6).

Doordat wateroppervlakten als beken, sloten en plassen op de onderzoekslocatie ontbreken zijn voortplantingsmogelijkheden voor amfibieën op de onderzoekslocatie uitgesloten.

Vissen
Vanwege het ontbreken van oppervlaktewater op de onderzoekslocatie kan deze soortgroep buiten beschouwing worden gelaten.

5.5 Ongewervelden

Libellen
Er zijn slechts enkele libellensoorten die binnen de Wet natuurbescherming een strenge bescherming genieten. Deze zijn voor wat betreft hun verspreiding gebonden aan specifieke habitateisen, die veelal alleen in natuurgebied zijn te vinden. Beschermde soorten zijn op de onderzoekslocatie niet te verwachten. Enkele soorten kunnen gebruik maken van de Dinkel zoals de bosbeekjuffer, echter deze soorten vinden geen geschikt habitat op de onderzoekslocatie zelf.

Dagvlinders
Beschermde dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat. Bij het habitat is het belangrijk dat aan de eisen van alle stadia van de vlindersoort wordt voldaan. Voor de beschermde soorten in Nederland geldt dat deze veelal gebonden zijn aan zeldzame waardplanten, die vaak alleen in natuurterreinen zijn te vinden. Geschikte waardplanten voor beschermde vlindersoorten als sleedoornpage (sleedoorn) en iepenpage (iep) zijn op de onderzoekslocatie niet aanwezig. De kleine ijsvogelvlinder is wel waargenomen op de onderzoekslocatie. De waardplant van de kleine ijsvogelvlinder is kamperfoelie. Deze plant is niet waargenomen op de locaties waar werkzaamheden gaan plaatsvinden waardoor een negatief effect op deze soort uitgesloten kan worden.

Overige soorten
Overige beschermde soorten, zoals vliegend hert, Europese rivierkreeft en platte schijfhoorn, zijn op de onderzoekslocatie uit te sluiten. Er is geen geschikt habitat voor dergelijke beschermde soorten op de onderzoekslocatie aanwezig en er zijn geen waarnemingen bekend in de directe omgeving van de onderzoekslocatie.

5.6 Vaatplanten

Volgens de Floron Verspreidingsatlas zijn na 2000 de beschermde drijvende waterweegbree en korensla in de omgeving waargenomen. De onderzoekslocatie biedt geen goede groeiomstandigheden voor deze beschermde plantensoorten vanwege het ontbreken van water (drijvende waterweegbree) en aangezien de oever van de Dinkel niet tot de onderzoekslocatie behoort en het verder uitblijven van open zonnige plekken (korensla). Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde planten waargenomen.

6 TOETSING AAN SOORTENBESCHERMING

Als gevolg van de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie kunnen er overtredingen van verbodsbepalingen uit soortbeschermingsparagrafen uit de Wet natuurbescherming optreden. In dit hoofdstuk wordt beschreven voor welke soorten er sprake is van dreigende overtreding van de Wet natuurbescherming en of met eenvoudige maatregelen overtreding is te voorkomen. Verder wordt beschreven voor welke soorten een vervolgtraject noodzakelijk is, bijvoorbeeld omdat toetsing van de ingreep aan de Wet natuurbescherming op basis van de huidige onderzoeksinspanning niet mogelijk is, en wat de eventuele consequenties zijn ten aanzien van ontheffingen.

6.1 Broedvogels

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten
Op het moment kan met redelijkerwijze zekerheid worden gesteld dat er geen nesten van broedvogels met jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn op de onderzoekslocatie. Echter vanwege de grootte van het perceel is nieuwvestiging mogelijk. Echter indien dit tijdens de gebruiksfase plaatsvindt zal er van extra verstoring geen sprake zijn omdat de aanwezige verstoring gelijk zal blijven. Echter indien nieuwe werkzaamheden zal plaatsvinden zal de situatie met betrekking tot de nieuwe nesten van broedvogels met jaarrond beschermde nesten opnieuw beoordeeld moeten worden.

Algemene broedvogels
Voor de algemene broedvogelsoorten die op de onderzoekslocatie zijn te verwachten geldt dat, indien het groen buiten het broedseizoen wordt verwijderd, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot deze soorten. Artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming (Het is verboden nesten te beschadigen, te vernielen of weg te nemen) is van toepassing. De nesten mogen echter wel worden weggenomen wanneer deze op dat moment niet in gebruik zijn. In de Wet natuurbescherming wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen. Indien tijdens het broedseizoen overgegaan wordt op kap dan moeten de desbetreffende vegetatie worden gecontroleerd op nesten. Indien een nest in gebruik is moet de betreffende vegetatie behouden blijven totdat het nest buiten gebruik is.

6.2 Vleermuizen

Diverse bomen op de onderzoekslocatie is in principe geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. De kap van deze bomen zou in geval van aanwezigheid van een verblijfsfunctie van vleermuizen kunnen leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming .

Alle vleermuissoorten zijn opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. Vleermuizen worden ook benoemd in Bijlage II van de conventie van Bonn.

In onderhavig geval kan overtreding van de Wet natuurbescherming worden voorkomen door bij kap van bomen de desbetreffende bomen op holtes te inspecteren. Indien bomen met holtes worden aangetroffen dienen deze bomen behouden te blijven. Is dit niet mogelijk dan moet middels een nader onderzoek vastgesteld worden of de holte(s) een functie als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen heeft/hebben.

6.3 Grondgebonden zoogdieren en amfibieën

Eekhoorn
Door de dichte toppen van de bomen was het niet mogelijk om alle bomen te controleren op nesten van de eekhoorn. Echter op de locaties van geplande bouwactiviteiten zijn geen nesten aangetroffen. Indien kap ergens anders op het terrein plaatsvindt kan niet gegarandeerd worden dat er geen eekhoornnesten in de desbetreffende bomen aanwezig zijn. In onderhavig geval kan overtreding van de Wet natuurbescherming worden voorkomen door bij kap van bomen de bomen op nesten te inspecteren. Indien bomen met nesten worden aangetroffen dienen deze gespaard te worden. Is dit niet mogelijk dan moet middels een goedgekeurde gedragscode gewerkt worden.

Algemene soorten
Voor de te verwachten soorten geldt dat de werkzaamheden mogelijk verstorend kunnen werken. Als gevolg van graafwerkzaamheden kunnen dieren verwond of gedood worden en holen kunnen worden verwijderd. Dit houdt een overtreding van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming in. Voor de te verwachten soorten geldt, op grond van het provinciale soortenbeleid, bij ruimtelijke ontwikkelingen echter een vrijstelling, waardoor geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Het is echter in het kader van de zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen.

Het doden of verwonden kan plaatsvinden indien schuil- of voortplantingslocaties worden beschadigd. Dit kan door het verwijderen van stenenstapels, takkenhopen, omgevallen bomen, bladeren en andere materialen die door langdurige opslag of aanwezigheid schuilplaatsen bieden. Het verwijderen van de materialen dient daarom buiten de gevoelige periode van voortplanting of winterrust plaats te vinden. Aanwezige dieren moeten de gelegenheid krijgen om veilig weg te komen.

6.4 Reptielen

Op de onderzoekslocatie kan incidenteel de levendbarende hagedis voorkomen. De werkzaamheden kunnen verstorend werken voor individuen die zich op de onderzoekslocatie bevinden. Door de werkzaamheden kunnen dieren gewond raken of worden gedood. Dit houdt een overtreding van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming in.

Aangezien negatieve effecten plaats kunnen vinden gedurende de aanleg van de natuurbegraafplaats wordt geadviseerd om middels een ecologisch werkprotocol te werken. In het ecologisch werkprotocol kunnen maatregelen worden opgenomen om verwonding en doding van levendbarende hagedis gedurende de aanlegfase te voorkomen. Hierdoor zal overtreding van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming redelijkerwijs worden voorkomen.

6.5 Overige soort(groep)en

Overtredingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde soorten behorend tot de overige soortgroepen zijn wegens het ontbreken van geschikt habitat/verblijfsmogelijkheden, op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezigheid van voldoende alternatieven en/of gezien de aard van de ingreep in dit geval niet aan de orde.

7 TOETSING AAN NATURA 2000-GEBIED DINKEL

7.1 Doelstelling Natura 2000

Voor ieder Natura 2000-gebied geldt dat deze een specifiek internationaal belang heeft voor bepaalde soorten en/of habitattypen. Op grond van de staat van instandhouding en het relatief belang van soorten en habitattypen zijn de belangrijkste verbeteropgaven en doelen op landelijk niveau vastgesteld. Deze landelijke doelen vormen de kaders voor de formulering van instandhoudingdoelen op gebiedsniveau. Algemene doelen zijn behoud en indien van toepassing herstel van:

- de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
- de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijke niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
- de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
- de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

7.2 Aanwezige habitats

Ieder Natura 2000-gebied is aangewezen voor een aantal specifieke habitats. De EU-lidstaten zijn de verplichting aangegaan om alle maatregelen te nemen, die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding van habitattypen van communautair belang te realiseren. Het Natura 2000-gebied de Dinkelland heeft in totaal 21 aangewezen habitattypes, deze zijn weergegeven in tabel I.

Tabel I. Aangewezen habitattypes voor het Natura 2000-gebied de Dinkelland.

Habitattype	Code
Stuifzandheiden met struikhei	H2310
Zandverstuivingen	H2330
Zwakgebufferde vennen	H3130
Zure vennen	H3160
Beken en rivieren met waterplanten (waterranokels)	H3260A
Vochtige heiden (hogere zandgronden)	H4010A
Droge heiden	H4030
Jeneverbesstruwelen	H5130
Stroomdalgraslanden	H6120
Heischrale graslanden	H6230
Blauwgraslanden	H6410

Habitattype	Code
Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	H7140A
Pioniervegetaties met snavelbiezen	H7150
Kalkmoerassen	H7230
Beuken-eikenbossen met hulst	H9120
Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	H9160A
Oude eikenbossen	H9190
Hoogveenbossen	H91D0
Vochtige alluviale bossen (zachtooibossen)	H91E0A
Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	H91E0B
Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	H91E0C

In figuur 11 zijn de beschermde habitats in de omgeving van de onderzoekslocatie weergegeven. Aan de onderzoekslocatie grenst het type Onbekend (KDW meest gevoelige aangewezen habitattype) en Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen).

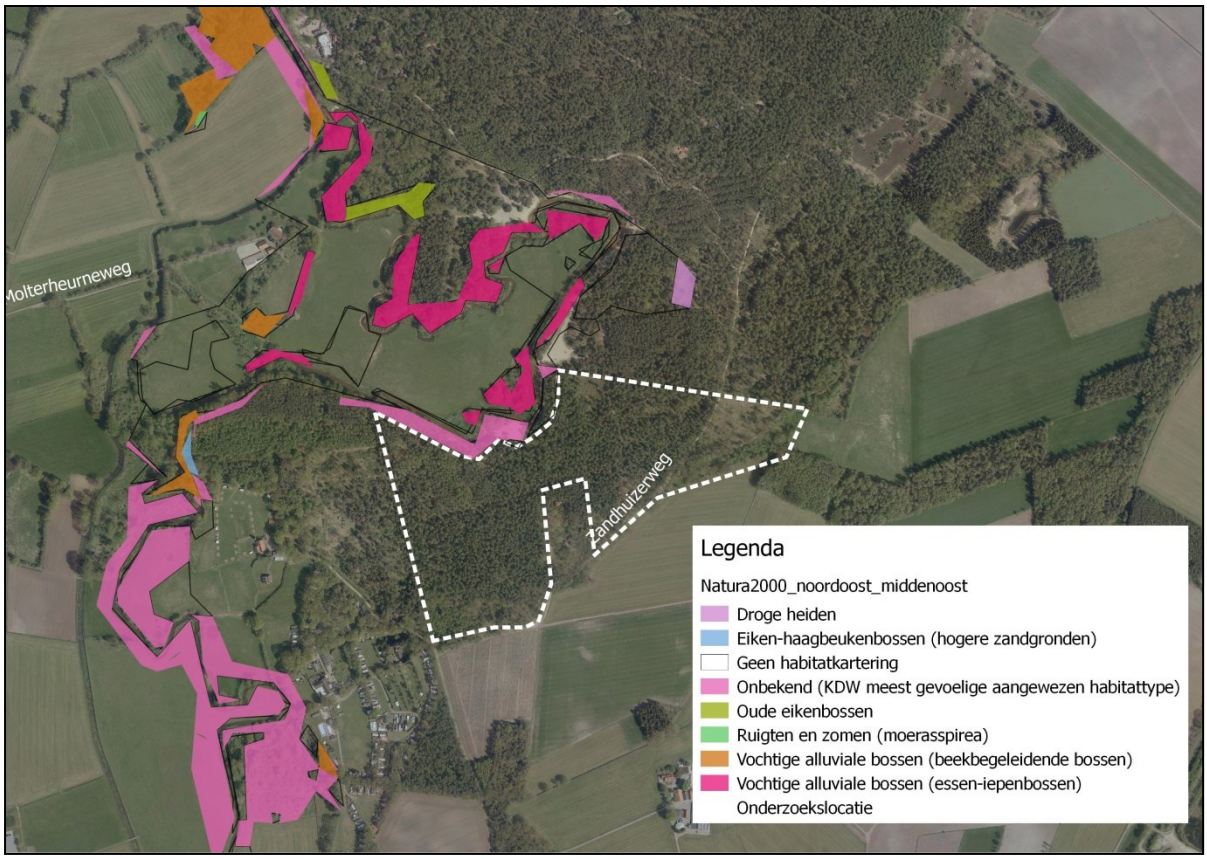

Figuur 11. Aangewezen habitattypes in de omgeving van de onderzoekslocatie.

7.3 Aangewezen soorten

Per Natura 2000-gebied worden specifieke soorten aangewezen. Het gebied is aangewezen voor in totaal drie soorten, het betreffen alle drie vissen. Er zijn geen aangewezen vogel-, reptielen-, zoogdier en amfibiesoorten voor het gebied Dinkelland. In tabel IV zijn de aangewezen soorten weergegeven.

Tabel II. Aangewezen soorten overige soorten Natura 2000-gebied Dinkelland.

Soort	Code
Beekprik	H1096
Bittervoorn	H1134
Rivierdonderpad	H1163

7.4 Gevoeligheid

De toetsing van de ingreep aan de Wet natuurbescherming heeft plaatsgevonden aan de hand van de effectenindicator van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). In deze effectenindicator van het Ministerie van LNV zijn de meest voorkomende storende factoren met betrekking tot Natura 2000-gebieden beschreven. De effectenindicator onderscheidt 19 storende factoren. De storingsfactoren voor het deelgebied Dinkelland en aangewezen habitat en soorten, zijn weergegeven. Omdat de natuurbegraafplaats een vorm van landrecreatie is de activiteit landrecreatie in de effectenindicator ingevuld. Aangezien de activiteit buiten het Natura 2000-gebied plaatsvindt kan oppervlakte verlies op voorhand worden uitgesloten. Vanwege de toename in autoverkeer zijn tevens de effecten verzuring en vermesting door N-depositie vanuit de lucht meegenomen. De te toetsen factoren zijn in onderstaande tabel dikgedrukt weergegeven.

Tabel III. Storende factoren conform effectenindicator*.

1. Oppervlakteverlies	11. Verandering overstromingsfrequentie
2. Versnippering	12. Verandering dynamiek substraat
3. Verzuring	**13. Verstoring door geluid**
4. Vermesting	**14. Verstoring door licht**
5. Verzoeting	15. Verstoring door trilling
6. Verzilting	**16. Optische verstoring**
7. Verontreiniging	**17. Verstoring door mechanische effecten**
8. Verdroging	18. Verandering in populatiedynamiek
9. Vernatting	19. Bewuste verandering soortensamenstelling
10. Verandering stroomsnelheid	

* De vetgedrukte factoren worden bij de toetsing betrokken, de overige factoren zijn op voorhand niet aan de orde.

In figuur 12 is de gevoeligheid van de aangewezen habitats en soorten voor de 19 storende factoren.

Figuur 12. Gevoeligheid van de aangewezen soorten voor landrecreatie.

7.5 Inventarisatie mogelijke effecten Natura 2000

7.5.1 Verzuring en vermesting door N-depositie vanuit de lucht

Kenmerk: Verzuring van bodem of water is een gevolg van de uitstoot (emissie) van vervuilende gassen door bijvoorbeeld fabrieken en (vracht)auto's. De uitstoot bevat onder andere zwaveldioxide (SO2), stikstofoxide (NOx), ammoniak (NH3) en vluchtige organische stoffen (VOS). Deze verzurende stoffen komen via lucht of water in de grond terecht en leiden aldus tot het zuurder worden van het biotische milieu. De belangrijkste bronnen van verzurende stoffen zijn de landbouw, het verkeer en de industrie.

Vermesting is de 'verrijking' van ecosystemen met name stikstof en fosfaat. Het kan gaan om aanvoer door de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden) of nitraat- en fosfaataanvoer door het oppervlaktewater.

Interactie andere factoren: De effecten van verzurende stoffen zijn niet altijd te scheiden van die van vermestende stoffen, omdat een deel van de verzurende stoffen ook vermestend werkt (aanvoer van stikstof).

Gevolg: Verzuring leidt tot een directe of indirecte afname van de buffercapaciteit (het neutralisatievermogen) van bodem of water. Op termijn resulteert dit proces in een daling van de zuurgraad. Hierdoor zullen voor verzuring gevoelige soorten verdwijnen, wat kan resulteren in een verandering van het habitattype en daarmee mogelijk het verdwijnen van typische (dier)soorten.

De groei in veel natuurlijke landecosystemen zoals bossen, vennen en heidevelden worden gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstof depositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Daarbij is de beschikbaarheid van stikstof bepalend voor de concurrentieverhoudingen tussen de plantensoorten.

Als de stikstofdepositie boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van meerdere andere. Hierdoor neemt de biodiversiteit af.

Analyse:
Op 4 juli 2023 is een Aeriusberekening uitgevoerd voor de aanlegfase (kenmerk TtVdBpA17w8). Uit deze berekening blijkt dat bij aanleg van het ontvangstgebouw. Uit deze berekening blijkt dat er geen sprake zal zijn van een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Door RMA advies is op 24 mei 2022 een AERIUS-berekening is uitgevoerd naar de effecten van het planvoornemen op de stikstofuitstoot in Natura 2000-gebieden gedurende de gebruiksfase (kenmerk: RR8Mhi93x2ah). De conclusie van de berekening is dat er in de gebruiksfase geen sprake zal zijn van een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden als gevolg van de voorgenomen ingreep. Negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie zijn daarmee uitgesloten.

7.5.2 Verontreiniging

Kenmerk: Er is sprake van verontreiniging als er verhoogde concentraties van stoffen in een gebied voorkomen, welke stoffen onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties aanwezig zijn. Bij verontreiniging is sprake van een zeer brede groep van ecosysteem/gebiedsvreemde stoffen: organische verbindingen, zware metalen, schadelijke stoffen die ontstaan door verbranding of productieprocessen, straling (radioactief en niet radioactief), geneesmiddelen, endocrien werkende stoffen etc. Deze stoffen werken in op de bodem, grondwater, lucht.

Interactie andere factoren: geen directe interactie met andere factoren. Wel kan verontreiniging als gevolg van andere factoren optreden.

Gevolg: Vrijwel alle soorten en habitattypen reageren op verontreiniging. De ecologische effecten uiten zich in het verdwijnen van soorten en/of het beïnvloeden van gevoelige ecologische processen. Deze beïnvloeding kan direct plaatsvinden maar ook indirect via een opeenvolging van ecologische interacties. Bovendien kan verontreiniging zich pas vele jaren/decennia later manifesteren. De gevolgen van verontreiniging zijn divers en complex. In het algemeen kan gesteld worden dat aquatische habitattypen en soorten gevoeliger zijn dan terrestrische systemen. Ook geldt dat soorten in de top van de voedselpiramide, als gevolg van accumulatie, van verontreinigingen gevoeliger zijn. Echter, afhankelijk van de concentratie en duur van de verontreiniging zijn alle habitattypen en soorten gevoelig en kan verontreiniging leiden tot verandering van de soortensamenstelling.

Analyse: In de gebruiksfase worden er geen gevaarlijke stoffen gebruikt, waardoor er geen kans op verontreiniging is. Tijdens de aanlegfase, met name de aanleg het ontvangstgebouw, zal er worden gewerkt met machines. In het geval van calamiteiten (bijvoorbeeld lekkages) kunnen verontreinigende stoffen zoals diesel of hydraulische olie in de bodem lekken en uiteindelijk via regenwater of grondwater het Natura 2000-gebied binnenstromen. Bij dergelijke calamiteiten zullen in het kader van overige wetgeving (zorgplicht) echter direct maatregelen getroffen worden. Bij gebruik van deugdelijk materieel zal de kans op het optreden van calamiteiten tot een minimum beperkt zijn.

7.5.3 Verstoring door geluid

Kenmerk: verstoring door onnatuurlijke geluidsbronnen; permanent zoals geluid wegverkeer dan wel tijdelijk zoals geluidsbelasting bij evenementen. Geluid is een hoorbare trilling, gekenmerkt door geluidsdruk en frequentie.

Interactie andere factoren: Treedt vaak samen met visuele verstoring op door bijv. vlieg- en autoverkeer, manifestaties etc.

Gevolg: Logischerwijs zijn alleen diersoorten gevoelig voor direct effecten van geluid. Geluid is een belangrijke factor in de verstoring van fauna. De verstoring door geluid wordt beïnvloed door het achtergrondgeluid en de duur, frequentie en sterkte van de geluidsbron zelf. Geluidsbelasting kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuen. Dit kan vervolgens weer leiden tot het verlaten van het leefgebied of bijvoorbeeld een afname van het reproductieproces. In bepaalde gevallen kan ook gewenning optreden, in het bijzonder bij continu geluid. Voor zeezoogdieren en vogels is in bepaalde gevallen deze dosis-effect relatie goed gekwantificeerd.

Analyse: Verstoring door geluid is mogelijk gedurende de aanlegfase van de gebouwen. Tijdens de gebruiksfase van de natuurbegraafplaats zal alleen verstoring plaats kunnen vinden tijdens de begrafenissen en gewoon recreatief bezoek van mensen. Echter deze verstoring zal geen verhoogde verstoring van geluid inhouden, omdat er geen grote mechanische handelingen benodigd zijn, enkel graafwerkzaamheden voor een enkel graf, en vanwege de al aanwezige recreatieve functie van het gebied.

De geluidsverstoring tijdens de aanlegfase zal worden veroorzaakt door het gebruik van machines en graafwerkzaamheden. Deze effecten zijn plaatselijk en tijdelijk; na de aanlegfase zal dit effect verdwijnen en zal alleen de tijdelijke verstoring tijdens begrafenissen en recreatie nog plaatsvinden. De gevoelige soorten voor geluid betreffen drie vissoorten die alle drie niet direct op de onderzoekslocatie voor kunnen komen door het ontbreken van oppervlaktewater. Tevens zullen de directe oevers van de Dinkel niet gebruikt worden voor de natuurbegraafplaats, de plechtigheden zullen minimaal 50 meter van de oever verwijderd zijn. Samen met de al aanwezige recreatiedruk kan redelijkerwijs worden uitgesloten dat er een merkbare toename van verstoring door geluid aanwezig is voor de eventueel aanwezige vissen in de Dinkel.

7.5.4 Verstoring door licht

Kenmerk: verstoring door kunstmatige lichtbronnen, zoals licht uit woonwijken en industrieterreinen, glastuinbouw etc.

Interactie andere factoren: geen?

Gevolg: Kunstmatige verlichting van de nachtelijke omgeving kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden. Naar mogelijke effecten is nog vrij weinig onderzoek gedaan. Veel kennis gaat daarom nog niet verder dan het kwalitatief signaleren van risico's. Met name schemer- en nacht actieve dieren kunnen last hebben van verstoring door licht, doordat zij juist aangetrokken worden of verdreven door de lichtbron. Hierdoor raakt bijvoorbeeld hun ritme ontregeld of verlichte delen van het leefgebied worden vermeden.

Analyse: Extra gebruik van verlichting in het gebied is mogelijk gedurende de aanlegfase van de natuurbegraafplaats. Tijdens de aanlegfase zal naar verwachting gebruik gemaakt worden van verlichting. Echter dit zal alleen benodigd zijn op locaties waar bouwwerkzaamheden plaatsvinden ter plaatse van het ontvangstgebouw. Vanwege de ligging van het ontvangstgebouw zal er geen uitstraling van verlichting naar het Natura 2000-gebied plaatsvinden waarmee negatieve gevolgen uitgesloten zijn.

Tijdens de gebruiksfase van de natuurbegraafplaats zal geen verstoring van verlichting plaatsvinden aangezien er geen verlichting zal worden aangelegd in het gebied.

7.5.5 Optische verstoring

Kenmerk: optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem.

Interactie andere factoren: treedt vaak samen op met verstoring door geluid (in geval van recreatie) of trilling en licht (in geval van voertuigen, schepen).

Gevolg: optische verstoring leidt vooral tot vluchtgedrag van dieren. De soort reageert bijvoorbeeld op beweging omdat een potentiële vijand wordt verwacht. Andersom kan optische verstoring juist ook het uitzicht van soorten beperken waardoor zij potentiële vijanden niet zien naderen. De daadwerkelijke effecten zijn zeer soortspecifiek en hangen van de schuwheid van de soort af en de mate waarin gewenning optreedt. Bovendien kunnen de effecten afhankelijk zijn van de periode van de levenscyclus van de soort: in de broedtijd zijn soorten over het algemeen schuwer en dus gevoeliger voor optische verstoring.

Analyse: Tijdens de aanlegfase zullen er meer mensen en machines op de onderzoekslocatie aanwezig zijn dan in de huidige situatie het geval is. Er zal daarom een potentiële toename van optische verstoring zijn.. Er zullen circa twee plechtigheden per week plaatsvinden, dit zal tijdelijke extra optische verstoring kunnen creëren. Echter dit zal plaatsvinden binnen de grenzen van de paden waardoor er in de rustige gebieden geen verstoring zal plaatsvinden. Vanwege de huidige recreatiegebruik wordt er geen extra negatieve effecten van optische verstoring tijdens de gebruiksfase verwacht Aangezien de aanlegfase slechts tijdelijk is zullen geen lange termijn effecten van de werkzaamheden op het Natura 2000-gebied ten opzichte van optische verstoring plaatsvinden.

7.5.6 Verstoring door mechanische effecten

Kenmerk: Onder mechanische effecten vallen verstoring door betreding, golfslag, luchtwervelingen etc. die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. De oorzaken en gevolgen zijn bij deze storende factor zeer divers.

Interactie andere factoren: verstoring kan samenvallen met verstoring door geluid, licht en trilling.

Gevolg: deze storende factor kan leiden tot een verandering van het habitattype en/of verstoring of het doden van fauna-individuen. Bij habitattypen treedt de verstoring/verandering vaak op ten gevolge van recreatie of bijvoorbeeld militaire activiteiten. Het effect is zeer afhankelijk van de kwetsbaarheid (gevoeligheid) van het habitattype. Waterrecreatie en scheepvaart leiden tot golfslag, hetgeen effect kan hebben op de oeverbegroeiing en waterfauna. Luchtwervelingen van bijvoorbeeld windmolens kunnen leiden tot vogelsterfte.

Analyse: Mechanische effecten in de aanlegfase kunnen worden veroorzaakt door aanleg van bebouwing, dit zal echter zeer plaatselijke effecten zijn zoals trillingen in de grond waardoor er geen merkbare effecten in het Natura 2000-gebieden zullen zijn. In de gebruiksfase zal er geen toename van wervelingen of golfslag optreden. Er zal namelijk geen extra betreding van het Natura 2000-gebied plaatsvinden, de te gebruiken paden liggen buiten het Natura 2000-gebied.

7.6 Conclusie

Op basis van de toetsing van effecten aan de hand van de effectindicator kan worden geconcludeerd dat de volgende externe effecten relevant zijn bij de voorgenomen werkzaamheden: vermesting, verzuring, verontreiniging, geluid, licht, optische verstoring en mechanische effecten.

De gevolgen van de optredende effecten verontreiniging, geluid, trilling zijn op voorhand zeer beperkt. Overige effecten zullen niet plaatsvinden. Verontreiniging is alleen mogelijk als gevolg van een calamiteit in de aanlegfase en als zodanig niet te voorspellen.

Op grond van bovenstaande kan worden geconcludeerd dat in de gebruiksfase er geen effecten zijn te verwachten. In de aanlegfase zullen mogelijk een aantal effecten optreden. Deze hebben vanwege de aard en omvang en het tijdelijke karakter geen invloed op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Dinkelland.

8 NATUURNETWERK NEDERLAND

8.1 Inleiding

De onderzoekslocatie maakt deel uit van het Overijsselse Natuurnetwerk Nederland, een gedeelte van het Natuurnetwerkgebied valt ook onder het Natura 2000-gebied Dinkelland (zie figuur 13).

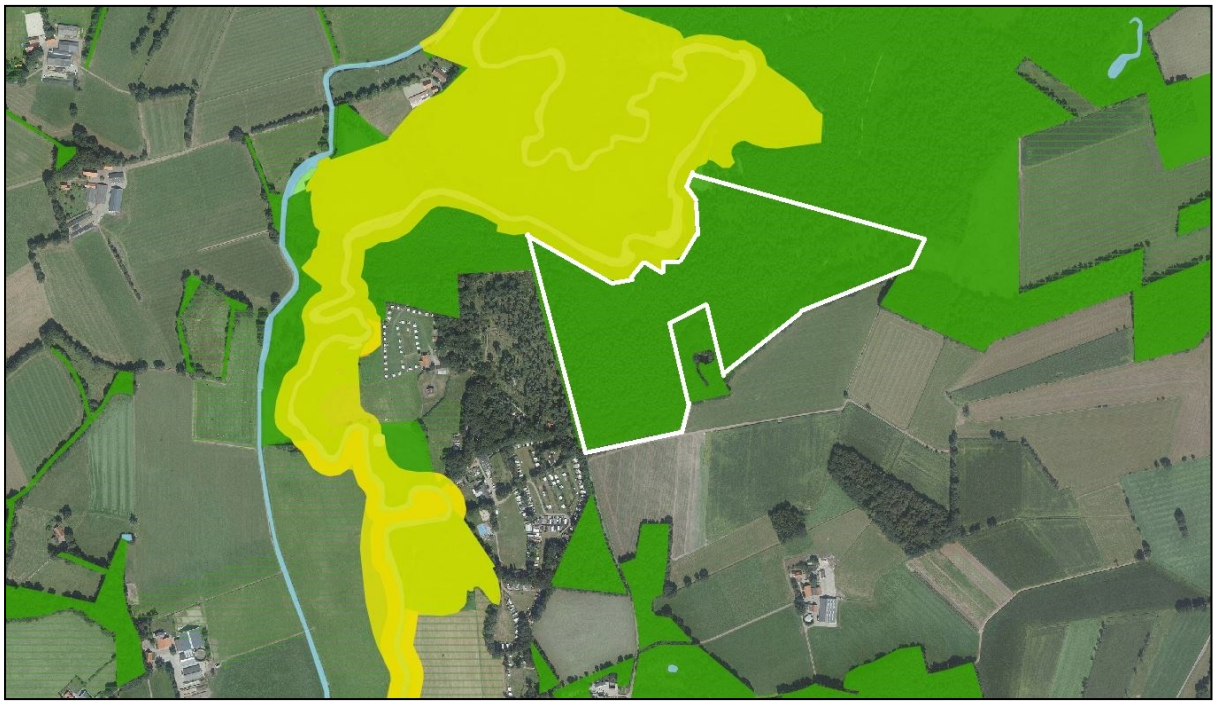

Figuur 13. Ligging onderzoekslocatie ten opzichte van Natuurnetwerk (groen) en Natura 2000-gebied Dinkelland (geel).

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een samenhangend netwerk van natuurgebieden met bestaande en potentiële natuurwaarden van (inter)nationaal belang met als doel het veiligstellen van ecosystemen met de daarbij behorende soorten, begrensd overeenkomstig artikel 2.7.2 van de geconsolideerde omgevingsverordening Overijssel.

8.2 Dinkeldal boven- en middenloop

Gebiedsbeschrijving

De bovenloop van de Dinkel ligt binnen het N2000 gebied Dinkelland en is te karakteriseren als een laaglandbeek en heeft een nog nagenoeg natuurlijk karakter met afkalvende oevers, overstromingsvlakten, oeverwallen en plaatselijk nog een natuurlijke begroeiing. Op veel plaatsen is dit natuurlijke karakter echter aangetast door het vastleggen van de oevers met puin en het intensieve agrarische gebruik van de cultuurgronden. Kenmerken voor het Dinkeldal waren de stroomdalgraslanden op de periodiek overspoelde, zandige oeverwallen met onder andere grote wilde tijm, steenanjer, groot geel walstro en kleine bevernel. Hiervan is nog maar een klein deel aanwezig. Door te intensief landbouwkundig gebruik (bemesting en egaliseren rivierduinen) is het grootste deel verdwenen.

Op diverse laag gelegen plaatsen langs de Dinkel komen karakteristieke beekbegeleidende bossen voor. Op de droge, soms overstroomde oevers komt op zandgronde het essen-iepenbos voor met onder andere bosgeelster, dolle kervel en roberstkruid. De Dinkel wordt gekenmerkt door beeksoorten zoals de oeverzwaluw, ijsvogel, grote gele kwikstaart, bosbeekjuffer en weidebeekjuffer. De beek macrofauna is relatief soortenarm. In de Dinkel worden verschillende soorten vis, welke deel uitmaken van het streefbeeld, nog niet waargenomen. De middenloop van de Dinkel ligt tussen het Omleidingskanaal en het kanaal Almelo-Nordhorn en valt gedeeltelijk binnen de begrenzing van het N2000 gebied Dinkelland. Dit gedeelte van de Dinkel heeft een nog vrij natuurlijk karakter. De piekafvoeren worden omgeleid door het Omleidingskanaal. De oevers zijn op de meeste plaatsen versterkt met puin.

De Dinkel kronkelt hier door boscomplexen behorend tot het Wintereiken-Beukenbos, Essenlepenbos en nattere Wilgen en Ezenbroekbossen. De meeste cultuurgronden langs dit deel van de Dinkel zijn in intensief agrarisch gebruik. Langs de Dinkel liggen nog kleine oppervlakten goed ontwikkeld rivierduingrasland met onder andere steenanjer. Op het landgoed Singraven komen nog enkele weinig of niet bemeste schrale graslanden voor.

De waterkwaliteit van de Dinkel voldoet niet aan alle gestelde normen. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de tien rioolwaterzuiveringsinstallaties die rechtstreeks, of via een kleinere watergang, effluent op de Dinkel lozen. De matige waterkwaliteit en het vastleggen van de oevers heeft tot gevolg dat het zomerbed van de Dinkel gedomineerd wordt door een zeer soorten- en individuarme levensgemeenschap, die typische voor een dynamische zandbodem.

Streefbeeld

Het streefbeeld voor zowel bovenloop als middenloop van het Dinkelland is het herstel van de natuurlijkheid van de oevers van de Dinkel, waardoor natuurlijke processen van meandering en rivierduinvorming weer op gang komen. Hierdoor kan vooral de oppervlakte stroomdalgrasland (Droog schraalland N11.01) groeien. Verder is het realiseren van een betere waterkwaliteit een belangrijk doel, onder andere om de karakteristieke beekfauna te kunnen ontwikkelen.

De belangrijkste inrichtingsmaatregel om het streefbeeld te realiseren heeft betrekking op het verwijderen van de kunstmatige oeververdediging. De maatregel is een verplicht onderdeel van het sluiten van een overeenkomst voor particulier natuurbeheer voor gronden die grenzen aan de Dinkel. Dit geldt niet voor plaatsen waar bruggen, bebouwing of cultuurhistorische waardevolle elementen liggen.

8.3 Inventarisatie mogelijke effecten

Het ruimtelijk beleid van het NNN is gericht op het behoud en de duurzame ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van de gebieden die als NNN zijn aangewezen. Om te voorkomen dat aanwezige en potentiële natuurwaarden worden aangetast, zijn in principe geen ontwikkelingen toegestaan die significant negatieve effecten hebben op deze waarden.

Er kan echter aanleiding zijn om toch ontwikkelingen toe te staan. De mogelijkheid om een uitzondering te maken op de algemene lijn van behoud en duurzame ontwikkeling van wezenlijke kenmerken en waarden is aan strikte voorwaarden gebonden. Dit ‘nee, tenzij-beleid' is vastgelegd in artikel 2.7.3 in combinatie met artikel 2.7.4 (voorwaarden waaronder afwijking van het beschermingsregime mogelijk is).

In artikel 2.7.4 lid 1 is een afwijkingsmogelijkheid opgenomen ten behoeve van ontwikkelingen die van groot openbaar belang zijn. In artikel 2.7.3 is een afwijkingsmogelijkheid opgenomen voor een combinatie van ruimtelijke ontwikkelingen binnen het NNN (ten behoeve van een verbetering van het NNN).

In artikel 2.7.4 lid 5 is een afwijkingsmogelijkheid opgenomen voor kleinschalige ontwikkelingen die weinig impact hebben op wezenlijk kenmerken en waarden. Wanneer een ontwikkeling geen significant negatief effect heeft op het NNN voor wat betreft kwaliteit, areaal en samenhang, is afwijking niet nodig. In dat geval staat het beschermingsregime van het NNN de ontwikkeling immers niet in de weg.

Voor onderhavig planvoornemen kan aangesloten worden bij de afwijkingsmogelijkheid in Artikel 2.7.4 lid 5. In dit artikel is het volgende opgenomen:

De gemeenteraad is bevoegd om bij de vaststelling van een bestemmingsplan voor relatief kleinschalige ontwikkelingen binnen het NNN af te wijken van het beschermingsregime zoals vastgelegd in artikel 2.7.3. mits is aangetoond en verzekerd dat deze wijziging:

a. de wezenlijke kenmerken en waarden (figuur 8) slechts in beperkte mate aantast,
b. per saldo gepaard gaat met een versterking van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN, of een vergroting van de oppervlakte van het NNN,
c. plaatsvindt na een zorgvuldige afweging van alternatieve locaties.

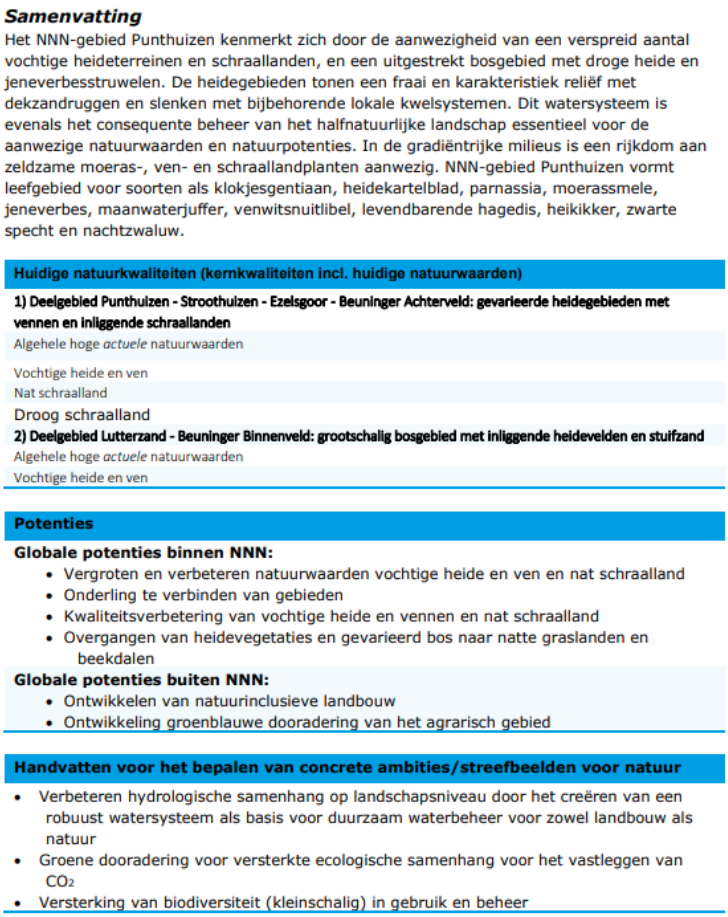

Samenvatting

Het NNN-gebied Punthuizen kenmerkt zich door de aanwezigheid van een verspreid aantal vochtige heideterreinen en schraallanden, en een uitgestrekt bosgebied met droge heide en jeneverbesstruwelen. De heidegebieden tonen een fraai en karakteristiek reliëf met dekzandruggen en slenken met bijbehorende lokale kwelsystemen. Dit watersysteem is evenals het consequente beheer van het halfnatuurlijke landschap essentieel voor de aanwezige natuurwaarden en natuurpotenties. In de gradiëntrijke milieus is een rijkdom aan zeldzame moeras-, ven- en schraallandplanten aanwezig. NNN-gebied Punthuizen vormt leefgebied voor soorten als klokjesgentiaan, heidekartelblad, parnassia, moerassmele, jeneverbes, maanwaterjuffer, venwitsnuitlibel, levendbarende hagedis, heikikker, zwarte specht en nachtzwaluw.

Huidige natuurkwaliteiten (kernkwaliteiten incl. huidige natuurwaarden)

1) Deelgebied Punthuizen - Stroothuizen - Ezelsgoor - Beuninger Achterveld: gevarieerde heidegebieden met vennen en inliggende schraallanden

Algehele hoge *actuele* natuurwaarden

Vochtige heide en ven

Nat schraalland

Droog schraalland

2) Deelgebied Lutterzand - Beuninger Binnenveld: grootschalig bosgebied met inliggende heidevelden en stuifzand

Algehele hoge *actuele* natuurwaarden

Vochtige heide en ven

Potenties

Globale potenties binnen NNN:

- Vergroten en verbeteren natuurwaarden vochtige heide en ven en nat schraalland
- Onderling te verbinden van gebieden
- Kwaliteitsverbetering van vochtige heide en vennen en nat schraalland
- Overgangen van heidevegetaties en gevarieerd bos naar natte graslanden en beekdalen

Globale potenties buiten NNN:

- Ontwikkelen van natuurinclusieve landbouw
- Ontwikkeling groenblauwe dooradering van het agrarisch gebied

Handvatten voor het bepalen van concrete ambities/streefbeelden voor natuur

- Verbeteren hydrologische samenhang op landschapsniveau door het creëren van een robuust watersysteem als basis voor duurzaam waterbeheer voor zowel landbouw als natuur
- Groene dooradering voor versterkte ecologische samenhang voor het vastleggen van CO_2
- Versterking van biodiversiteit (kleinschalig) in gebruik en beheer

Figuur 8. Wezenlijke kenmerken en waarden (uit omgevingsverordening provincie Overijssel).

In onderstaande paragraven wordt de impact van de kleinschalige ontwikkeling op de wezenlijke kenmerken en waarden verder toegelicht.

8.3.1 Vermindering van areaal, samenhang en kwaliteit

Het gaat hierbij om de samenhang van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden die aangewezen zijn voor nieuwe natuur. Onder landschapselementen wordt verstaan: heggen, houtwallen, bosjes, poelen en solitaire bomen.

De natuurbegraafplaats wordt gerealiseerd op terrein dat onderdeel is van een groter bosgebied. Ten behoeve van de natuurbegraafplaats wordt lokaal enkele bomen gekapt echter dit zal niet het kwaliteit van het gebied als bosgebied aantasten. Aangezien er geen verlichting gebruikt zal worden blijft het bos even goed bruikbaar als leefgebied en corridor naar andere gebieden. Hierdoor is er geen sprake van een vermindering van areaal, samenhang of kwaliteit van het gebied door de ontwikkeling. Wel zal er ten behoeve van de aanleg van een parkeerplaats sprake zijn van een afname van areaal. Ten behoeve van de aanleg hiervan vindt compensatie plaats om een significant effect op het NNN wat betreft areaal te voorkomen.

Compensatie effect afname areaal
De compensatie van het ontvangstgebouw en de huidige parkeerplaats vindt plaats door het afwaarderen van landbouwgrond naar natuur (zie zoneringskaart en inrichtingskaart, figuur 9). Op de landbouwgrond (gelegen aan de oostkant van Lutterzandweg) worden 250 m² inheemse heesters ingeplant ter compensatie van het ontvangstgebouw. Daarbij wordt 680 m² kruidenrijk grasland gerealiseerd voor het compenseren van de gedeeltelijk te realiseren parkeerplaats.

Versterking wezenlijke kenmerken
Voor de realisatie van de natuurbegraafplaats wordt een 'Kwaliteitsimpuls groene - investering' (hierna: KGO-investering) gedaan. Dit krijgt vorm door 15 hectare dennenbos om te vormen tot hoogwaardige natuur.

Deze 15 hectare ligt op het Landgoed Lutterzand, ten zuiden de Lutterzandweg, waarop ook horecagelegenheid De Lutte Hutte op gevestigd is. Dit landgoed ligt ten noorden van de natuurbegraafplaats.

Huidige natuurtype:	Droog bos met productie.
Grootte:	circa 25 ha (totaal).
Huidige begroeiing:	grove dennen.
Huidige beheer:	reguliere dunning.

Toekomstige vegetatietype (15 hectare van totaal): “Droge heide” en “Dennen-, eiken en beukenbos”.
Inrichtingsmaatregel:

- Open ruimtes creëren ten behoeve van “Droge heide”.
- Dunnen bos voor ontwikkelen “Dennen-, eiken en beukenbos”.

Nieuwe beheer:

- In gebied met beheertype “Droge heide” jaarlijks verwijderen opschot van struiken en bomen.
- In gebied met beheertype “Dennen-, eiken en beukenbos” intensieve dunning grove den.
- Behouden en sparen opschot van loofbomen en struiken om de lagenopbouw te versterken.
- Jeneverbes wordt vrij gezet.
- Uit lokaal zaadmateriaal wordt jeneverbes opgekweekt en weer geplant.

De KGO-investering voor de realisatie van de natuurbegraafplaats zal parallel aan de fasering van de natuurbegraafplaats lopen. Dit zal voor fase A + B onder andere een extra ecologische impulsen betekenen op andere gronden van de familie Zanderink. Daarbij wordt in een extra ecologische kwaliteitsimpuls voorzien op gronden van de families Huttenhuis en - Rolink. Deze gronden maken deel uit van het landgoed Lutterzand, gelegen ten noorden van de natuurbegraafplaats. Voor de invulling van de KGO-investering wordt verwezen naar het Ontwerp- en natuurbeheerplan natuurbegraafplaats op Aust.

Het behalen van de beoogde natuurdoelen is haalbaar met het juiste beheer. Iedere 5 jaar wordt het beheer getoetst door een ecoloog. Hierdoor kan bijgestuurd worden, indien nodig, in beheermethodiek of frequentie.

8.3.2 Effect op de natuurdoelen en kwaliteit

Het natuurdoel van het deelgebied Dinkelland boven- en middenloop is voornamelijk gebaseerd op het herstellen van de natuurlijke oevers en het meanderingsproces van de Dinkel. Vanwege de aard van de ontwikkeling mag de initiatiefnemer geen natuurbegraven uitvoeren binnen 50 meter van de Dinkel vanwege zijn meanderend karakter. Doordat de natuurbegraafplaats op een degelijke afstand van de Dinkel is gelegen zal het geen invloed op diens oevers en meanderingsproces hebben en zullen de natuurdoelen van het deelgebied niet negatief beïnvloed worden.

8.3.3 Vermindering van de geomorfologische en aardkundige waarden en processen

Geomorfologisch gezien heeft de onderzoekslocatie voornamelijk reliëf aan de noordzijde van het gebied, het overige gedeelte is relatief vlak. De ontwikkeling zal de geomorfologische en aardkundige waarden niet aantasten vanwege de aard van de ontwikkeling. De ontwikkeling betreft een natuurbegraafplaats waarbij de intentie is om het natuurlijk karakter van de locatie te behouden. Eventuele gegraven graven zullen weer op natuurlijke wijze worden hersteld na de begrafenis. Er zullen daardoor ook geen graafwerkzaamheden plaatsvinden die de geomorfologische en aardkundige waarden en processen zullen aantasten.

8.3.4 Verandering van de waterhuishouding

Verandering van de waterhuishouding kan plaatsvinden door een groot deel van de onderzoekslocatie te bebouwen of door de geomorfologische waarden van het gebied te veranderen. Er wordt echter maar een zeer klein gedeelte bebouwd en de aan te leggen parkeerplaatsen zijn onverhard. Hierdoor zal de infiltratie van regenwater niet afnemen. Vanwege het behoud van de geomorfologische waarden en de zeer minimale te realiseren bebouwing zal er geen verandering in de waterhuishouding van het gebied plaatsvinden.

8.3.5 Verandering van de kwaliteit van de bodem, water en lucht

Verandering van de kwaliteit van de bodem, water en lucht kunnen plaatsvinden door verontreiniging, vermesting of verzuring door de ontwikkeling. In hoofdstuk 7 is reeds besproken dat dergelijke veranderingen niet van toepassing zijn of, ingeval van calamiteiten, meteen maatregelen getroffen moeten worden om verontreiniging te voorkomen. Hierdoor kan verandering van de kwaliteit van de bodem, water en lucht worden uitgesloten.

8.3.6 Verstoring van de aanwezige rust, stilte, donkerte en openheid

Verandering van de aanwezige rust, stilte, donkerte en openheid kunnen plaatsvinden door grootschalige kap, toepassing van verlichting en verhoogde recreatiedruk. In hoofdstuk 7 is reeds besproken dat dergelijke veranderingen niet van toepassing zijn gedurende de gebruiksfase, er zal geen verlichting worden gebruikt, er zal geen toename van geluid zijn doordat het gebied in de huidige situatie al recreatief wordt gebruikt. Tevens zal geen grootschalige kap plaatsvinden. In de aanlegfase is een lichte toename van geluid en licht, door het gebruik van machines, mogelijk. Echter dit is een zeer tijdelijke toename aangezien machines alleen tijdens de aanleg van de bebouwing gebruikt zal worden. Hierdoor zal er geen permanente verstoring van de aanwezige rust, stilte, donkerte en openheid plaatsvinden.

8.3.7 Verandering op de landschapsstructuur

De natuurbegraafplaats wordt gerealiseerd op terrein dat onderdeel is van een groter bosgebied. Ten behoeve van de natuurbegraafplaats worden lokaal enkele bomen gekapt, echter dit zal niet het kwaliteit van het gebied als bosgebied aantasten. Tevens zullen er geen geomorfologische aanpassingen aan het gebied plaatsvinden, waardoor de totale landschapsstructuur niet zal veranderen.

8.3.8 Verandering op de belevingswaarde

Een verandering van de belevingswaarde kan plaatsvinden door een verandering van landschap of bijvoorbeeld een verandering in toegankelijkheid van het terrein. Aangezien er geen veranderingen in de bovenstaande punten, zoals landschap of aanwezige stilte, plaatsvindt en het terrein toegankelijk blijft zal er geen verandering van belevingswaarde plaatsvinden.

8.4 Conclusie

Een ontwikkeling in het Natuurnetwerk Nederland kan niet plaatsvinden indien deze significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied hebben. Wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het gebied. De ontwikkeling van een natuurbegraafplaats op de onderzoekslocatie zal niet leiden tot significant negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied Dinkelland boven- en middenloop. De afname van oppervlakte, als gevolg het realiseren van het ontvangstgebouw met parkeerterrein, wordt gecompenseerd door een even groot oppervlak landbouwareaal om te vormen en aan te wijzen als NNN. De verbetering van de wezenlijke kenmerken vindt plaats doormiddel van de 'Kwaliteitsimpuls groene - investering'. In de omgevingsverordening is echter bepaald dat de extra investeringen in ruimtelijke kwaliteit bovenop de normale eis komen dat elke ontwikkeling moet bijdragen aan het versterken van ruimtelijke kwaliteit. Dat wordt gezien als de basisinspanning voor ruimtelijke kwaliteit. Aanvullende maatregelen zijn daarom nodig om te komen tot een per saldo verbetering van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied.

9 HOUTOPSTANDEN

In algemene zin is het mogelijk dat bij een voorgenomen ontwikkeling sprake is van het verloren gaan van houtopstanden die beschermd zijn conform artikel 4 van de Wet natuurbescherming. In een dergelijk geval kan er sprake zijn van een meldingsplicht en herplantplicht. In dit hoofdstuk wordt beschreven of bij de voorgenomen ontwikkeling mogelijk sprake is van een meldingsplicht en herplantplicht conform artikel 4.3 van de Wet natuurbescherming. Verder wordt beschreven of vervolgstappen nodig zijn in kader van beschermde houtopstanden en of een ontheffingsaanvraag in het kader van de herplantplicht noodzakelijk is.

De te kappen bomen zijn niet beschermd conform artikel 4 van de Wet natuurbescherming. De oppervlakte van de te kappen bomen voor de bouw van het ontvangstgebouw is minder dan tien are, hierdoor vallen ze niet onder de definitie houtopstanden. De kap ten behoeve van het dunnen van een houtopstand valt ook niet onder de meldingsplicht. Bij de voorgenomen kap is dan ook geen sprake van een meldingsplicht en herplantverplichting in het kader van artikel 4.2 en 4.3 van de Wet natuurbescherming.

10 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Econsultancy heeft in opdracht van Natuurbegraafplaatsen Van Waarde een natuurtoets uitgevoerd aan de Zandhuizerweg 19 (ong.) te De Lutte.

De natuurtoets is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen ontwikkeling van de onderzoekslocatie tot een natuurbegraafplaats.

Het onderzoek heeft tot doel om in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten, gebieden of houtopstanden aanwezig zijn die volgens de Wet natuurbescherming een beschermde status hebben en die mogelijk negatieve gevolgen kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep.

De initiatiefnemer is voornemens een natuurbegraafplaats op de onderzoekslocatie te realiseren. Hiervoor zal een ontvangstgebouw en 35 onverharde parkeerplaatsen worden aangelegd. Tevens zullen de onverharde paden door het bos op de onderzoekslocatie worden hersteld.

De natuurtoets bestaat uit drie onderdelen:

1. *Soortbescherming:* dit deel van het onderzoek (quickscan) heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die een beschermde status hebben en die mogelijk negatieve gevolgen kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep.

Voor de algemene broedvogelsoorten die op de onderzoekslocatie zijn te verwachten geldt dat, indien de aanleg van de natuurbegraafplaats buiten het broedseizoen plaatsvindt, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot deze soorten. Bij kap tijdens het broedseizoen moet eerst vastgesteld worden of er actieve nesten op de locatie aanwezig zijn.

Overtredingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde vleermuissoorten en de eekhoorn kunnen worden voorkomen om tijdens kap bomen met holtes en nesten te ontzien.

Voor de te verwachten levendbarende hagedis kan overtreding van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming worden voorkomen door maatregelen gedurende de aanlegfase van de natuurbegraafplaats te treffen. Geadviseerd wordt om deze maatregelen vast te leggen in een ecologisch werkprotocol.

Eventuele nieuwvestiging van beschermde soorten is mogelijk op de onderzoekslocatie tijdens de gebruiksfase. Bij een dergelijk geval dient de situatie bij kap en graafwerkzaamheden opnieuw beoordeeld te worden om overtreding te voorkomen.

Overtredingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde soorten zijn wegens het ontbreken van geschikt habitat/verblijfsmogelijkheden, op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezigheid van voldoende alternatieven en/of gezien de aard van de ingreep in dit geval niet aan de orde.

2. *Gebiedsbescherming* (Natura 2000): Dit deel van het onderzoek (voortoets) heeft als doel vast te stellen of er op grond van objectieve gegevens kan worden uitgesloten dat het plan, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen, (significante) gevolgen kan hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Het betreft een oriënterende fase.

Op basis van de toetsing van effecten aan de hand van de effectindicator kan het volgende worden geconcludeerd dat de volgende effecten relevant zijn bij de voorgenomen werkzaamheden: verontreiniging, geluid, licht en trilling. Het optreden van externe effecten zoals verdroging, vernatting, verandering van stroomsnelheid, verandering in dynamiek van het substraat, optische effecten, mechanische effecten en verandering in populatiedynamiek zijn op de grond van de analyse uit te sluiten.

De gevolgen van de optredende effecten verontreiniging, geluid, trilling zijn zeer beperkt. Verontreiniging is alleen mogelijk als gevolg van een calamiteit in de aanlegfase en als zodanig niet te voorspellen.

Op grond van bovenstaande kan worden geconcludeerd dat in de gebruiksfase er geen effecten zijn te verwachten. In de aanlegfase zullen mogelijk een aantal effecten optreden. Deze hebben vanwege de aard en omvang en het tijdelijke karakter geen invloed op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Dinkelland. In de aanlegfase is geen sprake van toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

3. *Provinciaal beleid*: Dit deel van het onderzoek heeft tot doel om te bepalen wat de mogelijke effecten zijn op de kernkwaliteiten en omgevingscondities van het nabijgelegen NNN gebied.

Een ontwikkeling in het Natuurnetwerk Nederland kan niet plaatsvinden indien deze significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied hebben. Wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het gebied. De ontwikkeling van een natuurbegraafplaats op de onderzoekslocatie zal niet leiden tot significant negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied Dinkelland boven- en middenloop. Door de KGO-investering is geen sprake van afname van areaal. Hierdoor kan de ontwikkeling op de onderzoekslocatie plaatsvinden.

Econsultancy
Doetinchem, 6 juli 20221

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Nationale Database Flora en Fauna (NDFF), uitvoerportaal; https://ndff-ecogrid.nl, zoekgebied De Lutte, periode 2007-2017

Natuurbegraven Van Waarde, juni 2022. Natuurbegraafplaats Op Aust. Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats. Projectnummer: 6816.13, Eext.

www.overijssel.nl (NNB en beschermde gebieden in Overijssel)
www.sovon.nl (soortgegevens vogels)
www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/ (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten)
www.verspreidingsatlas.nl/ (verspreidingsgegevens NDFF)

Bijlage 1 toelichting verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Zorgplicht

Het eerste artikel in de Wet natuurbescherming heeft betrekking op de zorgplicht en heeft betrekking op het voorkomen of beperken van schade aan soorten en gebieden, voor zover deze niet middels overige verbodsbepalingen zijn gereguleerd (zie tabel II). Het gaat daarbij in de praktijk vooral om minder streng beschermde soorten, waarbij het onnodig doden, verwonden of beschadigen dient te worden vermeden.

Tabel II. Zorgplicht

Artikel 1.11. Zorgplicht
1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. 2. De zorg houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten: a) dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel, b) indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of c) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; “de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”. Deze formulering van de zorgplicht brengt met zich mee dat wanneer men een bepaalde handeling wilt verrichten die gevolgen voor natuurwaarden zou kunnen hebben, men zich daaraan voorafgaand op de hoogte stelt van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid ervan en de mogelijke gevolgen daarvoor van het voorgenomen handelen. De zorgplicht is te allen tijde van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats. Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor het betreffende beschermde natuurgebied en de betreffende soortgroep in deze rapportage worden aangegeven.

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming onderscheidt beschermingsregimes voor soorten op grond van internationale verdragen, aangevuld met soorten die vanuit een nationaal oogpunt beschermd worden. Hierdoor zijn er in de Wet natuurbescherming drie verschillende verbodsartikelen per categorie soorten;

- soorten van de Vogelrichtlijn *(artikel 3.1)*;
- soorten van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn *(artikel 3.5)*;
- andere soorten *(artikel 3.10)*.

In tabel III t/m V worden deze artikelen nader toegelicht.

Tabel III. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.1 Wet natuurbescherming

Artikel 3.1. Soorten van de Vogelrichtlijn
1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen. 2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. 3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben. 4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen. 5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.
Toelichting
Alle inheemse vogelsoorten in Nederland vallen onder de Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn is een richtlijn vanuit de Europese Unie uit 1979 en heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. De lijst met soorten is niet limitatief.

Tabel IV. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.5 Wet natuurbescherming

Artikel 3.5. In het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn	
1. Het is verboden in het wild levende dieren van deze soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen. 2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren. 3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen. 4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen. 5. Het is verboden planten van soorten uit de Habitatrichtlijn of het Verdrag van Bern in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	
Toelichting	
Het gaat bij artikel 3.5 over in het wild levende dieren van verschillende soortgroepen. In de wet wordt voor vogelsoorten uit bijlage II van het verdrag van Bern geen uitzondering gemaakt. Van de vogelsoorten die in Nederland voorkomen is hieronder een selectie gemaakt. Van de overige soortengroepen zijn alle soorten genoemd.	
Soorten	
Planten	drijvende waterweegbree, groenknolorchis, kruipend moerasscherm, zomerschroeforchis
Zoogdieren	bever, hamster, hazelmuis, lynx, Noordse woelmuis, otter, wolf, wilde kat
Walvisachtigen	bruinvis, bultrug, butskop (hille), dwergpotvis, dwergvinvis, gestreepte dolfijn, gewone dolfijn, gewone spitsdolfijn, gewone vinvis, griend, grijze dolfijn, kleine zwaardwalvis, narwal, Noordse vinvis, orka, potvis, spitsdolfijn van Gray, tuimelaar, walrus witflankdolfijn, witsnuitdolfijn, witte dolfijn
Vleermuizen	Bechsteins vleermuis, bosvleermuis, Brandts vleermuis, franjestaart, gewone baardvleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, grijze grootoorvleermuis, grote hoefijzerneus, grote rosse vleermuis, ingekorven vleermuis, kleine dwergvleermuis, kleine hoefijzerneus, laatvlieger, meervleermuis, mopsvleermuis, Noordse vleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis, vale vleermuis, watervleermuis
Amfibieën	boomkikker, geelbuikvuurpad, heikikker, kamsalamander, knoflookpad, poelkikker, rugstreeppad, vroedmeesterpad
Reptielen	dikkopschildpad, gladde slang, Kemps' zeeschildpad, lederschildpad, muurhagedis, soepschildpad, zandhagedis
Vissen	houting, steur
Vlinders	apollovlinder, boszandoog, donker pimpernelblauwtje, grote vuurvlinder, moerasparelmoervlinder, monarchvlinder, pimpernelblauwtje, teunisbloempijlstaart, tijmblauwtje, zilverstreephooibeestje
Libellen	bronslibel, gaffellibel, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker, mercuurwaterjuffer, Noordse winterjuffer, oostelijke witsnuitlibel, rivierrombout, sierlijke witsnuitlibel
Insecten	brede geelrandwaterroofkever, gestreepte waterroofkever, heldenbok, juchtleerkever, oeveraas, vermiljoenkever
Overig	Bataafse stroommossel, platte schijfhoren

Artikel 3.5. In het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn	
Vogels	appelvink, baardman, beflijster, bergeend, bergfluiter, bijeneter, blauwborst, blauwe kiekendief, boerenzwaluw, bontbekplevier, bonte strandloper, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, boompieper, boomvalk, bosrietzanger bosruiter, bosuil, braamsluiper, brandgans, bruine kiekendief, buizerd, casarca, Cetti's zanger, draaihals, duinpieper, dwergmeeuw, dwergstern, Engelse kwikstaart, Europese kanarie, fitis, fluiter, geelgors, gekraagde roodstaart, gele kwikstaart, geoorde fuut, glanskop, goudhaan, grasmus, graspieper, graszanger, grauwe kiekendief, grauwe klauwier, grauwe vliegenvanger, griel, groene specht, groenling, grote bonte specht, grote gele kwikstaart, grote karekiet, grote stern, grote zilverreiger, havik, heggenmus, hop, huiszwaluw, ijsvogel, kerkuil, klapekster, klein waterhoen, kleine barmsijs, kleine bonte specht, kleine karekiet, kleine plevier, kleine zilverreiger, kleinst waterhoen, kluut, kneu, koolmees, koereiger, kraanvogel, krekelzanger, kortsnavelboomkruiper, kruisbek, kuifmees, kwak, kwartelkoning, lepelaar, matkop, middelste bonte specht, nachtegaal, Noordse stern, oehoe, oeverloper, oeverpieper, oeverzwaluw, ooievaar, orpheusspotvogel, paapje, pestvogel, pimpelmees, poelruiter, porseleinhoen, purperreiger, putter, ransuil, rietgors, rietzanger, rode wouw, roerdomp, roodborst, roodborsttapuit, roodhalsfuut, rouwkwikstaart, sijs, slangenarend, slechtvalk, smelleken, snor, sperwer, spotvogel, sprinkhaanzanger, steenuil, steltkluut, strandplevier, taigaboomkruiper, tapuit, tjiftjaf, torenvalk, tuinfluiter, velduil, visarend, visdief, vuurgoudhaan, wespendief, wielewaal, winterkoning, witbandkruisbek, witte kwikstaart, witwangstern, nachtzwaluw, woudaap, zeearend, zwarte mees, zwarte ooievaar, zwarte roodstaart, zwarte specht, zwarte stern, zwarte wouw, zwartkop, zwartkopmeeuw

Tabel V. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.10 Wet natuurbescherming

Artikel 3.10. Andere soorten		
Het is verboden om: 1. In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A1, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen. 2. De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen. 3. Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B2, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.		
Toelichting		
Het gaat bij artikel 10 om in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers. Dieren zijn opgenomen in bijlage onderdeel A1. Planten zijn opgenomen in bijlage onderdeel B2 van de Wet natuurbescherming. Voor een aantal zoogdieren, amfibieën en reptielen geldt per provincie een vrijstelling onder bepaalde voorwaarden. Dit verschilt per provincie. De betreffende soorten zijn aangegeven met een sterretje. Daarnaast is het mogelijk dat sommige provincies ook 'eigen' beschermde soorten hanteren, als aanvulling op het landelijke.		
Soorten		
Dieren	Zoogdieren	aardmuis*, boommarter, bosmuis*, bunzing*, damhert, das, dwergmuis*, dwergspitsmuis*, edelhert, eekhoorn*, egel*, eikelmuis, gewone bosspitsmuis*, gewone zeehond, grote bosmuis, grijze zeehond, haas*, hermelijn*, huisspitsmuis*, konijn*, molmuis, ondergrondse woelmuis*, ree*, rosse woelmuis*, steenmarter*, tweekleurige bosspitsmuis*, veldmuis*, veldspitsmuis, vos*, waterspitsmuis, wezel*, wild zwijn, woelrat*
	Amfibieën	Alpenwatersalamander, bruine kikker*, gewone pad*, kleine watersalamander*, meerkikker*, middelste groene kikker*, vinpootsalamander, vuursalamander
	Reptielen	adder, hazelworm*, levendbarende hagedis*, ringslang
	Vissen	beekdonderpad, beekprik, elrits, gestippelde alver, grote modderkruiper, kwabaal
	Dagvlinders	aardbeivlinder, bosparelmoervlinder, bruin dikkopje, bruine eikenpage, donker pimpernelblauwtje, duinparelmoervlinder, gentiaanblauwtje, grote parelmoervlinder, grote vos, grote vuurvlinder, grote weerschijnvlinder, iepenpage, kleine heivlinder, kleine ijsvogelvlinder, kommavlinder, pimpernelblauwtje, sleedoornpage, spiegeldikkopje, veenbesblauwtje, veenbesparelmoervlinder, veenhooibeestje, veldparelmoervlinder, zilveren maan
	Libellen	beekrombout, bosbeekjuffer, donkere waterjuffer, gevlekte glanslibel, gewone bronlibel, hoogveenglanslibel, Kempense heidelibel, speerwaterjuffer
	Overige soorten	Europese rivierkreeft, vliegend hert
Planten	akkerboterbloem, akkerdoornzaad, akkerogentroost, beklierde ogentroost, berggamander, bergnachtorchis, blaasvaren, blauw guichelheil, bokkenorchis, bosboterbloem, bosdravik, brave hendrik, brede wolfsmelk, breed wollegras, bruinrode wespenorchis, dennenorchis, dreps, echte gamander, franjegentiaan, geelgroene wespenorchis, geplooide vrouwenmantel, getande veldsla, gevlekt zonneroosje, glad biggenkruid, gladde zegge, groene nachtorchis, groensteel, groot spiegelklokje, grote bosaardbei, grote leeuwenklauw, honingorchis, kalkboterbloem, kalketrip, karthuizeranjer, karwijselie, kleine ereprijs, kleine schorseneer, kleine wolfsmelk, kluwenklokje, knollathyrus, knolspirea, korensla, kranskarwij, kruiptijm, lange zonnedauw, liggende ereprijs, moerasgamander, muurbloem, naakte lathyrus, naaldenkervel, pijlscheefkalk, roggelelie, rood peperboompje, rozenkransje, ruw parelzaad, scherpkruid, schubvaren, schubzegge, smalle raai, spits havikskruid, steenbraam	

Volgens artikel 3.31 zijn de verboden, bedoeld in de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer, bestendig gebruik, of ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Houtopstanden

De bescherming van houtopstanden onder conform hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming heeft als doel om het aanwezige areaal bos in Nederland te behouden. Onder houtopstanden vallen alle zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers of struiken van een oppervlakte van tien are of meer of rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat.

Binnen de Wet natuurbescherming zijn op houtopstanden de artikelen van toepassing die zijn opgenomen in tabel VI.

Tabel VI. Bescherming houtopstanden in de Wet natuurbescherming

Artikel 4.1	De artikelen uitgezonderd artikel 4.6 zijn niet van toepassing op: a) Houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom; b) Houtopstanden op erven of in tuinen; c) Fruitbomen en windschermen om boomgaarden; d) Naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar; e) Kweekgoed; f) Wegbeplantingen, beplantingen langs waterwagen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden bestaande uit wilgen en populieren; g) het dunnen van een houtopstand; h) uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij: 1. ten minste eens per tien jaar worden geoogst; 2. bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en 3. zijn aangelegd na 1 januari 2013.
Artikel 4.2	1. Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten. 3. Gedeputeerde staten kunnen het vellen van houtopstanden telkens voor ten hoogste vijf jaar verbieden ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.
Artikel 4.3 lid 1 en 2	Ingeval een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, of anderszins teniet is gegaan, draagt de rechthebbende zorg voor het op bosbouwkundig verantwoorde wijze herbeplanten van dezelfde grond binnen drie jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand. De rechthebbende vervangt binnen drie jaar na de herbeplanting, bedoeld in het eerste lid, herbeplanting die niet is aangeslagen.
Artikel 4.4 lid 1	De artikelen 4.2, eerste en derde lid, en 4.3, eerste en tweede lid, zijn niet van toepassing op: het vellen van houtopstanden en herbeplanten op een wijze die is beschreven in en aantoonbaar wordt gerealiseerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode. het vellen van houtopstanden ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel in het kader van natuurontwikkeling en -beheer
Artikel 4.5	Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van artikel 4.3, eerste en tweede lid, ten behoeve van herbeplanting op andere grond, indien de herbeplanting voldoet aan bij provinciale verordening gestelde regels.

Bijlage 2 Verklarende woordenlijst

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/NNN hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/NNN, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitattype als de omstandigheden waarin de soort of het habitattype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitattype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kun oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water**.** Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is bedoeld om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Projectplan

Een projectplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het projectplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Voortplantingsplaats of rustplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

datum 20-1-2021
dossiercode 20210120-63-25333

Geachte heer/mevrouw Marcel Beek,

U heeft het Waterschap Vechtstromen geïnformeerd over het plan Natuurbegraafplaats Op Aust te De Lutte door gebruik te maken van de digitale watertoets (www.dewatertoets.nl). De beantwoording van de vragen heeft er toe geleid dat de Normale procedure van het watertoetsproces moet worden doorlopen.

Watertoetsproces:

Op grond van artikel 12 uit het besluit op de ruimtelijke ordening moeten ruimtelijke plannen zijn voorzien van een waterparagraaf. Hiervoor moet het proces van de watertoets worden doorlopen. Bij het watertoetsproces gaat het om het hele proces van vroegtijdig meedenken, informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van de waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Waterschap Vechtstromen kijkt wat de invloed van het plan op de waterhuishouding is en geeft een wateradvies. Daarbij toetst het waterschap het plan aan het voorkeursbeleid dat is geformuleerd. Voor het verdere proces is het van belang om de RO adviseur van het waterschap te betrekken bij het plan. Wij verzoeken u ons te informeren over de wijze waarop het plan verder zal worden voorbereid. Daarvoor kunt u contact opnemen met de, voor desbetreffende gemeente, aangewezen RO adviseur.

Ben van Veenen b.van.veenen@vechtstromen.nl
- gemeente Hardenberg
- gemeente Losser
- gemeente Ommen

Frits Huttenhuis f.huttenhuis@vechtstromen.nl

- gemeente Borne
- gemeente Coevorden
- gemeente Hellendoorn
- gemeente Oldenzaal

Els Boerrigter e.boerrigter@vechtstromen.nl

- gemeente Dinkelland
- gemeente Enschede
- gemeente Tubbergen

Heral Hesselink h.hesselink@vechtstromen.nl

- gemeente Almelo
- gemeente Rijssen-Holten
- gemeente Wierden

Henry Legtenberg h.legtenberg@vechtstromen.nl

- gemeente Borger-Odoorn
- gemeente De Wolden
- gemeente Emmen
- gemeente Hoogeveen
- gemeente Midden-Drenthe
- gemeente Twenterand

Wim Geerdink w.geerdink@vechtstromen.nl

- gemeente Berkelland
- gemeente Haaksbergen
- gemeente Hengelo
- gemeente Hof van Twente

Telefonisch bereikbaar via mailverzoek of algemeen telefoonnr. 088-2203333.

Algemene info:

In de procedurebepalingen van de Wro voor het bestemmingsplan is opgenomen dat de kennisgeving wordt toegezonden aan de instanties die

bij het overleg zijn betrokken. De terinzagelegging van het bestemmingsplan kunt u zenden aan kennisgevingwro@vechtstromen.nl.

Copyright Digitale watertoets - http://www.dewatertoets.nl//. Dit document is gegenereerd via de website http://www.dewatertoets.nl//. Het document mag alleen worden gebruikt ten behoeve van het plan, dat in dit document is omschreven. De informatie in dit document is houdbaar tot maximaal 1 jaar, gerekend vanaf de genoemde datum in dit document.

www.dewatertoets.nl

Nota van zienswijzen

Bestemmingsplan “Buitengebied, partiële herziening Natuurbegraafplaats op Aust”

Gemeente Losser

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3
1.1 Procedure en opzet 3
1.2 Wet bescherming persoonsgegevens 3
1.3 Ingediende zienswijzen 3
2. Zienswijzen: samenvatting inhoud, reactie en conclusie 4
Zienswijze 1 4
Zienswijze 2 7
Zienswijze 3 9
Zienswijze 4 15
3. Wijzigingen 20
Toelichting 20
Regels 20

1. Inleiding

1.1 Procedure en opzet

Het ontwerpbestemmingsplan “Buitengebied, partiële herziening Natuurbegraafplaats op Aust” en de bijbehorende stukken hebben voor een periode van zes weken (met ingang van 29 december 2022) voor eenieder ter inzage gelegen. Gedurende deze periode zijn vier zienswijzen ingediend op het ontwerpbestemmingsplan.

In deze Nota van zienswijzen worden de ingekomen zienswijzen samengevat en voorzien van een reactie. Daarna wordt een conclusie getrokken. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een overzicht gegeven van de wijzigingen.

1.2 Wet bescherming persoonsgegevens

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (Avg) van toepassing. Om deze reden worden in deze zienswijzennota geen NAW-gegevens vermeld. Deze nota wordt als onderdeel van de besluitvorming op internet gepubliceerd. In verband met de Avg zijn de zienswijzen daarom geanonimiseerd. De werking van de Avg strekt zich niet uit tot gegevens omtrent natuurlijke personen, die behoren tot een rechtspersoon. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor stichtingen of verenigingen. Deze namen zijn daarom niet geanonimiseerd. Dit geldt ook voor personen die beroepsmatig betrokken zijn bij de procedure (namen van advocaten, gemachtigden en dergelijke).

1.3 Ingediende zienswijzen

Er zijn in totaal 4 zienswijzen ingekomen. Het betreft de volgende zienswijzen:

1. Zienswijze van Reclamant 1 met kenmerknummer 23.0006684 en dagtekening 17 januari 2023;
2. Zienswijze van Reclamant 2 met kenmerknummer 23.0006685 en dagtekening 7 februari 2023;
3. Zienswijze van Reclamant 3 met kenmerknummer 23.0006686 en dagtekening 8 februari 2023;
4. Zienswijze van Reclamant 4 met kenmerknummer 23.0006687 en dagtekening 7 februari 2023.

De zienswijzen zijn tijdig ingediend en derhalve ontvankelijk.

2. Zienswijzen: samenvatting inhoud, reactie en conclusie

De zienswijzen worden hieronder samengevat weergegeven. Dit betekent niet dat onderdelen van de zienswijzen die niet expliciet worden benoemd niet bij de beoordeling zijn betrokken. De zienswijzen zijn in hun totaliteit beoordeeld.

Zienswijze 1

Samenvatting inhoud zienswijze

a) Reclamant wil graag een grondig onderzoek naar wat het natuurbegraven betekent voor de biodiversiteit;
b) Reclamant vraagt zich af of de grond en het grondwater wel geschikt zijn voor natuurbegraven en of er bodemonderzoek heeft plaatsgevonden. Dit ook betreffende stankoverlast en het opgraven van menselijke resten door de dieren die hier foerageren;
c) Reclamant wil weten of alle onnatuurlijke materialen die in het lichaam zijn toegebracht verwijderd worden. Ook wil reclamant weten hoe het zit met lijkvocht medicijnen en andere afbraakproducten;
d) Reclamant heeft het gevoel dat reclamant komt te recreëren tussen de restanten van dode personen en dat de situatie het Lutterzand Greun'n stet een grote afvalput gaat worden in Natura 2000-gebied;
e) Privacy-verlies, inkijk in de woning en nieuwsgierig publiek rondom de woning is waar reclamant voor vreest;
f) Reclamant benoemt de mogelijkheid tot waardedaling van de recreatiewoning. Mocht blijken dat hier sprake van is dan stelt reclamant de gemeente hiervoor aansprakelijk;
g) Personen op de natuurbegraafplaats worden voor de eeuwigheid begraven. Dit betekent dat personen cg. nabestaanden nooit belasting hebben betaald aan de gemeente Losser terwijl reclamant als grondeigenaar een recreatiewoning bezit en daarvoor wel elk jaar een aanslag ontvangt.

Reactie gemeente

a) In het kader van het bestemmingsplan is grondig onderzoek uitgevoerd naar de gevolgen van het natuurbegraven voor flora en fauna. De Natuurtoets is opgenomen als bijlage bij de toelichting op het bestemmingsplan. Uit de Natuurtoets volgt dat de Wet natuurbescherming geen belemmering vormt voor de realisatie van de natuurbegraafplaats;
b) Uit de Inspectierichtlijn Lijkbezorging volgt dat met name een ongestoord bodemprofiel van o.a. zandgrond het meest geschikt is voor een begraafplaats. Hoewel geen bodemonderzoek is uitgevoerd, blijkt onder meer uit openbaar te raadplegen informatie (bijvoorbeeld het DINOloket) dat het gebied waarin het natuurbegraven mag plaatsvinden bestaat uit zandgrond.
   Wat betreft het grondwater is bekend dat de gronden in het gebied gemiddeld genomen een Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG) van 200 centimeter onder maaiveld kennen. Dit is ruim voldoende om te kunnen voldoen aan de voorwaarde in het Besluit op de lijkbezorging dat graven zich tenminste 30 centimeter boven het niveau van de gemiddelde grondwaterstand moeten bevinden. Ook het waterschap heeft in haar reactie bevestigd dat de grondwaterstand voldoende diep is om niet in conflict te komen met het begraven.

Tot slot wordt inzake dit onderdeel van de zienswijze opgemerkt dat het begraven zal moeten voldoen aan alle wettelijke bepalingen uit de Wet op de Lijkbezorging en het Besluit op de Lijkbezorging. Hierin zijn ook regels opgenomen die bepalen dat boven de kist of het omhulsel zich een laag grond moet bevinden van 65 centimeter. Hierdoor zal van stankoverlast of het opgraven van menselijke resten door dieren geen sprake zijn;

c) Het begraven zal net als het begraven op een reguliere begraafplaats aan alle wettelijke bepalingen moeten voldoen. Uit onderzoek (Natuurbegraven in Gelderland - Verkennend onderzoek naar effecten op water, bodem en natuur, 2 november 2017) blijkt dat bij natuurbegraven uitspoeling van nutriënten en milieuvreemde stoffen (zoals bijvoorbeeld medicijnresten) optreedt, maar dat de kans op verslechtering van de grondwaterkwaliteit minimaal is. Alleen bij begraven in hoge aantallen per hectare per jaar bestaat de kans op belasting van het (lokale) grondwater met nitraat. Van hoge aantallen graven per hectare per jaar is in dit geval echter geen sprake. Het bestemmingsplan staat immers slechts 250 graven per hectare toe.

d) Deze mening van reclamant wordt niet gedeeld. Het begraven op een natuurbegraafplaats vindt plaats in harmonie met de natuur. Het huidige bosgebied betreft momenteel een productiebos. De inkomsten die gegenereerd worden uit het natuurbegraven worden ingezet voor het versterken, verbeteren en het onderhoud van het bosgebied. De basis hiervoor wordt gevormd door het inrichtings- en beheersplan (opgenomen als bijlage bij het bestemmingsplan). Dit plan is erop gericht om het natuurbegraven op het terrein mogelijk te maken en het terrein zo in te richten dat de landschapskwaliteiten en ecologische potentie benut worden. Hierbij is het doel om het terrein zo te ontwikkelen dat er een duurzaam natuurlijk landschap gaat ontstaan, waarbij het natuurbegraven, de natuurontwikkeling en het recreatieve medegebruik in de vorm van wandelen mogelijk wordt. Van een afvalput die ontstaat door het natuurbegraven is dan ook absoluut geen sprake. Daarnaast vindt het natuurbegraven niet plaats op gronden die onderdeel uitmaken van het Natura 2000-gebied.
   Tot slot wordt opgemerkt dat de afstand van de natuurbegraafplaats tot de recreatiewoning van reclamant circa 40 meter bedraagt. De afstand tot het perceel van reclamant bedraagt 25 meter. Deze afstand is naar onze mening in principe voldoende als scheiding tussen het begraven enerzijds en het recreëren anderzijds. De belangen van reclamant om ter plaatse te recreëren zijn naar onze mening dan ook voldoende gewaarborgd;

e) Verwezen wordt naar onze reactie onder d. Daarnaast wordt opgemerkt dat het zeer onaannemelijk is dat bezoekers van de natuurbegraafplaats rondom of in de recreatiewoning van reclamant zullen gaan kijken. Bezoekers van de natuurbegraafplaats zijn daar met het doel om afscheid te nemen of voor een bezoek aan het graf van een overledene.
   Daarbij heeft reclamant, voor zover reclamant dat nog niet gedaan heeft, zelf ook de mogelijkheid om op zijn terrein, zowel binnen de bestemming Natuur - Natuur en Bos als de bestemming Recreatie – Recreatiewoning, uiteraard rekening houdend met de binnen die bestemming geldende bouwregels, een erf- en terreinafscheiding te plaatsen om zo ongewenste bezoekers te weren;

f) Indien reclamant van mening is dat sprake is van een waardedaling, heeft reclamant de mogelijkheid om na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan een verzoek om planschade in te dienen. In een separate planschadeprocedure wordt dan onderzocht of sprake is van waardedaling en of hierdoor een recht op een planschadevergoeding ontstaat;

g) Niet wordt ingezien op welke wijze in het kader van voorliggend bestemmingsplan relevant is dat personen op de natuurbegraafplaats geen belasting hebben betaald aan de gemeente Losser (als daar al sprake van is) en reclamant wel. Het feit dat reclamant elk jaar een belastingaanslag ontvangt van de gemeente staat los van voorliggend bestemmingsplan. Op dit onderdeel wordt dan ook niet nader ingegaan.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 2

Samenvatting inhoud zienswijze

a) In een gesprek is aan reclamant aangegeven dat het ontvangstgebouw alleen gebruikt mag worden voor ontvangst van mensen. Er mogen geen plechtigheden en koffietafels in het gebouw gegeven worden is aan reclamant aangegeven. Reclamant vraagt zich af hoe de gemeente dit gaat vastleggen in het bestemmingsplan;
b) Reclamant vraagt zich af of een gebouw van 250 m^2 nodig is voor het plaatsen van materiaal, een wc en een bureau;
c) In de toelichting staat de 15 hectare bos bij de Lutte Hutte nog vermeld. In de reactie op de inspraakreactie is aangegeven dat dit eruit gehaald zou worden. Reclamant gaat ervan uit dat dit nog gaat gebeuren;
d) Er staat een zoekgebied KGO ingetekend op grond van reclamant terwijl reclamant niet weet wat er precies met het bos gaat gebeuren en in welk tijdsbestek. Reclamant wil een duidelijk contract met inspanningsverplichtingen voordat reclamant hier goedkeuring op geeft.

Reactie gemeente

a) Het is nooit de bedoeling geweest om in het ontvangst- en beheersgebouw plechtigheden en koffietafels worden gehouden. Voor horeca is in artikel 3.3 wel opgenomen dat 'het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van horeca' moet worden aangemerkt als strijdig gebruik, een zelfstandig horecabedrijf is dan ook strijdig met het bestemmingsplan. Niet geheel duidelijk is of hieronder ook koffietafels moeten worden verstaan als daarbij de catering van elders wordt aangeleverd. Om deze reden wordt de hiervoor genoemde gebruiksregel als volgt aangescherpt: *'het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van horeca, hieronder wordt ook verstaan het op locatie geleverd krijgen van dranken en etenswaren (catering)'.*
   Om te verzekeren dat ter plaatse ook geen plechtigheden plaatsvinden, wordt in de gebruiksregels tevens een regel toegevoegd dat '*het gebruik van het ontvangst- en beheersgebouw ten behoeve van ceremonies/ plechtigheden'* in strijd is met het bestemmingsplan;
b) Het door reclamant bedoelde gebouw gaat gebruikt worden als ontvangst- en beheersgebouw voor de natuurbegraafplaats en bijbehorende gronden. Naast een ontvangstruimte moeten in het gebouw onder andere een administratieve ruimte (kantoor), sanitaire voorzieningen, kitchenette voorziening (uitsluitend voor eigen gebruik, niet ten dienste van horeca), een technische ruimte en ruimte(n) voor opslag van materiaal dat gebruikt wordt voor het natuurbegraven en het beheer en onderhoud van de natuurbegraafplaats worden ondergebracht. Gelet op de functies die ondergebracht worden in het gebouw, is een gebouw van 250 m^2 naar onze mening niet onevenredig groot;
c) Reclamant doelt op de tekst onder figuur 3.7. Deze tekst zal worden verwijderd en vervangen door een tekst waarmee de juiste locatie wordt geduid. Ook later in de toelichting en de Natuurtoets wordt dit genoemd, ook hier zal de tekst worden aangepast de juiste locatie worden genoemd;
d) Reclamant heeft hier een terecht punt. Inmiddels is er een contract getekend tussen reclamant en de exploitant van de natuurbegraafplaats.

Conclusie
De zienswijze leidt deels tot een aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 3

Samenvatting inhoud zienswijze

a) Reclamant vreest het einde van zijn camping door de komst van een natuurbegraafplaats omdat vakantiegangers tijdens hun vakantie op regelmatige basis te maken krijgen met een passerende rouwstoet, rouwende mensen en als men in het bos wil wandelen eerst de natuurbegraafplaats moet passeren. Bovendien zullen de ceremonies buiten plaatsvinden, waardoor het kan zijn dat men tijdens een wandeling op een begrafenis ceremonie stuit. Reclamant vindt dit geen wenselijk beeld voor een vakantieganger;
b) Er is slechts één aanrijroute waardoor de rouwstoet de camping van reclamant passeert. In het bestemmingsplan wordt hierover aangegeven; 'soms komen mensen in een stoet, maar steeds vaker komen ze los aanrijden'. Het is onduidelijk waar deze informatie op gebaseerd is. Naar mening van reclamant is het meestal zo dat mensen in een stoet naar een begraafplaats afreizen, achter de rouwauto aan;
c) Onder punt 4.1.4 wordt aangegeven dat de begraafplaats niet zichtbaar is vanwege de ligging in het bos en de grote afstand tot woningen van derden. Dit is onjuist omdat er vanaf de camping van reclamant direct zicht is op de natuurbegraafplaats;
d) Het is reclamant onduidelijk waarom het ontvangstgebouw van een kitchenette wordt voorzien als er geen ceremonies plaatsvinden in het ontvangstgebouw. Dit geeft de mogelijkheid om de activiteiten uit te breiden met horeca-activiteiten, hetgeen reclamant zeer onwenselijk vindt. Reclamant verzoekt om in het bestemmingsplan meer duidelijkheid te geven over het doel van de toevoeging van een kitchenette en horeca uit te sluiten;
e) Reclamant ging ervanuit dat in de geest van de motivatie voor natuurbegraven het graf in natuurterreinen niet met een machine maar met de hand wordt gedolven en gedicht. In het rapport van Econsultancy is echter te lezen dat dit zal gaan gebeuren met o.a. mobiele graafmachines. Hierdoor kunnen boomwortels worden beschadigd wat kan leiden tot het afsterven van bomen. In het rapport van Alterra uit 2009 wordt dan ook geadviseerd om alleen te begraven buiten de verticale projectie van boomkruinen. Hierover is niets opgenomen in het ontwerpbestemmingsplan;
f) Door een graf te graven wordt een flink stuk grond weggehaald en weer teruggestort. Hierdoor wordt een diepere grondlaag vermengd met een hoger gelegen grondlaag waardoor de stofwisselingsprocessen moeten herstellen. In het ontwerp wordt aangegeven dat de grond in dezelfde volgorde zal worden teruggestort, dit zal niet gaan zonder dat er vermenging plaatsvindt;
g) Reclamant geeft aan dat als er teveel lichamen op dezelfde begraafplaats zijn begraven dit schade zou kunnen aanbrengen aan het grondwater. Het is van belang om bij het begraven van gebalsemde lichamen een goede afstand aan te houden tussen de plaatsen waar de lichamen begraven liggen. Dit ontbreekt in het bestemmingsplan terwijl dit schade aan de natuur kan aanrichten;
h) De afstand tot de Dinkel van 50 meter is niet voor eeuwig voldoende. Het meanderende karakter van de rivier vraagt om een grotere afstand tot graven. In het bestemmingsplan is daarnaast niet terug te vinden hoe tot deze afstand is gekomen. Er dient naar mening van reclamant meer afstand te worden gewaarborgd;
i) De normale procedure van de watertoets is doorlopen. Hier lijkt geen rekening te zijn gehouden met het feit dat er mensen en dieren zwemmen in de Dinkel middenin het aangewezen gebied voor de natuurbegraafplaats. Indien er sprake is van zwemwater geldt een afwijkende watertoets, hier wordt niet aan voldaan;

j) Reclamant vraagt zich af waarom geen m.e.r.-beoordeling aan het ontwerp ten grondslag ligt. Dit is immers verplicht bij de voorbereiding van plannen en besluiten die kunnen leiden tot belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu;
k) De bezoekers van een begrafenis zullen op een relatief kleine oppervlakte tegelijkertijd aanwezig zijn met als gevolg verstoring van de bodem en vegetatie. Er is niet uitgewerkt in het ontwerpbestemmingsplan wat de gevolgen hiervan zijn voor de natuur;
l) De gevolgen van het plan zijn naar mening van reclamant op te vatten als een onzeker gebeurtenis. Op grond van jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU kunnen onzekere gebeurtenissen niet in het voorontwerp worden opgenomen als sprake is van significant negatieve effecten. Reclamant verwijst daarbij naar een arrest naar aanleiding van vragen van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State;
m) In het besluit tot aanwijzing van het Natura 2000-gebied Dinkelland zijn volgens reclamant diverse habitattypen toegevoegd. Met deze habitattypen is geen rekening gehouden terwijl de natuurbegraafplaats middenin het Natura 2000-gebied ligt en de komst van de natuurbegraafplaats significant effect kan hebben op voornoemde habitattypen. Reclamant benoemt hierbij extra verkeersbewegingen en het wekelijks gebruik van machines en de bouw van het ontvangstgebouw;
n) Er bestaat onduidelijkheid over het aantal graven op de natuurbegraafplaats. In de media spraak initiatiefnemer in eerst instantie over 100 tot 120 graven waarbij er plek zal zijn voor zo'n 750/1000 graven. Deze uitspraak is strijdig met het bestemmingsplan waarin wordt aangegeven dat de natuurbegraafplaats circa 11,2 hectare groot zal worden waarbij 250 graven per hectare kunnen worden gegraven. Reclamant geeft daarbij aan dat er op basis van een eigen berekening de mogelijkheid is om 2.800 graven te realiseren;
o) Alterra adviseert om het aantal graven te beperken tot 80 in voedselrijke natuurgebieden en ca. 40 in voedselarme gebieden. Dit is significant minder dan 250 graven per hectare waardoor naar mening van reclamant niet meer gesproken kan worden van een natuurbegraafplaats. Dit heeft ook een significant effect op de ter plaats te verwachten habitattypen, hierbij verwijst reclamant naar een uitspraak van de rechtbank Roermond van 1 juli 2011;
p) Reclamant verzoekt om de natuurbegraafplaats in omgekeerde richting in te richten zodat de fases nabij de camping van reclamant pas aan het einde ingericht worden. Tevens verzoekt reclamant om de planologische inpassing geleidelijk te laten plaatsvinden. Op die manier kan de gemeenteraad in de toekomst bijsturen als blijkt dat de reeds ingezette ontwikkelingen toch meer nadelige effecten hebben dan voorzien;
q) Reclamant is van mening dat zijn belangen ernstig geschaad worden met de komst van een natuurbegraafplaats pal naast zijn camping. Uit het bestemmingsplan blijkt op geen enkele manier dat er rekening is gehouden met de belangen van reclamant.

Reactie gemeente

a) Niet wordt ingezien waarom een natuurbegraafplaats het einde betekent voor de camping van reclamant. De natuurbegraafplaats bevindt zich op enige afstand van de camping van reclamant en ook bij een bezoek aan één van de dorpen of steden in de omgeving kan een vakantieganger geconfronteerd worden met een rouwstoet. Daarnaast is de verwachting dat er circa 70 begravingen per jaar plaatsvinden. Gelet op het verwachte aantal begravingen per jaar, waarbij een deel van de begravingen ook zal plaatsvinden buiten het recreatieseizoen, zal van een onevenredige overlast naar onze mening geen sprake zijn. Ook zijn er in de directe omgeving, indien men geen gebruik

wenst te maken van de openbare wandelroutes op de natuurbegraafplaats, voldoende andere wandelmogelijkheden aanwezig voor de recreant. Tot slot wordt opgemerkt dat op de natuurbegraafplaats geen ceremonies mogen plaatsvinden, voor een toelichting hierop verwijzen wij reclamant naar onze reactie bij *Zienswijze 2, onder a.*

b) Er is inderdaad sprake van één aanrijroute naar de natuurbegraafplaats, dit betreft de Zandhuizerweg. Dit is een openbare weg die ook op zodanige wijze gebruikt mag worden. De informatie waar reclamant naar verwijst is gebaseerd op ervaringen van één van de adviseurs van initiatiefnemer die zelf ruimschoots ervaring heeft met de realisatie en exploitatie van een natuurbegraafplaats. Overigens is het in het kader van voorliggend bestemmingsplan ook niet zozeer relevant of mensen 'los aan komen rijden' of in een begrafenisstoet. De Zandhuizerweg is naar onze mening voldoende uitgerust voor deze beperkte verkeerstoename en biedt voldoende mogelijkheden om zowel mensen die 'los aan komen rijden' als een begrafenisstoet te laten passeren;

c) In het bewuste tekstdeel uit de toelichting gaat het om het zicht van woningen op de natuurbegraafplaats. Aangegeven wordt dat de begraafplaats niet zichtbaar is vanaf woningen van derden, dit tekstdeel heeft geen betrekking op de camping van reclamant. Voor wat betreft de camping wordt opgemerkt dat de afstand tussen de camping en de gronden waar de natuurbegraafplaats is toegestaan in het ontwerpbestemmingsplan circa 40 meter bedraagt, de afstand tot het dichtstbijzijnde recreatieverblijf bedraagt momenteel circa 50 meter. Deze afstand is ruim voldoende als scheiding tussen het begraven enerzijds en het recreëren anderzijds en hiermee zijn naar onze mening de belangen van reclamant om zijn camping te exploiteren voldoende gewaarborgd. Daarnaast bevindt zich tussen de camping en de natuurbegraafplaats bos waardoor van direct zicht niet of nauwelijks sprake zal zijn. Tot slot wordt hierbij nog opgemerkt dat reclamant een uitnodiging heeft gehad om bij een andere natuurbegraafplaats te komen kijken om te zien hoe deze begraafplaats en de daar naastgelegen camping goed naast elkaar functioneren. Aanvrager heeft aangegeven dat deze uitnodiging nog steeds geldt en dat indien reclamant hier behoefte aan heeft hiervoor een moment gepland kan worden;

d) Wij verwijzen reclamant naar onze reactie bij *Zienswijze 2, onder a.* Aanvullend hierop wordt opgemerkt dat de kitchenette bedoeld is voor het eigen gebruik van het personeel dat werkzaam is op de natuurbegraafplaats;

e) Reclamant heeft een onjuist beeld van natuurgraven. Het klopt namelijk niet dat op een natuurbegraafplaats alleen met de hand wordt gedolven. Op vrijwel iedere natuurbegraafplaats gebeurt dit machinaal. Enkel urn graven worden over het algemeen handmatig gedolven. In dit geval gaat gebruik worden gemaakt van een elektrische graafmachine, dit uiteraard met inachtneming van de in het bestemmingsplan opgenomen gedragscode voor begravingen en verstoring.
Wat betreft de rapportage van Alterra uit 2009 merken wij op dat het rapport waar reclamant naar verwijst inmiddels achterhaald is door nieuwe onderzoeken. Ook de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in onder andere haar uitspraak 17 april 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:1264) aangegeven dat het rapport van Alterra uit 2009 is vervangen door de rapportage van Alterra uit 2013. Wat betreft de schade aan boomwortels met als gevolg het afsterven van bomen verwijzen wij reclamant naar een onderzoek uit 2017 (Natuurbegraven in Gelderland - Verkennend onderzoek naar effecten op water, bodem en natuur, 2 november 2017) uitgevoerd in opdracht van de provincie Gelderland. Hieruit volgt dat het natuurbegraven juist gunstige effecten heeft op de ontwikkeling van wortels. Ook uit een onderzoek van de Universiteit

van Wageningen (Effecten van natuurbegraven op de vegetatie van Natuurbegraafplaats Heidepol, oktober 2017) op natuurbegraafplaats Heidepol volgt dat natuurbegraven geen blijvend negatieve invloed heeft op de vegetatie. Van het onherstelbaar beschadigen van boomwortels wat kan leiden tot het uiteindelijk afsterven van bomen zal gelet op het vorenstaande dan ook geen sprake zijn;

f) Het uitgangspunt is dat de grond in de oorspronkelijk volgorde wordt teruggeplaatst, dit uitgangspunt is ook als zodanig vastgelegd in de 'Gedragscode begravingen en verstoringen'. Door dit zorgvuldig te doen zal van een vermenging van grondlagen hooguit minimaal sprake zijn. Ook uit onderzoek (Natuurbegraven in Gelderland - Verkennend onderzoek naar effecten op water, bodem en natuur, 2 november 2017) blijkt dat met deze werkwijze het effect op de bodemchemie te minimaliseren is. Daarbij, en hierbij wordt nadrukkelijk opgemerkt dat dit niet het uitgangspunt is op deze natuurbegraafplaats, wordt in hetzelfde onderzoek opgemerkt dat het keren van bodems ook een gunstig effect kan hebben;
g) In het door reclamant aangehaalde Alterra onderzoek uit 2009 wordt aangegeven dat de grafdichtheid op een kerkhof/ pragmatische begraafplaats varieert van 1.500 tot 2.500 graven per hectare en op een architectonische begraafplaats 1.000 tot 1.500 graven per hectare. In het bestemmingsplan is bepaald dat de grafdichtheid maximaal 250 graven per hectare mag bedragen. De grafdichtheid die voorliggend bestemmingsplan toestaat, is dus vele male kleiner dan de grafdichtheid op een reguliere begraafplaats. Het citaat waar reclamant naar verwijst heeft betrekking op het regulier begraven en niet op het natuurbegraven waar per definitie sprake is van lagere grafdichtheden. Van een situatie dat er teveel lichamen zijn begraven die schade zouden kunnen aanbrengen aan de natuur of het grondwater is dan ook geen sprake. Hierbij wordt reclamant tevens verwezen naar onze reactie bij *Zienswijze 1, onder c.*
h) Niet wordt ingezien waarom een afstand van 50 meter tot de Dinkel niet voldoende is. Het waterschap heeft aangegeven dat een afstand van 25 meter tot de Dinkel voldoende is en dat zij de Dinkel zullen fixeren als deze zich meer dan 25 meter verlegd. De provincie heeft in overleg verzocht om een ruimere marge van 40 meter aan te houden, onder meer vanwege het feit dat de Dinkel en direct omliggende gronden onderdeel uitmaken van Natura 2000. Uiteindelijk is besloten om nog een extra marge in te bouwen door het natuurbegraven uitsluitend toe te staan op een afstand van 50 meter vanuit de Dinkel. Hiermee ligt de gehele natuurbegraafplaats buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Gelet op de afstanden die geadviseerd werden door de hiervoor genoemde instanties, is een afstand van 50 meter naar onze mening ruim voldoende;
i) Eerst wordt opgemerkt dat de Dinkel zich niet middenin het gebied bevindt dat is aangewezen als natuurbegraafplaats, hiervoor verwijzen wij reclamant ook naar onze reactie onder h. Wat betreft de watertoets heeft het invullen van de digitale watertoets inderdaad uitgewezen dat de normale procedure van de watertoets doorlopen moest worden. De normale procedure betekent in feite dat in overleg getreden moet worden met het waterschap over het plan. Zoals blijkt uit bijlage 7 bij de toelichting van het bestemmingsplan is het plan voorgelegd aan het waterschap en heeft het waterschap naar aanleiding hiervan een positief wateradvies afgegeven. Gelet hierop wordt niet ingezien waarom hier een afwijkende watertoets zou moeten gelden;
j) Reclamant geeft aan een m.e.r.-beoordeling verplicht is bij de voorbereiding van plannen en besluiten die kunnen leiden tot belangrijk nadelige gevolgen voor het milieu. De aanleg van een natuurbegraafplaats wordt niet genoemd in het Besluit milieueffectrapportage waardoor in dit geval geen m.e.r.-beoordelingsplicht geldt. In het

voorontwerpbestemmingsplan was in paragraaf 5.11 een samenvatting van de aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling opgenomen. Naar aanleiding van deze aanmeldnotitie heeft het college van burgemeester en wethouders op 6 juli 2021 besloten dat voor deze ontwikkeling geen m.e.r.-procedure doorlopen hoeft te worden. Zoals aangegeven is met de aanleg van een natuurbegraafplaats echter helemaal geen sprake van een activiteit die wordt genoemd in het Besluit milieueffectrapportage. Omdat de activiteit niet genoemd wordt in het Besluit milieueffectrapportage was een aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling dan ook niet noodzakelijk geweest. De toelichting bij het ontwerpbestemmingsplan is hier op aangepast waarbij nu wordt vermeld dat geen sprake is van een activiteit die wordt genoemd in het Besluit m.e.r.. Om deze reden hoeft ook niet getoetst te worden aan het Besluit m.e.r. Daarnaast blijkt uit de toelichting van het bestemmingsplan en de daarbij behorende onderzoeken dat van belangrijk nadelige gevolgen voor het milieu geen sprake is;

k) Wij verwijzen reclamant naar de Natuurtoets die is uitgevoerd. Hieruit volgt dat de Wet natuurbescherming geen belemmering vormt voor de realisatie van de natuurbegraafplaats. Hiermee is voldoende inzichtelijk gemaakt wat de gevolgen zijn van het plan voor de natuur;

l) Het arrest waar reclamant naar verwijst had betrekking op de vraag of met de ontwikkeling van een weg door een gebied dat in het kader van de Habitatrichtlijn was aangewezen, sprake was van een aantasting van de natuurlijke kenmerken van dat gebied. De gronden waarop de natuurbegraafplaats wordt gerealiseerd is in het kader van de Habitatrichtlijn niet aangewezen waardoor van een vergelijkbare situatie al geen sprake is. Ook is met de realisatie van de natuurbegraafplaats geen sprake van significant negatieve gevolgen voor een gebied dat in het kader van voornoemde richtlijn is aangewezen. Daarnaast is geen sprake van een onzekere gebeurtenis, het bestemmingsplan is voldoende concreet en bevat geen onzekere gebeurtenissen die eventueel gevolgen kunnen hebben voor een gebied dat in het kader van de Habitatrichtlijn is aangewezen;

m) Wederom wordt opgemerkt dat de natuurbegraafplaats zich niet in Natura 2000-gebied bevindt. Daarnaast wordt opgemerkt dat in de Natuurtoets wel degelijk rekening is gehouden met de door reclamant bedoelde habitattypen. In paragraaf 7.2 worden de aangewezen habitattypes opgesomd.
Wat betreft de extra verkeersbewegingen wordt opgemerkt dat hier onderzoek naar is gedaan door middel van de in bijlage 1 bij de toelichting opgenomen AERIUS-berekening. De uitkomst van deze berekening is dat met het extra verkeer geen sprake is van rekenresultaten hoger dan 0,00 mol/ha/ja.
Wat betreft het wekelijks gebruik van machines wordt opgemerkt dat gebruik gaat worden gemaakt van elektrische machines. Om dit te borgen wordt aan de ‘Gedragscode begravingen en verstoringen’ toegevoegd dat machinaal grondverzet dat nodig is voor het delven van een graf of het begraven van een urn, uitsluitend mag worden uitgevoerd door elektrisch aangedreven machines.
De bouw van het ontvangstgebouw is in het ontwerpbestemmingsplan inderdaad niet onderzocht omdat in het ontwerpbestemmingsplan nog rekening is gehouden met de zogenoemde bouwvrijstelling. De Raad van State heeft op 2 november 2022 echter geoordeeld dat de zogenoemde bouwvrijstelling niet meer gebruikt mag worden bij bouwprojecten. Om deze reden is een nieuwe projectberekening uitgevoerd. Uit deze berekening blijkt dat zowel in de aanleg- als gebruiksfase geen sprake is van rekenresultaten hoger dan 0,00 mol/ha/ja. Deze nieuwe berekening is als bijlage

opgenomen bij de toelichting van het bestemmingsplan. Tevens is de Natuurtoets hierop aangepast;

n) Het bestemmingsplan is leidend en in het ontwerpbestemmingsplan wordt in de regels aangegeven dat de grafdichtheid niet meer mag bedragen dan 250 graven per hectare. Op basis van een grafdichtheid van 250 graven per hectare zouden er op de natuurbegraafplaats, met een oppervlakte van 11,2 hectare, inderdaad maximaal 2.800 graven (11,2 x 250) kunnen komen;

o) Zoals eerder ook al opgemerkt onder e. is het rapport uit 2009 waar reclamant naar verwijst inmiddels achterhaald en vervangen door de rapportage van Alterra uit 2013. Daarbij wordt in de rapportage uit 2009, de rapportage waar reclamant naar verwijst, al het volgende opgemerkt: “Aan dit rekenvoorbeeld valt het nodige toe en af te doen, het moet als niet meer dan een vingeroefening worden beschouwd”. In het Alterra-rapport uit 2013 is het volgende opgenomen:” Het is moeilijk om op grond van deze inventarisatie eenduidig aan te geven of een begraafplaats wel of geen natuurbegraafplaats is. De brede variatie aan kenmerken betekent dat een juridisch of beleidsmatig oordeel over natuurbegraafplaatsen moeilijk op een enkel kenmerk, zoals het aantal graven per hectare, kan worden gebaseerd. Ook andere kenmerken uit dit onderzoek, waaronder de spreiding van graven over de ruimte en tijd zouden hierin moeten worden betrokken.” Voor wat betreft de door reclamant benoemde significante effecten op te verwachten habitattypen verwijzen wij reclamant naar onder meer de Natuurtoets. Daaruit de volgt de conclusie dat de Wet natuurbescherming en het Natuurnetwerk Nederland geen belemmering vormt voor de realisatie van de natuurbegraafplaats. Naar onze mening zijn de gevolgen van het plan voor de natuur voldoende onderzocht en evenwichtig afgewogen;

p) Op basis van de huidige fasering wordt de dichtst bij de camping van reclamant gelegen fase, fase E, als laatste ingericht. Het is vanwege de opzet van de natuurbegraafplaats niet gewenst om bijvoorbeeld eerst fase C en/of D in te richten en dan pas fase A en/of B. Vanuit praktisch en efficiency oogpunt is het gewenst om met de inrichting te beginnen het dichtst bij het parkeerterrein/ het ontvangst- en beheersgebouw om vanuit daar de natuurbegraafplaats langzaam uit te breiden (eerst fase A en B, dan fase C, fase D en tot slot fase E). Ook zien wij geen noodzaak om de natuurbegraafplaats in omgekeerde richting in te richten. Naar onze mening wordt met de afstand van 25 meter van de natuurbegraafplaats tot de perceelsgrens, en circa 40 meter tot de camping van reclamant, voldoende ruimtelijke scheiding aangebracht tussen het begraven enerzijds en het recreëren anderzijds.
   Ten aanzien van de geleidelijke planologische inpassing wordt opgemerkt dat het voorliggende bestemmingsplan voldoende duidelijk is en, samen met de overeenkomst die met aanvrager gesloten is, voldoende waarborgen biedt ter voorkoming van onevenredige nadelige effecten voor natuur, milieu en recreatie. Daarnaast leidt een geleidelijke planologische inpassing tot onnodige procedures en kosten voor de initiatiefnemer. Een geleidelijke planologische inpassing van het terrein voor de natuurbegraafplaats vinden wij dan ook ongewenst en onnodig;

q) Wij delen deze mening van reclamant niet. Er is, zoals ook wel blijkt uit het bestemmingsplan en onze voorgaande reactie, naar onze mening voldoende rekening gehouden met de belangen van onder meer reclamant.

Conclusie

De zienswijze leidt deels tot een aanpassing van het bestemmingsplan.

Zienswijze 4

Samenvatting inhoud zienswijze

a) Reclamant is van mening dat de functie van een begraafplaats zich niet verdraagt met de functie kamperen en recreëren;
b) Het uitgangspunt van maximaal 70 begrafenissen per jaar is niet in het bestemmingsplan geborgd. Dit is wel gewenst omdat dit van invloed is op de ruimtelijke inpassing en de effecten op de natuur;
c) Reclamant verzoekt om de ter aarde bestellingen op ruime afstand van de Dinkel en het recreatieterrein van reclamant te laten plaatsvinden. Een afstand van 25 meter tot het recreatieterrein is naar mening van reclamant onvoldoende omdat geluid en beeld over die afstand als indringend kan worden ervaren. Reclamant stelt een afstand van 50 tot 75 meter, naar mening van reclamant is die ruimte er voldoende;
d) Reclamant verzoekt om de natuurbegraafplaats in omgekeerde richting in te richten zodat de fases nabij de camping van reclamant pas aan het einde ingericht worden. Tevens verzoekt reclamant om de planologische inpassing geleidelijk te laten plaatsvinden. Op die manier kan de gemeenteraad in de toekomst bijsturen als blijkt dat de reeds ingezette ontwikkelingen toch meer nadelige effecten hebben dan voorzien;
e) In de toelichting op het bestemmingsplan wordt aangegeven dat de natuurbegraafplaats goed samengaat met recreatie. Reclamant wijst erop dat het landgoed tot circa 4 jaar geleden voor iedereen toegankelijk was, maar dat er sinds die tijd verbodsborden staan die de toegang (juridisch) verhinderen. Reclamant vraagt zich af in hoeverre dit in strijd is met het verbod in de Wegenwet om openbare wegen en paden aan de openbaarheid te onttrekken. In het kader van deze procedure is het van belang dat de recreatieve functie wel degelijk leidt onder de plannen voor de nieuwe inrichting. Het bestemmingsplan regelt niet dat het recreatieve medegebruik mogelijk blijft, bij voorkeur wordt dit geregeld in een voorwaardelijke verplichting;
f) Het ontvangstgebouw wordt van een kitchenette voorzien. Dit geeft de mogelijkheid om de activiteiten uit te breiden met horeca-activiteiten, hetgeen reclamant onwenselijk vindt en hier is volgens reclamant geen behoefte aan. Reclamant verzoekt om in het bestemmingsplan meer duidelijkheid te geven over het doel van de toevoeging van een kitchenette en horeca uit te sluiten;
g) De afstand tot de Dinkel van 25 meter is niet voldoende. De loop van de rivier veranderd voortdurend en begeeft zich ook bij de begraafplaats landinwaarts. In de toelichting op het bestemmingsplan wordt aangegeven dat er zo nodig in de loop van de Dinkel zal worden ingrepen. Er wordt echter niet toegelicht hoe dit zich verdraagt tot het verbod in te grijpen in Natura 2000-gebied;
h) Reclamant is van mening dat met het toelaten van een natuurbegraafplaats op onwenselijke en waarschijnlijk onrechtmatige wijze wordt ingegrepen in het kwetsbare en beschermde Natura 2000-gebied;
i) Resten van medicijnen uit menselijke lichamen komen in de grond evenals protheses. Dit heeft effecten op het bodemleven;
j) Dieren die in de grond graven kunnen tot aan de stoffelijke overschotten en komen die verplaatsen en of aanvreten. In de toelichting geschetste remedie is dieper graven, dat kan dan weer leiden tot bodemaantasting;
k) Dat er te compenseren schade zal zijn aan de natuur blijkt wel uit de compensatieverplichting die als voorwaardelijke verplichting is opgenomen in artikel 3.3.2, onder c2 van het bestemmingsplan. Naar mening van reclamant is de eis van

verbetering van 5 hectare gronden per 1 hectare natuurbegraafplaats te vrijblijvend geredigeerd. Onduidelijk is wanneer er voldoende sprake zal zijn van verbetering. In eerdere casussen is geëist dat er landbouwgrond in natuurgrond zou worden omgezet. Onduidelijk is waarom deze eis hier niet is gesteld;

l) In het besluit tot aanwijzing van het Natura 2000-gebied Dinkelland zijn volgens reclamant diverse habitattypen toegevoegd. Met deze habitattypen is geen rekening gehouden terwijl de natuurbegraafplaats middenin het Natura 2000-gebied ligt en de komst van de natuurbegraafplaats significant effect kan hebben op voornoemde habitattypen. Reclamant benoemt hierbij extra verkeersbewegingen en het wekelijks gebruik van machines en de bouw van het ontvangstgebouw.

Reactie gemeente

a) Niet wordt ingezien waarom een natuurbegraafplaats zich niet kan verdragen met de functie kamperen en recreëren. De natuurbegraafplaats bevindt zich op enige afstand van de camping van reclamant, meer specifiek minimaal 25 meter. Daarbij is hier geen sprake van een reguliere begraafplaats met een hoge grafdichtheid maar van een natuurbegraafplaats. Op een natuurbegraafplaats vindt het begraven plaats in harmonie met de natuur, dit betekent ook dat een begraafplaats moet passen binnen het bestaande bosbeheer en bij voorkeur moet bijdragen aan de instandhouding en verbetering van de landschappelijke en natuurlijke waarden van het gebied. Dit kan ook een positief effect hebben op de beleefbaarheid en aantrekkelijkheid van het naast het recreatieterrein gelegen bosgebied. Naar onze mening is sprake van een ruimtelijke aanvaardbare ontwikkeling waarbij het daadwerkelijke begraven op ruim voldoende afstand plaatsvindt van het recreatieterrein van reclamant. Tot slot wordt hierbij nog opgemerkt dat reclamant een uitnodiging heeft gehad om bij een andere natuurbegraafplaats te komen kijken om te zien hoe deze begraafplaats en de daar naastgelegen camping goed naast elkaar functioneren. Aanvrager heeft aangegeven dat deze uitnodiging nog steeds geldt en dat indien reclamant hier behoefte aan heeft hiervoor een moment gepland kan worden;

b) Het is juist dat het uitgangspunt van maximaal 70 begrafenissen niet in het bestemmingsplan is geborgd. Zoals in de toelichting van het bestemmingsplan aangegeven is de verwachting dat er over een jaar verspreid circa 70 begravingen zullen plaatsvinden. Het begraven op een natuurbegraafplaats werkt op basis van reserveringen. Daarbij is het denkbaar dat er in het ene jaar minder dan 70 begravingen plaatsvinden en in het andere jaar meer dan 70 begravingen. De verwachting is dat het om circa 70 begravingen per jaar gaat. Het opnemen van een maximaal aantal begravingen in de regels zou echter betekenen dat in een jaar met meer overlijdens, een deel van de overledenen ondanks een reservering niet begraven kan worden op de natuurbegraafplaats. Dat is onevenredig en ongewenst, om deze reden wordt dit uitgangspunt niet vastgelegd in het bestemmingsplan;

c) Niet wordt ingezien waarom een afstand van 50 meter tot de Dinkel niet voldoende is. Het waterschap heeft aangegeven dat een afstand van 25 meter tot de Dinkel voldoende is en dat zij de Dinkel zullen fixeren als deze zich meer dan 25 meter verlegd. De provincie heeft in overleg verzocht om een ruimere marge van 40 meter aan te houden, onder meer vanwege het feit dat de Dinkel en direct omliggende gronden onderdeel uitmaken van Natura 2000. Uiteindelijk is besloten om nog een extra marge in te bouwen door het natuurbegraven uitsluitend toe te staan op een afstand van 50 meter vanuit de Dinkel. Hiermee ligt de gehele natuurbegraafplaats buiten de begrenzing van het Natura

2000-gebied. Gelet op de afstanden die geadviseerd werden door de hiervoor genoemde instanties, is een afstand van 50 meter tot de Dinkel naar onze mening ruim voldoende. Wat betreft de afstand tot het recreatieterrein van reclamant wordt opgemerkt dat een afstand van 25 meter naar onze mening ruim voldoende is als scheiding tussen het begraven enerzijds en het recreëren anderzijds. Hierbij verwijzen wij reclamant ook naar onze reactie onder a.

d) Op basis van de huidige fasering wordt de dichtst bij het kampeerterrein van reclamant gelegen fase, fase E, als laatste ingericht. Het is vanwege de opzet van de natuurbegraafplaats niet gewenst om bijvoorbeeld eerst fase C en/of D in te richten en dan pas fase A en/of B. Vanuit praktisch en efficiency oogpunt is het gewenst om met de inrichting te beginnen het dichtst bij het parkeerterrein/ het ontvangst- en beheersgebouw om vanuit daar de natuurbegraafplaats langzaam uit te breiden (eerst fase A en B, dan fase C, fase D en tot slot fase E). Ook zien wij geen noodzaak om de natuurbegraafplaats in omgekeerde richting in te richten. Naar onze mening wordt met de afstand van 25 meter van de natuurbegraafplaats tot de perceelsgrens voldoende ruimtelijke scheiding aangebracht tussen het begraven enerzijds en het recreëren anderzijds.
   Ten aanzien van de geleidelijke planologische inpassing wordt opgemerkt dat het voorliggende bestemmingsplan voldoende duidelijk is en, samen met de overeenkomst die met aanvrager gesloten is, voldoende waarborgen biedt ter voorkoming van onevenredige nadelige effecten voor natuur, milieu en recreatie. Daarnaast leidt een geleidelijke planologische inpassing tot onnodige procedures en kosten voor de initiatiefnemer. Een geleidelijke planologische inpassing van het terrein voor de natuurbegraafplaats vinden wij dan ook ongewenst en onnodig;
e) De vraag of er wegen aan de openbaarheid onttrokken zijn en of dit niet in strijd is met het verbod in de Wegenwet heeft geen betrekking op het voorliggende bestemmingsplan. Hier wordt dan ook niet inhoudelijk op ingegaan.
   Wij zijn het met reclamant eens dat het in het kader van de procedure van belang is dat het recreatief medegebruik van de paden op de natuurbegraafplaats mogelijk blijft. Om deze reden is in het bestemmingsplan een voorwaardelijke verplichting opgenomen die strekt tot de uitvoering van de inrichtings- en beheersmaatregelen zoals opgenomen in het inrichtings- en beheersplan. De aanleg en de instandhouding van de paden maakt onderdeel uit van het inrichtingsplan. Daarnaast is in de overeenkomst die gesloten is met aanvrager, geregeld dat de paden zoals opgenomen in het inrichtingsplan openbaar toegankelijk moeten zijn voor het publiek. Hiermee is naar onze mening het recreatief medegebruik van deze gronden in voldoende mate verzekerd;
f) Wij verwijzen reclamant naar onze reactie bij *Zienswijze 2, onder a.* Aanvullend hierop wordt opgemerkt dat de kitchenette bedoeld is voor het eigen gebruik van het personeel dat werkzaam is op de natuurbegraafplaats;
g) De afstand van de natuurbegraafplaats tot de Dinkel bedraagt geen 25 meter maar 50 meter. Het waterschap heeft aangegeven dat een afstand van 25 meter tot de Dinkel voldoende is en dat zij de Dinkel zullen fixeren als deze zich meer dan 25 meter verlegd. De provincie heeft in overleg verzocht om een ruimere marge van 40 meter aan te houden, onder meer vanwege het feit dat de Dinkel en direct omliggende gronden onderdeel uitmaken van Natura 2000. Uiteindelijk is besloten om nog een extra marge in te bouwen door het natuurbegraven uitsluitend toe te staan op een afstand van 50 meter vanuit de Dinkel. Hiermee ligt de gehele natuurbegraafplaats buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Gelet op de afstanden die geadviseerd werden door de hiervoor

genoemde instanties, is een afstand van 50 meter naar onze mening ruim voldoende en zal van een conflict tussen het natuurbegraven en een natuurlijke verlegging van de Dinkel geen sprake zijn.
Tot slot wordt opgemerkt dat een aanwijzing van een gebied als Natura 2000-gebied, niet betekent dat er een verbod geldt tot ingrijpen in Natura 2000-gebied. Ingrepen mogen niet in strijd zijn met of significant negatieve effecten hebben op instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Gelet op het vorenstaande zal van een conflict tussen de Dinkel en het natuurbegraven geen sprake zijn en daarmee is ook geen sprake van een significant negatief effect op het Natura 2000-gebied.

h) De gronden waarop het natuurbegraven is toegestaan, maken geen onderdeel uit van het Natura 2000-gebied. Daarnaast blijkt uit de bij het bestemmingsplan behorende onderzoeken dat de natuurbegraafplaats geen significant negatief effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied;
i) Het begraven zal net als het begraven op een reguliere begraafplaats aan alle wettelijke bepalingen moeten voldoen. Uit onderzoek (Natuurbegraven in Gelderland - Verkennend onderzoek naar effecten op water, bodem en natuur, 2 november 2017) blijkt dat bij natuurbegraven uitspoeling van nutriënten en milieuvreemde stoffen (zoals bijvoorbeeld medicijnresten) optreedt, maar dat de kans op verslechtering van de grondwaterkwaliteit minimaal is. Alleen bij begraven in hoge aantallen per hectare per jaar bestaat de kans op belasting van het (lokale) grondwater met nitraat. Van hoge aantallen graven per hectare per jaar is in dit geval echter geen sprake. Het bestemmingsplan staat immers slechts 250 graven per hectare toe;
j) Reclamant verwijst naar de toelichting waarin zou staan dat de remedie voor het voorkomen van het verplaatsen of aanvreten van menselijk overschot, het dieper graven is. Onduidelijk is waar reclamant naar verwijst, in de toelichting op het bestemmingsplan wordt hierover namelijk niets genoemd. Wel kan worden opgemerkt dat het begraven zal moeten voldoen aan alle wettelijke bepalingen uit de Wet op de Lijkbezorging en het Besluit op de Lijkbezorging. Hierin zijn ook regels opgenomen die bepalen dat boven de kist of het omhulsel zich een laag grond moet bevinden van 65 centimeter. Hierdoor zal van het opgraven of aanvreten van menselijke resten door dieren geen sprake zijn;
k) Het natuurbegraven heeft geen schade aan de natuur tot gevolg. Zo blijkt bijvoorbeeld uit de Natuurtoets dat de Wet natuurbescherming geen belemmering vormt voor de realisatie van de natuurbegraafplaats. De compensatieverplichting waar artikel 3.3.2 onder c betrekking op heeft, volgt uit het provinciale beleid. Meer specifiek betreft dit de juridische doorvertaling van de zogenoemde Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving. In samenspraak met de provincie is bepaald dat in dit geval de kwaliteitsimpuls moet bestaan uit de verhoging van de natuur- en landschapswaarden van 5 hectare gronden per 1 hectare natuurbegraafplaats. Deze kwaliteitsimpuls betreft geen compensatie als gevolg van schade aan de natuur, maar betreft een compensatie vanwege de extra ontwikkelingsruimte die wordt geboden door op deze gronden het medegebruik als natuurbegraafplaats toe te staan. De vereiste kwaliteitsimpuls is voor fase A en B al concreet uitgewerkt in het inrichtings- en beheersplan dat onderdeel uitmaakt van het bestemmingsplan. Voor fase C, D en E moet dit nog nader worden uitgewerkt in een inrichtings- en beheersplan. Dit plan moet goedgekeurd worden door het college van burgemeester en wethouders alvorens fase C, D en/of E in gebruik mag worden genomen. Van een vrijblijvende geredigeerde eis is naar onze mening geen sprake. De voorwaardelijke verplichting is duidelijk en geeft de vereiste juridische borging van de

vereiste kwaliteitsimpuls.
Reclamant verwijst bij dit onderdeel naar eerdere casussen, onduidelijk is echter op welke casussen reclamant doelt. Als kwaliteitsimpuls kan het omzetten van landbouwgrond naar natuur worden opgevoerd, dit is echter geen vereiste en er worden geen redenen gezien om dit als vereiste te stellen. Temeer niet omdat uit de toelichting en de bijbehorende onderzoeken duidelijk blijkt dat de natuurwaarden in het gebied per saldo versterkt worden;

l) Wederom wordt opgemerkt dat de natuurbegraafplaats zich niet in Natura 2000-gebied bevindt. Reclamant benoemd in de zienswijze geen habitattypen die zijn toegevoegd aan het aanwijzingsbesluit. Opgemerkt wordt dat in de Natuurtoets rekening is gehouden met alle voor het Natura 2000-gebied aangewezen habitattypen. In paragraaf 7.2 worden deze opgesomd.
Wat betreft de extra verkeersbewegingen wordt opgemerkt dat hier onderzoek naar is gedaan door middel van de in bijlage 1 bij de toelichting opgenomen AERIUS-berekening. De uitkomst van deze berekening is dat met het extra verkeer geen sprake is van rekenresultaten hoger dan 0,00 mol/ha/ja.
Wat betreft het wekelijks gebruik van machines wordt opgemerkt dat gebruik gaat worden gemaakt van elektrische machines. Om dit te borgen wordt aan de ‘Gedragscode begravingen en verstoringen’ toegevoegd dat machinaal grondverzet dat nodig is voor het delven van een graf of het begraven van een urn, uitsluitend mag worden uitgevoerd door elektrisch aangedreven machines.
De bouw van het ontvangstgebouw is in het ontwerpbestemmingsplan inderdaad niet onderzocht omdat in het ontwerpbestemmingsplan nog rekening is gehouden met de zogenoemde bouwvrijstelling. De Raad van State heeft op 2 november 2022 echter geoordeeld dat de zogenoemde bouwvrijstelling niet meer gebruikt mag worden bij bouwprojecten. Om deze reden is een nieuwe projectberekening uitgevoerd. Uit deze berekening blijkt dat zowel in de aanleg- als gebruiksfase geen sprake is van rekenresultaten hoger dan 0,00 mol/ha/ja. Deze nieuwe berekening is als bijlage opgenomen bij de toelichting van het bestemmingsplan. Tevens is de Natuurtoets hierop aangepast.

Conclusie
De zienswijze leidt deels tot een aanpassing van het bestemmingsplan.

3. Wijzigingen

De ingekomen zienswijzen hebben geleid tot enkele wijzigingen in de toelichting en de regels van het bestemmingsplan. Hierna volgt een overzicht van de wijzigingen ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan die het gevolg zijn van de ingekomen zienswijzen:

Toelichting

- De tekst onder figuur 3.7 is verwijderd en vervangen door een tekst waarmee ook tekstueel de juiste locatie wordt geduid. Ook is dit aangepast in paragraaf 4.2.3.3 en in de Natuurtoets;
- De AERIUS-berekening die is opgenomen in bijlage 1 bij de toelichting is vervangen door een actuele AERIUS-berekening waarin ook de aanlegfase is meegenomen.

Regels

- Artikel 3.3.1 onder c. is als volgt aangepast: ‘het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van horeca, hieronder wordt ook verstaan het op locatie geleverd krijgen van dranken en etenswaren (catering)’.
- Aan artikel 3.3.1 is toegevoegd dat ‘het gebruik van het ontvangst- en beheersgebouw ten behoeve van ceremonies/ plechtigheden’ in strijd is met het bestemmingsplan;
- Aan de als bijlage bij de regels opgenomen ‘Gedragscode begravingen en verstoringen’ is toegevoegd: *er vindt alleen grondverzet plaats als dit nodig is voor het delven van een graf of het begraven van een urn. Hiervoor wordt een elektrische graafmachine gebruikt met een maximaal tonnage van 3,5.*

Naast wijzigingen als gevolg van zienswijzen, zijn er tevens ambtshalve wijzigingen aangebracht in de toelichting en in de regels:

Toelichting

- In het ontwerpbestemmingsplan waren zowel de oude Natuurtoets als de actuele Natuurtoets opgenomen als bijlage. Dit is gewijzigd door uitsluitend de actuele Natuurtoets als bijlage op te nemen;
- In het ontwerpbestemmingsplan waren als bijlage 5 bij de toelichting de gedragscodes opgenomen. Dit is gewijzigd in die zin dat de gedragscodes nu beschreven worden in de toelichting zelf en niet meer separaat zijn opgenomen als bijlage bij de toelichting. Daarnaast is de gedragscode gewijzigd, onder het kopje ‘Regels’ wordt hier nader op ingegaan.

Regels

- Ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan is een wijziging aangebracht in bijlage 2 van de regels. Deze wijziging betreft een nadere uitwerking van de ‘Gedragscode inrichting en uitvoering’ en de ‘Gedragscode begravingen en verstoring’. Deze uitwerking is doorgevoerd om de zorgvuldigheid over de wijze waarop wordt omgegaan met de natuur beter te kunnen borgen. In tabel op de volgende pagina is inzichtelijk gemaakt wat er gewijzigd is in deze gedragscode.

Gedragscode inrichting en uitvoering	
Was in het ontwerpbestemmingsplan	Wordt in het vast te stellen bestemmingsplan
Er worden geen werkzaamheden aan het bos uitgevoerd tijdens het broedseizoen tenzij er sprake is van stormschade.	Er worden geen werkzaamheden aan het bos uitgevoerd tijdens het broedseizoen tenzij er sprake is van directe gevaarzetting. Voor het broedseizoen wordt de periode vanaf maart tot en met augustus aangehouden.
Hoge sparren dienen zo veel mogelijk behouden te worden om ruimte te bieden aan nest- en broedgelegenheden.	Deze is vervallen omdat hier strijdigheid kan ontstaan met enkele uitgangspunten uit het inrichtings- en beheersplan, bijvoorbeeld om meer diversiteit aan te brengen in beplanting. Met de overige voorwaarden uit de gedragscode is de bescherming van bomen met nest- en broedgelegenheden voldoende gewaarborgd.
Bij een aangetroffen nest van een jaarrond beschermde broedvogel wordt de openstelling van het wandelpad opgeschort tijdens het broedseizoen. Dit gebeurt binnen een zone van 50m van het nest.	Ongewijzigd
Bomen met boomholtes worden uitsluitend gekapt als deze een gevaar vormen voor de veiligheid. voorafgaand aan de kap is onderzoek nodig naar mogelijk beschermde functies in de boomholtes. Bij het aantreffen van een verblijfplaats voor vleermuizen, zal een ontheffing aangevraagd moeten worden.	Bomen met boomholtes worden uitsluitend gekapt als deze een gevaar vormen voor de veiligheid. Voorafgaand aan de kap is een inventarisatie naar mogelijk beschermde soorten in de boomholtes noodzakelijk. Bij het aantreffen van een verblijfplaats beschermde soorten en-of verblijfplaatsen wordt ontheffing aangevraagd.
Bomen worden ten alle tijde gecontroleerd op nesten of holtes voordat deze gekapt worden. Mocht er een jaarrond nest aanwezig zijn of een nest in gebruiksfase, dan kan deze boom alleen gekapt worden met een ontheffing. Activiteiten binnen eens straal van 50 meter worden tot het minimale beperkt.	Bomen worden ten alle tijde gecontroleerd door een ter zake kundig persoon op gebruikte nesten of holtes voordat deze gekapt worden. Zo ja, dan wordt de kap tijdelijk uitgesteld. Een ter zake kundig ecoloog zal bepalen wanneer de kap wel doorgang kan vinden of dat ontheffing in het kader van de wet op natuurbescherming nodig is.
Bij graaf- en/of beheerwerkzaamheden dienen de op de bodem aanwezige takkenhopen(ouder dan een jaar) en rillen gecontroleerd te worden op holen. Mochten deze aanwezig zijn dan worden werkzaamheden elders uitgevoerd.	Bij graaf- en/of beheerwerkzaamheden dienen de op de bodem aanwezige takkenhopen(ouder dan een jaar) en rillen gecontroleerd te worden op verblijvende soorten. Mochten deze aanwezig zijn dan bepaald een ecoloog of werkzaamheden met verplaatsing van soorten door kan gaan of dat werkzaamheden uitgesteld worden.
Een strooisellaag dikker dan 5cm wordt ten tijde van het actieve seizoen van de hazelworm (maart-oktober) handmatig verwijderd alvorens machinale werkzaamheden plaatsvinden. Hiermee wordt verstoring en	Ongewijzigd

mogelijk doden van de hazelworm, kamsalamander, en algemene zoogdieren en amfibieën voorkomen.	
Toegevoegd ten opzichte van ontwerpbestemmingsplan	
Bij vestiging van een das op of direct nabij(<50m) de natuurbegraafplaats zullen werkzaamheden niet op en/of nabij eventuele dassenburchten plaatsvinden. Tenzij dit om veiligheidsredenen nodig is of gaat om het afzetten van exoten. Daarvoor wordt bij werkzaamheden gebruik gemaakt conform het meest recente kennisdocument Das (Bij12).	
Te kappen bomen blijven waar mogelijk liggen in het kader van de biodiversiteit. Dood hout is voor veel planten en dieren aantrekkelijk en zorgt voor een toekomstbestendige opbouw van de bosbodem.	
Bij werkzaamheden worden ten alle tijde de meest recente én goedgekeurde gedragscodes natuur- en bosbeheer gevolgd.	
Niet toegestane materialen en planten(afval, gedenktekens, e.d.) worden doorlopend uit het gebied verwijderd door de natuurbeheerder om vervuiling te voorkomen.	
Bij afwijking van dit werkplan bestaat de kans op het overtreden van de wet Natuurbescherming. Bij afwijking van dit werkprotocol dient altijd overlegd te worden met een ter zake kundige(natuurbeheerder of ecoloog).	
Natuurbegraafplaats op Aust zal gecertificeerd zijn voor natuurbeheer volgens de richtlijnen die Part-Ner heeft opgesteld voor natuurbegraafplaatsen en de aanwezige natuurtypen. Daarin zal jaarlijks verslag gedaan worden van de aanwezige soorten en gedane beheerswerkzaamheden middels een logboek met foto's. Dit verslag- en het daarvoor opgestelde kwaliteitshandboek zijn openbaar en in te zien op het kantoor van de natuurbegraafplaats.	
Het (ecologisch)werkprotocol zal eens in de vijf jaar geactualiseerd worden op basis van de aanwezige natuurwaarden. Dit gebeurt door een externe ecoloog.	
Bij werkzaamheden wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande wegen, paden en sporen.	
Werkzaamheden worden zoveel mogelijk in een aaneengesloten periode uitgevoerd, zodat de doorlooptijd zo kort mogelijk is. Wanneer gefaseerd uitvoeren van werkzaamheden nodig is voor het voortbestaan van beschermde soorten zal hiervoor een fasering worden opgesteld door natuurbeheerder.	

Gedragscode begravingen en verstoring	
Was in het ontwerpbestemmingsplan	Wordt in het vast te stellen bestemmingsplan
het aantal graven bedraagt ten hoogste 250 graven per hectare.	Vervallen, is elders in de regels al vastgelegd
er worden alleen menselijke stoffelijke resten en urnen begraven.	Ongewijzigd
er wordt alleen in vergankelijke materialen begraven.	Ongewijzigd
er vindt alleen grondverzet plaats als dit nodig is voor het delven van een graf of het begraven van een urn.	Er vindt alleen grondverzet plaats als dit nodig is voor het delven van een graf of het begraven van een urn. Hiervoor wordt een elektrische graafmachine gebruikt met een maximaal tonnage van 3,5.

bij het dichten van een graf wordt de bodem in de oorspronkelijke volgorde teruggeplaatst.	Bij het dichten van een graf wordt de bodem in de oorspronkelijke volgorde teruggeplaatst voor zover dit relevant is voor het behouden van de bodem opbouw.
de grafrust wordt eeuwigdurend gerespecteerd.	De grafrust wordt eeuwigdurend gerespecteerd, daarbinnen zijn werkzaamheden t.b.v. natuurbeheer toegelaten.
er vinden geen bijzettingen plaats.	Ongewijzigd
er vindt geen as-verstrooiing plaats.	Ongewijzigd
er worden geen grafmonumenten geplaatst.	Er worden geen grafmonumenten geplaatst anders dan een onbehandelde boomschijf gefaciliteerd door de natuurbegraafplaats.
Bij graaf- en/of beheerwerkzaamheden dienen de op de bodem aanwezige takkenhopen(ouder dan een jaar) en rillen gecontroleerd te worden op holen. Mochten deze aanwezig zijn dan worden werkzaamheden elders uitgevoerd.	Er gelden beperkingen voor natuurgraven in directe nabijheid van verblijfplaatsen van beschermde of ernstig bedreigde soorten. In voorkomende gevallen wordt advies van een ecoloog geraadpleegd om maatregelen te kunnen treffen. Zo worden soorten beschermd of kunnen deze uitwijken naar een andere plek. *en* Voorafgaand aan het delven van een graf vindt een controle(straal 20m) plaats op aanwezige verblijfplaatsen van beschermde soorten. Een verzameling hiervan is te vinden in het jaarverslag. Jaarlijks wordt de natuurbeheerder hierin geadviseerd door de ecoloog middels een toolboxmeeting. Mocht er een verblijfplaats of soort worden aangetroffen dan wordt bepaald door de natuurbeheerder of het graf kan worden aangelegd zonder maatregelen, met maatregelen of dat er moet worden uitgeweken in verband met aanwezige te beschermen natuurwaarden. Indien nodig wordt overlegd met een ecoloog.
Een strooisellaag dikker dan 5cm wordt ten tijde van het actieve seizoen van de hazelworm (maart-oktober) handmatig verwijderd alvorens machinale werkzaamheden plaatsvinden. Hiermee wordt verstoring en mogelijk doden van de hazelworm, kamsalamander, en algemene zoogdieren en amfibieën voorkomen.	Bij graafwerkzaamheden wordt de toplaag(humus en strooisellaag) van de bodem voorzichtig afgeschept en apart gelegd op platen. Eventuele andere bodemlagen worden gescheiden gedolven om direct na teraardestelling van het lichaam of stoffelijk overschot weer in eenzelfde volgorde teruggeplaatst te worden. Indien de toplaag een overwinterend reptiel of amfibie wordt aangetroffen dan wordt deze direct verplaatst naar een vergelijkbare locatie in de nabije omgeving.
Toegevoegd ten opzichte van ontwerpbestemmingsplan	

Er kan in de nabijheid van bomen worden begraven mits dit geen blijvende schade aan het wortelstelsel van bomen als gevolg heeft. Er worden geen bomen (diameter >20cm) gekapt voor natuurgraven. Waar mogelijk worden kleinere bomen- en heesters herplant.
Tijdens een begraving bewandelen bezoekers alleen de door de natuurbeheerder uitgezette paden om zo te voorkomen dat delen van het gebied onnodig betreden of verstoord worden.
Tijdens een begraving is er sprake van een ingetogen karakter en -geluidsniveau.
Het leggen van geschenken(snijbloemen, kransen e.d.) door bezoekers direct na de begraving is toegestaan. Deze worden binnen twee weken door de natuurbeheerder van het graf verwijderd.

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1 INLEIDENDE REGELS 2
Artikel 1 Begrippen 2
Artikel 2 Wijze van meten 6

HOOFDSTUK 2 BESTEMMINGSREGELS 7
Artikel 3 Natuur – Natuur en Bos 7
Artikel 4 Verkeer – Fietspad 12
Artikel 5 Waarde - Archeologie 2 13
Artikel 6 Waarde - Archeologie 3 15

HOOFDSTUK 3 OVERIGE REGELS 17
Artikel 7 Anti-dubbeltelregel 17
Artikel 8 Algemene gebruiksregels 18
Artikel 9 Algemene aanduidingsregels 19
Artikel 10 Algemene afwijkingsregels 21
Artikel 11 Overige regels 22

HOOFDSTUK 4 OVERGANGS- EN SLOTREGELS 23
Artikel 12 Overgangsrecht 23
Artikel 13 Slotregel 24

BIJLAGEN BIJ DE REGELS 25
Bijlage 1 bij de regels – ‘Inrichtings- en beheersplan natuurbegraafplaats Op Aust’ 25
Bijlage 2 van de regels – ‘Gedragscodes’ 26
Bijlage 3 van de regels - ‘Besluit Natura 2000-gebied Dinkelland’ 27

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

In deze regels wordt verstaan onder:

1.1 plan:
het Bestemmingsplan Buitengebied partiele herziening Natuurbegraafplaats op Aust met identificatienummer NL.IMRO.0168.BP008vzp1703-0401 van de gemeente Losser;

1.2 bestemmingsplan:
de geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels;

1.3 aanduiding:
een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee de gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de planregels regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

1.4 aanduidingsgrens:
de grens van een aanduiding indien het een vlak betreft;

1.5 archeologische waarde
de waarde die van belang is voor de archeologie en voor de kennis van de beschavingsgeschiedenis;

1.6 bebouwing:
één of meer gebouwen en/of bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

1.7 bestemmingsgrens:
de grens van een bestemmingsvlak;

1.8 bestemmingsvlak:
een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming;

1.9 bouwen:
het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk;

1.10 bouwgrens:
de grens van een bouwvlak;

1.11 bouwlaag:
een voor mensen toegankelijk deel van een gebouw, dat door op gelijke of nagenoeg gelijke hoogte liggende vloeren of balklagen wordt begrensd, met uitzondering van onderbouwen, kelders en kappen; de eerste bouwlaag is de bouwlaag op de begane grond;

1.12 bouwperceel:
een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

1.13 bouwperceelgrens:
een grens van een bouwperceel;

1.14 bouwvlak:
een geometrisch bepaald vlak, waarmee de gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zijn toegelaten;

1.15 bouwwerk:
een bouwkundige constructie van enige omvang die direct en duurzaam met de aarde is verbonden;

1.16 cultuurhistorische waarde:
de aan een bouwwerk of gebied toegekende waarde, gekenmerkt door het beeld dat is ontstaan door het gebruik dat de mens in de loop van de geschiedenis van dat bouwwerk of dat gebied heeft gemaakt;

1.17 evenement:
een voor het publiek toegankelijke activiteit met een duur van ten hoogste veertien dagen aaneengesloten. Onder de duur van de activiteit wordt eveneens de periode verstaan die benodigd is voor het opbouwen en afbreken van de voor de activiteit benodigde voorzieningen;

1.18 extensieve dagrecreatie:
die vormen van recreatie die in hoofdzaak zijn gericht op natuur- en landschapsbeleving zoals wandelen en fietsen en die in principe plaatsvinden tussen zonsopgang en zonsondergang en niet gericht zijn op het verstrekken van nachtverblijf;

1.19 extensiveringsgebied:
gedeelte van een reconstructiegebied met het primaat wonen of natuur, waar uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk is of in het kader van reconstructie onmogelijk wordt gemaakt;

1.20 gebouw:
elk bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

1.21 gevel:
een bouwkundige constructie die een ruimte in een woning of gebouw scheidt van de buitenlucht, daaronder begrepen een dak;

1.22 hoofdgebouw:
een gebouw, dat op een bouwperceel door zijn constructie of afmeting, dan wel gelet op de bestemming, als het belangrijkste gebouw valt aan te merken, met inbegrip van aan- en uitbouwen;

1.23 horecabedrijf:
een bedrijf of instelling waar bedrijfsmatig dranken en/of etenswaren voor gebruik ter plaatse worden verstrekt en/of waarin bedrijfsmatig logies wordt verstrekt;

1.24 intensieve veehouderij:
een agrarisch bedrijf of een deel daarvan met ten minste 250 m² bedrijfsvloeroppervlak dat wordt gebruikt voor veehouderij volgens de Wet milieubeheer, met uitzondering van bedrijven of delen daarvan:
- waar melkrundvee, schapen of paarden worden gehouden; onder melkrundvee wordt begrepen melkvee met bijbehorend vrouwelijk jongvee dat overwegend wordt gehouden voor de melkproductie, met inbegrip van dieren die in de mestperiode worden gemolken, tijdens de lactatie worden gemest dan wel zijn droog gezet en worden afgemest en vrouwelijk vleesvee ouder dan twee jaar met bijbehorend vrouwelijk jongvee, dat op een met melkvee vergelijkbare manier wordt gehouden voor de vleesproductie en het voortbrengen en zogen van kalveren;
- waar dieren biologisch worden gehouden overeenkomstig de krachtens artikel 2 Landbouwkwaliteitswet gestelde regels;
- waar dieren uitsluitend of in hoofdzaak worden gehouden ten behoeve van natuurbeheer;

1.25 kampeermiddel:
een onderkomen dat naar aard en inrichting is bedoeld voor recreatieve bewoning, maar zonder een met de grond verbonden constructie en zonder plaatsgebonden karakter;

1.26 landschappelijke waarde:
de aan een gebied toegekende waarde, gekenmerkt door de waarneembare verschijningsvorm van dat gebied;

1.27 natuurbegraafplaats
terrein dat deel uitmaakt van een natuur- en/of bosgebied, waar menselijke lichamen worden begraven en/of urnen worden begraven. Er wordt zo veel mogelijk gebruik wordt gemaakt van onbehandelde en/of onbewerkte natuurlijke materialen; grafmonumenten zoals grafstenen, zerken of grafbeplanting zijn niet toegestaan, enkel een gedenkteken van vergankelijk natuurlijk materiaal;

1.28 overkapping:
een bouwwerk van één bouwlaag dat dient ter overdekking en niet of slechts gedeeltelijk met wanden is omgeven;

1.29 peil:
1. voor een bouwwerk, waarvan de hoofdtoegang direct aan de weg grenst: de hoogte van de weg ter plaatse van die hoofdtoegang;
2. voor een bouwwerk, waarvan de hoofdtoegang niet direct aan de weg grenst: de hoogte van het terrein ter plaatse van die hoofdtoegang bij voltooiing van de bouw;
3. indien in of op het water wordt gebouwd: het Nieuw Amsterdams Peil;

1.30 rooien van bomen en/of houtgewas:
het compleet, met wortel en al, uit de grond halen van een boom en/of houtgewas;

1.31 seksinrichting:
een voor het publiek toegankelijke, besloten ruimte waarin bedrijfsmatig, of in de omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van erotisch/pornografische aard plaatsvinden.
Onder seksinrichting wordt in ieder geval verstaan: een prostitutiebedrijf, alsmede een erotische massagesalon, een seksbioscoop, seksautomatenhal, sekstheater of een parenclub, al dan niet in combinatie met elkaar.

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1 de dakhelling:
langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak;

2.2 de goothoogte van een bouwwerk:
vanaf het peil tot aan de bovenkant van de goot, c.q. de druiplijn, het boeibord of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel;

2.3 de inhoud van een bouwwerk:
tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen;

2.4 de bouwhoogte van een bouwwerk:
vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een bouwwerk, geen gebouw zijnde, met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen;

2.5 de ondergrondse bouwdiepte van een bouwwerk:
vanaf peil tot het diepste punt van het bouwwerk, de fundering niet meegerekend;

2.6 de oppervlakte van een bouwwerk:
tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk:

2.7 de afstand tot de (zijdelingse) perceelgrens:
tussen de (zijdelingse) grenzen van een bouwperceel en enig punt van het op dat bouwperceel voorkomend gebouw, waar die afstand het kortst is.

Bij toepassing van het bepaalde ten aanzien van het bouwen binnen bouwvlakken of bestemmingsvlakken worden ondergeschikte bouwdelen als plinten, pilasters, kozijnen, gevelversieringen, ventilatiekanalen, schoorstenen, gevel- en kroonlijsten, luifels, erkers met ten hoogste 50% van de gevelbreedte van een hoofdgebouw, balkons en overstekende daken buiten beschouwing gelaten, mits de bouw- c.q. bestemmingsgrens, dan wel de rooilijn met niet meer dan 1 m wordt overschreden.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Natuur – Natuur en Bos

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Natuur – Natuur en Bos' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. natuur;
b. bestaande bossen en bosbouw;
c. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de cultuurhistorische, natuurlijke en landschappelijke waarden;
d. de bescherming van het gebied Dinkelland ter plaatse van de aanduiding 'speciale beschermingszone 1' en het voorkomen van significant negatieve aantasting van de natuurlijke kenmerken van dit gebied;
e. cultuurgrond, waarbij het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke waarden, zoals houtwallen, houtsingels en bosschages, worden nagestreefd;
f. ter plaatse van de aanduiding “specifieke vorm van natuur - natuurbegraafplaats” mede voor het gebruik van gronden ten behoeve van een natuurbegraafplaats;

met daaraan ondergeschikt:

g. extensieve dagrecreatie;
h. bijenkasten;
i. een beheers- en ontvangstgebouw ten behoeve van de natuurbegraafplaats;

met daarbij behorende:

j. gebouwen ten behoeve van het beheer en onderhoud van bos- en natuurgebieden;
k. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.
l. voet- en fietspaden, alsmede overige infrastructurele voorzieningen;
m. nutsvoorzieningen;
n. waterhuishoudkundige voorzieningen, waaronder waterberging;
o. sloten, beken, poelen en daarmee gelijk te stellen water;
p. parkeervoorzieningen ter plaatse van de functieaanduiding ‘parkeerterrein’.

3.2 Bouwregels

3.2.1 Gebouwen en overkappingen

Voor het bouwen van gebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. de oppervlakte van een bijenstal bedraagt niet meer dan 10 m^2, terwijl de goot- en bouwhoogte respectievelijk ten hoogste 2,5 m en 3 m bedragen;
b. de maatvoering van een gebouw of een overkapping voldoet aan de eisen die in het volgende bouwschema zijn gesteld:

Functie van een gebouw	Max opp/inhoud	Goothoogte in m	Dakhelling in ^{0}		Hoogte in m
	Max		Min	Max	
Gebouw t.p.v. aanduiding ‘specifieke vorm van natuur – natuurbegraafplaats’ uitsluitend binnen het bouwvlak.	250 m^2	3,5			6

3.2.2 Overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde

Voor het bouwen van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, gelden de volgende regels:

a. de hoogte van erf- en terreinafscheidingen bedraagt ten hoogste 2 m;
b. de hoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, bedraagt ten hoogste 5 m.

3.3 Specifieke gebruiksregels

3.3.1 Strijdig gebruik

Onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

a. het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van verblijfsrecreatieve doeleinden;
b. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van detailhandel;
c. het gebruik van de gronden en bouwwerken ten behoeve van horeca, hieronder wordt ook verstaan het op de locatie aangeleverd krijgen van dranken en etenswaren (catering);
d. het bewonen van het onder lid 3.1 onder i. bedoelde beheer- en ontvangstgebouw;
e. het opslaan van mest en/of andere landbouwproducten;
f. het scheuren, het omzetten en/of anderszins ingrijpend wijzigen van gronden ten behoeve van een permanent ander gebruik;
g. het verharden van gronden;
h. het aanleggen van drainage;
i. het gebruik van gronden ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van natuur - natuurbegraafplaats’ waarbij:
    1. Sprake is van een grafdichtheid van meer dan 250 graven per hectare;
    2. per graf meer dan 3,5 m2 aan grondoppervlakte gebruikt wordt;
    3. sprake is van meer dan circa 70 begravingen per jaar;
j. het graven van natuurgraven op gronden die niet zijn aangeduid met de aanduiding ‘specifieke vorm van natuur – natuurbegraafplaats’;
k. het inrichten en uitvoeren van werkzaamheden ten behoeve van het natuurbegraven, indien dit plaatsvindt in afwijking van de in de als bijlage 2 van de regels opgenomen bijlage ‘gedragscodes’ voorgeschreven gedragscode inrichting en uitvoering;
l. het graven van natuurgraven, indien dit plaatsvindt in afwijking van de in de als bijlage 2 van de regels opgenomen bijlage ‘gedragscodes’ voorgeschreven gedragscode begravingen en verstoringen;
m. het gebruik van het ontvangst- en beheersgebouw ten behoeve van ceremonies/ plechtigheden’

3.3.2 Voorwaardelijke verplichting natuurbegraafplaats

a. Tot een met de bestemming strijdig gebruik wordt in elk geval gerekend het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gronden en bouwwerken ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van natuur – natuurbegraafplaats’ overeenkomstig de in lid 3.1, onder f. opgenomen bestemmingsomschrijving, zonder de uitvoering en vervolgens de instandhouding van de inrichtings- en beheersmaatregelen conform het als bijlage 1 opgenomen van de regels opgenomen ‘Inrichtings- en beheersplan natuurbegraafplaats Op Aust’, teneinde te komen tot een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en verhoging van de natuur- en landschapswaarden;

b. In afwijking van het bepaalde onder a. mogen gronden en bouwwerken behorende bij de fases A en B als bedoeld in het als bijlage 1 opgenomen ‘Inrichtings- en beheersplan natuurbegraafplaats Op Aust’ overeenkomstig de in lid 3.1, onder f. opgenomen bestemmingsomschrijving worden gebruikt, onder de voorwaarde dat binnen een termijn van 12 maanden na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan geheel uitvoering is gegeven aan de inrichtings- en beheersmaatregelen behorende bij de fases A en B als bedoeld in het als bijlage van de regels opgenomen ‘Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats’;
c. In afwijking van het bepaalde onder a. mogen gronden en bouwwerken behorende bij de fases C, D en E als bedoeld in het als bijlage van de regels opgenomen ‘Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats’ overeenkomstig de in lid 3.1, onder f. opgenomen bestemmingsomschrijving worden gebruikt, onder de voorwaarde dat:
    1. binnen een termijn van 12 maanden na ingebruikname van de betreffende fase, geheel uitvoering is gegeven aan de bij die fase behorende inrichtings- en beheersmaatregelen als bedoeld in het als bijlage van de regels opgenomen ‘Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats;
    2. het college van burgemeester en wethouders goedkeuring hebben verleend aan een inrichtings- en beheersplan dat voorziet in het elders binnen de gemeente Losser verbeteren van de ruimtelijk kwaliteit en verhoging van de natuur- en landschapswaarden van 5 hectare gronden per 1 hectare gronden die in gebruik wordt genomen ten behoeve van een natuurbegraafplaats; en
    3. het college van burgemeester en wethouders zich ervan verzekerd heeft dat er geen privaat- of publiekrechtelijke belemmeringen zijn om binnen een termijn van 12 maanden geheel uitvoering te geven aan de inrichtings- en beheersmaatregelen als beschreven in het als bijlage 1 van de regels opgenomen ‘Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats;

3.3.3 Voorwaardelijke verplichting compensatie NNN

a. Tot een met de bestemming strijdig gebruik wordt in elk geval gerekend het gebruik van en het in gebruik laten nemen van een beheers- en ontvangstgebouw als bedoeld in lid 3.1 onder i. en de parkeervoorzieningen als bedoeld in lid 3.1 onder o., zonder de aanleg en instandhouding van de compensatienatuur, conform het als bijlage 1 van de regels opgenomen ‘Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats’, teneinde te komen tot een kwalitatief volwaardige compensatienatuur;
b. In afwijking van het bepaalde onder a. mogen het beheers- en ontvangstgebouw als bedoeld in lid 3.1 onder i. en de parkeervoorzieningen als bedoeld in lid 3.1 onder o. overeenkomstig de bestemmingsomschrijving worden gebruikt, onder de voorwaarde dat binnen een termijn van 12 maanden na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan geheel uitvoering is gegeven aan de aanleg en instandhouding van de compensatienatuur, conform het in de bijlage 1 van de regels opgenomen ‘Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats’.

3.4 Afwijken van de gebruiksregels

3.4.1 Afwijken voorwaardelijke verplichting natuurbegraafplaats

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in 3.3.2, indien in plaats van de inrichtings- en beheersmaatregelen zoals opgenomen in het als bijlage 1 van de regels opgenomen ‘Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats’, andere inrichtings- en beheersmaatregelen worden getroffen, met dien verstande dat:

a. de inrichtings- en beheersmaatregelen minimaal gelijk zijn aan de in bijlage van de regels voorgeschreven inrichtings- en beheersmaatregelen; en voorzien in een minimaal gelijk niveau van verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en verhoging van de natuur- en landschapswaarden;
b. er geen onevenredige aantasting plaatsvindt van in de omgeving aanwezige functies en waarden.

3.4.2 Afwijken voorwaardelijke verplichting compensatie NNN

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in 3.3.3, indien in plaats van de compensatienatuur zoals opgenomen in de als bijlage 1 van de regels opgenomen ‘Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats’, op een andere wijze wordt voorzien in de vereiste compensatienatuur, met dien verstande:

a. dat de natuurcompensatie minimaal gelijk is aan de in de bijlage 1 van de regels opgenomen ‘Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats’ voorgeschreven compensatienatuur en voorziet in een minimaal gelijk kwaliteitsniveau van compensatienatuur;
b. er geen onevenredige aantasting plaatsvindt van in de omgeving aanwezige functies en waarden.

3.5 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning van de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren:
    1. het af- en/of vergraven van gronden;
    2. het verwijderen van bomen en/of houtgewas, alsmede de verwijdering van bodem- en oervegetaties;
    3. het aanplanten van bomen en/of houtgewas;
    4. het graven, baggeren en/of verdiepen en verbreden van beken, plassen, sloten en/of andere watergangen en/of -partijen;
    5. het dempen van beken, sloten en/of andere watergangen en/of -partijen;
    6. het aanbrengen van oppervlakteverhardingen;
    7. het aanleggen van fiets- en voetpaden;
    8. het aanleggen van voorzieningen ten behoeve van extensieve dagrecreatie;
    9. het aanleggen van ondergrondse of bovengrondse transport-, energie- en/of communicatieleidingen.
b. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden, die:
    1. het normale (en planmatig) onderhoud betreffen;
    2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van de inwerkingtreding van dit plan.
    3. onderdeel vormen van de inrichtings- en beheermaatregelen zoals gesteld in het als bijlage van de regels opgenomen ‘Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats’.
    4. betrekking hebben op het inrichten en uitvoeren van werkzaamheden ten behoeve van het natuurbegraven en waarbij voldaan wordt aan de

gedragscodes zoals verwoord in de als bijlage 2 van de regels opgenomen bijlage ‘Gedragscodes’;

5. betrekking hebben op het graven van natuurgraven en waarbij voldaan wordt aan de aan de gedragscodes zoals verwoord in de als bijlage 2 van de regels opgenomen bijlage ‘Gedragscodes’;

c. De in lid 3.4, sub a genoemde vergunning kan slechts worden verleend, mits geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke, de natuurlijke, de geomorfologische, cultuurhistorische en de archeologische waarden;
d. Voor de in lid 3.4, sub a, onder 1 tot en met 5 genoemde activiteiten zullen uitsluitend vergunningen worden verleend als de activiteiten worden uitgevoerd in het kader van natuurbeheer of nodig zijn voor de natuurbegraafplaats;
e. Indien de vergunning gevolgen kan hebben voor de waterhuishouding, wordt de aanvraag voor de omgevingsvergunning voorgelegd aan het betreffende waterschap met het verzoek de aanvraag te voorzien van een deskundigenadvies.

Artikel 4 Verkeer – Fietspad

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Verkeer - Fietspad' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. fietspaden;
b. infrastructurele voorzieningen, zoals bruggen, dammen en/of duikers;
c. bermsloten, bermen en beplanting;

met daarbij behorende:

d. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

4.2 Bouwregels

4.2.1 Gebouwen en overkappingen

Op of in deze gronden mogen geen gebouwen en overkappingen worden gebouwd.

4.2.2 Overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde

De hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, bedraagt ten hoogste 5 m.

Artikel 5 Waarde - Archeologie 2

5.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de gebieden met een hoge verwachtingswaarde.

5.2 Bouwregels

In het belang van de bescherming en veiligstelling van archeologische waarden en onder de voorwaarde dat de oppervlakte waarop de aanvraag betrekking heeft groter is dan of gelijk is aan 2.000 m² en de activiteit op een grotere diepte dan 0,3 m wordt uitgevoerd:

a. dient de aanvrager van een omgevingsvergunning voor het bouwen als bedoeld in de Wabo een rapport te overleggen waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld; de verplichting om een archeologisch rapport te overleggen geldt niet voor bouwwerken ter vervanging van bestaande bouwwerken, waarbij de bestaande oppervlakte met niet meer dan 2.000 m2 wordt uitgebreid;
b. kunnen aan een omgevingsvergunning als bedoeld in de Wabo de volgende regels worden verbonden:
    1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor de archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
    2. de verplichting tot het doen van opgravingen;
    3. de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties, tenzij in het rapport als bedoeld onder a naar het oordeel van burgemeester en wethouders is aangetoond dat het bouwwerk waarop de aanvraag betrekking heeft niet zal leiden tot een onevenredige aantasting van archeologische waarden.

5.3 Afwijken van de bouwregels

Er kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 5.2, sub a voor de overlegging van het aldaar genoemde archeologische rapport, indien naar het oordeel van het college van burgemeester en wethouders de archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie voldoende is vastgesteld. Daarbij maakt de gemeente gebruik van de archeologische advieskaart van RAAP (RAAP-rapport 264: Herinrichting Losser Noord, een archeologische inventarisatie, kartering en advieskaart; juni 1997 en RAAP-rapport 640: Herinrichting Losser-Zuid, provincie Overijssel; een archeologische inventarisatie, kartering en advieskaart; maart 2001). De woorden 'het rapport als bedoeld onder a' in lid 5.2, sub b, onder 3 dienen in dat geval te worden gelezen als 'andere beschikbare informatie'.

5.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning op de in lid 5.1 omschreven gronden de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren:
   - het uitvoeren van grondbewerkingen dieper dan 0,3 m met een oppervlakte groter dan of gelijk aan 2.000 m², zoals afgraven, diepploegen, egaliseren, frezen, aanleg of rooien van bos of boomgaard, aanbrengen van oppervlakteverhardingen, aanleggen van drainage, aanbrengen en verwijderen van funderingen;

met dien verstande dat de omgevingsvergunning ook verplicht is voor:
   - gebieden met een kleinere oppervlaktemaat dan 2.000 m² en dieper dan 0,3 m die zijn gelegen binnen een afstand van 50 m uit de bestemming ‘Waarde - Archeologie 1‘.

b. De in lid 5.4, sub a bedoelde vergunning is niet vereist voor werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden die:
   1. plaatsvinden in of op gronden waarvan schriftelijk is aangetoond dat zich ter plekke geen archeologische waarden bevinden;
   2. reeds in uitvoering zijn ten tijde van de inwerkingtreding van het plan;
   3. de herdrainage, het uitbaggeren van sloten of het normale onderhoud betreffen;
   4. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning;
   5. op archeologisch onderzoek zijn gericht.

c. De in lid 51.4, sub a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de plaats waar werken en/of werkzaamheden zullen worden uitgevoerd voldoende archeologisch is onderzocht en vaststaat dat er geen onevenredige afbreuk aan de archeologische en/of cultuurhistorische waarden wordt gedaan, dan wel dat afdoende maatregelen zijn getroffen tot behoud of bescherming van die waarden of de eventuele bodemvondsten naar elders zijn overgebracht.

d. Bij de beslissing over de omgevingsvergunning zal worden betrokken de oppervlakte die aantoonbaar reeds eerder door een van de in lid 5.4 sub a genoemde werkzaamheden is verstoord.

5.5 Wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de bestemming ‘Waarde - Archeologie 2‘ wordt verwijderd, mits na voldoende onderzoek van de vindplaats en het inwinnen van deskundigenadvies blijkt dat voor de archeologisch waardevolle gebieden de waardebepalende elementen niet zijn te handhaven in relatie tot de functie van de gronden en de gebouwen en de aanwezige bodemvondsten naar elders zijn overgebracht.

Artikel 6 Waarde - Archeologie 3

6.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 3' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de gebieden met een middelhoge verwachtingswaarde.

6.2 Bouwregels

In het belang van de bescherming en veiligstelling van archeologische waarden en onder de voorwaarde dat de oppervlakte waarop de aanvraag betrekking heeft groter is dan of gelijk is aan 2.500 m² en de activiteit op een grotere diepte dan 0,3 m wordt uitgevoerd:

a. dient de aanvrager van een omgevingsvergunning voor het bouwen als bedoeld in de Wabo een rapport te overleggen waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld; de verplichting om een archeologisch rapport te overleggen geldt niet voor bouwwerken ter vervanging van bestaande bouwwerken, waarbij de bestaande oppervlakte met niet meer dan 2.500 m2 wordt uitgebreid;
b. kunnen aan een omgevingsvergunning als bedoeld in de Wabo de volgende regels worden verbonden:
    1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor de archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
    2. de verplichting tot het doen van opgravingen;
    3. de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties, tenzij in het rapport als bedoeld onder a naar het oordeel van burgemeester en wethouders is aangetoond dat het bouwwerk waarop de aanvraag betrekking heeft niet zal leiden tot een onevenredige aantasting van archeologische waarden.

6.3 Afwijken van de bouwregels

Er kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 6.2, sub a voor de overlegging van het aldaar genoemd archeologische rapport, indien naar het oordeel van het college van burgemeester en wethouders de archeologische waarde van het terrein in andere beschikbare informatie voldoende is vastgesteld. Daarbij maakt de gemeente gebruik van de archeologische advieskaart van RAAP (RAAP-rapport 264: Herinrichting Losser Noord, een archeologische inventarisatie, kartering en advieskaart; juni 1997 en RAAP-rapport 640: Herinrichting Losser-Zuid, provincie Overijssel; een archeologische inventarisatie, kartering en advieskaart; maart 2001). De woorden 'het rapport als bedoeld onder a' in lid 6.2, sub b, onder 3 dienen in dat geval te worden gelezen als 'andere beschikbare informatie'.

6.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning op de in lid 6.1 omschreven gronden de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren:
   - het uitvoeren van grondbewerkingen dieper dan 0,3 m met een oppervlakte groter dan of gelijk aan 2.500 m², zoals afgraven, diepploegen, egaliseren, frezen, aanleg of rooien van bos of boomgaard, aanbrengen van oppervlakteverhardingen, aanleggen van drainage, aanbrengen en verwijderen van funderingen.

met dien verstande dat de omgevingsvergunning ook verplicht is voor:
   - gebieden met een kleinere oppervlaktemaat dan 5.000 m² en dieper dan 0,3 m die zijn gelegen binnen een afstand van 50 m uit de bestemming ‘Waarde - Archeologie 1 of 2’.

b. De in lid 6.4, sub a bedoelde vergunning is niet vereist voor werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden die:
   1. plaatsvinden in of op gronden waarvan schriftelijk is aangetoond dat zich ter plekke geen archeologische waarden bevinden;
   2. reeds in uitvoering zijn ten tijde van de inwerkingtreding van het plan;
   3. de herdrainage, het uitbaggeren van sloten of het normale onderhoud betreffen;
   4. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning;
   5. op archeologisch onderzoek zijn gericht.

c. De in lid 6.4, sub a genoemde vergunning kan slechts worden verleend indien de plaats waar werken en/of werkzaamheden zullen worden uitgevoerd voldoende archeologisch is onderzocht en vaststaat dat er geen onevenredige afbreuk aan de archeologische en/of cultuurhistorische waarden wordt gedaan, dan wel dat afdoende maatregelen zijn getroffen tot behoud of bescherming van die waarden of de eventuele bodemvondsten naar elders zijn overgebracht.

d. Bij de beslissing over de omgevingsvergunning zal worden betrokken de oppervlakte die aantoonbaar reeds eerder door een van de in lid 6.4 sub a genoemde werkzaamheden is verstoord.

6.5 Wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen in die zin dat de bestemming ‘Waarde - Archeologie 3’ wordt verwijderd, mits na voldoende onderzoek van de vindplaats en het inwinnen van deskundigenadvies blijkt dat voor de archeologisch waardevolle gebieden de waardebepalende elementen niet zijn te handhaven in relatie tot de functie van de gronden en de gebouwen en de aanwezige bodemvondsten naar elders zijn overgebracht.

Hoofdstuk 3 Overige regels

Artikel 7 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 8 Algemene gebruiksregels

Tot een strijdig gebruik van gronden en bouwwerken wordt in ieder geval gerekend:

a. het gebruik en laten gebruiken van de gronden als standplaats voor kampeermiddelen, anders dan waar dit krachtens de bestemming of aanduiding is toegestaan;
b. het gebruik en laten gebruiken van de gronden en bouwwerken ten behoeve van een seksinrichting;
c. het gebruik en laten gebruiken van de gronden voor de opslag van schroot, afbraak- en bouwmaterialen, anders dan ten behoeve van de uitvoering van krachtens de bestemming toegelaten bouwactiviteiten en werken en werkzaamheden;
d. het gebruik van gronden ten behoeve van weekmarkten, jaarmarkten, evenementen, festiviteiten, manifestaties, en horecaterreinen en/of standplaatsen voor detailhandel, indien die activiteiten een aaneengesloten periode van meer dan 14 dagen omvatten;
e. het storten van puin en afvalstoffen;
f. de stalling en opslag van (aan het oorspronkelijk gebruik onttrokken) voer-, vaar- of vliegtuigen;
g. het gebruik en laten gebruiken van de gronden voor het plaatsen en/of aanbrengen van niet-perceelsgebonden handelsreclame en/of reclame voor ideële doeleinden of overtuigingen.

Artikel 9 Algemene aanduidingsregels

9.1 Reconstructiewetzone - extensiveringsgebied
Ter plaatse van de aanduiding 'reconstructiewetzone - extensiveringsgebied' geldt dat uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderij niet mogelijk is.

9.2 Speciale beschermingszone 1
Ter plaatse van de aanduiding ‘speciale beschermingszone 1’ geldt dat deze gronden, naast de andere voor die gronden aangewezen bestemmingen (basisbestemming), zijn aangewezen voor de bescherming van de instandhoudingsdoelstelling van het Natura 2000-gebied Dinkelland, ingevolge de aanmelding bij de Europese Commissie door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, zoals opgenomen in de bijlage 3 van de regels ‘Besluit Natura 2000-gebied Dinkelland’.

De bescherming, voor zover betrekking hebbend op de aanwijzingsbesluiten van de Habitatgebieden, is niet van toepassing op bestaande bebouwing (inclusief tuinen en erven) en verhardingen.

In geval van strijdigheid van bepalingen gaan de regels van dit artikel vóór de bepalingen die ingevolge andere artikelen op de desbetreffende gronden van toepassing zijn.

9.2.1 Bouwregels
Er mogen op of in deze gronden geen gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen worden gebouwd.

Ten behoeve van de andere voor deze gronden geldende bestemming(en) mag uitsluitend worden gebouwd, indien het bouwplan betrekking heeft op vervanging, vernieuwing of verandering van bestaande bouwwerken, waarbij de oppervlakte, voor zover gelegen op of onder peil, niet wordt uitgebreid en gebruik wordt gemaakt van de bestaande fundering.

9.2.2 Afwijken van de bouwregels
Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 9.2.2 voor het bouwen ten behoeve van de andere daar voorkomende bestemming(en), mits geen afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden.

9.2.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Het is verboden zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden uit te voeren, zulks ongeacht het bepaalde in de bij de andere op deze gronden van toepassing zijnde bestemmingen:
   1. het uitvoeren van grondbewerkingen dieper dan 0,3 m;
   2. het verharden van wegen en paden;
   3. het wijzigen van het greppelsysteem en het aanbrengen van drainage.

b. Het onder a vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden:
   1. die het normale onderhoud en/of natuurbeheer betreffen;
   2. die reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van de inwerkingtreding van het plan;
   3. waarvoor op het tijdstip van de inwerkingtreding van het plan een omgevingsvergunning is verleend.

Artikel 10 Algemene afwijkingsregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van:

a. de bij recht in de regels gegeven afmetingen en percentages, met uitzondering van de oppervlakte- en inhoudsmaten, tot ten hoogste 10% van die afmetingen en percentages;
b. het bestemmingsplan ten behoeve van (bouw)projecten voor aanleg van nieuwe en aanpassing van bestaande water- en groenvoorzieningen, alsmede aanpassing van bestaande wegvoorzieningen, mits deze kleinschalig zijn, niet samenhangen met een nieuwe planmatige uitbreiding en mits het karakter van de bestaande voorziening c.q. weg niet verandert;
c. het bestemmingsplan ten behoeve van (bouw)projecten voor openbare (nuts)voorzieningen, religieuze voorzieningen, voorzieningen voor het openbaar vervoer of het wegverkeer, alsmede voorzieningen ten behoeve van recreatief medegebruik en natuurbeheer met een maximum oppervlakte van 75 m2, mits:
    1. geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan of onevenredige hinder of beperkingen oplevert voor aangrenzende of nabij gelegen functies of bestemmingen;
    2. geen sprake is van onevenredige aantasting of afbreuk van natuur en landschap;
    3. naar aard en schaal past in de stedenbouwkundige structuur en omgeving;
d. het bepaalde in de regels over de aan te houden afstand tot de zijdelingse perceelgrens en kan een kleine afstand worden toegestaan, mits dit geen onevenredige hinder of beperkingen oplevert voor aangrenzende functies of bestemmingen.

Artikel 11 Overige regels

11.1 Aanvullende werking welstandscriteria

De in het plan geboden ruimte ten aanzien van de situering en de maatvoering van bouwwerken, kan nader worden ingevuld door de in de Woningwet bedoelde welstandscriteria.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 12 Overgangsrecht

A. Overgangsrecht bouwwerken

1. Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel kan worden gebouwd krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot:
   a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
   b. na het tenietgaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is tenietgegaan.
2. Bij een omgevingsvergunning kan eenmalig worden afgeweken van het eerste lid voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in het eerste lid met maximaal 10%.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

B. Overgangsrecht gebruik

1. Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.
2. Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in het eerste lid, te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.
3. Indien het gebruik, bedoeld in het eerste lid, na de inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.
4. Het eerste lid is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Artikel 13 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als: 'Regels van het bestemmingsplan Buitengebied partiële herziening Natuurbegraafplaats op Aust'.

Bijlagen bij de regels

Bijlage 1 bij de regels – ‘Inrichtings- en beheersplan natuurbegraafplaats Op Aust’

natuurbegraafplaatsen
van Waarde

Natuurbegraafplaats Op Aust

Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats

Colofon:

Dit document is opgesteld door
Natuurbegraven Van Waarde

Contactpersoon:
B. Speulman

Correspondentieadres:
Provincialeweg 2
9463 TK Eext

T 0478 584535
info@navawa.nl

Projectgegevens:
Natuurbegraafplaats Op Aust, De Lutte
Projectnummer: 6816.13
Datum: Juli 2022

Afbeelding 1. Dinkelrand

Natuurbegraafplaats Op Aust

Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats

Afbeelding 2. Luchtfoto

natuurbegraafplaatsen
van Waarde

INHOUD

INLEIDING

2. LANDSCHAPSANALYSE 9
2.1 Van nature dynamische landschap vol variatie 9
2.2 Huidig landschapsbeeld 9
2.3 Recreatie 11
2.4 Waardering landschap 13

3. ONTWERP 15
3.1 Bodem nodigt uit tot variatie 15
3.2 Routing bezoekers 15
3.3 Fasering in gebruik name 17
3.4 Compensatie natuur 17
3.5 KGO-investering 17
3.6 Monitoring beheer 19

4. ECOLOGISCHE IMPULS 21
4.1 Ecologische basisinspanning op gronden van KGO-investering 21
4.2 Extra ecologische kwaliteitsimpuls natuurbegraafplaats 17
4.3 Extra KGO Fase B 17
4.4 Monitoring op langjarig beheer 17

BIJLAGEN

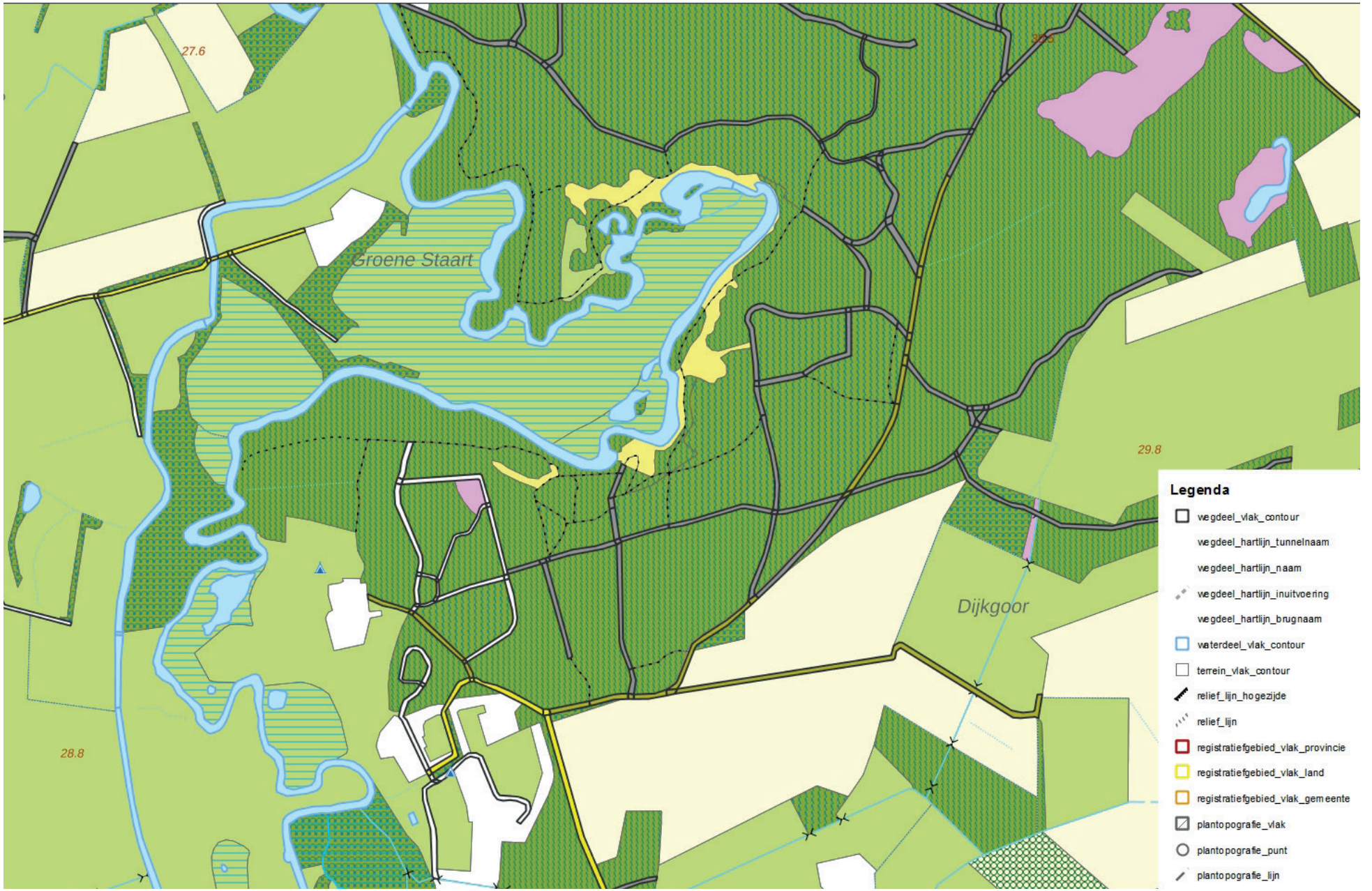

Afbeelding 3. Topografie

1

INLEIDING

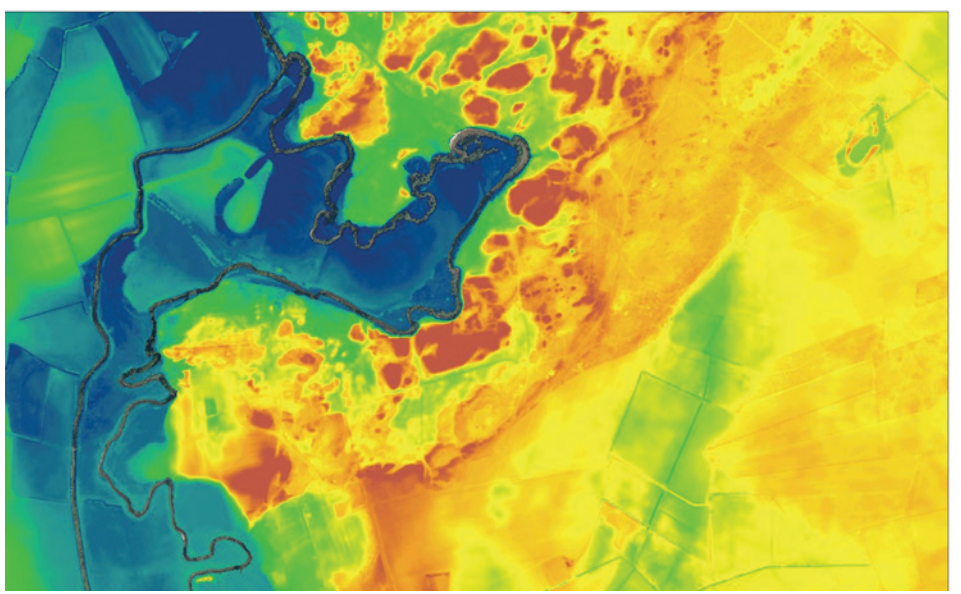

Afbeelding 4. Hoogtekaart

Het plangebied, een bos, ligt ten oosten van De Lutte en ten noorden van de A1. Het bos, genaamd Op Aust, is al eeuwen in het bezit van de familie Zanderink en grenst aan bos van Staatsbosbeheer en aan landbouwgronden. Deze rapportage betreft het inrichtings- en beheerplan, voor de omvorming van dit particuliere bos naar een natuurbegraafplaats.

Het inrichtings- en beheerplan is erop gericht om het natuurbegraven op het terrein mogelijk te maken en het terrein zo in te richten dat de landschapskwaliteiten en ecologische potentie benut worden. Hierbij is het doel om het terrein zo te ontwikkelen dat er een duurzaam natuurlijk landschap gaat ontstaan, waarbij het natuurbegraven, de natuurontwikkeling en het recreatieve medegebruik in de vorm van wandelen mogelijk wordt.

Het plan gaat in hoofdstuk 2 ‘Landschapsanalyse’ allereerst in op de bijzondere locatie. Hoofdstuk 2 vermeldt het vigerende beleid en laat zien waar de Groene Ontwikkelingszone prima ingezet kan worden voor zijn nieuwe functie als natuurbegraafplaats. Hoofdstuk 3 gaat in op het ontwerp, de inrichtingsaspecten en het beheer met de beheervisie en de uitvoeringsaspecten van de natuurbegraafplaats. Tot slot gaat hoofdstuk 4 in op de maatregelen die de ecologische waarde van het plangebied een impuls geven.

Afbeelding 5. Historische kaart 1904

Afbeelding 6. Historische kaart 1922

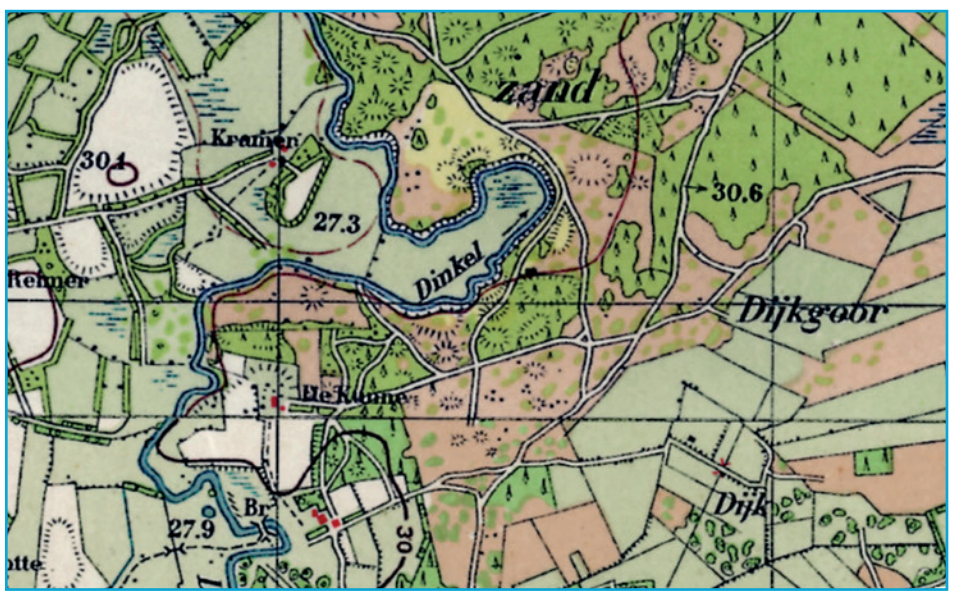

Afbeelding 7. Historische kaart 1950

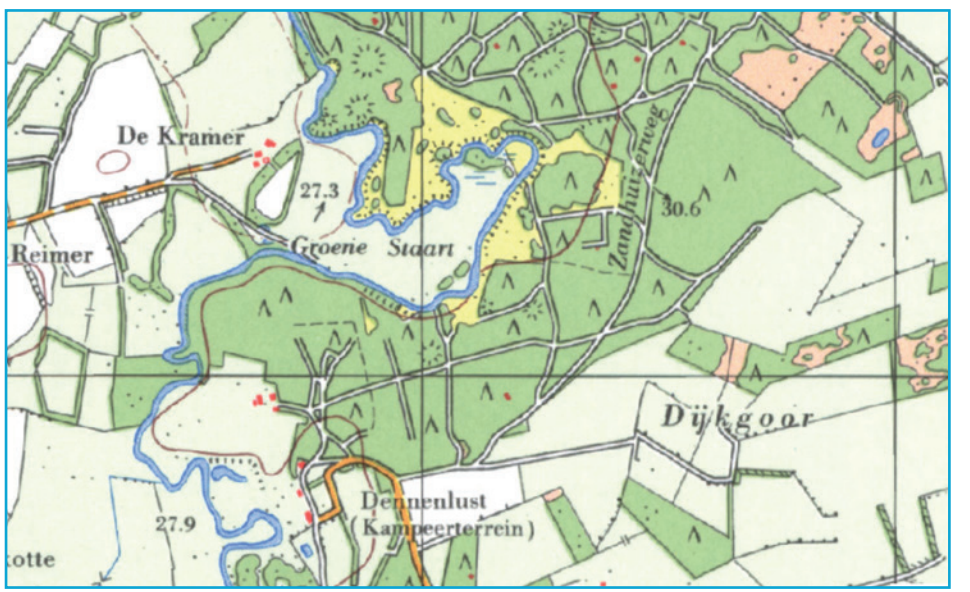

Afbeelding 8. Topografische kaart

2

LANDSCHAPSANALYSE

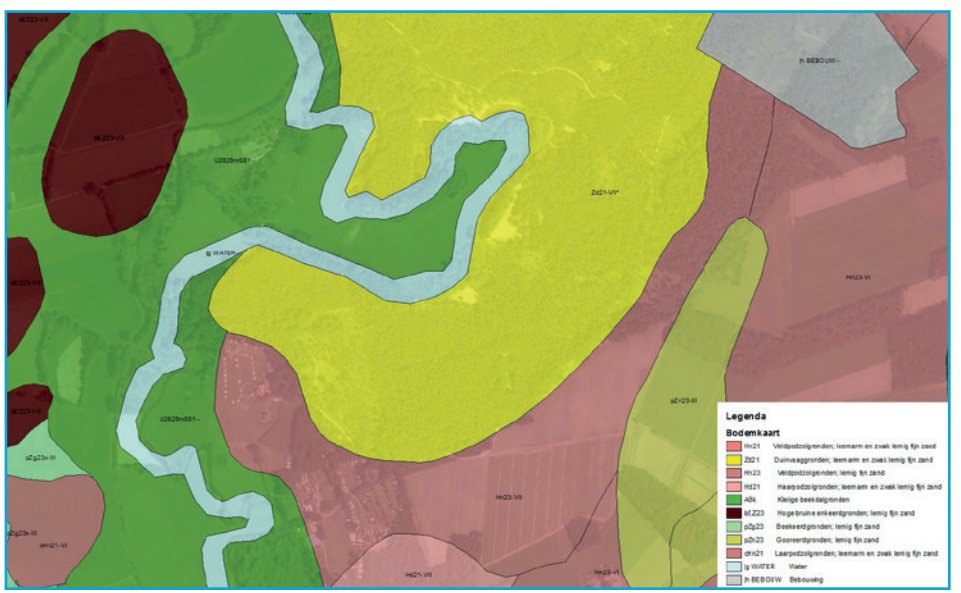

Afbeelding 9. Bodemkaart

Het plangebied van Natuurbegraafplaats Op Aust heeft unieke eigenschappen, zoals bijzondere hoogteverschillen en de Dinkel. In nevenstaande kaarten zijn de hoogteverschillen en de bijzondere bodemopbouw af te lezen. In dit hoofdstuk volgen de uitgangspunten die dit landschap verlangt om de natuurbegraafplaats in te richten zodat deze een landschappelijke, ecologische en maatschappelijke meerwaarde kan vormen voor de regio.

2.1 Van nature dynamische landschap vol variatie

In afbeelding 3, 4, 5 en 6 is de ontwikkeling van het gebied geïllustreerd aan de hand van historische kaarten. Zandverstuivingen, heide en bos hebben elkaar afgewisseld in de tijd. De Dinkel baant zijn weg door het landschap en zorgt voor blijvende dynamiek, ondanks dat het aangeplante productiebos van Op Aust. Vandaar dat een zone van 50 meter uit de Dinkeloever vrij blijft van gebruik voor natuurbegraven.

2.2 Huidig landschapsbeeld

Het huidige landschapsbeeld is monotoon bos zonder enige variatie in structuur en variatie in mate van openheid. Deze volledige bosbegroeiing is uniek in de tijd. Omdat historische kaarten laten zien dat tot voor kort er altijd een grote structuurvariatie is geweest van zandduinen, heide en bos. Het landschapsbeeld is het gevolg van het aanplant van productiebos. De afwisseling in bodemsamenstelling, in droogte en hoogte, komt niet tot uiting in de begroeiing.

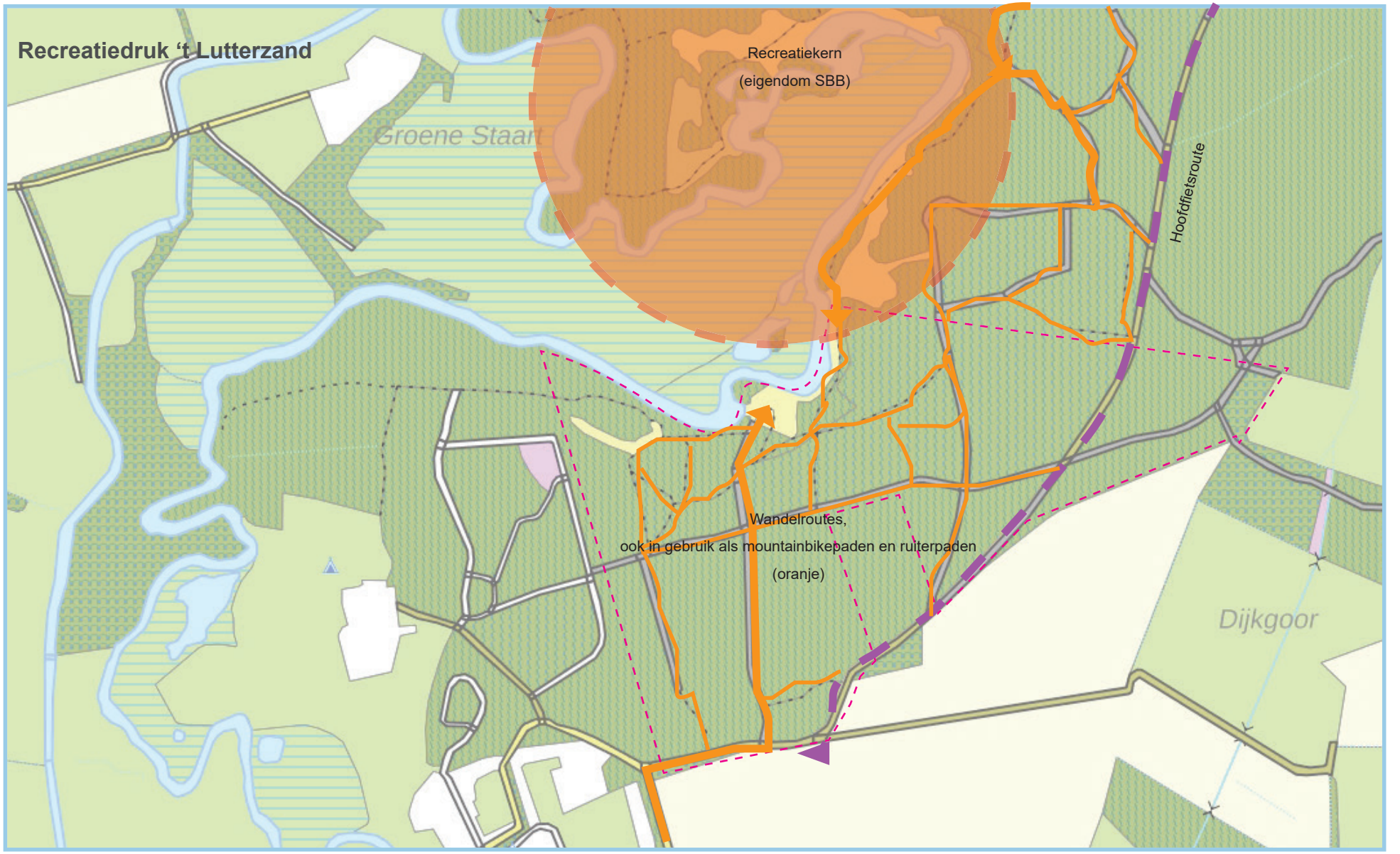

Afbeelding 10. Zonering recreatiefgebruik Natura 2000-gebied ‘t Lutterzand: gebruiksdruk ligt aan de noordkant van het bos Op Aust. De kern van het recreatiegebruik ligt buiten het projectgebied en is in eigendom van Staatsbosbeheer (aangegeven met de orannje cirkel).

2.3 Recreatie

De nabije omgeving van het plangebied betreft een populair wandelgebied. De recreatie zorgt voor een grote druk op natuur- en landschapswaarden. Recreatiestromen worden in de huidige situatie nauwelijks begeleid, waardoor de verspreiding van wandelaars, mountainbikers en ruiters groot is en zodoende het hele gebied kwetsbaar is. De overlast van zwerfvuil en vandalisme en van recreanten onderling is dusdanig hoog, dat 'Op Aust' nu deels is afgesloten voor publiek, tot een goede oplossing voor de hoge handhavings- en onderhoudskosten is gevonden. De potentie van hoge landschappelijke en ecologische waarden wordt nu ook niet bereikt. Het realiseren van een natuurbegraafplaats (en dus het uitvoeren van het landschapsontwerp) resulteert in het behalen van de maximale potentie van landschaps- en natuurwaarden. Ook de waarde van beleving van recreanten verhoogt, door goede regulering in het ontwerp.

Afbeelding 11. Afbeeldingen van het gebruik van het Natura 2000 gebied 't Lutterzand in de omgeving van het projectgebied (Bron: Zoover, Tourist Info De Lutte-Losser-Beuningen): Het kerngebied van de recreatie ligt voornamelijk op grond van Staatsbosbeheer ten noorden van het projectgebied.

Afbeelding 12. Bosvak open met veel opschot (met name Amerikaanse vogelkers. Daarnaast ook Amerikaanse eik en zomereik) na recent verjongingsbeheer (ongeveer vier jaar geleden)

Afbeelding 16. Grove dennenbos met aan de randen jeneverbes

Afbeelding 17. Open bosvak met voornamelijk eiken en vergraste bosbodem

Afbeelding 13. Eiken-berkenbos met grove dennen en ondergroei van hulst, krent, sparren en Amerikaanse vogelkers. In de boomopbouw zit leeftijdsvariatie en de kronen zijn niet geheel sluitend, waardoor ondergroei mogelijk is.

Afbeelding 15. Bosvak: open met veel opschot van met name Amerikaanse vogelkers en enkele sparren. Enkele zomereik en grove den van 20 jaar oud. Grof verjongingsbeheer uitgevoerd ongeveer twee jaar geleden.

Afbeelding 14. Bosvak: open met veel opschot (met name Amerikaanse vogelkers. Daarnaast ook Amerikaanse eik en zomereik.) na recent verjongingsbeheer (ongeveer twee jaar geleden)

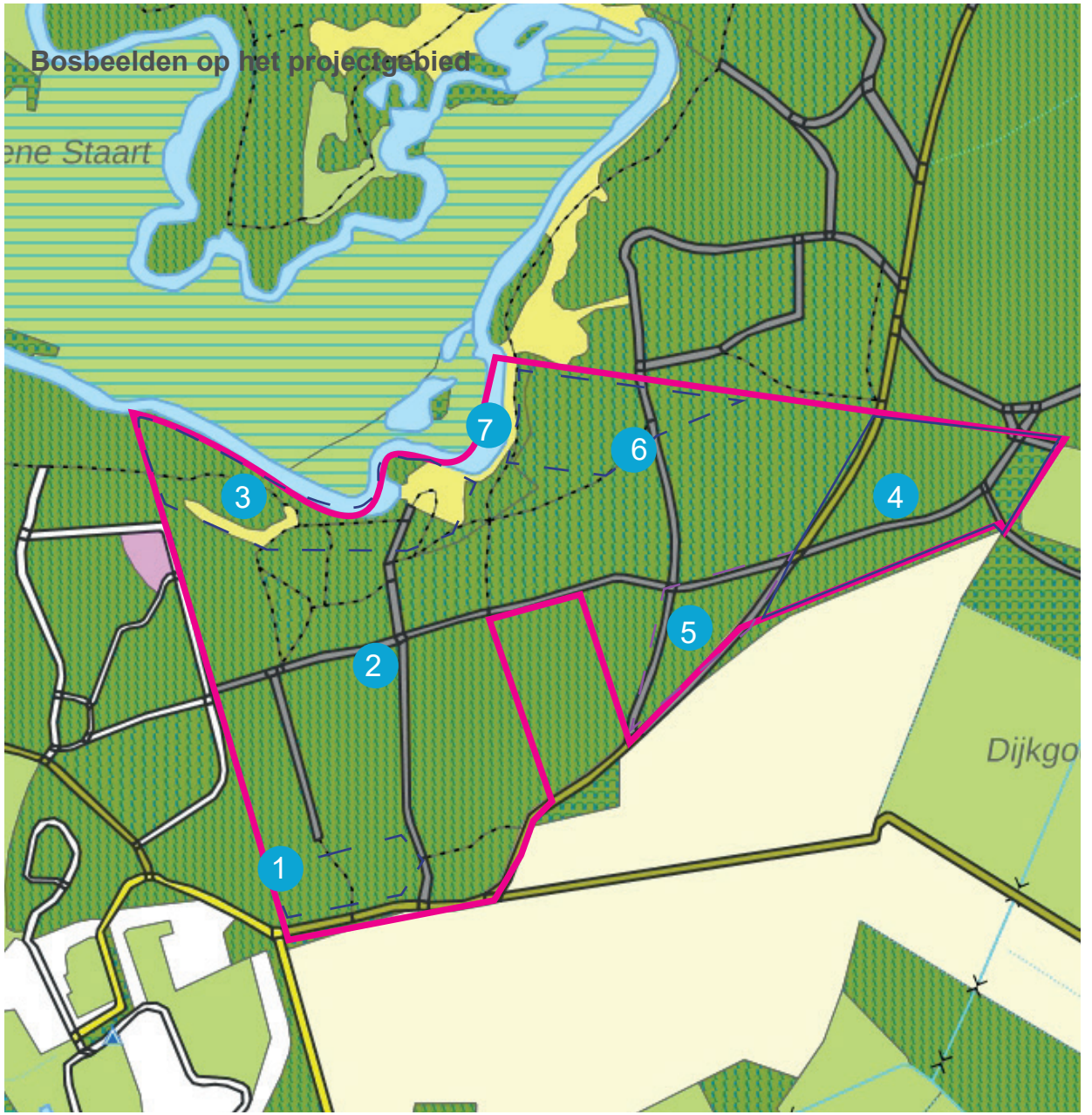

Afbeelding 18. Topografische kaart met bosvakken

2.4 Waardering landschap

Iedere bezoeker van het bosgebied komt voor het landschap aangegeven met nummer 7, de Dinkel met zijn zandige steilrand. Wat betreft bosbeleving worden de bosvlakken, aangegeven met nummers 1 tot en met 6, niet hoog gewaardeerd (zie voor verdere uitleg de bijlagen*). Bosvakken 2 en 3 (zie in nevenstaande afbeelding) tonen de grootste structuurverschillen van bomen en onderbegroeiing Bosvak 1, 4, 5 en 6 kennen ruimte voor verbetering. Deze verbetering ligt in het verwijderen van de dominante uitheemse boomsoorten. Ook de aanplant van ecologisch en esthetisch interessant plantmateriaal zal de waardering van het bosgebied voor zowel mens, dier als plant verhogen. Zeker wanneer aangeplant in verschillende fases van volwassenwording, met uiteenlopende bloeitijden (bijen) en verschillen in structuur.

Uitgangspunten ontwerp:

Sturen op recreatief gebruik, zodat luwe plekken ontstaan, maar het kernrecreatiegebied (zie oranje zonering op afbeelding 10) toegankelijk blijft;

De zone van 50 meter uit de oever van de Dinkel;

Variëren in structuur en beplantingssoort en -vorm.

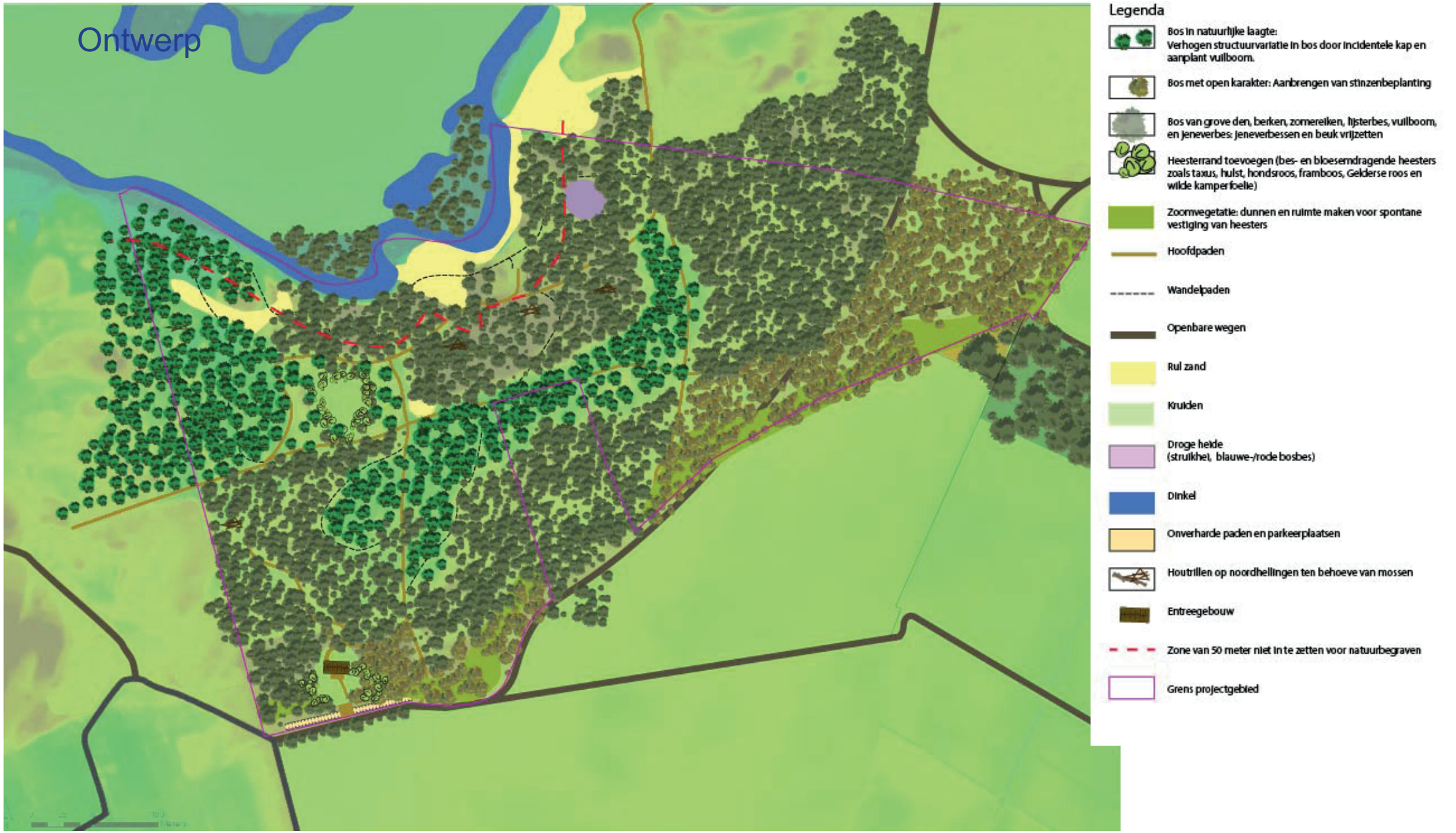

Afbeelding 19. Ontwerp natuurbegraafplaats

3

ONTWERP

Het ontwerp van natuurbegraafplaats Op Aust maakt optimaal gebruik van de natuurlijk potentie om de plek zowel voor mens als plant en dier optimaal in te richten. Ingrepen zijn subtiel, maar effectief en bedoeld om eeuwig durende waardevolle natuur te realiseren.

3.1 Bodem nodigt uit tot variatie

Het ontwerp voor natuurbegraafplaats Op Aust is gebaseerd op de natuurlijke variatie die in de bodem aanwezig is. De bodemopbouw bepaalt de beplantingskeuze en het bosbeheer. Hierdoor worden laagtes en bodemtype benadrukt en ontstaat er variatie in de beleving van het bos. Hierdoor wordt het oriënteren van de recreant ook gemakkelijker.

Laagte herbergt bos met onderbegroeiing

Het streefbeeld van het bostype in de laagte kent meer onderbegroeiing en versterkt het besloten karakter van het centrum van het plangebied. Door de aanplant van vuilboom ontstaat meer structuurvariatie en een hogere beleving van de seizoenen. Door aanplant worden de leefomstandigheden, van onder andere de bij, beter.

Hogere gronden bieden plaats voor een droog en transparant bos

Op de hogere delen wordt het bos zo beheert dat grove dennen, berken, zomereiken, lijsterbessen, vuilbomen en jeneverbessen kans krijgen om weer te groeien. De streekeigenheid van de beplanting wordt hiermee terug gebracht.

Heide realiseren

Op de hogere, zandgronden wordt heide gerealiseerd. Dit is een cultuurhistorisch relict van de plek. Voor de aanleg van heide worden invasieve soorten, zoals Amerikaanse vogelkers, teruggedrongen. De snelle verspreiding van deze kerssoort, vormt een bedreiging voor de natuurlijke potentie om heide te realiseren. Het verwijderen van deze invasieve soort, zorgt voor kansen om dit cultuurlandschap terug te brengen. Zie hoofdstuk 4.1 voor de aanpak van realisatie van heide.

Heesterranden

Op twee plekken in het plangebied worden heesterranden om open plekken gerealiseerd. Deze rand van inheemse bloeiende, besdragende heesters zorgen voor privacy en vormen een zoom die een geleidelijke overgang van openheid naar bos. Heesters die aangeplant worden zijn, taxus, hulst, hondsroos, framboos, Gelderse roos en wilde kamperfoelie. Diersoorten die in zogenaamde zomen voorkomen zijn hazelwormen.

Houtrillen nieuw element in het bos

Op houtrillen wordt het dode hout verzameld. De houtrillen worden gerealiseerd voor tal van amfibieën. Door dunning kunnen de houtrillen grote dagdelen in de zon liggen.

3.2 Routing bezoekers

Ontvangstgebouw

Het ontvangstgebouw ligt op de hoge kop aan de zuidrand. Door zijn verhoogde ligging, is er zicht, over de geparkeerde auto's heen, het agrarisch, open landschap in. Bloei- en besdragende heesters vormen de rand in de open plek in het bos.

Parkeren

Bij aankomst bij het bos Op Aust rijdt de bezoeker de parkeerplaats op. Er wordt een parkeerplaats gerealiseerd met 35 parkeerplaatsen. Deze parkeerplaatsen worden gerealiseerd op de huidige parkeerplaats. De parkeerplaats wordt aangelegd

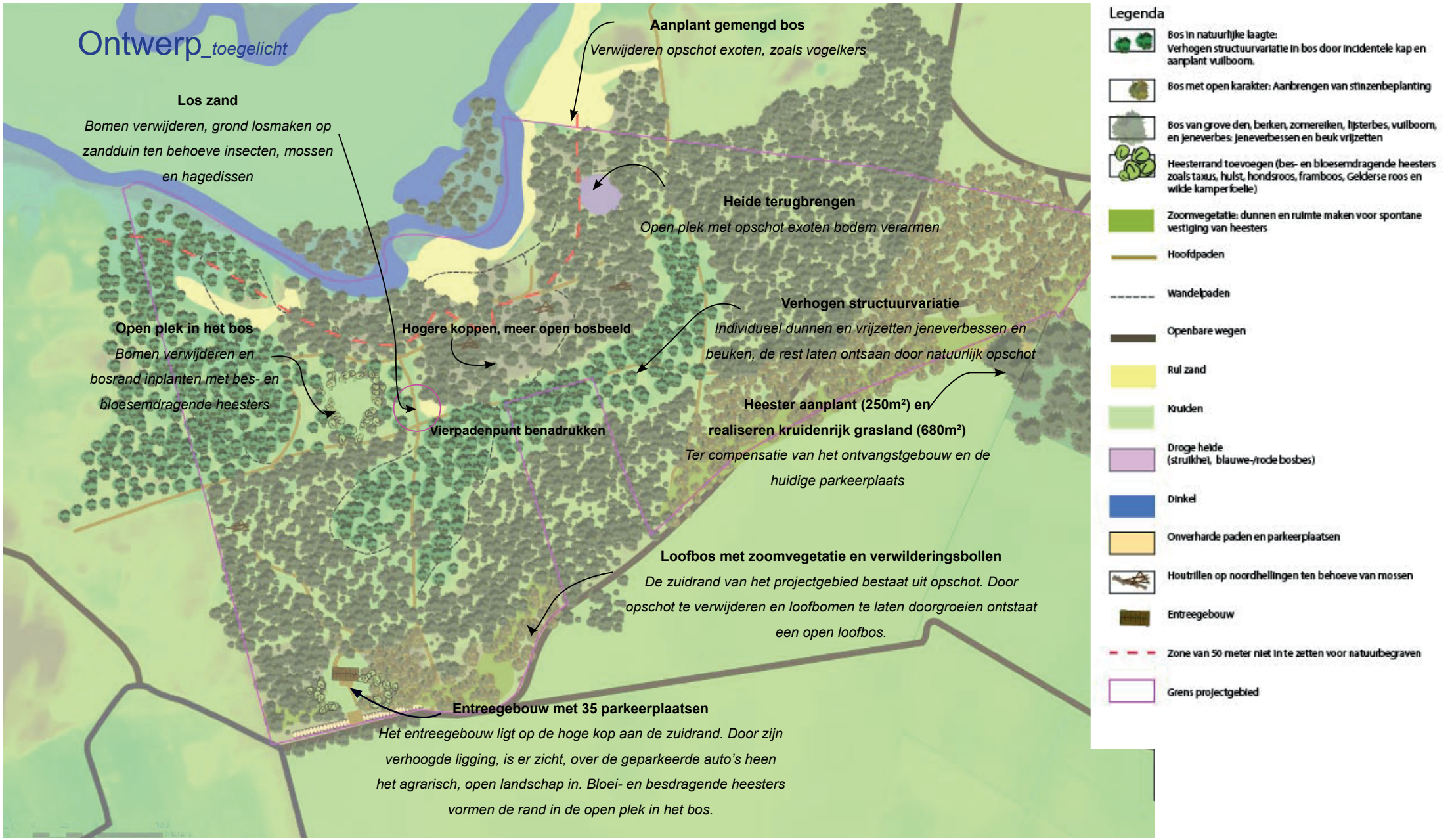

Afbeelding 20. Ontwerp natuurbegraafplaats met toelichting

met een halfverharding en wordt aangekleed met houtblokken, boomstammen, heesterbegroeiing, e.d..

Begeleiden van recreanten biedt rust
Vanaf de parkeerplaats is het ontvangstgebouw zichtbaar. Dit gebouw vormt het startpunt van een wandeling over de natuurbegraafplaats. Het entree-gebouw zorgt voor natuurlijke sturing. Bezoekers van de natuurbegraafplaats zien direct bij aankomst waar zij heen moeten lopen.

Verstilling grootste winst voor natuurwaarden
De belangrijkste ingreep voor de ecologische waarde is het gebied te verstillen van de grote aantallen bezoekers. Eenvoudige houten hekken en subtiele bebording zullen het gebied automatisch minder aantrekkelijk maken voor een grote stroom recreanten. Dit deel van de recreanten, die voor de Dinkel komen, zullen afbuigen naar de oostkant van het gebied. Hierdoor ontstaat rust in het westkant van het plangebied.

Zonering zorgt voor lage impact
De zonering die aangebracht is in het ontwerp, betreft de afstand tot de Dinkel (50 meter) en de buitengrens van het plangebied (25 meter) tot aan de zone waar begraven gaat worden. Hierdoor kan de Dinkel een dynamische rivier blijven en is de impact op de omgeving beperkt.

3.3 Fasering in gebruik name

De natuurbegraafplaats wordt in fases in gebruik genomen. Deze fasering is ook in het ontwerp opgenomen. De eerste fase, deel A en B, ligt in het centrum van het plangebied en is eenvoudig ontsloten. Hierdoor is de impact van de in gebruik name het minst groot voor omwonenden. De tweede fase ligt aan de Dinkel, zie afbeelding 21, deel C. In de planvorming is uitgegaan van 250 graven per hectare dit is lokaal afhankelijk van bodem, water, reliëf, actuele en potentiële natuurwaarden.

3.4 Compensatienatuur

Het ontvangstgebouw en de parkeerplaats dienen te worden gerealiseerd omdat deze binnen het natuur netwerk Nederland vallen. De compensatie van het ontvangstgebouw en de huidige parkeerplaats vindt plaats door het afwaarderen van landbouwgrond naar natuur (zie zoneringskaart en inrichtingskaart). Op de landbouwgrond (Gelegen aan de oostkant van Lutterzandweg) worden 250m² inheemse heesters ingeplant ter compensatie van het ontvangstgebouw. Daarbij wordt 680m² kruidenrijk grasland gerealiseerd voor het compenseren van de gedeeltelijk te realiseren parkeerplaats.

Beplantingsplan 250m2 heesters.

Plantnaam	Plantmaat	Kwaliteit	%	Aantal per m2	groepsgrootte
Corylus avellana	100-120	Wortelgoed	15	1	3
Cornus mas	80-100	Wortelgoed	10	1,5	3-5
Frangula alnus	100-120	Wortelgoed	15	1	3-5
Rosa rugosa	40-60	Wortelgoed	10	2	3-5
Viburnum opulus	100-120	Wortelgoed	15	1	3-5
Sambucus nigra	100-120	Wortelgoed	10	1	3
Ilex aquifolium	40-60	C2	10	2	3

Beheerplan
- Aanplant in winterseizoen.
- Lagere soorten zoals Rosa rugosa, Frangula alnus en Viburnum opulus vooral langs de randen toepassen.
- Na aanplant worden de heesters de eerste vijf jaar jaarlijks eind juli vrij gemaaid van kruiden. Daarna wordt eenmalig gedunt en eens in de vijf jaar gedeeltelijk afgezet om de verhoudingen in stand te houden.

680m2 kruidenrijk grasland;
- In het najaar inzaaien met 680gram mengsel N1 Cruydthoeck.
- Jaarlijks eenmalig begrazen of maaien en afvoeren in het najaar om te verschralen.

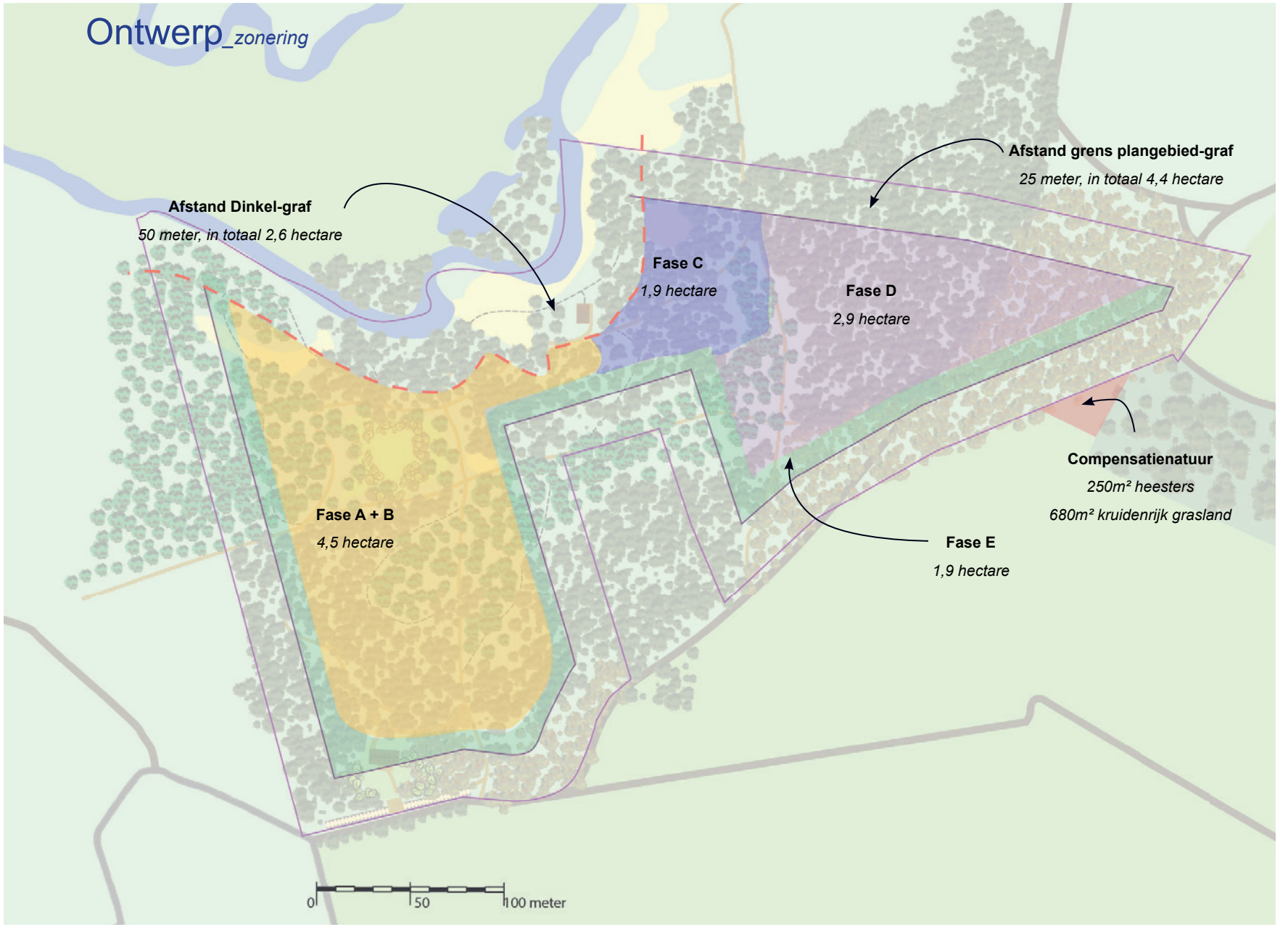

Afbeelding 21. Ontwerp natuurbegraafplaats met zonering

3.5 KGO investering

Voor de realisatie van de natuurbegraafplaats wordt een ‘Kwaliteitsimpuls groene - investering’ (hierna: KGO-investering) gedaan. Dit krijgt vorm door 15 hectare dennenbos om te vormen tot hoogwaardige natuur. Deze 15 hectare ligt op het Landgoed Lutterzand, ten zuiden de Lutterzandweg, waarop ook horecagelegenheid De Lutte Hutte op gevestigd is. Dit landgoed ligt ten noorden van de natuurbegraafplaats, zie ook het compensatiedocument.

Huidige natuurtype:	Droog bos met productie.
Grootte:	circa 25 ha (totaal).
Huidige begroeiing:	grove dennen.
Huidige beheer:	reguliere dunning.

Toekomstige vegetatietype (15 hectare van totaal): “Droge heide” en “Dennen-, eiken en beukenbos”.
Inrichtingsmaatregel: Open ruimtes creëren ten behoeve van “Droge heide” en dunnen bos voor ontwikkelen “Dennen-, eiken en beukenbos”.
Nieuwe beheer: in gebied met beheertype “Droge heide” jaarlijks verwijderen opschot van struiken en bomen. In gebied met beheertype “Dennen-, eiken en beukenbos” intensieve dunning grove den. Behouden en sparen opschot van loofbomen en struiken om de lagenopbouw te versterken. Jeneverbes wordt vrij gezet. Uit lokaal zaadmateriaal wordt jeneverbes opgekweekt en weer geplant.

De KGO-investering voor de realisatie van de natuurbegraafplaats zal parallel aan de fasering van de natuurbegraafplaats lopen. Dit zal voor fase A + B onder andere een extra ecologische impulsen betekenen op andere gronden van de familie Zanderink. Daarbij wordt in een extra ecologische kwaliteitsimpuls voorzien op gronden van de families Huttenhuis en - Rolink. Deze gronden maken deel uit van het landgoed

Lutterzand, gelegen ten noorden van de natuurbegraafplaats. Een volledig overzicht van de fasering van kwaliteitsimpulsen is weergeven in de tabel in de bijlage(overzicht uit te voeren KGO-investeringen).

3.6 Monitoring beheer

Het behalen van de beoogde natuurdoelen is haalbaar met het juiste beheer. Iedere 5 jaar wordt het beheer getoetst door een ecoloog. Hierdoor kan bijgestuurd worden, indien nodig, in beheermethodiek of frequentie.

Afbeelding 22. Ligging natuurbegraafplaats en zoekgebied KGO-investering.

4

ECOLOGISCHE IMPULS

Op basis van het ecologische beleid (uitgangspunten Natura 2000), de resultaten van de quickscan en monitoring van de ecoloog (E. Goutbeek) zijn er duidelijke maatregelen te benoemen die de ecologische waarde van het plangebied een impuls geven. In overleg met Staatsbosbeheer (naburige eigenaar), IVN en vlinderstichting zijn de maatregelen besproken en waar nodig aangevuld. Hieronder zijn de basisinspanningen benoemd en de extra ecologische kwaliteitsimpuls.

4.1 Ecologische basisinspanning op gronden van KGO-investering

Bosonderhoud wordt omgevormd van economisch bosonderhoud naar ecologisch bosonderhoud:

- Diversiteit aanbrengen in soort beplanting (met name van toepassing op het oostelijk deel) op basis van grondslag (PNV) en hoogte (hogere koppen meer open bos);
- Diversiteit aanbrengen in leeftijd beplanting (met name van toepassing op oostelijk deel en op gebied rond de parkeerplaats en tijdelijk gebouw);
- Verwijderen invasieve soorten;
- Vrijzetten beuken, hiervan zijn er nog enkelen aanwezig, terwijl het bij de PNV past;
- Dood hout laten liggen of staan (indien niet gevaarlijk voor bezoekers);
- Creëren van een snel afbreekbare strooisellaag voor een sterke bodemvitaliteit. Door aanplant van winterlinde, esdoorn en hazelaar (voor wetenschappelijke onderbouwing, zie Terug naar het lindewoud: strooiselkwaliteit als basis voor ecologisch bosbeheer door de WUR, 2007);
- Heesterranden. Op twee plekken in het plangebied worden heesterranden om open plekken gerealiseerd. Deze rand van inheemse bloeiende, besdragende heesters zorgen voor privacy en vormen een zoom die een geleidelijke overgang van openheid naar bos. Soorten die in zogenaamde zomen voorkomen zijn boomkikkers, hazelwormen;
- Houtrillen oftewel takkenril nieuw element in het bos. Op houtrillen wordt het dode hout verzameld. De houtrillen worden gerealiseerd voor tal van amfibieën, zoals hazelworm en de gladde slang.

Deze maatregelen worden uitgevoerd na het in gebruik nemen van de natuurbegraafplaats.

4.2 Extra ecologische kwaliteitsimpuls op natuurbegraafplaats

Maatregelen die het gebied van grote ecologische waarde maken, maar een grote inspanning vragen, vormen de extra ecologische kwaliteitsimpuls voor dit project. Hieronder zijn ze opgesomd.

Heide realiseren

Op de hogere zandgronden wordt heide gerealiseerd. Dat betekent dat er geplagd wordt, zodat de voedselrijke laag verwijderd wordt. Heidemaaisel (en een deel van de bodem waarin de heide groeit) vanuit de omgeving wordt opgebracht zodat het proces om heide terug te krijgen op de plekken versneld start. Heide is aantrekkelijk voor natuurwaarden, maar vormt ook een cultuurhistorisch relict van de plek.

Opbrengen van steenmeel

Op de heide plekken is het wenselijk om steenmeel aan te brengen om de erg zure omstandigheden van de bodem iets basischer te maken. Op andere droge gebieden, zoals op de Veluwe, is de werking van steenmeel heel positief gebleken.

Open zandige plekken maken
Variatie in het bos wordt ook gerealiseerd door open plekken te realiseren. Zandkoppen worden open gekrabd en toegankelijk gemaakt voor zonlicht. Hierdoor wordt het aanwezige reliëf beleefbaarder. Het zand biedt leefruimte voor amfibieën. Juist door de combinatie met water in de buurt, zullen de open zandige plekken een waardevolle, nu ontbrekende stapstenen, zijn.

Jeneverbes opkweken en vrij zetten
Er worden bessen, van de bomen die in het plangebied staan en al bessen dragen, verzameld, gestratificeerd (de zaadhuid beschadigd, in de koelkast), waarna het zaad water kan opnemen. Voordat deze zaden gezaaid worden, wordt de grond rul gemaakt met de aanwezige strooisellaag om ontkiemen te vergroten. Dit is echter kwetsbaar, door vraat van dieren en het lange tijdspad. Dus naast deze procedure worden er autochtone jeneverbessen geplant. De bestaande jeneverbessen worden vrij gezet, voor een gewenst eindbeeld en zodat vallende bessen ook zelf weer kunnen ontkiemen.

Mossendiversiteit verhogen
In het plangebied komen interessante soorten mos voor. Mossen hebben een specifieke voorkeur voor een standplaats en vormen een vaste combinatie met planten. Het vochtgehalte in het milieu (met name de luchtvochtigheid) bepaalt voornamelijk welk mos zich kan vestigen. Daarnaast is zuurgraad van het substraat waarop hij groeit ook van belang. Als laatste, minder beïnvloedbare component, is de luchtkwaliteit van belang. Op de eerste twee vestigingsvoorwaarden speelt dit plan in en wordt een extra kwaliteitsinspanning geleverd. De afwezigheid van steen in het plangebied, zorgt dat de extra kwaliteitsimpuls zich voornamelijk richt op de op hout groeiende mossen (de epifyten) en de op de grond groeiende mossen (de terrestrische mossen).

Het ontwerp voor de natuurbegraafplaats biedt grote kansen voor bosmossen. Zowel in het bestaande bos als in het beekbegeleidend broekbos, wat aan de noordkant van de Dinkel (de verlandingskant) ontstaat. Naarmate het bos ouder wordt, hoe meer het mossenaantal toe zal nemen.

Maatregelen die de mos-aantallen en soorten toe doen nemen zijn de volgende:

- Structuurvariatie in het bos (zie basisinspanning) zorgt ook voor meer variatie in de mospopulatie.
- Door doodhout en wortelkluiten laten liggen (voornamelijk op de noordhellingen met een stabiele luchtvochtigheid en temperatuur), wordt het gebied aantrekkelijker voor mossen die op het substraat hout groeien in een luchtvochtige omgeving.
- Het planten van winterlindes en vlieren (met licht verteerbaar blad en hout met basische eigenschappen) zorgt dat er ook mossen in het plangebied kunnen groeien die van een niet zuur zijnde substraat houden. Oude vlieren hebben vaak diepe schorsspleten wat een positieve invloed heeft op de vestiging en kieming van mossen-sporen.
- Het realiseren van heide in het plangebied levert een bijzondere bijdrage aan het mossenaantal. Denk hierbij zowel aan bladmossen (heide-klauwtjesmos, gewoon gaffeltandmos en bronsmos) als korstmossen (rendiermos, bekermos, rode heidelucifer en soms kraakloof).

Vlinderdiversiteit verhogen.
De vlinders die zeker in het gebied voor komen na realisatie van de basisinspanning op de natuurbegraafplaats zijn eikenpage en keizersmantel. Dit wordt bereikt door de zuidrand van het gebied als zoomvegetatie in te richten. Deze zoomvegetatie heeft een golvend karakter, waardoor een heester- en kruidenrand met verschillende microklimaten ontstaat. De heester- en kruidenrand bestaat uit inheemse planten die elkaar opvolgen in bloeitijd, waardoor het vlinderaantal zal toenemen.

Groot dikkopje, heideblauwtje en bont dikkopje vinden hun biotoop bij de te realiseren heidestukken en open bosstukken. Dat laatste wordt bereikt door het verwijderen van invasieve soorten, zoals Amerikaanse vogelkers. Ook voor deze soorten zullen de zoomvegetaties een belangrijke toevoeging zijn in het bestaande bos.

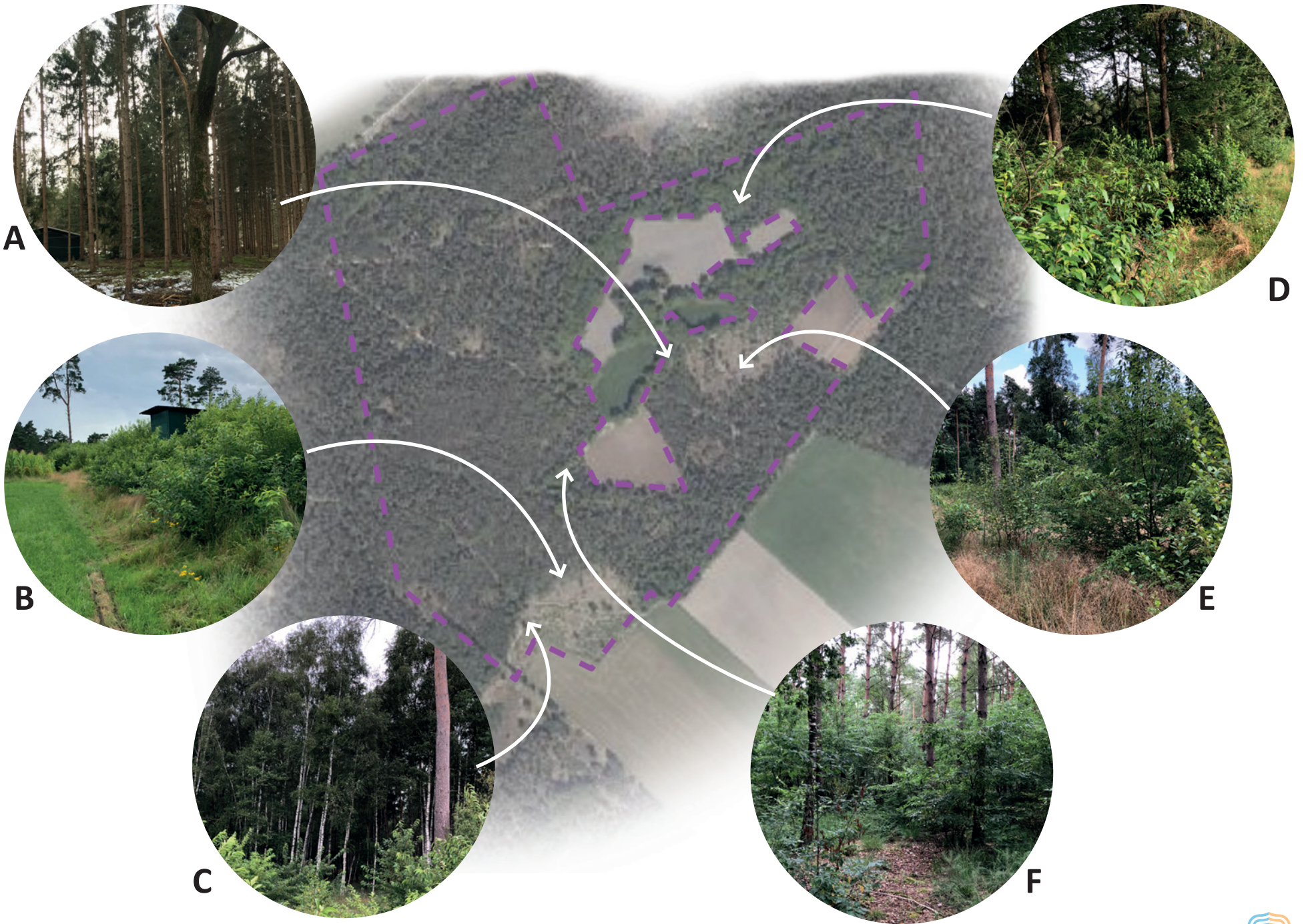

Afbeelding 23. Inzicht huidige kwaliteit bos van zoekgebied KGO-investering.

De kleine ijsvogelvlinder is zeldzaam in Nederland, maar komt juist in Twente nog voor in de vochtige beek-begeleidende broekbossen. De kleine ijsvogelvlinder kan in het plangebied terug komen door de grond die ten noorden van de Dinkel in het plangebied verlandt, te laten begroeien met beekbegeleidend broekbos. Alle wilde kamperfoelie (waardplant van kleine ijsvogelvlinder) wordt behouden en gestimuleerd om hier te groeien.

4.3 Extra KGO-investering Fase B

Naast een ecologische basisinspanning op het eigen terrein wordt er op het Landgoed Lutterzand, aan de Lutterzandweg, gronden buiten het projectgebied opgewaardeerd. Het terrein wat opgewaardeerd wordt, heeft een kleinschalige recreatiefunctie. Het bestaat uit droog grove dennenbos met weinig ondergroei en zandpaden. Het huidige natuurdoeltype is droog bos met productie. Het beheer bestaat uit reguliere dunning.

Doel van de KGO-investering: gemengd bos creëren met een natuurlijk opbouw en diversiteit.

Delen van het zoekgebied kennen deze opbouw al in mindere mate. Dit zijn plekken waar paden elkaar kruisen en percelen in een punt lopen. De varieteit wordt gekenmerkt door een natuurlijke gelaagdheid met Eiken, Berken, Hulst, Vuilboom en een verstrooide kruidlaag. Zie Afbeelding 25.

Afbeelding 25. Pad door zoekgebied KGO-investering.

Binnen het zoekgebied van de KGO-investering zal de focus liggen op het zuidoostelijk deel. Hier zijn in het verleden de meeste ingrepen gedaan die hebben geleden tot de invasie van exoten. Daarbij was hier de diversiteit zoals te zien op de historische kaart van 1925 het sterkste. Een sterke afwisseling van kruiden, heide en ‘Clumbs’ van bos tekende het landschap in de overgang van laag naar hoog. Zodoende is de verwachting dat hier het hoogste resultaat voor de natuur en recreatie behaald kan worden met de extra ecologische kwaliteitsimpuls.

Afbeelding 23 (pag.23) weergeven de huidige kwaliteit van het bos wat bekend staat als droog bos met productie.
A - Fijnsparrenbos. Monocultuur en ziektegevoelig
B - Voormalig Grove Dennenbos dat dankzij kaalkap gedomineerd wordt door Amerikaanse Vogelkers.
C - Berkenbosje. Monocultuur doch karakterestiek in beeld en inheems.
D - Lariksproductiebos zonder leeftijdsdiversiteit en opbouw. Monocultuur
E - Kaalkap van Dennenproductiebos met diverse jonge houtopstanden.
F - Dennenproductiebos. Monocultuur met invasie van Amerikaanse vogelkers.

De basisinspanning bestaat uit het omvormen van dit gehele droge grove dennenbos (ongeveer 32 hectare) naar natuurdoeltype:“Dennen-, eiken en beukenbos”. Dit is bepaald op basis van de bodem en de waarnemingen in het veld. Hiervoor worden de volgende Inrichtingsmaatregelen genomen:

- Het dunnen van bos voor het ontwikkelen “Dennen-, eiken en beukenbos”.
- Ander beheer ingezet: Langzaam dennen blijven dunnen.
- Nieuwe beheer: In gebied met beheertype “Dennen-, eiken en beukenbos” vindt intensieve dunning van grove den plaats. Opschot van inheemse loofbomen en struiken krijgt de ruimte.

De aanpak binnen het zoekgebied biedt kansen om de overgang tussen bos en nat grasland/natte heide terug te brengen. Het watersysteem is tegenwoordig droger, dit hoeft de impuls niet in de weg te staan. De basis van de impuls ligt in de overgang van het bos naar het grasland en de diversiteit en leeftijd in het bos

Een van de belangrijkste pijlers van de ecoligische impulsen is het terugbrengen van de gelaagdheid in het bos. Door de lagenopbouw terug te brengen vindt er weer synergie plaats tussen de flora en fauna van de verschillende lagen. Dit resulteert in een vitaler bos dat barst van de biodiversiteit.

Voor het terugbrengen van de gelaagdheid is een van de voornaamste acties het bestrijden van de Amerikaanse vogelkers. Deze heeft voornamelijk invloed op de zoom en mantel. Daarbij is het bijplanten en vrijzetten van inheemse heester- en boomsoorten van belang voor de biodiversiteit in het bos. Zaagafval wordt opgeworpen in takkenrillen welke een broedplek voor reptilen vormen. Op plekken waar de zandgrond dicht aan de oppervlakte zit wordt deze opengewerkt om ruimte te bieden aan diverse mossen en de Jeneverbes. Overgebleven open plekken worden ingezaaid met inheemse kruidenmengsels om de vlinderdiversiteit te verhogen. Voor de balans van landgoed en natuur worden op kritieke plekken hekken vervangen en toegevoegd.

4.4 Monitoring op langjarig beheer

De natuurdoelen worden bereikt met het juiste beheer. Vandaar dat ecoloog het beheer toetst door monitoring van natuurwaarden. Door deze toets, zal beheer, indien nodig, aangepast worden om de beoogde, haalbare natuurdoelen te realiseren. Deze monitoring valt binnen de Part-Ner certificering voor natuurbegraafplaatsen. Natuurbegraafplaats Op Aust wordt dan ook gecertificeerd door Part-Ner. Hierin wordt jaarlijks gemonitord en gestuurd op het behalen van de vastgestelde natuurdoelen.

LEGENGDA

Begrenzing gebied (Blauw onderbroken lijn) Ecologische basisinspannningen (Geelgroen) Verwijderen Amerikaanse vogelkers en vrijzetten inheemse bomen en heesters.

Versnipperde structuur terug brengen met gemengd bos en een sterke heester- en kruidenlaag. Schematisch afgebeeld

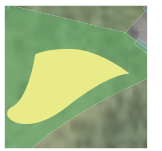

Zone openwerken zandgrond. Schematisch afgebeeld. Ruimte voor opkweken jeneverbes en mix van kruiden- en heideontwikkeling

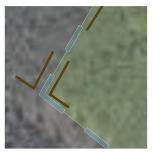

Versterken uitstraling landgoed met behulp van hekwerk en bebording. Schematisch afgebeeld

Afbeelding 26. Vlekkenplan KGO-investeringsgebied fase B

BIJLAGEN

Uitgangspuntvoor een natuurbegraafplaats

Op een natuurbegraafplaats worden mensen begraven in volle harmonie met de natuur. Dat betekent dat de begraafplaats de natuurwaarden, waar mogelijk, verhoogt. Ook beleving, oriëntatie en begeleiding van de bezoeker is van belang. Onderstaand zijn de randvoorwaarden van dat laatste opgesomd.

1. Opgave voor het realiseren van een natuurbegraafplaats is het weren van storende elementen in beeld en geluid.

Onder storende elementen wordt verstaan: elementen die als storend worden ervaren zijn de volgende (op volgorde van mate van ergernis)

1. Snelweg/ N-weg;
2. Bedrijventerrein;
3. Kas;
4. Grootschalige agrarische bebouwing;
5. Hoogspanningsleiding;
6. Manege;
7. Zendmast;
8. Windturbines (losse opstelling);
9. Hoogbouw;
10. Golfbaan.

(bron: Compendium -planbureau voor de leefomgeving, CBS en WUR)

2. Zintuigelijke prikkels veroorzaakt door de natuur, zoals de zang van vogels en het zicht van vlinders en grotere bosdieren worden gestimuleerd door beplantingskeuze.

3. Ook dient in het ontwerp alle planmatigheid vermeden te worden.

Foto B29 Gemengde opstand (spar/ beuk) zonder tweede boomlaag en met ondergroei

Foto B55 Gemengde opstand (spar/ eik) met tweede boomlooag en met ondergroei

Foto B12 Beukenopstand zonder tweede boomlaag en zonder ondergroei

Foto B72 Gemengde opstand (den/ beuk/ berk) zonder tweede boomlaag en zonder ondergroei

BIJLAGEN

4. Opgave voor het realiseren van een natuurbegraafplaats waar hooggewaardeerde bosgemeenschappen ontbreken is bosgemeenschappen (plaatselijk) omvormen naar bos met een gevarieerde soortsamenstelling en afwisseling.

* Bos
Uit Alterra onderzoek is gebleken dat ‘men’ bossen met een gemengde opstand hoog scoorden. In nevenstaande afbeeldingen zijn de best scorende bostypen weergegeven. Deze vier staken met kop en schouders boven andere bosbeelden uit. De twee hoogst gewaardeerde bosbeelden tonen beide een gemengde opstand met spar/beuk en spar/ eik. Het verschil tussen deze twee bosbeelden is dat de één geen tweede boomlaag heeft en de ander wel. De overeenkomst is dat beide bosbeelden weelderig groen en grote, dikke volwassen loof- en naaldbomen laten zien en een open indruk wekken.

Men waardeerde de bostypen vanwege hun soortsamenstelling (inclusief bodembedekking en ondergroei), kleuren en de natuurlijkheid oftewel ongereptheid of ruigheid. Openheid en afwisseling werden ook genoemd.
(bron: Alterra-rapport 250)

Uit Alterra onderzoek is gebleken dat ‘men’ bossen met een gemengde opstand hoog scoorden. In nevenstaande afbeeldingen zijn de best scorende bostypen weergegeven. Deze vier staken met kop en schouders boven andere bosbeelden uit. De twee hoogst gewaardeerde bosbeelden tonen beide een gemengde opstand met spar/beuk en spar/ eik. Het verschil tussen deze twee bosbeelden is dat de één geen tweede boomlaag heeft en de ander wel. De overeenkomst is dat beide bosbeelden weelderig groen en grote, dikke volwassen loof- en naaldbomen laten zien en een open indruk wekken.

Overzicht uit te voeren KGO-investeringen

Fase	Oppervlakte	Op te waarderen oppervlakte in ha	Locatie	Inspanningen
A	1,5	18,2	Locatie natuur-begraafplaats	Extra kwaliteitsimpuls
B	3	15	Gronden Rolink en Huttenhuis	Combi van basisinspanningen en extra kwaliteitsimpuls
C	1,9	9,5	Nader te bepalen	Combi van basisinspanningen en extra kwaliteitsimpuls
D	2,9	14,5	Nader te bepalen	Combi van basisinspanningen en extra kwaliteitsimpuls
E	1,9	9,5	Nader te bepalen	Combi van basisinspanningen en extra kwaliteitsimpuls

Totaal opgewaardeerde natuur: 667.000 m²

natuurbegraafplaatsen
van Waarde

Bijlage 2 van de regels – ‘Gedragscodes’

Bijlage Gedragscodes

Gedragscode inrichting en uitvoering

Om verstoring van de natuur door inrichting van de natuurbegraafplaats tegen te gaan zijn een aantal basisprincipes opgesteld.

- Er worden geen werkzaamheden aan het bos uitgevoerd tijdens het broedseizoen tenzij er sprake is van directe gevaarzetting. Voor het broedseizoen wordt de periode vanaf maart tot en met augustus aangehouden;
- Bomen met boomholtes worden uitsluitend gekapt als deze een gevaar vormen voor de veiligheid. Voorafgaand aan de kap is een inventarisatie naar mogelijk beschermde soorten in de boomholtes noodzakelijk. Bij het aantreffen van een verblijfplaats beschermde soorten en-of verblijfplaatsen wordt ontheffing aangevraagd;
- Bomen worden ten alle tijde gecontroleerd door een ter zake kundig persoon op gebruikte nesten of holtes voordat deze gekapt worden. Zo ja, dan wordt de kap tijdelijk uitgesteld. Een ter zake kundig ecoloog zal bepalen wanneer de kap wel doorgang kan vinden of dat ontheffing in het kader van de wet op natuurbescherming nodig is;
- Bij graaf- en/of beheerwerkzaamheden dienen de op de bodem aanwezige takkenhopen(ouder dan een jaar) en rillen gecontroleerd te worden op verblijvende soorten. Mochten deze aanwezig zijn dan bepaald een ecoloog of werkzaamheden met verplaatsing van soorten door kan gaan of dat werkzaamheden uitgesteld worden;
- Bij vestiging van een das op of direct nabij(<50m) de natuurbegraafplaats zullen werkzaamheden niet op en/of nabij eventuele dassenburchten plaatsvinden. Tenzij dit om veiligheidsredenen nodig is of gaat om het afzetten van exoten. Daarvoor wordt bij werkzaamheden gebruik gemaakt conform het meest recente kennisdocument Das (Bij12);
- Te kappen bomen blijven waar mogelijk liggen in het kader van de biodiversiteit. Dood hout is voor veel planten en dieren aantrekkelijk en zorgt voor een toekomstbestendige opbouw van de bosbodem;
- Bij werkzaamheden worden ten alle tijde de meest recente én goedgekeurde gedragscodes natuur- en bosbeheer gevolgd;
- Niet toegestane materialen en planten(afval, gedenktekens, e.d.) worden doorlopend uit het gebied verwijderd door de natuurbeheerder om vervuiling te voorkomen;
- Bij afwijking van dit werkplan bestaat de kans op het overtreden van de wet Natuurbescherming. Bij afwijking van dit werkprotocol dient altijd overlegd te worden met een ter zake kundige(natuurbeheerder of ecoloog);
- Natuurbegraafplaats op Aust zal gecertificeerd zijn voor natuurbeheer volgens de richtlijnen die Part-Ner heeft opgesteld voor natuurbegraafplaatsen en de aanwezige natuurtypen. Daarin zal jaarlijks verslag gedaan worden van de aanwezige soorten en gedane beheerswerkzaamheden middels een logboek met foto's. Dit verslag- en het daarvoor opgestelde kwaliteitshandboek zijn openbaar en in te zien op het kantoor van de natuurbegraafplaats;
- Het (ecologisch)werkprotocol zal eens in de vijf jaar geactualiseerd worden op basis van de aanwezige natuurwaarden. Dit gebeurt door een externe ecoloog;
- Bij werkzaamheden wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande wegen, paden en sporen;
- Werkzaamheden worden zoveel mogelijk in een aaneengesloten periode uitgevoerd, zodat de doorlooptijd zo kort mogelijk is. Wanneer gefaseerd uitvoeren van werkzaamheden nodig is voor het voortbestaan van beschermde soorten zal hiervoor een fasering worden opgesteld door natuurbeheerder;
- Een strooisellaag dikker dan 5cm wordt ten tijde van het actieve seizoen van de hazelworm (maart-oktober) handmatig verwijderd alvorens machinale werkzaamheden plaatsvinden. Hiermee wordt verstoring en mogelijk doden van de hazelworm, kamsalamander, en algemene zoogdieren en amfibieën voorkomen;

- Bij een aangetroffen nest van een jaarrond beschermde broedvogel wordt de openstelling van het wandelpad opgeschort tijdens het broedseizoen. Dit gebeurt binnen een zone van 50m van het nest.

Gedragscode begravingen en verstoring

Om verstoring van de natuur door begraving tegen te gaan zijn een aantal basisprincipes opgesteld voor het begraven in de natuur. Deze worden te allen tijde toegepast voor natuurbegraafplaats op Aust.

- Er worden alleen menselijke stoffelijke resten en urnen begraven;
- Er wordt alleen in vergankelijke materialen begraven;
- Er vindt alleen grondverzet plaats als dit nodig is voor het delven van een graf of het begraven van een urn. Hiervoor wordt een elektrische graafmachine gebruikt met een maximaal tonnage van 3,5;
- Bij graafwerkzaamheden wordt de toplaag(humus en strooisellaag) van de bodem voorzichtig afgeschept en apart gelegd op platen. Eventuele andere bodemlagen worden gescheiden gedolven om direct na teraardestelling van het lichaam of stoffelijk overschot weer in eenzelfde volgorde teruggeplaatst te worden. Indien de toplaag een overwinterend reptiel of amfibie wordt aangetroffen dan wordt deze direct verplaatst naar een vergelijkbare locatie in de nabije omgeving;
- Bij het dichten van een graf wordt de bodem in de oorspronkelijke volgorde teruggeplaatst voor zover dit relevant is voor het behouden van de bodem opbouw;
- Er gelden beperkingen voor natuurgraven in directe nabijheid van (verblijfplaatsen) van beschermde of ernstig bedreigde soorten. In voorkomende gevallen wordt het advies van een ecoloog geraadpleegd om maatregelen te kunnen treffen. Zo worden soorten beschermd of kunnen deze uitwijken naar een andere plek;
- Er kan in de nabijheid van bomen worden begraven mits dit geen blijvende schade aan het wortelstelsel van bomen als gevolg heeft. Er worden geen bomen (diamterer >20cm) gekapt voor natuurgraven. Waar mogelijk worden kleinere bomen- en heesters herplant;
- Voorafgaand aan het delven van een graf vindt een controle(straal 20m) plaats op aanwezige verblijfplaatsen van beschermde soorten. Een verzameling hiervan is te vinden in het jaarverslag. Jaarlijks wordt de natuurbeheerder hierin geadviseerd door de ecoloog middels een toolboxmeeting. Mocht er een verblijfplaats of soort worden aangetroffen dan wordt bepaald door de natuurbeheerder of het graf kan worden aangelegd zonder maatregelen, met maatregelen of dat er moet worden uitgeweken in verband met aanwezige te beschermen natuurwaarden. Indien nodig wordt overlegd met een ecoloog;
- Tijdens een begraving bewandelen bezoekers alleen de door de natuurbeheerder uitgezette paden om zo te voorkomen dat delen van het gebied onnodig betreden of verstoord worden;
- Tijdens een begraving is er sprake van een ingetogen karakter en -geluidsniveau;
- De grafrust wordt eeuwigdurend gerespecteerd, daarbinnen zijn werkzaamheden t.b.v. natuurbeheer toegelaten;
- Er vinden geen bijzettingen plaats;
- Er vindt geen as-verstrooiing plaats;
- Er worden geen grafmonumenten geplaatst anders dan een onbehandelde boomschijf gefaciliteerd door de natuurbegraafplaats;
- Het leggen van geschenken(snijbloemen, kransen e.d.) door bezoekers direct na de begraving is toegestaan. Deze worden binnen twee weken door de natuurbeheerder van het graf verwijderd.

Bijlage 3 van de regels - ‘Besluit Natura 2000-gebied Dinkelland’

Natura 2000-gebied Dinkelland

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op het Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/379);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Dinkelland**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
   - H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*
   - H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
   - H4030 Droge Europese heide
   - H6120 *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
   - H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
   - H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)
   - H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
   - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*))
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soort opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
   - H1163 Rivierdonderpad (*Cottus gobio*)

Artikel 2

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Dinkelland**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 3

Als onderdeel van het beschermd natuurmonument Snoeyinksbeek, zoals aangewezen bij besluit van 26 januari 1983 (NLB/GS/GA-54632), komen te vervallen: de in paragraaf 3.5 van de Nota van toelichting van dit besluit bedoelde terreindelen, welke zijn aangegeven op de kaart opgenomen in bijlage A bij deze Nota van toelichting.

Artikel 4

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
w.g. Sharon A.M. Dijksma
d.d. 4 juli 2013

Dit aanwijzingsbesluit en de daarbij behorende Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. De exacte periode en locatie worden vermeld in de bekendmaking die wordt gepubliceerd in de Staatscourant en in de advertentie die wordt gepubliceerd in gedrukte media en op internet.

Het aanwijzingsbesluit kan digitaal worden ingezien via de website www.rijksoverheid.nl/natura2000.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen gedurende zes weken ná de bekendmaking beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA te Den Haag.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Dinkelland inhoudende de aanwijzing als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn

1 INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Dinkelland aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Het gebied wordt ook aangewezen als het Natura 2000-gebied Dinkelland, waarbij instandhoudingsdoelstellingen worden toegevoegd.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en habitatsoorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

In artikel 2 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten. In dit deel van het besluit is het Natura 2000-gebied Dinkelland gevormd uit het Habitatrichtlijngebied, waarbij instandhoudingsdoelstellingen zijn toegevoegd. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 3 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting wordt de aanwijzing op grond van de Habitatrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.
In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen “behoud”, “uitbreiding” en “verbetering” gebruikt. Voor een habitattype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitattype altijd in de vorm van “behoud” of “uitbreiding” van de oppervlakte en van “behoud” of “verbetering” van de kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied medebepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit van het leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van “behoud” of “uitbreiding” van de omvang van het leefgebied en van “behoud” of “verbetering” van de kwaliteit van het leefgebied ten behoeve van “behoud” of “uitbreiding” van de populatie.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B is toegevoegd naar aanleiding van zienswijzen en omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrichtlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen. In bijlage C wordt naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen een nadere onderbouwing van het besluit gegeven. De gebiedsspecifieke behandeling van zienswijzen in deze bijlage beperkt zich tot de punten die direct van invloed zijn op dit aanwijzingsbesluit.

2 AANWIJZING HABITATRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Dinkelland aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als "Habitatrichtlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze Richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Dinkelland" en onder nummer NL9801021 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio[1]. Het gebied is onder meer aangewezen voor drie prioritaire habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn.

Dit Habitatrichtlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura 2000-gebied Dinkelland (landelijk gebiedsnummer 49).
Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)[2]. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)[3].

Het Natura 2000-gebied Dinkelland ligt in de provincie Overijssel en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Dinkelland en Losser.

2.1 Beschermde natuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998
vervalt van rechtswege de status van het hieronder genoemde natuurmonument[4], voor zover gelegen in het Natura 2000-gebied. Een of meerdere terreindelen van het beschermd natuurmonument vallen buiten het Natura 2000-gebied. Van deze terreindelen vervalt de status van beschermd natuurmonument op grond van artikel 3 van dit besluit. In paragraaf 3.5 van deze Nota van toelichting is hierop een toelichting gegeven.
Het beschermd natuurmonument Snoeyinksbeek is aangewezen op 26 januari 1983 (NLB/GS/GA-54632; Stcrt. 1983, nr. 49). Het oostelijk deel van het natuurmonument is opgenomen in het Natura 2000-gebied. Het westelijk deel is opgenomen in het Natura 2000-gebied Landgoederen Oldenzaal.
Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als natuurmonument van toepassing was, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals deze waren vastgelegd in het vervallen besluit (zie verder hoofdstuk 5).
De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

[1] Beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (2004/813/EG). PB EU 2004, L 387/1. Laatstelijk vervangen door Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/ 379).
[2] Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
[3] Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
[4] De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermde natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

3 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het Natura 2000-gebied Dinkelland bestaat uit het beekdal van de Dinkel met een aantal zijbeken, waaronder het oostelijk deel van het beekdal van de Snoeyinksbeek, en een drietal gevarieerde heideterreinen langs de Puntbeek en Rammelbeek, te weten Punthuizen, Stroothuizen en het Beuninger Achterveld.
De Dinkel is een kleine laaglandrivier. Bovenstrooms van de aftakking van het Omleidingskanaal heeft de Dinkel een vrij natuurlijke hydrodynamiek. Benedenstrooms van deze aftakking is de hydrodynamiek sterk gereguleerd. Landschappelijk is het een gaaf beekdal, gekenmerkt door hoogteverschillen, houtwallen, bossen en vochtige en schrale graslanden en heideterreinen.
De delen nabij Punthuizen bestaan uit vochtige en droge heide, heischrale graslanden en blauwgraslanden, afgewisseld met bosjes.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Dinkelland behoort tot het Natura 2000-landschap "Beekdalen".

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrichtlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die van mindere kwaliteit zijn. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen die noodzakelijk worden geacht om de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen[5].
Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna[6].

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Dinkelland is op de bijbehorende kaart aangegeven (kaartproduktie: 24-06-2013). Het gebied omvat in grote lijnen de beeklopen van de Rühenbergerbeek vanaf de grens, de Glanerbeek vanaf net ten noorden van de zuiveringsinstallatie in Glanerbrug, de Elsbeek vanaf de Kennebroeksbrug en Snoeyinksbeek vanaf het Smoddebosch met aangrenzende natuurterreinen en graslanden en de loop van de Dinkel eveneens met aangrenzende natuurterreinen en graslanden tot bij Beuningen. Ook behoren Stroothuizen, Beuninger Achterveld en Punthuizen tot het gebied.

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van ongeveer 530 ha, waarvan 10 ha onderdeel uitmaakte van het beschermd natuurmonument Snoeyinksbeek. Voor de exacte oppervlakte wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op de kaart op enkele technische punten verbeterd[7]:

- Bestaande bebouwing (inclusief erven en tuinen; reeds tekstueel geëxclaveerd) waar geen Natura 2000-waarden voorkomen, is waar mogelijk op grond van kadastrale of topografische lijnen ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht. (º)
- Verharde wegen, die ook reeds tekstueel zijn geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van het (voormalige) natuurmonument opdat deze geheel binnen het Habitatrichtlijngebied valt (zie paragraaf 3.5 voor afwijking op deze beleidsregel).

[5] De begrenzingsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).
[6] Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 16 en 25.
[7] Wijzigingen aangeduid met (º) betreffen aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbesluit.

- Overlap van 5 meter of minder met kadastrale percelen die grotendeels buiten het gebied zijn gelegen, is gelet op de kadastrale inschrijving[8], waar mogelijk beperkt. Dit betekent dat aldaar de kadastrale lijn is aangehouden. Deze werkwijze is alleen gevolgd op plekken waar geen Natura 2000-waarden aanwezig zijn. (º)

Overige wijzigingen van 1 ha of meer worden in de volgende alinea's toegelicht.

Het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is verkleind:
Landgoed Singraven (244 ha) is buiten de begrenzing van het gebied gebracht, omdat habitattypen (zoals eiken-haagbeukenbossen (H9160)) er niet of nauwelijks aanwezig blijken te zijn. Binnen Twente is gekozen voor het goed ontwikkelde voorbeeld van het habitattype eiken-haagbeukenbos: het Smoddebos, onderdeel van Natura 2000-gebied Landgoederen Oldenzaal (050).

Het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op een aantal plaatsen uitgebreid:

- Deelgebied Stroothuizen is uitgebreid met enkele percelen nieuwe natuur (26 ha) aan zuid- en noordzijde die behoren tot het (hydrologische) intrekgebied. Dit is van belang voor de instandhouding van de aanwezige habitattypen, alsmede voor uitbreiding en/of kwaliteitsverbetering van zwakgebufferde vennen (H3130), vochtige heiden (H4010), blauwgraslanden (H6410) en vochtige alluviale bossen (H91E0).
- Het deelgebied Punthuizen is aan de west- en zuidzijde uitgebreid (52 ha) waardoor verbinding ontstaat met het deelgebied Beuninger Achterveld. Dit leidt tot samenhang van deze deelgebieden en is van belang voor instandhouding, uitbreiding en kwaliteitsverbetering van de habitattypen zwakgebufferde vennen (H3130), blauwgraslanden (H6410), vochtige heiden (H4010) en droge heiden (H4030).
- Het gebied is uitgebreid met het deel van het beschermd natuurmonument Snoeyinksbeek tussen het Smoddebosch en de Dinkel (aansluitend op de uitbreiding van Natura 2000-gebied Landgoederen Oldenzaal (050)) met daaraan grenzende percelen (eigendom Natuurmonumenten), onder andere wegens het voorkomen van de rivierdonderpad (H1163) (15 ha). Dit is minder dan in het ontwerpbesluit was opgenomen, omdat hierin ook niet verworven nieuwe natuur was opgenomen die geen directe betekenis heeft voor de instandhouding van het gebied. (º)

Bij de aanmelding als Habitatrichtlijngebied is vrijwel het gehele overstromingsgebied van de Dinkel van de Duitse grens tot aan het Omleidingskanaal begrensd (zie Reactiedocument 2004[9], pagina 90). De begrenzing van landbouwgronden langs de Dinkel is in beginsel beperkt tot een strook aan weerszijden van de rivier waarbinnen de beek kan meanderen en waar mogelijkheden zijn voor ontwikkeling van het habitattype stroomdalgraslanden (H6120). Dit betreft een totale verkleining van ruim 300 hectare. (º)
Bij de aanpassing van de begrenzing langs de Dinkel zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In elk geval is minimaal een strook van 25 meter aan weerszijden van de Dinkel aangehouden waar kans is dat de beek zich in de toekomst kan verplaatsen (zowel in lengte- als in breedterichting) en/of waar ontwikkelingsmogelijkheden zijn voor stroomdalgraslanden (afhankelijk van hoogteligging, overstromingskansen en zandafzetting);
- Andere gebieden waar qua hoogteligging, textuur of grondsoort, ook stroomdalgraslanden kunnen ontstaan zijn gehandhaafd;
- Andere aanwezige habitattypen, met name vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C) en overige bestaande natuur zijn ook gehandhaafd. Op de verwijderde landbouwgronden zijn verder geen relevante Natura 2000-waarden aanwezig (en er zijn ook geen mogelijkheden voor uitbreiding van het habitattype);
- De begrenzing wordt waar mogelijk op herkenbare grenzen gelegd.

De strookbreedte van minimaal 25 meter aan weerszijden van de rivier geeft voldoende ruimte voor natuurlijke verlegging van het zomerbed in de komende tientallen jaren. Uit de historische loop van de Dinkel, toen er sprake was van vrije meandering met erosie en sedimentatie, kan worden afgeleid dat het

[8] Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) is dit besluit, wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking ingeschreven.
[9] Ministerie van LNV (2004): Reactiedocument aanmelding Habitatrichtlijngebieden. Resultaten van de ontvangen reacties bij de openbare procedure voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden in het kader van Natura 2000. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

verloop van de Dinkel 0,11–0,40 meter per jaar bedraagt. In een periode van 30 jaar tijd gaat het dus maximaal om 12 meter verlegging, ruim binnen de gekozen strookbreedte.

Voor de ontwikkeling van stroomdalgraslanden zijn de volgende voorwaarden belangrijk:
1. Minerale bodems die behoren tot de categorieën vlakvaaggrond (soms vorstvaaggrond) blijven binnen de begrenzing. Dit zijn de locaties waar actueel dan wel potentieel het betreffende vegetatietype (plantenassociatie *Festuco-Thymetum*) voorkomt langs de Dinkel. Fysiografisch gaat het om de oeverwallen langs de rivier en de kronkelwaarden.
2. De begrensde gronden worden jaarlijks overstroomd met Dinkelwater.
3. Erosie en sedimentatie zijn van belang voor de zandafzetting, wat weer bijdraagt aan het ontwikkelen van stroomdalgrasland. Binnen de aangepaste begrenzing is voor de komende 60 jaar voldoende ruimte voor erosie en sedimentatie.
4. Delen van de gebieden waar zandafzetting plaatsvindt. Zandafzetting is een belangrijke randvoorwaarde voor de ontwikkeling van het *Festuco-Thymetum*. Zandafzetting blijkt volgens een steekproefsgewijze kartering van het hoogwater in augustus 2010 slechts voor te komen in een strook van minder dan 10 m langs de Dinkel. Zandafzetting valt dus binnen de aangehouden minimale breedte van 25 m.

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):
- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmede in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooiingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

3.5 Intrekking deel beschermd natuurmonument

Een of meerdere terreindelen van het beschermd natuurmonument Snoeyinksbeek zijn gelegen buiten het Natura 2000-gebied (zie ook paragraaf 2.1)
Dit betreft een strook cultuurgrond zoals aangeduid op de detailkaart die is opgenomen in bijlage A van deze Nota van toelichting. De totale omvang van deze strook bedraagt 0,05 ha. Deze strook herbergt geen waarden die zijn aan te merken als natuurschoon of die van natuurwetenschappelijke betekenis zijn zoals

bedoeld in de genoemde aanwijzing tot beschermd natuurmonument. Om deze reden is de aanwijzing tot beschermd natuurmonument van de in bijlage A aangeduide terreindelen op grond van artikel 15 van de Natuurbeschermingswet 1998 ingetrokken.

4 NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrichtlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en soorten waarvoor het gebied is aangewezen[10]. Op alle vermelde Natura 2000-waarden is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).
Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrichtlijngebied van toepassing zijn en wordt onderbouwd waarom het gebied als Habitatrichtlijngebied is geselecteerd. Van elke Natura 2000-waarde waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.2 in tekst en/of tabelvorm de betekenis (relatieve bijdrage) van het gebied afgezet tegen de betekenis van de andere Habitatrichtlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Ten slotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing van het Habitatrichtlijngebied.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I[11])

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrichtlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting[7].

H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*
Verkorte naam Zwakgebufferde vennen

H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
Verkorte naam Vochtige heiden
betreft het subtype:
H4010A Vochtige heiden (*hogere zandgronden*)

H4030 Droge Europese heide
Verkorte naam Droge heiden

H6120 *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
Verkorte naam Stroomdalgraslanden

H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
Verkorte naam Heischrale graslanden

H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)
Verkorte naam Blauwgraslanden

[10] Prioritaire habitattypen en habitatsoorten zijn in bijlagen I en II van de Habitatrichtlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje *.
[11] Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, PbEG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PbEG L 80, 21.3.2007, p. 15).

H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
Verkorte naam Pioniervegetaties met snavelbiezen

H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
Verkorte naam Vochtige alluviale bossen
betreft het subtype:
H91E0C *Vochtige alluviale bossen (*beekbegeleidende bossen*)

4.2.2 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II[11])
Het gebied is aangewezen voor de volgende soort opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting[7].

H1163 Rivierdonderpad (*Cottus gobio*)

4.3 Habitatrichtlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)
Voor niet-prioritaire habitattypen opgenomen in bijlage I van de Habitatrichtlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van "drie belangrijkste gebieden" per subtype. Voor prioritaire habitattypen[10] geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden" en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van "vijf belangrijkste gebieden" per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor één habitattype, dat in voldoende mate in gebieden is vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd (slijkgrasvelden (H1320)). De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitattype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding[12]. In de onderstaande tabel zijn de habitattypen vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitattypen waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

Habitattype	X[a]	Y[b]	Landelijke oppervlakte [c]	Oppervlakte in Dinkelland [d]	Oppervlakte in Yde gebied [e]	Selectie bij aanmelding
H3130	5	5	ca. 1.000	-	-	ja
***H6120**	10	9	ca. 500	C (<2%)	C (<2%)	nee
H6410	5	5	ca. 180	-	-	ja

(a) Aantal gebieden dat maximaal voor dit habitattype kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor het betreffende habitattype.
(b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriterium (Y < X indien er minder dan X gebieden zijn waarin het habitattype is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
(c) Geschatte landelijke oppervlakte van het (subtype van het) habitattype in hectaren.
(d) Oppervlakte in het onderhavige gebied, uitgedrukt als percentage van de landelijke oppervlakte. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
(e) Oppervlakte van het habitattype in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied. (Niet ingevuld indien niet van belang voor de bepaling van de relatieve betekenis van het gebied, wanneer representativiteit in plaats van oppervlakte doorslaggevend was).

[12] De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor prioritaire soorten[10] geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden". Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd[13]. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding[12]. In de onderstaande tabel zijn de habitatsoorten vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitatsoorten waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

Code	Soort	X[a]	Y[b]	Landelijke populatie [c]	% in Dinkelland [d]	% in Yde gebied [e]	Selectie bij aanmelding
H1163	Rivierdonderpad	Zie bijlage B.2					ja

(a) Aantal gebieden dat maximaal voor deze soort kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor de betreffende soort.
(b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriterium (Y < X indien er minder dan X gebieden zijn waarin de soort is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
(c) Landelijke voortplantingspopulatie in exemplaren of aantal bezette kilometerhokken.
(d) Populatiegrootte in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke populatie. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
(e) Populatiegrootte in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied.

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrichtlijngebied

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Dinkelland is in het bijzonder bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en het leefgebied van de soort waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder paragraaf 3.2). De verspreiding van de betreffende habitattypen en soort binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Het habitattype stroomdalgraslanden (H6120) komt in kleine oppervlakte voor op zandige oeverwallen langs de Dinkel, vooral in het middelste deel van het beekdal, waar de Dinkel nog een vrij natuurlijke dynamiek heeft. Het habitattype blauwgraslanden (H6410) komt voor in deelgebied Punthuizen. Hogerop in de gradiënt komen hier de habitattypen heischrale graslanden (H6230) en vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) voor. Vochtige heiden komen ook voor in het deelgebied Beuninger Achterveld en in deelgebied Stroothuizen. Zwakgebufferde vennen (H3130) komen voor in de deelgebieden Stroothuizen en Punthuizen, in mozaïek met vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) en droge heiden (H4030). Pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150) komen voor op plagplekken in begroeiingen van vochtige heiden (H4010A). Het habitattype droge heiden (H4030) komt behalve in Stroothuizen en Punthuizen ook in relatief grote oppervlakten en goed ontwikkeld voor in het deelgebied Beuninger Achterveld. Het habitattype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (91E0C) wordt verspreid aangetroffen langs de Dinkel, vooral langs de Beneden Dinkel en de Snoeyinksbeek. De rivierdonderpad (H1163) komt verspreid over het gebied voor in de hoofdlopen van drie beken die tot het stroomgebied van de Dinkel behoren: de Glanerbeek, de Ruhenbergerbeek en de Dinkel.

[13] Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeeprik (H1095), elft (H1102), zalm (H1106), bittervoorn (H1134) en kleine modderkruiper (H1149). Voor de platte schijfhoren (H4056) zijn geen gebieden geselecteerd omdat de soort bij de uitbreiding van de EU in 2004 is toegevoegd aan bijlage II.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat […] of van een soort […] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitattype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Voor zover van toepassing is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en (vogel)soorten. Bij broedvogelsoorten met een regionale doelstelling is in de toelichting aangegeven wat in een bepaalde periode de minimale en maximale bijdrage van het betreffende gebied aan het regionale doelniveau is geweest.
In bijlage B van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per Natura 2000-waarde.
Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H3130 Zwakgebufferde vennen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitattype zwakgebufferde vennen komt voor in laagten in schraallandbegroeiingen en in verschillende – deels recent herstelde – vennen. Waar het type verruigd is met hennegras is de kwaliteit te verbeteren. Zonder restauratiebeheer weten met hennegras verruigde typen decennia lang stand te houden. Op een aantal plaatsen is het habitattype zwakgebufferde vennen in goede kwaliteit aanwezig.

H4010 Vochtige heiden

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitattype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) wordt aangetroffen in een aantal heideterreintjes. Het type maakt onderdeel uit van de gradiënt van dekzandruggen naar laagtes. Het habitattype is plaatselijk goed ontwikkeld, maar bevat op andere locaties veel pijpenstrootje als gevolg van verdroging. Er zijn goede potenties voor verbetering van de kwaliteit.

H4030 Droge heiden

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.

Toelichting Het habitattype droge heiden wordt aangetroffen op dekzandruggen in de heideterreintjes. Uitbreiding oppervlakte droge heiden (ten koste van naaldbos) is mede van belang voor behoud en ontwikkeling van de habitattypen heischrale graslanden (H6230) en blauwgraslanden (H6410), waarvoor het gebied ook is aangewezen.

H6120 *Stroomdalgraslanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitattype stroomdalgraslanden komt in geringe oppervlakte voor op zandige oeverwallen langs de Dinkel. De vegetatie bevindt zich vooral in het middelste deel van het rivierdal waar de Dinkel plaatselijk een vrij natuurlijke dynamiek heeft. Het habitattype, dat landelijk in een zeer ongunstige staat verkeert, kwam hier in het verleden over een veel grotere oppervlakte voor. Voor herstel van het habitattype zijn vooral de volgende factoren van belang: bodemsoort (vlakvaaggrond), jaarlijkse overstroming, zandafzetting, waterkwaliteit en vegetatiebeheer.

H6230 *Heischrale graslanden

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitattype heischrale graslanden komt voor als smalle gordels in de overgangen van het habitattype blauwgraslanden (H6410) naar vochtige heiden (H4010) en droge heiden (H4030). Landelijk verkeert het type in een zeer ongunstige staat van instandhouding. In het gebied Dinkelland zijn echter geen mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte. Ook de mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering zijn gering.

H6410 Blauwgraslanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitattype blauwgraslanden komt plaatselijk in goede staat voor in het gebied. Dit goede voorbeeld dient behouden te blijven. Een bijzondere soort in dit habitattype is moerassmele, die hier mogelijk de grootste populatie in ons land vormt. In het natuurontwikkelingsgebied kan het habitattype blauwgraslanden ontwikkeld worden, waarvoor al een aanvang is gemaakt met beheermaatregelen.

H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitattype pioniervegetaties met snavelbiezen komt voor op plagplekken in begroeiingen van het habitattype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A), maar zal voor een groot

deel weer omvormen tot vochtige heiden. Voor behoud van de soortensamenstelling is het van belang her en der in het terrein pionierplekken te behouden.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).

Toelichting Het habitattype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) komt in het gebied voor langs zijbeken van de Dinkel. Er zijn potenties om de kwaliteit te verbeteren met name door verbetering waterkwaliteit.

5.4 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)

H1163 Rivierdonderpad

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De rivierdonderpad is veelvuldig, verspreid over het gebied aangetroffen. De Dinkel met haar zijbeken vormt het belangrijkste bekenstelsel voor de rivierdonderpad in ons land. Omdat de soort juist in beken bedreigd is, is behoud van deze leefgebieden van groot belang. Ook is de populatie als meest oostelijk gelegen populatie belangrijk voor de geografische verspreiding van de soort in Nederland.

5.5 Beschermde natuurmonumenten

Het Natura 2000-gebied omvat één of meer voormalige beschermde natuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3 van deze Nota van toelichting). Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998, heeft de bescherming van dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen (zoals opgenomen in paragraaf 4.2 van deze Nota van toelichting), maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

Met de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 op 18 maart 2010 (Stb. 2010, 135) is de uitwerking van de doelen van voormalige beschermde natuurmonumenten in het beheerplan facultatief geworden, in plaats van dat daartoe een verplichting geldt. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie aan het einde van dit besluit toegevoegd.

Intrekking terreindelen beschermd natuurmonument

Aanduiding plekken waar een terreindeel dat volgens de kaart deel uitmaakt van het beschermd natuurmonument Snoeyinksbeek, is ingetrokken als onderdeel van het betreffende beschermd natuurmonument

Blauwe lijnen zijn kadastrale lijnen, codes betreffen kadastrale perceelnummers

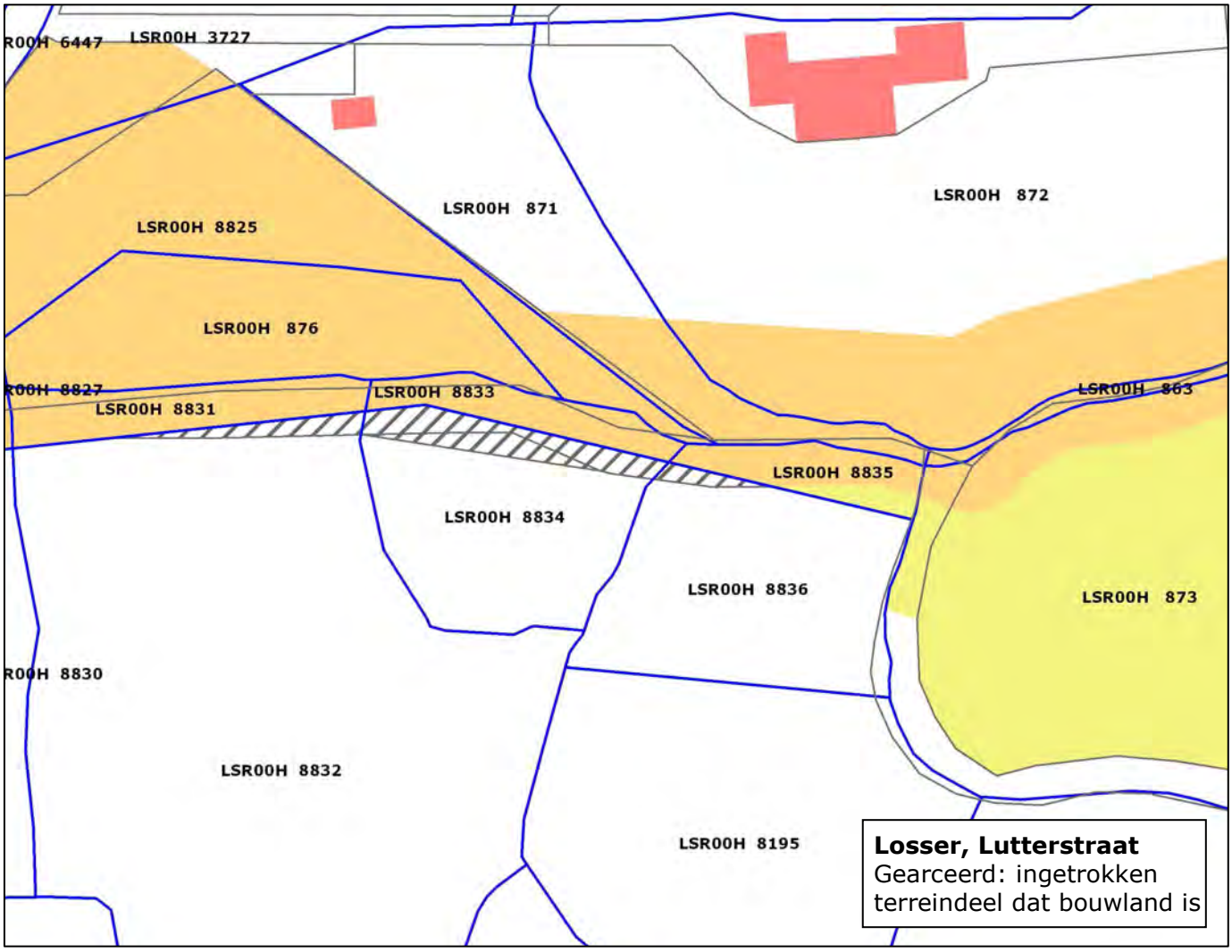

Kaartondergrond copyright © 2012, Dienst voor het kadaster en openbare registers, Apeldoorn

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrichtlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen

B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)
B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)

- In afwijking van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied niet aangewezen voor het habitattype jeneverbesstruwelen (H5130). Het habitattype is niet aanwezig in het gebied.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied ook aangewezen voor het habitattype pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150). Het habitattype is aanwezig op plagplekken in de vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) in de deelgebieden Stroothuizen en Punthuizen.
- In afwijking van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied niet aangewezen voor de habitatsoort kleine modderkruiper (H1149). Door het ontbreken van waarnemingen en beperkt geschikt habitat is het zeer onwaarschijnlijk dat er een bestendige populatie van de soort aanwezig is in het gebied.
- In afwijking van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied niet aangewezen voor de habitatsoort drijvende waterweegbree (H1831). De soort blijkt al geruime tijd niet meer in het gebied voor te komen.

B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)

In dit onderdeel wordt voor elke Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied aan de selectiecriteria voldoet (zie paragraaf 4.3), een overzicht gegeven van alle daarvoor kwalificerende gebieden. Dit gebeurt zoveel mogelijk in de vorm van een tabel met de gebieden die aan de selectiecriteria voldoen, onder vermelding van de relatieve bijdrage. In het geval van habitattypen betreft dit het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in het gebied aanwezig is. Indien kwaliteit een rol heeft gespeeld in de bepaling van de gebiedenselectie voor habitattypen is dit tekstueel toegelicht. In het geval van soorten betreft de relatieve bijdrage het aandeel van de landelijke populatie dat (geregeld) in het gebied aanwezig is. Afhankelijk van de soort wordt dit afgemeten aan getelde aantallen, aantal bezette plekken of kilometerhokken.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:
A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = >75%
B1 = 2-6% en B2 = 6-15%
C = <2%

In de kolom “Bronvermelding” zijn de terreinbeherende organisaties en andere instanties en bronnen vermeld, waaraan de oppervlaktecijfers en aantallen zijn ontleend, met vermelding van de jaren waarin deze zijn verzameld of gepubliceerd.

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitattypen:

H3130 – Zwakgebufferde vennen **Landelijke oppervlakte ca. 1.000 ha**			
N2k-nr	**Natura 2000-gebied**	**Relatieve bijdrage**	**Bronvermelding**
128	Brabantse Wal	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
135	Kempenland-West	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
137	Strabrechtse Heide & Beuven	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	C (R, <2%) [a]	Aanwijzingsbesluit 2011
057	Veluwe	C (R, <2%) [a]	Provincie Gelderland 2009

(a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd teneinde een voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het habitattype.

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) werd het habitattype zwakgebufferde vennen (H3130) onderverdeeld in vier plantensociologische verbonden, waarbij toentertijd voor elk verbond drie gebieden zijn geselecteerd. Dit betreft de volgende gebieden: Lemselermaten (048), Dinkelland (049, twee verbonden), Lonnekermeer (051), Boddenbroek (052)[14], Teeselinkven (059)[14], Veluwe (057, twee verbonden), Kampina & Oisterwijkse Vennen (133)**Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**, Strabrechtse Heide & Beuven (137), Sarsven & De Banen (146) en Weerterbos[15]. In het Natura 2000 doelendocument (2006) worden binnen dit habitattype geen subtypen meer onderscheiden, omdat de begroeiingen in zwakgebufferde vensystemen veelal patronen van smalle zones of mozaïeken vormen of anderszins met elkaar verweven zijn. Op grond van de huidige kennis is dit habitattype in de volgende gebieden in relatief grote oppervlakten aanwezig: Brabantse Wal (128), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Kampina & Oisterwijkse Vennen, Kempenland-West (135) en Strabrechtse Heide & Beuven. Dit betreffen allemaal gebieden in de provincie Noord-Brabant. Het habitattype heeft echter ook een ruime verspreiding in het noorden en oosten van het land. Doordat het habitattype op veel plekken slechts over geringe oppervlakte aanwezig is, is de landelijke dekking van het habitattype in Natura 2000-gebieden relatief laag (<50%). Dit vormt aanleiding om aan de Brabantse gebieden nog enkele gebieden toe te voegen: Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027) en Veluwe.

H6120 – *Stroomdalgraslanden **Landelijke oppervlakte ca. 500 ha**			
N2k-nr	**Natura 2000-gebied**	**Relatieve bijdrage**	**Bronvermelding**
068	Uiterwaarden Waal	A2 (30-50%)	Provincie Gelderland 2009
038	Uiterwaarden IJssel	A1 (15-30%)	Provincie Gelderland 2009
067	Gelderse Poort	A1 (15-30%)	Provincie Gelderland 2009
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	B2 (6-15%)	Provincie Overijssel 2009
112	Biesbosch	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 1995
082	Uiterwaarden Lek	C (<2%)	Diverse bronnen
141	Oeffelter Meent	C (<2%)	Aanwijzingsbesluit 2013
143	Zeldersche Driessen	C (<2%)	Aanwijzingsbesluit 2013
049	Dinkelland	C (<2%)	Provincie Overijssel 2009

[14] Boddenbroek en Teeselinkven zijn in 2012 als Habitatrichtlijngebied vervallen (Uitvoeringsbesluit Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 met betrekking tot zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio).
[15] Dit gebied is samen met het Habitatrichtlijngebied Ringselven en Kruispeel opgenomen in het Natura 2000-gebied Weerter- en Budelerbergen & Ringselven (138).

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor dit prioritaire habitattype de volgende zeven gebieden geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038)[16], Gelderse Poort (067), Uiterwaarden Lek (082)[17], Biesbosch (112), Oeffelter Meent (141), Zeldersche Driessen (143) en Maasduinen (145). Uit recente gegevens is gebleken dat Uiterwaarden Waal (068) ook een aanzienlijke oppervlakte herbergt. Aan de lijst kunnen nog twee gebieden worden toegevoegd, waar een bijzondere vorm voorkomt met steenanjer: Vecht- en Beneden-Reggegebied (039) en Dinkelland (049). Ten tijde van de selectie in 2003 zijn deze gebieden wel aangemeld voor dit habitattype, maar niet opgenomen in de selectie[18]. Het habitattype is in nog andere gebieden aanwezig maar dit zijn fragmentaire voorkomens van geringe omvang.

H6410 – Blauwgraslanden **Landelijke oppervlakte ca. 180 ha**			
N2k-nr	**Natura 2000-gebied**	**Relatieve bijdrage**	**Bronvermelding**
015	Van Oordt's Mersken	C (<2%)	Provincie Fryslân 2009
016	Wijnjeterper Schar	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2010
037	Olde Maten & Veerslootslanden	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
049	Dinkelland	B1 (R, 2-6%) [a]	Provincie Overijssel 2009
065	Binnenveld	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 2009
069	De Bruuk	B2 (6-15%)	Aanwijzingsbesluit 2013
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	B2 (6-15%)	Provincie Zuid-Holland 2011
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	B2 (R, 6-15%) [a]	Aanwijzingsbesluit 2013

(a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd teneinde een voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het habitattype.

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor dit habitattype vijf gebieden geselecteerd: Wijnjeterper Schar en Terwispeler Grootschar (015-016)[19], Olde Maten & Veerslootslanden (037), Dinkelland (049), Binnenveld (065)[20] en De Bruuk (069). De landelijke oppervlakte van dit habitattype bedraagt ongeveer 180 ha, waarvan waarschijnlijk minder dan de helft van goede kwaliteit is.
Op grond van recente gegevens, met name over het kwaliteitsaspect, herbegrenzing van gebieden, aanpassing van de definitie van het habitattype (onder andere heldere afbakening ten opzichte van kalkmoerassen (H7230) en heischrale graslanden (H6230)) en inschatting van de herstelkansen, worden de volgende gebieden als belangrijkste beschouwd:

- In De Bruuk is één van de grootste oppervlakten aanwezig (circa 10 ha), waarvan een groot deel goed ontwikkeld is. De kansen op uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit zijn groot (en deels al in ontwikkeling). Het habitattype komt voor in twee vormen, te weten als blauwgrasland en veldrusschraalland. De laatste vorm is nergens anders in ons land zo goed ontwikkeld.
- In het gebied Binnenveld is een aanzienlijke oppervlakte aanwezig (circa 8 ha), waarvan ongeveer de helft goed ontwikkeld is en waar substantiële uitbreiding kan worden gerealiseerd.
- Olde Maten & Veerslootslanden herbergt ongeveer 5 ha blauwgrasland, ten dele goed ontwikkeld met bijzondere soorten als knotszegge en parnassia. Het aangrenzende gebied De Wieden (035) heeft weliswaar een grotere oppervlakte maar minder bijzondere soorten. Ook worden de herstelkansen daar lager ingeschat.
- In het gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (103) is door de uitbreiding met het aangrenzende beschermd natuurmonument De Meije de oppervlakte blauwgrasland toegenomen tot ruim 15 ha, waardoor dit Natura 2000-gebied het belangrijkste gebied in het westen van het land is met als bijzondere soort knotszegge.

[16] Destijds bekend als IJsseluiterwaarden.
[17] Destijds bekend als Luistenbuul en Koekoeksche Waard.
[18] Het betreft hier vegetaties van zwak tot sterk gebufferde droge rivierduinen. Stroomdalgraslanden kunnen ook voorkomen langs kleine rivieren waar vrij kalkarme zanden worden afgezet.
[19] Dit gebied is bij de samenvoeging van Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebieden tot Natura 2000-gebieden in twee delen gesplitst: Wijnjeterper Schar (016) en Terwispeler Grootschar dat gelegen is binnen het Vogelrichtlijngebied Van Oordt's Mersken (015). Bij de onderbouwing van de selectie worden beide gebieden nog als één Habitatrichtlijngebied beschouwd.
[20] Destijds bekend als Bennekomse Meent.

- Wijnjeterper Schar en Terwispeler Grootschar (nu onderdeel van Van Oordt's Mersken (015)) herbergen in totaal ruim 5 ha blauwgrasland, deels van goede kwaliteit met bijzondere soorten als knotszegge en vlozegge.

Het habitattype blauwgraslanden komt verspreid over het land in diverse Natura 2000-landschappen voor waardoor de ecologische variatie van dit schaarse habitattype in de genoemde belangrijkste gebieden onvoldoende wordt afgedekt. Met het oog op geografische spreiding worden daarom nog twee gebieden in de Natura 2000-landschappen Beekdalen en Rivierengebied toegevoegd:
- In Dinkelland zijn in het deelgebied Punthuizen blauwgraslanden (enkele ha) van bijzondere kwaliteit aanwezig, met bijzondere soorten als moeraswespenorchis, wijdbloeiende rus en moerassmele.
- Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek (132) bevat een aanzienlijke oppervlakte (ongeveer 10 ha) van deels goede kwaliteit. Het betreft één van de weinige voorbeelden van blauwgrasland met grote pimpernel en draadrus.

■ Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitatsoort:

H1163 – Rivierdonderpad
Ten tijde van de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) is de selectie van de gebieden voor deze soort beperkt tot de in beken voorkomende rivierdonderpad, omdat het betreffende leefgebied sterk onder druk staat. Voor de overige voorkomens van de rivierdonderpad zijn geen gebieden geselecteerd, omdat deze in voldoende mate vertegenwoordigd worden in Habitatrichtlijngebieden die voor andere waarden zijn geselecteerd. De volgende gebieden voldoen aan het criterium "vijf belangrijkste gebieden" voor de in beken voorkomende rivierdonderpad: Veluwe (057), Dinkelland (049), Geuldal (157), Roerdal (150) en Swalmdal (148). In deze gebieden gaat het om beeklopen met een totale lengte van het leefgebied van minstens tien kilometer. Zowel wat betreft de kwaliteit als de omvang is het Geuldal het belangrijkste Natura 2000-gebied voor de rivierdonderpad in Nederland. Recent genetisch onderzoek heeft uitgewezen dat deze soort in verschillende taxonomische groepen kan worden ingedeeld, die door sommige onderzoekers als aparte soorten worden beschouwd. De in Nederland voorkomende rivierdonderpadden vallen daarbij in twee groepen uiteen: de aan beken gebonden "beekdonderpad" (*Cottus rhenanus*) en de "gewone" rivierdonderpad (*Cottus perifretum*) die een veel ruimere verspreiding heeft in meren, rivieren en beken[21]. Vooralsnog is onduidelijk in welke gebieden sprake is van de "gewone rivierdonderpad" en/of de "beekdonderpad". Voor zover nu bekend herbergt alleen de Geul (inclusief zijbeken Gulp, Eijserbeek en Selzerbeek) bovenstrooms tot de stuw bij Meerssen een populatie van de "beekdonderpad" (*Cottus rhenanus*).

B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

Voor zover de hier vermelde gebiedsdoelen en relatieve bijdragen betrekking hebben op de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten deze worden beschouwd als "indicatieve" opgaven en kunnen ze nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling[22] is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstellingen vormen een kader voor de formulering van instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau. De gebiedsdoelen bij elkaar "opgeteld", eventueel tezamen met een opgave buiten het Natura 2000-netwerk, hebben als som het landelijke doel. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van de betreffende Natura 2000-waarde vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd.

[21] Crombaghs, Dorenbosch, Gubbels & Kranenbarg (2007) Nederlandse Rivierdonderpad uit de Habitatrichtlijn bestaat uit twee soorten. Levende Natuur 108: 248-251.
[22] De landelijke doelomschrijving in deze paragraaf beperkt zich in principe tot behoud/uitbreiding oppervlakte (of omvang leefgebied) en behoud/verbetering kwaliteit (leefgebied), in geval van soorten en vogels aangevuld met het doel voor behoud/uitbreiding populatie. Voor de volledige formulering van de landelijke doelen inclusief toelichting wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (2006).

Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. Doelstellingen die volgens de tabellen zijn aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit (zie kolom "Besluit") staan eveneens onder de betreffende tabellen gemotiveerd. De instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-waarden die zijn toegevoegd ten opzichte van het ontwerpbesluit, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen. De instandhoudingsdoelstellingen die om deze reden op behoud zijn gesteld en daarmee afwijken van de landelijke doelstelling voor de betreffende Natura 2000-waarde, zijn in de tabellen gemarkeerd met een x. Regels in cursief betreffen complementaire doelen. Deze zijn in de tabellen opgenomen omdat ze nog in de vigerende besluiten staan vermeld. Deze doelen zullen niet langer in aanwijzingsbesluiten worden opgenomen (zie bijlage C, paragraaf 4.1). In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld. Voor een nadere toelichting en de klasse-indeling wordt verwezen naar de inleiding van onderdeel 2 van deze bijlage.

B.3.1 Habitatrichtlijn: habitattypen

H3130 – Zwakgebufferde vennen **Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit**					
N2k-nr	**Natura 2000-gebied**	**Doel oppervlakte**	**Doel kwaliteit**	**Relatieve bijdrage**	**Besluit**
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud [a]	behoud	C	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
051	Lonnekermeer	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
144	Boschhuizerbergen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
146	Sarsven en De Banen	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattype zure vennen (H3160) is toegestaan[23].

Het habitattype zwakgebufferde vennen heeft een sterk versnipperd voorkomen dat doorgaans over kleine oppervlakten voorkomt. Ongeveer een derde van dit habitattype is opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitattype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit

[23] Nadere toelichting over de "ten gunste formulering" wordt gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), p. 35/37.

beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan[24]. De uitbreidingsopgave is neergelegd in de gebieden waar de beste mogelijkheden zijn en/of die in de toekomst een grote bijdrage kunnen leveren aan het landelijk doel (bijvoorbeeld Kampina & Oisterwijkse Vennen (133) en Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136)). In de gebieden waar een behoudopgave is gesteld voor de oppervlakte wordt uitbreiding nagenoeg niet mogelijk geacht omdat het habitattype bijvoorbeeld voorkomt in geïsoleerde poelen en er van nature geen nieuwe vennen bij zullen komen (Dwingelderveld (030), Boetelerveld (041), Dinkelland (049), Veluwe (057), Landgoederen Brummen (058), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Boschhuizerbergen (144)), of omdat het habitattype al over een grote oppervlakte voorkomt (Kempenland-West (135)). Ook de landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit wordt nagestreefd in de gebieden waar de potentie het hoogst is. In de gebieden waar een behoudopgave is gesteld komt het habitattype mogelijk al in voldoende kwaliteit voor (Veluwe (057)), in een aantal gevallen door recentelijke herstelwerkzaamheden (Regte Heide & Riels Laag (134), Boschhuizerbergen, Sarsven en De Banen (146)). In de Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen zijn de mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering nog onzeker. In vennen waar de habitattypen zeer zwakgebufferde vennen (H3110) en zwakgebufferde vennen (H3130) samen voorkomen, dient het beheer vooral gericht te zijn op het meer zeldzame en meer bedreigde habitattype zeer zwakgebufferde vennen (H3110).

H4010A – Vochtige heiden, *hogere zandgronden* **Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit**					
N2k-nr	**Natura 2000-gebied**	**Doel oppervlakte**	**Doel kwaliteit**	**Relatieve bijdrage**	**Besluit**
015	Van Oordt's Mersken	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
017	Bakkeveense Duinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]
023	Fochteloërveen	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
043	Wierdense Veld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
044	Borkeld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
051	Lonnekermeer	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	uitbreiding	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

[24] Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld (Stcrt. 2011, 4458).

061	Korenburgerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
155	Brunssummerheide	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit

Het habitattype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) komt wijdverspreid voor in Nederland. Meer dan twee derde van de landelijke oppervlakte van dit subtype is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitattype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan[25]. Mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte liggen onder andere op de Veluwe (057) en in de gebieden op het Drents plateau, waar dit subtype over grote oppervlakten voorkomt. Verder is de uitbreidingsopgave neergelegd in de gebieden waar de beste potenties zijn: waar voldoende ruimte en mogelijkheden zijn voor uitbreiding. Ook de landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit wordt nagestreefd in de gebieden waar de potentie het hoogst is: bijvoorbeeld waar herstel van sterk vergraste vormen van dit subtype mogelijk is. Een speciale herstelopgave voor de kwaliteit van dit subtype ligt in de beekdalen waar het habitattype onderdeel uitmaakt van de gradiënt van hogere zandgronden naar de beek (bijvoorbeeld Wijnjeterper Schar (016), Stelkampsveld (060) en Meinweg (149)). In de meeste gebieden waar, in tegenstelling tot deze landelijke doelstelling, behoud van de kwaliteit wordt nagestreefd komt het subtype slechts in beperkte mate voor. De potenties ter verbetering van de kwaliteit zijn in deze gebieden veelal gering.

H4030 – Droge heiden **Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit**					
N2k-nr	**Natura 2000-gebied**	**Doel oppervlakte**	**Doel kwaliteit**	**Relatieve bijdrage**	**Besluit**
016	Wijnjeterper Schar	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]
029	Holtingerveld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
040	Engbertsdijksvenen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
043	Wierdense Veld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
044	Borkeld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	behoud	C	conform ontwerp
051	Lonnekermeer	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]

[25] Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluiten Natura 2000-gebieden Wijnjeterper Schar en Elperstroomgebied (Stcrt. 2010, 2212).

054	Witte Veen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]
140	Groote Peel	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
155	Brunssummerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

Meer dan de helft van de landelijke oppervlakte van het habitattype droge heiden is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitattype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Niet in alle gebieden kan de landelijke doelstelling worden nagestreefd. In een aantal gebieden wijkt de doelstelling voor het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling omdat bijvoorbeeld de oppervlakten waar het habitattype droge heiden voor kan komen al volledig benut zijn (Holtingerveld (029)[26], Wierdense Veld (043) en Borkeld (044)). De doelstelling voor het aspect kwaliteit wijkt af van de landelijke doelstelling in de gebieden Bergvennen & Brecklenkampse Veld (046) en Dinkelland (049), omdat het habitattype in deze gebieden reeds in goed ontwikkelde vorm aanwezig is. In enkele gebieden wordt zowel behoud van de oppervlakte als behoud van de kwaliteit beoogd. In het gebied Stelkampsveld (060) ligt de focus op andere habitattypen en komen droge heiden slechts over kleine oppervlakten voor. De gebieden Fochteloërveen (023), Witterveld (024), Witte Veen (054) en Aamsveen (055) zijn hoogveengebieden. In deze gebieden wijken de doelstellingen af van de landelijke doelstelling omdat het habitattype droge heiden voorkomt op de zandruggen van de gebieden en hierdoor de mogelijkheden in het hoogveenlandschap volledig zijn benut. Ook in het, overwegend natte, Drentsche Aa-gebied (025) zijn de mogelijkheden voor droge heiden volledig benut. De doelstellingen voor het gebied Wijnjeterper Schar (016) wijken af van de landelijke doelstelling omdat het gebied reeds een goed voorbeeld is betreffende dit habitattype en behoud van de kwaliteit en oppervlakte derhalve voldoende is.

H6120 – *Stroomdalgraslanden **Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit**					
N2k-nr	**Natura 2000-gebied**	**Doel oppervlakte**	**Doel kwaliteit**	**Relatieve bijdrage**	**Besluit**
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	A1[a]	ontwerpbesluit
038	*Uiterwaarden IJssel*	*uitbreiding*	*verbetering*		*ontwerpbesluit*
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	verbetering	C	conform ontwerp
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	A1	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	A2[a]	ontwerpbesluit
068	*Uiterwaarden Waal*	*uitbreiding*	*verbetering*		*ontwerpbesluit*
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	uitbreiding	behoud	B1	ontwerpbesluit

[26] Destijds bekend als Havelte-Oost

141	Oeffelter Meent	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
143	Zeldersche Driessen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
148	Swalmdal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

(a) De relatieve bijdrage geldt voor het Natura 2000-gebied als geheel, dus voor het Habitatrichtlijngedeelte en het Vogelrichtlijngedeelte gecombineerd.

Ruim drie kwart van de landelijke oppervlakte stroomdalgraslanden komt voor binnen het Natura 2000-netwerk. De staat van instandhouding van het habitattype stroomdalgraslanden is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De meeste gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke opgave. Enkele wijken echter af. De instandhoudingsdoelstelling voor Uiterwaarden Waal (068) wijkt op het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling. Het gedeelte dat is aangewezen onder de Habitatrichtlijn is te klein om uitbreiding te bewerkstelligen zonder dat dit ten koste gaat van de andere instandhoudingsdoelstellingen in het gebied. In de Biesbosch (112) wijkt de doelstelling op het aspect kwaliteit af van de landelijke doelstelling. Het gebied herbergt reeds een aanzienlijk areaal van goede kwaliteit. De doelstelling voor Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem (071) wijkt af van de landelijke doelstelling, omdat er reeds goede kwaliteit aanwezig is en uitbreiding slechts beperkt mogelijk is in vergelijking tot elders in het rivierengebied. Voor Maasduinen (145) geldt een behoudsdoelstelling omdat er weinig mogelijkheden zijn om natuurlijke dynamiek meer ruimte te bieden.

H6230 – *Heischrale graslanden **Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit**					
N2k-nr	**Natura 2000-gebied**	**Doel oppervlakte**	**Doel kwaliteit**	**Relatieve bijdrage**	**Besluit**
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
015	Van Oordt's Mersken	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
026	Drouwenenzand	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	behoud	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
044	Borkeld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	behoud	C	conform ontwerp
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
062	Willinks Weust	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

085	Zwanenwater & Pettemerduinen	uitbreiding	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
155	Brunssummerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit

Het habitattype heischrale graslanden heeft een sterk versnipperd voorkomen dat doorgaans over kleine oppervlakten voorkomt. Van de circa 100 ha heischrale graslanden in Nederland is ongeveer de helft opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitattype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In enkele gebieden wijkt de doelstelling betreffende de oppervlakte af van het landelijk doel en wordt behoud nagestreefd. De belangrijkste reden hiervoor is dat er buiten het huidig voorkomen in het betreffende gebied niet of nauwelijks uitbreidingsmogelijkheden aanwezig zijn, onder andere in Dinkelland (049). Het landelijke doel ter verbetering van de kwaliteit van dit habitattype kan ook niet in alle gebieden gerealiseerd worden. De meest kansrijke gebieden zijn aangewezen voor kwaliteitsverbetering van het habitattype. In enkele andere gebieden wordt behoud van de kwaliteit nagestreefd, in tegenstelling tot het landelijk doel. Mogelijke redenen hiervoor zijn de aanwezigheid van reeds goede kwaliteit (Bargerveen (033)) en geringe mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering (Dinkelland).

H6410 – Blauwgraslanden **Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit**					
N2k-nr	**Natura 2000-gebied**	**Doel oppervlakte**	**Doel kwaliteit**	**Relatieve bijdrage**	**Besluit**
006	Duinen Schiermonnikoog	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
013	Alde Feanen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
015	Van Oordt's Mersken	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
021	Lieftinghsbroek	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
034	Weerribben	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
035	De Wieden	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
041	Boetelerveld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	verbetering	B1	conform ontwerp
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
061	Korenburgerveen	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
062	Willinks Weust	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
065	Binnenveld	uitbreiding	behoud	B1	ontwerpbesluit
069	De Bruuk	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
083	Botshol	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
084	Duinen Den Helder – Callantsoog	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

087	Noordhollands Duinreservaat	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
116	Kop van Schouwen	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
130	Langstraat	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempenland-West	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

Het habitattype blauwgraslanden komt in verspreid liggende gebieden in kleine oppervlakten voor. Van de circa 180 ha blauwgrasland in Nederland is ongeveer twee derde opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitattype blauwgraslanden is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig"[27]. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Voor het merendeel van de gebieden geldt dat de doelen aansluiten bij de landelijke doelstelling van uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van het habitattype. In een aantal gevallen is hiervan afgeweken en is er gekozen voor een behoudsdoelstelling voor de oppervlakte of de kwaliteit. De belangrijkste reden met betrekking tot de oppervlakte is dat er buiten het huidig voorkomen in het betreffende gebied niet of nauwelijks uitbreidingsmogelijkheden aanwezig zijn. De landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit van dit habitattype kan ook niet in alle gebieden gerealiseerd worden. In het gebied Duinen Schiermonnikoog (006) bijvoorbeeld wordt gezien de geïsoleerde ligging van het gebied geen potentieel herstel van de kwaliteit verwacht. De meest kansrijke gebieden zijn aangewezen voor kwaliteitsverbetering van het habitattype.

H7150 – Pioniervegetaties met snavelbiezen **Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit**					
N2k-nr	**Natura 2000-gebied**	**Doel oppervlakte**	**Doel kwaliteit**	**Relatieve bijdrage**	**Besluit**
016	Wijnjeterper Schar	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
044	Borkeld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]
048	Lemselermaten	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]
049	Dinkelland	behoud	behoud	C	conform ontwerp
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A1	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

[27] De beschreven staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

135	Kempenland-West	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
155	Brunssummerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

Ongeveer de helft van de landelijke oppervlakte van het habitattype pioniervegetaties met snavelbiezen is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitattype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". Landelijk wordt zowel uitbreiding van de oppervlakte als verbetering van de kwaliteit nagestreefd. Uitbreiding van de oppervlakte is als landelijk doel gesteld omdat de gunstige staat van instandhouding slechts een tijdelijke situatie betreft[28]. Deze situatie is te danken aan recent op vele plekken uitgevoerde plagwerkzaamheden ten behoeve van herstel van het habitattype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) waarvoor Nederland een grote verantwoordelijkheid heeft. De oppervlakte van pioniervegetaties met snavelbiezen heeft zich plaatselijk kunnen uitbreiden door plagwerkzaamheden. Dit heeft de achteruitgang op de plaatsen waar het habitattype van nature voorkomt gemaskeerd. Uitbreiding van de oppervlakte is gericht op herstel van natuurlijke pioniervegetaties met snavelbiezen als duurzaam onderdeel van het (natte) heidelandschap. Deze herstelopgave geldt alleen voor gebieden waar het type van nature aanwezig is en waar goede mogelijkheden voor herstel aanwezig zijn, onder andere de gebieden Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027) en Dwingelderveld (030). In de overige gebieden, waar het habitattype voorkomt op plagplekken in vochtige heiden (H4010), wordt volstaan met behoud.

H91E0C – *Vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* **Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit**					
N2k-nr	**Natura 2000-gebied**	**Doel oppervlakte**	**Doel kwaliteit**	**Relatieve bijdrage**	**Besluit**
021	Lieftinghsbroek	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	behoud [a]	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
050	Landgoederen Oldenzaal	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit [x]
055	Aamsveen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
063	Bekendelle	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud [b]	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud		aanwijzingsbesluit [x]
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit

[28] Dit is voor dit habitattype ook de reden dat de staat van instandhouding wat betreft het aspect toekomstperspectief als "matig ongunstig" is beoordeeld (zie ook Natura 2000 profielendocument (2008)).

137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
147	Leudal	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
148	Swalmdal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
153	Bunder- en Elslooërbos	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
161	Noorbeemden & Hoogbos	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen kalkmoerassen (H7230) of overgangs- en trilvenen (H7140) is toegestaan[23].
(b) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattype kalkmoerassen (H7230) is toegestaan[23].

Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van het habitattype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het subtype *beekbegeleidende bossen* is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Niet alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. Alleen in gebieden waar potenties zijn, wordt uitbreiding van de oppervlakte en/of verbetering van de kwaliteit nagestreefd, bijvoorbeeld in de gebieden Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Leudal (147) en Geuldal (157). In sommige gebieden, zoals Bunder- en Elslooërbos (153), is reeds een zodanige oppervlakte van het habitattype aanwezig waardoor behoud van de oppervlakte voldoende is.

B.3.2 Habitatrichtlijn: soorten

H1163 – Rivierdonderpad **Landelijke doelstelling: behoud/uitbreiding omvang en behoud/verbetering kwaliteit leefgebied [a]**					
N2k-nr	**Natura 2000-gebied**	**Doel omvang**	**Doel kwaliteit**	**Doel populatie**	**Besluit**
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
035	De Wieden	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	behoud	behoud	behoud	doel aangepast [c]
057	Veluwe	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
073	Markermeer & IJmeer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
076	Veluwerandmeren	behoud [b]	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

148	Swalmdal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

(a) Behoud omvang en kwaliteit leefgebied in de grote wateren en uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied in de beken.
(b) Enige achteruitgang in oppervlakte leefgebied ten gunste van broedvogelsoorten roerdomp (A021) of grote karekiet (A298) is toegestaan[23].
(c) De verspreidingsdoelstelling is verwijderd.

De landelijke staat van instandhouding van de rivierdonderpad is op het aspect leefgebied als "matig ongunstig"[27] beoordeeld en heeft voornamelijk betrekking op in beken voorkomende rivierdonderpadden, waaronder de "beekdonderpad" (*Cottus rhenanus*). De staat van instandhouding van de "gewone" rivierdonderpad (*Cottus perifretum*) die een veel ruimere verspreiding heeft in meren, rivieren en beken, wordt, behalve in beken, vooralsnog als gunstig beoordeeld. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Er zijn onvoldoende inventarisatiegegevens over de landelijke verspreiding van de soort op kilometerhokniveau bekend, daarom worden er geen relatieve bijdragen per gebied gegeven. In de beekdalgebieden is een landelijke hersteldoelstelling neergelegd. Alleen in de gebieden Veluwe (057) en Geuldal (157), waar het leefgebied het meest onder druk staat en er mogelijkheden zijn voor herstel van het leefgebied en van de populatie, is een hersteldoelstelling neergelegd.

Motivering van het besluit op basis van de binnengekomen zienswijzen

1 INLEIDING

Op 27 november 2006 zijn 111 ontwerp-aanwijzingsbesluiten gepubliceerd voor de eerste tranche Natura 2000-gebieden.

Deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten hebben in de periode van 9 januari 2007 tot en met 19 februari 2007 ter inzage gelegen. Dit heeft ertoe geleid dat er door bijna 7.800 personen of organisaties een zienswijze is ingediend over één of meer gebieden. Een belangrijk deel van de argumentatie in deze zienswijzen heeft betrekking op de gebruikte criteria, de voorgestelde begrenzing van de gebieden en de mogelijke gevolgen van Natura 2000 voor burgers en het bedrijfsleven. In veel zienswijzen werd dezelfde argumentatie gebruikt en werden gelijkluidende zorgen geuit.

Er is destijds besloten om in één nota tot een algemene beantwoording van deze breed geuite kritiekpunten over te gaan. In deze Nota van Antwoord[29] is op hoofdlijnen het gevoerde beleid uiteengezet. De Nota van Antwoord is op 21 november 2007 aan de Tweede Kamer aangeboden en op 13 februari en 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer de nota besproken. Iedereen die een zienswijze heeft ingediend, heeft in een persoonlijke brief een antwoord ontvangen, waarin op de algemene opmerkingen uit de zienswijze is ingegaan.

Gelet op het grote aantal zienswijzen dat voor elk gebied is ingediend en het grote aantal onderwerpen dat daarbij aan de orde is gekomen, is besloten om bij elk besluit de individuele zienswijzen per thema te behandelen. Dit gebeurt in deze bijlage C. Verder wordt in deze bijlage C vermeld welke specifiek op het aanwijzingsbesluit van dit gebied betrekking hebbende inspraakreacties zijn binnengekomen en hoe hiermee is omgegaan bij het opstellen van het aanwijzingsbesluit.
Bij de beantwoording van de zienswijzen zijn ook de provinciale beschouwingen op de zienswijzen betrokken.

Voor het gebied Dinkelland zijn 78 zienswijzen ingediend. De reacties worden hieronder thematisch besproken.

[29] Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

2 REACTIES OVER DE PROCEDURE

In een aantal zienswijzen zijn vragen gesteld en opmerkingen gemaakt over de gebruikte aanmeldingsgegevens en de onderbouwing van de vermelde gegevens in het standaardgegevensformulier, waaronder "beschermingsstatus". Verder wordt opgemerkt dat er voor de soorten en habitattypen met de kwalificatie "aanwezig maar verwaarloosbaar" geen instandhoudingsdoelstellingen in de besluiten hoeven te worden opgenomen. Daarnaast wordt opgemerkt dat op het standaardgegevensformulier de bedrijfsactiviteiten, die in en om het gebied plaatsvinden, niet zijn vermeld. Men vraagt zich af of de Europese Commissie bij de beoordeling van de selectie van de gebieden daarmee rekening heeft kunnen houden.

Men vraagt zich ook af of de aanmeldingsprocedure wel zorgvuldig genoeg is doorlopen en wijst in dit kader mede op de verschillen tussen de huidige besluiten en de eerdere concepten die eind 2005 zijn opgesteld. Zo wordt er gesteld dat de vertaling van de aanmeldingsgegevens naar de doelstellingen disproportioneel is. Daarnaast zijn de doelstellingen volgens deze insprekers uitgebreider dan de Richtlijn voorschrijft. Door doelstellingen op te nemen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit voor alle soorten en habitattypen en dus ook voor die soorten en habitattypen waarvoor het gebied niet is geselecteerd, wordt er naar de mening van een aantal insprekers ten onrechte de suggestie gewekt dat de maatregelen die hieruit voortvloeien het gevolg zijn van de verplichtingen van de Habitatrichtlijn. In een aantal zienswijzen wordt erop aangedrongen om in een gebied alleen die habitattypen en soorten te beschermen, waarvoor het gebied tot de categorie van belangrijkste gebieden behoort.

Insprekers wijzen verder op documenten die in een eerdere fase van het proces ter beoordeling zijn aangeboden, waarop men wijzigingen heeft voorgesteld en ten aanzien waarvan wijzigingen zijn doorgevoerd in de ontwerpbesluiten. Het betreft onder andere de profielendocumenten 2006[30] en gebiedendocumenten uit 2005. Verder wordt er door diverse insprekers op gewezen dat de aanwijzing van een Natura 2000-gebied een nieuwe wettelijke status tot gevolg heeft. Dat zou moeten betekenen dat in de besluitvorming de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig dienen te worden meegewogen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde reacties worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Stappen in het selectieproces van Habitatrichtlijngebieden
Zoals in het Verantwoordingsdocument (2003)[31] beschreven staat, heeft de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden in twee stappen plaatsgevonden:

<u>Eerste stap van de selectie:</u>
Bij de eerste stap zijn voor elk prioritair habitattype en voor elke prioritaire soort in principe de tien belangrijkste gebieden geselecteerd. Dit zijn de gebieden waar het type of de soort het best ontwikkeld is en met de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien bij een bepaald prioritair habitattype de variatie in soortensamenstelling zodanig groot is dat er meerdere subtypen (plantensociologische eenheden op verbondsniveau) zijn te onderscheiden, zijn per subtype de vijf belangrijkste gebieden geselecteerd. Een onderverdeling in subtypen is niet toegepast indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Voor elk niet-prioritair habitattype of elke niet-prioritaire soort is in principe dezelfde methodiek toegepast, met dien verstande dat voor die typen of soorten de vijf belangrijkste gebieden zijn geselecteerd. Ook hier geldt dat alleen die gebieden zijn geselecteerd waar het habitattype of de soort het best ontwikkeld is en waar de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien de variatie in soortensamenstelling van een niet-prioritair habitattype zodanig groot is dat het type meerdere subtypen omvat, zijn per subtype de drie

[30] Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
[31] Ministerie van LNV (2003): "Verantwoordingsdocument". Selectiemethodiek voor aangemelde Habitatrichtlijngebieden. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

belangrijkste gebieden geselecteerd. Ook hier is deze onderverdeling in subtypen niet gemaakt indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Tweede stap van de selectie:
Bij de tweede stap van het selectieproces is onderzocht in hoeverre de landelijke dekking en de geografische spreiding van de gebieden als voldoende kunnen worden aangemerkt.

De landelijke dekking van habitattypen of soorten betreft de totale oppervlakte van een habitattype of de totale populatie van een soort binnen de aangemelde gebieden als percentage van de landelijke oppervlakte van dat habitattype of als percentage van de landelijke populatie van de soort. Als op basis van de selectie in de eerste stap het aantal geselecteerde "belangrijkste" gebieden onvoldoende dekking oplevert, moet onderzocht worden welke gebieden aanvullend geselecteerd dan wel aangemeld moeten worden om voldoende landelijke dekking te halen. Daarnaast is bekeken of gebieden die één ecologische eenheid vormen met gebieden in België of Duitsland aan de lijst van aangemelde gebieden toegevoegd moeten worden.
Voor ieder niet-prioritair habitattype en iedere niet-prioritaire soort wordt voldoende landelijke dekking nagestreefd. De indicaties van het European Topic Centre (ETC) en de conclusies van de biogeografische seminars zijn hiervoor als leidraad gebruikt:

- < 20% wordt in de meeste gevallen als onvoldoende dekkingsgraad beschouwd;
- 20-60% is een bespreekbaar dekkingspercentage;
- > 60% is over het algemeen voldoende dekking.

Hierbij is uitdrukkelijk rekening gehouden met de specifieke kenmerken en eisen die de afzonderlijke habitattypen en soorten stellen. Een relatief laag dekkingspercentage is aanvaardbaar als er sprake is van weinig bedreigde habitattypen of soorten en deze verspreid voorkomen. Hier geldt het proportionaliteitsbeginsel: voor habitattypen en soorten die sterker onder druk staan, wordt relatief meer bijgedragen binnen het Natura 2000-netwerk dan voor meer algemeen voorkomende habitattypen en soorten. Voor prioritaire habitattypen en prioritaire soorten hebben de lidstaten een bijzondere verantwoordelijkheid en verwacht de Europese Commissie dat een hoger dekkingspercentage wordt bereikt.

Beoordeling aanmeldingen door de Europese Commissie
In 2003 is de Nederlandse bijdrage aan de communautaire lijst van Habitatrichtlijngebieden door de Europese Commissie goedgekeurd (hoofdstuk 2). Daaraan voorafgaand zijn in respectievelijk 1996 en 1998 voorlopige aanmeldingen bij de Europese Commissie ingediend. In het Lijstdocument (2004)[32] is het Nederlandse deel van de communautaire lijst voor de Atlantische biogeografische regio opgenomen. Hoofdstuk 3 van het Lijstdocument geeft per habitattype en per soort een toelichting op de selectie van gebieden. Hierbij staat steeds expliciet aangegeven hoe de Europese Commissie de aanmelding van 1998 heeft beoordeeld. Daaruit blijkt dat de Europese Commissie voor diverse habitattypen en soorten in 2002 heeft gemeld dat er een onvoldoende dekking was. Om die reden is de aanmelding van 2003 nog met een aantal gebieden uitgebreid. Het Reactiedocument (2004)[33] bevat een Nota van Antwoord met betrekking tot de openbare voorbereidingsprocedure voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden, die begin 2003 heeft plaatsgevonden.

Misverstanden over de aanmelding
Een veel gehoord argument is dat de bedrijfsactiviteiten die in en om het gebied plaatsvinden bij de aanmelding gemeld hadden moeten worden, zodat de Europese Commissie rekening had kunnen houden met bestaand gebruik. Dit berust op een misverstand. Zoals in paragraaf 2.1.1 van de Nota van Antwoord uitvoerig uiteen is gezet, is het standaardgegevensformulier bedoeld om de potentiële Habitatrichtlijngebieden met de natuurwaarden bij de Europese Commissie aan te melden. Op het formulier staat per rubriek nauwkeurig aangegeven welke gegevens vóór de aanmelding verstrekt dienen te worden en welke gegevens in een later stadium verstrekt kunnen worden. Eén van de rubrieken die pas ingevuld hoeft

[32] Ministerie van LNV (2004): "Lijstdocument". Overzicht van gebiedsselectie voor de Habitatrichtlijn. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
[33] Ministerie van LNV (2004): Reactiedocument aanmelding Habitatrichtlijngebieden. Resultaten van de ontvangen reacties bij de openbare procedure voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden in het kader van Natura 2000. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

te worden nadat het gebied deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk is de rubriek “Activiteiten en invloeden in en buiten het betrokken gebied”. Die gegevens dienen vooral als basisinformatie voor de Europese Commissie om de uitvoering van de Richtlijn te kunnen volgen en haar rol als toezichthouder te kunnen vervullen. De aanmelding vindt uitsluitend op ecologische gronden plaats. Het is dan ook een misvatting te veronderstellen dat de Europese Commissie bij de besluitvorming van onjuiste of onvolledige gegevens zou zijn uitgegaan.

Zoals in paragraaf 3.3 van de Nota van Antwoord staat beschreven, dienen ook voor de soorten en habitattypen die niet direct tot de selectie van dat betreffende Habitatrichtlijngebied hebben geleid, maar die wel in dat gebied voorkomen, instandhoudingsdoelstellingen te worden opgesteld. Dat zijn namelijk ook soorten en habitattypen waarvoor het gebied is aangemeld. Het berust op een misverstand te veronderstellen dat uit de Richtlijn uitsluitend een verplichting zou voortvloeien met betrekking tot habitattypen en soorten waarvoor het gebied is geselecteerd en dat er met betrekking tot de overige habitattypen en soorten van bijlage II geen verplichtingen zouden bestaan. Er worden daarom niet alleen instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen of de soorten waarvoor het gebied is geselecteerd geformuleerd, maar voor alle habitattypen of soorten, waarvoor een gebied is aangemeld. Op het standaardgegevensformulier dat naar de Europese Commissie gaat moeten alle relevante Natura 2000-waarden worden vermeld en de daarop verstrekte gegevens moeten geregeld worden geactualiseerd.
Voor één bepaalde categorie kan het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen echter achterwege blijven. Het betreft de categorie “aanwezig maar verwaarloosbaar”. Een habitattype of soort kan in een bepaald gebied in zodanige minieme oppervlakte of slechts incidenteel aanwezig zijn, dat mag worden aangenomen dat het habitattype of de soort zich in dit gebied niet blijvend kan handhaven. Het ontstaan van deze categorie (aanwezig maar verwaarloosbaar) is het gevolg van de voorgeschreven aanmeldingssystematiek, waarbij de lidstaat voor elk gebied alle aanwezige habitattypen en soorten – ongeachte de mate waarin ze voorkomen – dient te melden. Voor deze categorie zijn dan ook geen instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd.

Motivering
Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is de selectie van de gebieden inzichtelijker gemaakt. Er is per gebied uiteengezet waarom het gebied is aangemeld en op grond van welke criteria dit is gebeurd. Naast de reeds uitgebreide toelichting in de Nota van Antwoord is in de Nota van toelichting van dit besluit op een overzichtelijke wijze aangegeven voor welke soorten en habitattypen het gebied is aangemeld.

Betrokkenheid bij de voorbereiding van de aanwijzing
Voor de nationale procedure voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden wordt verwezen naar de paragrafen 1.1.4 en 1.3.5 van de Nota van Antwoord. In deze paragrafen wordt uitvoerig ingegaan op de gevolgde procedure, die uiteindelijk tot de terinzagelegging van het ontwerp-aanwijzingsbesluit van dit gebied heeft geleid. Daaruit blijkt dat dit deel van de procedure meerdere jaren in beslag heeft genomen. Zo hebben de betrokken ministeries, provincies, kamers van koophandel, (regionale) land- en tuinbouworganisaties, gemeenten, waterschappen, drinkwaterwinners, visserijorganisaties, recreatieorganisaties, natuurbeschermingsorganisaties en gegevensbeheerders eind 2005 het concept Natura 2000 doelendocument (2005) en de concept Natura 2000-gebiedendocumenten (2005) voor de 162 gebieden ontvangen, met het verzoek om commentaar te geven. Naar aanleiding van de reacties zijn waar nodig nog aanvullende gesprekken gevoerd. Deze consultatie maakte deel uit van de voorbereiding van de besluitvorming en heeft nog tot wijzigingen geleid. Het resultaat van deze voorbereiding heeft ter inzage gelegen en ten aanzien van deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten heeft een ieder een zienswijze kunnen indienen.

Zorgvuldigheid van de procedure en afweging van belangen
In de paragrafen 2.1.1 en 1.1.8 van de Nota van Antwoord is de selectieprocedure uitvoerig beschreven en is uiteengezet hoe de verschillende belangen tegen elkaar zijn afgewogen. De keuze van een Natura 2000-gebied heeft uitsluitend plaatsgevonden op basis van de aanwezigheid van de in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn genoemde habitattypen en soorten. Deze werkwijze vloeit voort uit de in de Habitatrichtlijn genoemde criteria en de hierop gebaseerde Europese jurisprudentie. Het is niet mogelijk om hiervan af te wijken. Pas in een later stadium – bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen en bij het

vaststellen van het beheerplan – kunnen naast de ecologische belangen ook andere belangen aan de orde komen. Dit is in de paragrafen 3.4 en 3.5 van de Nota van Antwoord verder uiteengezet. Gesteld mag worden dat de procedure die bij de aanwijzing van de gebieden is gevolgd zorgvuldig is geweest en geheel overeenkomstig de wet- en regelgeving heeft plaatsgevonden.

3 REACTIES OVER DE BEGRENZING

3.1 ALGEMEEN

Bij de begrenzing van het gebied heeft een aantal insprekers aangegeven dat geen rekening wordt gehouden met andere dan ecologische eisen. Insprekers hebben aangegeven dat ze bezwaar hebben tegen de opname van nieuwe natuur: delen van de Ecologische Hoofdstructuur die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Insprekers wijzen op de gedane toezeggingen in het kader van nieuwe natuur en de Ecologische Hoofdstructuur. Tevens wordt in zienswijzen gemeld dat bepaalde habitattypen en soorten niet of in beperkte mate aanwezig zijn in delen van het gebied. Insprekers verwachten dat in ieder geval die gronden waar deze waarden niet aanwezig zijn buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied worden gelaten.
Er wordt voor gepleit om de Natura 2000-gebieden op eenduidige wijze ook in het verticale vlak te begrenzen op 500 voet, zijnde de bestaande minimumvlieghoogte. Verder wordt aangegeven dat bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden destijds voor een bufferzone van 100 meter rond jachthavens gekozen is. In die geest wordt er bepleit om een bufferzone van 300 tot 500 meter rond agrarische- en recreatiebedrijven in te stellen. Tevens wordt er aangegeven dat de aanmelding onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd is, zodat de onderzoeksplicht bij de belanghebbende wordt gelegd wanneer deze de begrenzing gewijzigd wil zien.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Uitgangspunten begrenzing Habitatrichtlijngebieden
Zoals in paragraaf 2.2 van de Nota van Antwoord en in bijlage 9.1 van het Natura 2000 doelendocument (2006)[34] uitvoerig uiteen is gezet, is ook bij het begrenzen van een gebied geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de aanwezigheid en de instandhouding van de natuurlijke habitats en soorten. Daarbij zijn de volgende algemene uitgangspunten gebruikt:

- Habitattypen en soorten van de bijlagen: de habitattypen van bijlage I en de leefgebieden van de soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn (en dus niet de soorten van bijlage IV) vormen het uitgangspunt voor de begrenzing. Dit is inclusief in kwaliteit achteruitgegane en gedegenereerde terreindelen, indien herstel haalbaar is en voor zover nodig voor de instandhouding van de aanwezige habitattypen en/of soorten.
- Herkenbare eenheden en identiteit: er is gestreefd naar de begrenzing van herkenbare en beheerbare eenheden: ecologische eenheden (bijvoorbeeld op basis van vegetatiestructuur, hydrologie of geomorfologie) of beheereenheden. Door eenheden op deze manier te begrenzen krijgt het gebied een duidelijke identiteit.
- "Cement tussen de bakstenen": de begrenzing van ecologische eenheden impliceert dat het Habitatrichtlijngebied bestaat uit de habitattypen van bijlage I en het leefgebied van de soorten van bijlage II én een stelsel van natuurwaarden waarvoor het gebied niet is geselecteerd en/of niet is aangemeld. Die natuurwaarden, gekenmerkt als het "cement tussen de bakstenen", maken integraal onderdeel uit van de ecosystemen en zijn nodig voor herstel en/of instandhouding van de betreffende in de Richtlijn opgenomen habitattypen en/of soorten.
- Deelgebieden: bij zeer sterke versnippering in meerdere deelgebieden worden alleen deze deelgebieden begrensd. De verschillende deelgebieden bevatten dan elk afzonderlijk de habitattypen en/of soorten waarvoor het gebied geselecteerd is.
- Enclaves: binnen grote eenheden zijn enclaves van grootschalige landbouw en/of bebouwing uitgesloten, voor zover ze geen wezenlijke bijdrage leveren aan de instandhouding van de betreffende habitattypen en/of soorten.
- Aansluiting bij administratieve grenzen: er is zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande administratieve grenzen (bijvoorbeeld begrenzing van onder de Natuurbeschermingswet aangewezen gebieden, Nationale Parken, Vogelrichtlijngebieden en/of eigendomsgrenzen).
- Herkenbare topografische lijnen: de gebiedsgrenzen vallen bij voorkeur samen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen, zoals wegen, sloten, heggen, oevers, bosranden en

[34] Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

markante verschillen in landgebruik.

Hoofdlijnen aanpassing begrenzing Natura 2000-gebieden
De herbegrenzing is doorgevoerd op basis van technische en/of inhoudelijke argumenten.

Technische aanpassingen:
Dit zijn vaak minieme kaarttechnische verbeteringen teneinde de grenzen af te stemmen en gelijk te trekken. Het zijn ook pragmatische aanpassingen. Hierdoor blijven het beheer en de bescherming hanteerbaar en wordt de burger een zo duidelijk en eenvoudig mogelijke begrenzing geboden. Dit kan betekenen dat Vogel- en Habitatrichtlijngebieden die voor een belangrijk deel overlap vertonen met (voormalige) beschermde en staatsnatuurmonumenten op deze begrenzing afgestemd worden. Hierdoor worden onlogische verschillen vermeden.
Verder betreft dit ook het zoveel mogelijk op kaart uitzonderen van bestaande bebouwing, tuinen en erven die alleen tekstueel waren geëxclaveerd. Tot deze categorie behoren ook aanpassingen aan de hand van kadastrale perceelsgrenzen in verband met de kadastrale registratie van bij de aanwijzing “betrokken” percelen (zie Nota van toelichting, paragraaf 3.3). Hiermee wordt voorkomen dat kadastrale percelen die slechts voor een onbetekenend deel met het gebied overlappen, kadastraal worden ingeschreven als deel uitmakend van het gebied.

Inhoudelijke aanpassingen:
Gebleken is dat in een beperkt aantal gevallen bij de begrenzing van Habitatrichtlijngebieden onvoldoende rekening is gehouden met de verspreiding van relevante habitattypen of leefgebieden van soorten, waardoor aanpassingen (zowel uitbreiding als verkleining) noodzakelijk waren. Dit is meestal het gevolg van verbeterde en toegenomen kennis. Ook uitbreidingen die noodzakelijk zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, vallen in deze categorie van inhoudelijke aanpassingen.

Meebegrenzen van nieuwe natuur
Met nieuwe natuur worden delen van de Ecologische Hoofdstructuur bedoeld die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Een groot deel van deze nieuwe natuur is inmiddels al verworven en als natuurgebied ingericht. Nieuwe natuur is meebegrensd indien (in geval van een Habitatrichtlijngebied) één van de volgende situaties van toepassing is:
1. wanneer het natuurdoel van de nieuwe natuur overeenkomt met dat van het aangrenzende aangemelde Natura 2000-gebied (de natuurwaarden zijn al aanwezig of zullen conform vastgestelde plannen worden ontwikkeld). Het betreffende natuurdoel dient uiteraard invulling te geven aan de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.
2. wanneer de nieuwe natuur aantoonbaar noodzakelijk is om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren.

Voor nieuwe natuur die nodig is voor de realisatie van Natura 2000 blijft het principe van vrijwilligheid gelden bij verwerving van de gronden en bij omzetting van cultuurgrond naar natuur (zie verder paragraaf 2.2.2 van de Nota van Antwoord). De nieuwe natuur die is toegevoegd na de aanmelding in 2003 is naar aanleiding van ingediende zienswijzen op de ontwerp-aanwijzingsbesluiten nogmaals kritisch getoetst aan de hiervoor genoemde criteria. Het resultaat staat beschreven in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting.
Het beleid om nieuwe natuur van ná 1 mei 1988 niet als verzuringsgevoelig aan te merken, is nooit van toepassing geweest op de oude Natuurbeschermingswet. Ook voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 was het voor de beoordeling alleen van belang of een bepaalde activiteit schade aan een aangewezen beschermd natuurmonument toebracht. De vraag of een deel van een bepaald beschermd natuurmonument als zogenoemde nieuwe natuur moest worden aangemerkt, heeft in deze besluitvorming geen rol gespeeld. Als een bepaald gebied als beschermd natuurmonument was aangewezen, genoot zo’n natuurmonument de volledige bescherming van de Natuurbeschermingswet.

Bufferzones en exclavering van recreatieondernemingen en agrarische bedrijven
Een bufferzone van 300 tot 500 meter rond recreatieondernemingen en agrarische bedrijven, waar door vele ondernemers om is verzocht, behoort niet tot de mogelijkheden. De reden hiervoor is dat menselijk gebruik of de door de mens toegekende bestemming niet bepalend is voor de vraag of een gebied of terrein als

Natura 2000-gebied aangewezen dient te worden. Ecologische redenen zijn daarbij bepalend. Een Natura 2000-gebied is in zijn geheel van belang.
Ook in de uitspraak van de Raad van State over de aanwijzing van één van de eerste Natura 2000-gebieden is de vraag over een bufferzone aan de orde gekomen. De Raad van State was toen van oordeel dat "het aanhouden van een minimale afstand tot bedrijfsbebouwing niet mogelijk is, omdat niet in algemene zin ten behoeve van de in het gebied gelegen agrarische bedrijfsbebouwing kan worden vastgesteld in hoeverre de binnen die afstand gelegen gronden naar ecologische maatstaven al dan niet tot het aan te wijzen gebied moeten worden gerekend"[35].
Bij Vogelrichtlijngebieden wordt het hele gebied door de vogels gebruikt voor broeden, foerageren en/of rusten, hoewel niet elk deel even intensief wordt benut. Voor Habitatrichtlijngebieden geldt een vergelijkbare aanpak hoewel habitattypen meestal geen grote, aaneengesloten oppervlakten beslaan. Daar staat tegenover dat de instandhouding van habitattypen meestal een ruimere begrenzing vereist omdat ook rekening moet worden gehouden met een mogelijke verschuiving van de habitatwaarden door het gebied (successie). Daarentegen maken bestaande bebouwing, erven, tuinen, steigers, verhardingen en hoofdspoorwegen geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Zij zijn door hun fysieke aard meestal ongeschikt. Eventuele uitzonderingen op deze algemene regel zijn opgenomen in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting van het besluit. Ook mijnbouwinrichtingen en -installaties vallen onder de definitie van een bouwwerk en daarmee onder de exclaveringsformule (zie paragraaf 3.4 van de Nota van toelichting). Dat geldt niet voor ondergronds of onderwater voorkomende structuren zoals gas- en waterleidingen. De aanwezigheid hiervan betekent niet per definitie dat deze gebieden ongeschikt zijn voor planten of dieren en ze zijn daarom niet geëxclaveerd.
Zie ook paragraaf 2.2.6 van de Nota van Antwoord.

Verticale begrenzing
In paragraaf 2.2.9 van de Nota van Antwoord wordt vermeld dat er geen verticale grens in de Natura 2000-gebieden is opgenomen. Wel moet gewaarborgd zijn dat vliegbewegingen in de omgeving van Natura 2000-gebieden niet tot aantasting van natuurlijke kenmerken leiden. Dat geldt voor de gehele burgerluchtvaart (inclusief parasailen, parachutespringen en luchtballonvaren), het militaire luchtverkeer en alle andere activiteiten die in samenhang met deze vliegbewegingen in het luchtruim of op de grond plaatsvinden, zoals schietoefeningen en parachutespringen. De effectbeoordeling van dit soort activiteiten kan daarom het best per gebied plaatsvinden, toegesneden op de omstandigheden ter plekke. Het is dus niet zinvol om hiervoor generieke normen in de besluiten op te nemen. Indien aan de orde, wordt het bestaand gebruik door luchtverkeer beoordeeld bij het opstellen van het beheerplan. Voorwaarde blijft ook hier dat het bestaande gebruik de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mag brengen.

3.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE BEGRENZING

Een inspreker geeft aan dat het Omleidingskanaal op de kaart Untere Dinkel genoemd wordt en is van mening dat dit niet klopt.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het is niet duidelijk waar inspreker op doelt want de benaming "Omleidingskanaal" staat juist op de kaart en er is daar geen vermelding "Untere Dinkel" aanwezig. Ook al zou dit toch het geval zijn, kan dat niet in dit besluit worden gewijzigd omdat de (vaste) ondergrond van de kaarten afkomstig is van het Kadaster/Topografische Dienst (zie copyright-vermelding op de kaart).

Meerdere insprekers zijn van mening dat de naam van het Natura 2000-gebied Dinkelland verwarrend is, omdat daarbij gedacht kan worden aan gronden in de gemeente Dinkelland, terwijl dit gebied geheel in de gemeente Losser is gelegen. De insprekers doen de suggestie te spreken van "Dinkeldal" of "Stroomgebied Bovendinkel".

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De gebiedsnaam is niet gewijzigd omdat dit alleen nog maar aanleiding kan geven tot meer verwarring. De benaming Dinkelland is overigens al bij de

[35] Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, 5 november 2008, nr. 200802546/1.

eerste aanmelding in 1998 aan het gebied gegeven, drie jaar voordat de gemeente Dinkelland werd gevormd uit de samenvoeging van de gemeenten Ootmarsum, Denekamp en Weerselo.

Meerdere insprekers merken op dat veel kadastrale percelen opgenomen zijn in het Natura 2000-gebied Dinkelland. De insprekers zijn van mening dat de begrenzing gewijzigd moet worden zodat deze gebieden buiten de begrenzing vallen. Daarbij noemt één inspreker specifiek dat bij deze kadastrale percelen veel landbouwgronden met nieuwe natuur zijn opgenomen. Deze inspreker merkt op dat alleen in het noorden van het gebied bestaande natuur aanwezig is.
Een inspreker merkt op dat goede landbouwgrond langs de beken in het zuiden van Losser en in Overdinkel extensiever worden gebruikt door het nieuwe mestbeleid waarbij meer wordt verwacht van het zelfleverende vermogen van de grond. De inspreker vindt dat dit beleid al in het voordeel van de ecologie werkt en is daarom van mening dat hier geen Natura 2000 nodig is. Dat zou namelijk alleen maar voor lastenverzwaring zorgen.
Een inspreker laat weten dat percelen zijn aangewezen die in het bestemmingsplan Buitengebied als cultuurgronden zijn omschreven. Dit gaat dan om agrarisch gebied met landschappelijke waarden en geen natuurwetenschappelijke waarden.

De zienswijzen hebben geleid tot aanpassing van het besluit. Zoals in paragraaf 3.3 is toegelicht is de begrenzing van landbouwgronden langs de Dinkel (exclusief de zijbeken) in beginsel beperkt tot een strook van (minimaal) 25 meter aan weerzijden van de rivier. Hiermee zijn de bezwaren dat veel landbouwgronden langs de Dinkel onnodig in het Natura 2000-gebied zijn opgenomen, in belangrijke mate weggenomen. Hierdoor is de omvang van het langs de Dinkel begrensde gebied met ongeveer de helft verkleind (in totaal ruim 300 ha landbouwgronden verwijderd).

Een inspreker is van mening dat de geselecteerde habitattypen niet in het Natura 2000-gebied Dinkelland voorkomen op de gronden van de inspreker en dat de aanwezigheid van de rivierdonderpad (H1163) daar niet is aangetoond. De inspreker wil dan ook dat deze gronden buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied Dinkelland worden gehaald.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Van de vier percelen die op naam van de inspreker staan en binnen het aangemelde gebied vallen (8,5 ha), is er één (1,1 ha) geheel buiten het gebied komen te liggen. Van de tweede (6,7 ha) ligt alleen een strook langs de Dinkel nog binnen het gebied (0,25 ha). Van het derde perceel (0,5 ha) is ongeveer de helft (bosstrook) binnen het gebied gebleven. Het vierde perceel (0,2 ha), onderdeel van bos langs de rivier, is geheel gehandhaafd. Voor de motivering wordt verwezen naar paragraaf 3.3 van de Nota van Toelichting.

Een inspreker mist de ecologische waarde van het gekanaliseerde deel van de Dinkel en merkt op dat volgens het Waterschap dit deel weer in oude staat hersteld moet worden.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Herstel van het meanderende karakter van de Dinkel zal het herstel van de habitattypen (met name stroomdalgraslanden) ten goede komen. Zoals uit de derde antwoord in deze paragraaf blijkt, is de omvang van het gebied aanzienlijk beperkt omdat voor het herstel van habitattypen niet het gehele inundatiegebied van de Dinkel hoeft te worden opgenomen in het Natura 2000-gebied.

Een inspreker is van mening dat het deel bij Huis Singraven, wat voorheen wel begrensd was, binnen de begrenzing hoort, omdat de kamsalamander (H1166) hier voorkomt. Een verbinding leggen tussen kamsalamanderpopulaties in de Natura 2000-gebieden Landgoederen Oldenzaal (050), Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek (047) en die in Dinkelland nabij Huis Singraven wordt volgens de inspreker nu sterk belemmerd.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Landgoed Singraven is uit de begrenzing verwijderd omdat er geen Natura 2000-waarden bleken voor te komen waarvoor dit gebied is aangewezen. Het Natura 2000-gebied Dinkelland is verder niet voor de kamsalamander aangemeld. Betekenis van een gebied als verbindingszone tussen populaties vormt geen reden voor uitbreiding van een Natura 2000-gebied.

Een inspreker vindt dat het Natura 2000-gebied Dinkelland moet worden doorgetrokken naar de rivier de Vecht.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het gebied is op grond van ecologische motieven begrensd aan de hand van de actuele en potentiële ligging van habitattypen en het leefgebied van een soort. De inspreker geeft geen enkele vorm van onderbouwing voor een dergelijke ingrijpende uitbreiding van het gebied. Bovenal ligt het grootste deel van de gevraagde uitbreiding op Duits grondgebied (bij Ootmarsum verlaat de Dinkel Nederland). Duitsland (Land Niedersachsen) heeft langs de Dinkel geen Habitatrichtlijngebieden aangemeld.

In het beekdal van de Beneden-Dinkel liggen volgens een inspreker nog resten van de Geele beek welke bovenstrooms Puntbeek en later Sombeek heet. Bij Lattrop voegt de Rammelbeek zich erbij en daar is volgens de inspreker ten onrechte Geele beek neergezet. De inspreker is van mening dat de Geele beek behoud en waar mogelijk ook herstel verdient, omdat uit onderzoek blijkt wat de natuurwaarden voor dit behoud en herstel zijn. Verzocht wordt de Geele beek als zijbeek van de Dinkel minstens tot de Nordhornsestraat als waterlichaam op de kaart aan te geven.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het gebied is begrensd op de actuele (en potentiële) aanwezigheid van habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Inspreker maakt niet duidelijk wat de voorgestelde uitbreiding aan de instandhouding van deze waarden zou kunnen bijdragen.

Een inspreker verzoekt tot opsplitsing van het Natura 2000-gebied Dinkelland in afzonderlijke gebieden, zoals volgens de inspreker oorspronkelijk aangemeld.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De begrenzing van het gebied is in het ontwerpbesluit grotendeels identiek aan de aanmelding (exclusief Singraven) bestaande uit de deelgebieden Dinkel met enkele zijbeken, Punthuizen en Stroothuizen. Er bestaat geen aanmelding waarbij deelgebieden apart zijn opgenomen.

Een inspreker is van mening dat de begrenzing van het Natura 2000-gebied Dinkelland nogal willekeurig lijkt. Bij de grens met de gemeente Dinkelland ligt abrupt de grens; blijkbaar is dit gebied vanuit ecologisch oogpunt niet waardevol genoeg. Dit geldt ook voor andere gebieds- en gemeentegrenzen aldus de inspreker.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De gemeentegrens van Losser ligt op ruim 3 kilometer verder van de noordgrens stroomafwaarts langs de Dinkel dus het is niet duidelijker op welke "abrupte" grens in de zienswijze wordt gedoeld. Verder wordt verwezen naar het antwoord in de derde alinea van deze paragraaf.

Een inspreker wijst op de kleinschaligheid van het gebied en vraagt zich af waarom dit gebied aangewezen is als Natura 2000-gebied. Dit terwijl er volgens de inspreker gebieden zijn die beter geschikt zijn. De inspreker noemt als voorbeeld van te kleine deelgebieden Stroothuizen, Beuninger-achterveld en Punthuizen en geeft aan dat deze weinig toevoegen ten opzichte van grotere gebieden net over de grens. Waterlopen zouden volgens de inspreker zonder de bredere stroomgebiedbegrenzing, voornamelijk als lijnelement, als Natura 2000-gebied aangewezen moeten zijn. De inspreker is van mening dat de te beschermen waarden niet als zodanig in het gebied aanwezig zijn. De inspreker doelt dan vooral op de Elsbeek, De Ruhenbergbeek, de Glanerbeek en de gekanaliseerde delen van de Dinkel.

De zienswijze is niet overgenomen. De gebieden die inspreker noemt (Stroothuizen, Beuninger-achterveld en Punthuizen) zijn zeer waardevol voor verschillende habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied is aangewezen. Voorts wordt opgemerkt dat elke lidstaat verantwoordelijk is voor het eigen deel van de Natura 2000 verplichtingen en niet kan verwijzen naar kwaliteit over de grens. Dat waterlopen met brede stroomgebiedbegrenzing zijn opgenomen vloeit voort uit het feit dat in aangrenzende delen van de waterlopen habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn aanwezig zijn, ofwel ontwikkeld kunnen worden. Het is mogelijk dat sommige gebiedsdelen en waterlopen mindere kwaliteiten hebben maar evengoed zijn deze gebiedsdelen van doorslaggevend belang voor het bereiken van instandhoudingsdoelen waarvoor het totale gebied is aangewezen.

Een inspreker merkt op dat er op de kaart gesproken wordt van zandgrond, terwijl het zware zandgrond/kleigrond betreft.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het is niet duidelijk waar in deze zienswijze op wordt gedoeld. In het ontwerpbesluit komt het woord "zandgronden" alleen voor in de benaming van twee subtypen van habitattypen: "Eiken-haagbeukenbos (hogere zandgronden) subtype A (H9160A)" en "Vochtige heiden (hogere zandgronden) subtype A (H4010A)". Het begrip "hogere zandgronden" verwijst hier naar de fysisch-geografische regio "hogere zandgronden" dat de hogere delen van Nederland omvat (met uitzondering van het rivierengebied en Zuid-Limburg).

4 REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 ALGEMEEN

In de zienswijzen zijn veel opmerkingen gemaakt over de instandhoudingsdoelstellingen en over de realisatie hiervan.

Er is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitattypen en soorten binnen de Europese Unie" te vervangen door de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn: "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van habitattypen en soorten binnen de Europese Unie".
Verder is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functie van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd" te schrappen omdat met de formulering in het ontwerpbesluit onvoldoende rekening is gehouden met de wijze waarop in jurisprudentie rekening is gehouden met de termen "natuurlijke kenmerken" en "instandhoudingsdoelstellingen".

Er zijn vragen gesteld over de gestelde nationale doelen, de monitoring in Natura 2000-gebieden, de afstemming en de verantwoordelijkheden. In een aantal zienswijzen wordt de vraag gesteld of de besluiten in samenhang met elkaar en met de gebieden daarbuiten wel een voldoende bijdrage leveren om de soorten en habitattypen in een landelijk gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden. De vrees wordt uitgesproken dat dit niet het geval is. Daarnaast wordt er verzocht om voor die soorten en habitattypen, waarvoor sprake is van een ongunstige staat van instandhouding, zowel landelijk als op gebiedsniveau een herstelopgave te formuleren tenzij er ecologische redenen zijn om hiervan af te zien. Het achterwege laten van adequate herstelopgaven wordt door insprekers als onacceptabel gezien en in strijd met de wettelijke verplichtingen.
In een zienswijze is gevraagd om alsnog, voor de soorten en habitattypen die zich in een zeer ongunstige staat van instandhouding bevinden, minimaal complementaire doelen op te nemen in de gebieden waar herstelmogelijkheden zijn of migratie kan plaatsvinden.

Het besluit zou moeten aangeven wat de gevolgen zijn wanneer een soort uit een gebied dreigt te verdwijnen. Daarnaast zou er een gegronde reden aanwezig moeten zijn wanneer er niet gestreefd wordt naar een gunstige staat van instandhouding.

Anderzijds wordt in zienswijzen aangeduid dat veel doelen te hoog gegrepen zijn en dat deze alleen met grote (financiële) inspanningen bereikt kunnen worden. Er wordt over de instandhoudingsdoelstellingen opgemerkt dat ze de status zouden moeten krijgen van een inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Enkele insprekers menen dat bij het vaststellen van de doelstellingen veel geleund wordt op informatie over het voorkomen van flora en fauna in vroegere jaren, die niet gebaseerd is op voldoende wetenschappelijke gegevens. Het is onduidelijk of deze waarden daadwerkelijk aanwezig zijn. Om die reden zouden de aanwezige habitattypen op een kaart aangeduid moeten worden.

Weer anderen menen dat de uitgangssituatie helder moet worden omschreven in het aanwijzingsbesluit. Tegelijkertijd zal er een termijn gegeven moeten worden waarbinnen de doelstellingen gerealiseerd moeten worden.

In de besluiten wordt er volgens insprekers niet ingegaan op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, terwijl deze veranderingen bepalend kunnen zijn voor de haalbaarheid van de natuurdoelen.
Er wordt bovendien gevraagd om de kernopgaven in de aanwijzingen op te nemen, dan wel het Natura 2000 doelendocument (2006) deel uit te laten maken van de aanwijzingsbesluiten. Uit het besluit zou duidelijk moeten blijken voor welke functie(s) en voor welke soort(en) het gebied wordt aangewezen, zodat duidelijk is of de soorten in al hun levensbehoeften worden beschermd. Daar waar niet alle levensbehoeften in een Natura 2000-gebied zijn beschermd dient te worden aangegeven waar de ontbrekende functies zijn gelegen en wat de beschermingsstatus is.

Er wordt gevraagd om rekening te houden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Dat het concretiseren van maatregelen wordt doorgeschoven naar het beheerplan geeft voor veel insprekers onduidelijkheid; hierdoor kan het overleg over het beheerplan onder grote spanning komen te staan. Zij bepleiten duidelijke kaders voor het beheerplan, zodat er constructief aan de uitwerking kan worden gewerkt. Daarnaast wordt opgemerkt dat bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen alleen wordt uitgegaan van bestaande budgetten. Welke consequenties de instandhoudingsdoelstellingen hebben in financiële zin wordt pas duidelijk bij het tot stand komen van de beheerplannen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde zienswijzen worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Algemene instandhoudingsdoelstellingen
De algemene instandhoudingsdoelstellingen beogen de algemene hoofddoelstelling van de Vogel- en Habitatrichtlijn in de individuele aanwijzingsbesluiten te verankeren. Daarmee wordt de bijdrage van de Nederlandse Natura 2000-gebieden aan het behoud van de biodiversiteit in Europa vastgelegd. Per gebied zijn de specifieke doelstellingen voor de relevante habitattypen en soorten nader omschreven. Op basis van deze instandhoudingsdoelstellingen en de algemene doelstellingen wordt naar een landelijk gunstige staat van instandhouding van de voor Nederland relevante habitattypen en soorten gestreefd. Dit houdt in dat het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat of van de soort stabiel moet zijn of moet toenemen; dit moet in de toekomst ook zo blijven. Een duurzaam behoud van een habitattype kan alleen maar gerealiseerd worden wanneer de planten- en diersoorten die typisch zijn voor de habitat behouden kunnen worden. Dit geldt ook voor de bescherming van een bepaalde plantensoort of diersoort. De betreffende soort kan alleen effectief beschermd worden wanneer de beschermingsmaatregelen zich, naast op de soort zelf, ook richten op het leefgebied van de soort. Zodoende strekt in een Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstelling van een soort zich mede uit tot het leefgebied van de betreffende soort.
De formulering van de algemene instandhoudingsdoelstellingen is aangepast in hoofdstuk 5 van de Nota van toelichting van dit besluit. In de aangepaste formulering van het tweede algemene doel is niet de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn (artikel 2) gevolgd, omdat het in de Richtlijn een algemene doelstelling van de Richtlijn betreft en in dit geval om de gebiedsspecifieke invulling daarvan gaat. Meer in het bijzonder: een Europese Richtlijn kan een bijdrage leveren aan het waarborgen van de biologische diversiteit, maar een gebied kan alleen bijdragen aan het behoud van de biologische diversiteit. Verder is de term “natuurlijke kenmerken” in de algemene doelen gehandhaafd, omdat dit een begrip is dat in de Richtlijn ook gebruikt wordt in verband met de bescherming van de gebieden (artikel 6).

Verder geldt ook dat invloeden van buitenaf op het Natura 2000-gebied van grote invloed kunnen zijn op de staat van instandhouding van een habitattype of soort: de externe werking. De instandhoudingsdoelstelling richt zich op het gehele biotische en abiotische complex van factoren, die het habitattype of de soort haar specifieke aanzien geven en die noodzakelijk zijn voor het behoud van de biologische diversiteit van het gebied.

Contour “haalbaar en betaalbaar”
In de paragrafen 3.4 en 4.1.7 van de Nota van Antwoord staat aangegeven dat zowel de selectie als de begrenzing uitsluitend gebaseerd is op ecologische criteria. Dit betekent echter niet dat andere dan ecologische belangen geen rol hebben gespeeld bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen. Hierbij heeft het uitgangspunt “haalbaar en betaalbaar”, zowel landelijk als per gebied, nadrukkelijk een rol gespeeld. Er is daarbij rekening gehouden met de economische en sociale belangen van de directe omgeving. Dit betekent in de praktijk dat voor een bepaald habitattype of soort de relatief grootste ecologische bijdrage komt van het gebied waar de ecologische vereisten reeds op orde zijn of waar ze op relatief eenvoudige wijze op orde te brengen zijn, om zodoende bij het opstellen van beheerplannen een evenwichtige balans tussen economie en ecologie na te kunnen streven.
In paragraaf 3.4 van de Nota van Antwoord staat dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Er kan echter geen onevenredige financiële inspanning verwacht worden om alle habitattypen en soorten te herstellen. Met oog hierop is voor een aantal soorten en habitattypen in het Natura 2000 doelendocument (2006, hoofdstuk 6)

gekozen voor een lager niveau dan gunstige staat van instandhouding. In die gevallen wordt verbetering van de ecologische vereisten voorlopig niet realistisch geacht of staat de inspanning in geen verhouding tot de extra bijdrage die een gebied kan leveren aan de realisering van de Natura 2000-doelen op landelijk niveau. Anderzijds is het logisch dat een hogere inzet wordt nagestreefd voor habitattypen en soorten waar Nederland relatief belangrijk voor is en/of voor habitattypen en soorten die sterk onder druk staan.
Dit geldt bijvoorbeeld voor de habitattypen stroomdalgraslanden (H6120) en blauwgraslanden (H6410). Voor deze habitattypen zijn de ecologische omstandigheden nog niet op orde.

Contour "strategisch lokaliseren"
Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen is ook geanticipeerd op bestaande plannen en projecten ter realisering van de Ecologische Hoofdstructuur en bestaand beleid met betrekking tot bijvoorbeeld mest en waterhuishouding. Dit is het gehanteerde principe van "strategisch lokaliseren": behoud of herstel nastreven daar waar de grootste potentie ligt en waar dit gemakkelijk kan zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de ecologische uitgangspunten en ambities. Om daaraan invulling te geven zijn diverse consultatierondes met deskundigen en terreinbeheerders gehouden en zijn analyses uitgevoerd, waaronder de knelpunten- en kansenanalyse van KIWA Water Research/EGG-consult[36].
In de toekomst zullen inspanningen voor het waterbeheer meer gericht moeten worden op het natuurbelang. Waar nodig is de begrenzing van gebieden aangepast om een op termijn duurzamere situatie te verkrijgen. Voor een aantal habitattypen en soorten zijn gezien de urgentie ten aanzien van één of meerdere kernopgaven ("sense of urgency")[37], op de korte én lange termijn, aanvullende water- of beheermaatregelen nodig.

Trends, dynamiek en autonome ontwikkelingen
In het aanwijzingsbesluit staat het resultaat van de bovenstaande contouren uitgewerkt in de vorm van de instandhoudingsdoelstellingen. Op grond daarvan worden in het beheerplan de benodigde maatregelen uitgewerkt om de genoemde habitattypen en soorten in de gewenste staat van instandhouding te brengen of te behouden, zodat het gebied voldoende bijdrage kan leveren aan het realiseren van de gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Eén van de uitgangspunten in de Natura 2000 contourennotitie (2005)[38] is dat doelstellingen in de tijd robuust geformuleerd moeten worden. Dit is gedaan om zo te kunnen anticiperen op bijvoorbeeld de natuurlijke dynamiek of mogelijke klimaatveranderingen. Als de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald lijken te worden, bijvoorbeeld omdat een populatie vogels of een bepaald habitattype ondanks de bescherming toch kleiner wordt, moet Nederland maatregelen nemen om deze ontwikkeling te keren. Artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn, verplicht de lidstaat namelijk om verslechtering van habitattypen en leefgebieden van (vogel)soorten te voorkomen. Soms zullen de genomen maatregelen niet werken, bijvoorbeeld bij klimaatverandering, een te grote externe beïnvloeding of als trekkende soorten in het buitenland negatief worden beïnvloed. Er zijn dan geen sancties. Gezien een aantal onzekerheden over te verwachten ontwikkelingen, die voortkomen uit natuurlijke dynamiek en klimaatveranderingen, is voor het jaar 2015 voorzien in een evaluatie van het Natura 2000 doelendocument (2006). Indien noodzakelijk worden dan ook de betreffende aanwijzingsbesluiten aangepast (zie Nota van Antwoord, paragraaf 3.19).
In bijlage B.3 van de Nota van toelichting van dit besluit wordt nader op de specifieke keuzes ingegaan.

Herijking instandhoudingsdoelstellingen
De lidstaten van de Europese Unie hebben de afspraak gemaakt om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding van de aangewezen soorten en habitattypen waarvoor gebieden zijn aangewezen te realiseren. Pas wanneer daadwerkelijk is gebleken dat de doelen om wat voor reden dan ook niet haalbaar zijn, bestaat er – zoals onder andere in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord staat vermeld – een aantal momenten waarop de doelen bijgesteld kunnen worden. De drie momenten waarop de

[36] KIWA & EGG (2007): Knelpunten- en kansenanalyse Natura 2000 gebieden. Versie 2007. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
[37] Een "sense of urgency" is toegekend aan een gebied als binnen tien jaar (na 2005) mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. Zie verder bijlage 2 begrippen en definities uit de Nota van Antwoord (2007).
[38] Ministerie van LNV (2005): Natura 2000 contourennotitie. Kaders voor Natura 2000-doelen, besluiten en beheersplannen. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden geëvalueerd en zo nodig kunnen worden bijgesteld (zie ook Nota van Antwoord, paragrafen 3.4 en 3.14):

- bij de definitieve aanwijzing;
- bij het opstellen van het beheerplan;
- bij de geplande evaluatie in 2015.

Ecologische samenhang en belangenafweging

De afweging tussen economie en ecologie moet zodanig plaatsvinden dat de gunstige staat van instandhouding van de habitattypen en soorten waar het gebied voor is aangewezen niet in gevaar komt. De situatie kan zich voordoen dat in een bepaald gebied een aantal habitattypen of soorten voorkomt, waarvoor geen instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld. Er is dan de inschatting gemaakt dat het betreffende habitattype of de betreffende soort weliswaar marginaal in het gebied aanwezig is, maar dat het gebied op termijn geen bijdrage kan leveren aan de instandhouding van het habitattype of de soort. Ook bij de formulering van een doel voor vogels is bepalend of het gebied een relevante bijdrage aan het realiseren van het landelijke doel levert of kan gaan leveren (zie ook paragraaf 3.11 van de Nota van Antwoord).
Voor elk specifiek gebied komt het erop neer dat de instandhoudingsdoelstelling van een bepaald habitattype of bepaalde soort alleen in samenhang kan worden gezien met de instandhoudingsdoelstelling op landelijk niveau en in andere Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat er weliswaar landelijk per soort of per habitattype naar een gunstige staat van instandhouding moet worden gestreefd, maar dat deze situatie niet in elk gebied afzonderlijk hoeft te worden nagestreefd. Binnen dit kader kan ook rekening worden gehouden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Recreatie en toerisme

Beseft wordt dat Dinkelland een belangrijk onderdeel uitmaakt van het Twents toeristische product. De meanderende rivier Dinkel is de belangrijkste trekpleister voor toeristen. Het toeristische bedrijfsleven vindt dat de aard van het gebied zo moet blijven. In die zin is het belang van een adequaat natuurbeheer ook in het belang van een gezonde toeristische sector. In onder meer paragrafen 4.1.3 en 4.1.4 van de Nota van Antwoord is ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven en de concurrentiepositie: afhankelijk van de bedrijfstak biedt de aanwezigheid van een Natura 2000-gebied dikwijls nieuwe mogelijkheden.
Dit specifieke gebied is een natuurgebied waar, ondanks de toeristische druk, natuurwaarden zich hebben kunnen handhaven of kunnen ontwikkelen. Niettemin is het door de ongunstige staat van instandhouding van habitattypen of soorten noodzakelijk om een herstelopgave te formuleren, zoals bijvoorbeeld geldt voor zwakgebufferde vennen (H3130), vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) en blauwgraslanden (H6410) in dit betreffende gebied. Wanneer er een herstelverplichting is, dient bij de te nemen maatregelen rekening te worden gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Bij het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen is dat gedaan. Het afwegen van ecologie en economie gebeurt ook in het stelsel van vergunningverlening. Zie verder paragraaf 3.5 van de Nota van Antwoord.

Complementaire doelen

De analyse van de implementatie van Natura 2000 in Nederland (Kamerstuk 32670 nr. 24) laat zien dat de bescherming van complementaire doelen onder het Natura 2000-regime niet expliciet door de Vogel- en Habitatrichtlijn wordt voorgeschreven. Daarom zullen deze doelen dan ook niet langer in de aanwijzingsbesluiten worden opgenomen.

Onderbouwing besluiten

In diverse ecologische rapporten[39] en databanken zijn de natuurwaarden en vogelgegevens van Nederland beschreven. Het is voor de selectie of ecologische onderbouwing van een Natura 2000-gebied niet noodzakelijk dat de aanwezige natuurwaarden op kaart worden aangegeven. Wel wordt in paragraaf 4.4 van deze Nota van toelichting een globale, niet-uitputtende, omschrijving gegeven van de verspreiding van de habitattypen en soorten in dit gebied.

[39] Zie voor een overzicht van de bronnen onder andere Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden, bijlage 3. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Het Natura 2000 doelendocument (2006) is één van de dragende beleidsdocumenten die aan de besluitvorming ten grondslag heeft gelegen. Het beleid zoals daar is uiteengezet, is bij de besluitvorming toegepast, maar het Natura 2000 doelendocument (2006) maakt géén onderdeel uit van het besluit.
Met betrekking tot de vraag op welke wijze de gunstige staat van instandhouding voor een bepaald habitattype of een bepaalde soort kan worden bereikt, is er in de Nota van toelichting een uitgebreid overzicht opgenomen waarin alle gebieden staan vermeld waaraan voor het betreffende habitattype of de betreffende soort een doel is toegekend. Op deze wijze is na te gaan hoe de landelijke opgave over het Natura 2000-netwerk is verdeeld. Het is echter een indicatieve vermelding, want het is niet de bedoeling in deze aanwijzing een besluit te nemen over de instandhoudingsdoelstellingen van andere gebieden.

Kernopgaven
In paragraaf 1.3.4 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat de kernopgaven een belangrijk hulpmiddel zijn bij de focus en eventuele prioritering binnen de Natura 2000-beheerplannen. Ze beschrijven de belangrijkste behoud- en herstelopgaven per Natura 2000-landschap en zijn in het Natura 2000 doelendocument (2006) toebedeeld aan gebieden. Het toevoegen van de kernopgaven aan de Nota's van toelichting bij de definitieve aanwijzingsbesluiten heeft geen meerwaarde, omdat die informatie is opgenomen in het Natura 2000 doelendocument (2006). De kernopgaven zijn in deze procedure dan ook niet aan inspraak onderhevig.

Ambitieniveau van de instandhoudingsdoelstellingen
Indien een soort of habitattype landelijk in een ongunstige staat van instandhouding verkeert, betekent dit niet automatisch dat in alle gebieden waar de betreffende waarde voorkomt hiervoor een hersteldoelstelling moet worden geformuleerd. In de Natura 2000 contourennotitie (2005) en het Natura 2000 doelendocument (2006) staan de hoofdlijnen voor het formuleren van de Natura 2000-doelen uitgewerkt. Daarmee is het Europese kader toegespitst op de Nederlandse situatie. Per gebied zijn er gebiedsdoelen opgesteld. Deze richten zich op de kwaliteit en oppervlakte van het habitattype of van het leefgebied van een soort. Voor soorten wordt daarnaast een doel gesteld voor de gewenste populatie. Voor sommige soorten en vrijwel alle vogels zijn hierbij richtinggevende aantallen genoemd. Deze dienen als (minimale) draagkracht voor het leefgebied binnen de begrenzing van het gebied. In het geval van herstel is de uitwerking van de landelijke doelen middels het principe van "strategisch lokaliseren" bepaald. Dat wil zeggen dat de herstelopgave is neergelegd in de gebieden waar de meeste potentie is om het habitattype of het leefgebied van de soort te verbeteren. Voor verspreid voorkomende habitattypen en soorten is het niet mogelijk om de landelijke doelstellingen alleen binnen het Natura 2000-netwerk te realiseren. Opgaven buiten het Natura 2000-netwerk worden via ander natuurbeleid gerealiseerd, zoals de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur. Voor een aantal habitattypen is in het Natura 2000 doelendocument de expliciete keuze gemaakt om niet te streven naar een gunstige staat van instandhouding (Natura 2000 doelendocument (2006), pagina 138).
Bij de evaluatie in 2015 worden zowel de ambities van de gebiedsdoelen als de landelijke instandhoudingsdoelstellingen tegen het licht gehouden en wordt bekeken of bijstelling nodig is.

Monitoring
Het ministerie van Economische Zaken (EZ) is verantwoordelijk voor de periodieke algemene rapportages aan de Europese Commissie en voor de monitoring van de staat van instandhouding van soorten en habitattypen op landelijk niveau. Het ministerie van EZ zorgt voor een landelijk monitoringssysteem. De gebiedsgerichte monitoring zal plaatsvinden op basis van de monitoringsparagraaf in de beheerplannen waarin ook rollen en verantwoordelijkheden zijn uitgewerkt. Voor zowel de landelijke als de gebiedsgerichte monitoring wordt momenteel - in samenhang - een programma van eisen ontwikkeld in overleg met het betrokken bevoegd gezag (ministerie van EZ, ministerie van Infrastructuur en Milieu, ministerie van Defensie en de provincies (Interprovinciaal Overleg). Zie ook paragraaf 1.5.1 van de Nota van Antwoord.

Nulsituatie of uitgangspunt
In paragraaf 3.18 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat bij het vaststellen van de gebiedsdoelen niet is uitgegaan van een bepaald referentiejaar, zoals het moment van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied of aanmelding als Habitatrichtlijngebied. Als uitgangspunt geldt echter wel dat er geen verslechtering mag optreden ten opzichte van 2004, het moment waarop door Brussel de communautaire lijst met

Habitatrichtlijngebieden is vastgesteld. Bij het vaststellen van de doelen is gekeken naar de staat van instandhouding van de betreffende soort of het habitattype op landelijk niveau. Ook is gekeken naar de (minimaal) benodigde oppervlakte leefgebied en/of habitattype om een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau te realiseren.
Die (landelijke) staat van instandhouding vormde mede de basis voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en/of habitattypen per gebied. In de Nota's van toelichting bij de besluiten is aangegeven of voor een soort of habitattype in een concreet gebied een behoud- of herstelopgave geldt. Zo is bijvoorbeeld een behoudopgave geformuleerd als er onevenredige maatregelen nodig zouden zijn om het gebied een grotere bijdrage te laten leveren.

Realisatietermijnen
Zoals in paragraaf 3.16 van de Nota van Antwoord wordt gesteld, zijn termijnen onmisbaar om de realisatie van doelen te plannen. Deze planningen zijn grotendeels afhankelijk van regionale en zelfs lokale omstandigheden. Daardoor zijn de op te stellen beheerplannen de aangewezen plaats voor het bepalen van de realisatietermijnen. Om die reden is ervan afgezien realisatietermijnen in de aanwijzingsbesluiten op te nemen.

Flankerend beleid
In paragraaf 5.8 van de Nota van Antwoord staat als uitgangspunt geformuleerd dat de instandhoudingsdoelstellingen met behulp van bestaande budgetten worden gerealiseerd. De "bestaande budgetten" waaruit realisatie van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gefinancierd moet worden, zijn grotendeels opgenomen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en de financiële middelen voor de bestrijding van verdroging in de zogenoemde TOP-lijst gebieden[40]. Daarnaast is ook het bestaande beheerbudget voor Staatsbosbeheer een financieringsbron voor de instandhoudingsdoelstellingen. Waar de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gekoppeld zijn aan waterkwaliteit kunnen de additionele kosten worden gefinancierd via het spoor van de Kaderrichtlijn Water. Veel subsidiemogelijkheden voor inrichting en (agrarisch) natuurbeheer zijn met het ILG onder verantwoordelijkheid van de provincies gekomen. Daartoe behoren de maatregelen die vallen onder het Subsidiestelsel Natuur- & Landschapsbeheer (vanaf 2010) en de provinciale subsidieregelingen zoals de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL). Verder is er in het kader van het LIFE+-programma vanuit de Europese Commissie geld beschikbaar voor overheden en NGO's voor co-financiering van de ontwikkeling, implementatie, monitoring, evaluatie en communicatie van het Europees milieu- en natuurbeleid en van wetgeving op dit gebied, bijvoorbeeld voor projecten die gericht zijn op maatregelen voor behoud en herstel van Natura 2000-waarden.

4.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Een inspreker geeft aan dat het Natura 2000-gebied niet logisch is opgebouwd door verschillende losstaande onderdelen als één gebied te benoemen. Zo komen zwakgebufferde vennen (H3130), vochtige heiden (H4010) en droge heiden (H4030) uitsluitend voor in Punthuizen en Stroothuizen en zijn de habitattypen omsloten door landbouwgebieden, waardoor er grote maatregelen getroffen moeten worden op de landbouwgrond om knelpunten op te lossen. De inspreker stelt voor enkel de gebieden Punthuizen en Stroothuizen voor het habitattype zwakgebufferde vennen aan te wijzen en de doelstellingen voor vochtige en droge heiden te laten vervallen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het gebied Dinkelland omvat trajecten van de Dinkel met enkele zijbeken en enkele heidegebieden met vennen en schraalland. Tezamen vormen ze in onderlinge samenhang een van de mooiste voorbeelden van een laaglandrivierlandschap met bijzondere ecologische en landschappelijke kwaliteiten. Het doel is om de hele gradiënt van vochtige alluviale bossen (H91E0) en vochtige en droge graslanden naar heiden en vennen als onderdelen van het oorspronkelijke beekdallandschap in stand te houden. Alle drie de genoemde habitattypen zijn aanwezig in het Natura 2000-gebied en de doelstellingen zullen derhalve gehandhaafd blijven (zie ook Nota van Antwoord, paragraaf 3.3). De doelstellingen zullen nagestreefd worden op de locaties met de meeste potentie. In het beheerplan zullen

[40] De door de provincies opgestelde lijsten met gebieden die in het kader van het verdrogingsbeleid met voorrang worden aangepakt.

de doelstellingen uitgewerkt worden in omvang, ruimte en tijd. Hierin zullen ook de maatregelen aan de orde komen die nodig zijn om de doelstellingen te realiseren.

Volgens een inspreker komen de stroomdalgraslanden (H6120) slechts zeer beperkt voor langs de Dinkel. Uitbreiding vraagt om zulke grote maatregelen van met name de landbouw, dat dit niet opweegt tegen de aanwezigheid en de potenties voor uitbreiding.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Vanuit de Habitatrichtlijn heeft Nederland de verplichting om alle in het gebied aanwezige habitattypen aan te wijzen en te beschermen. Stroomdalgraslanden zijn aanwezig langs de Dinkel, de doelstelling zal derhalve in dit gebied gehandhaafd blijven. Het gebied heeft grote potentie voor herstel van het habitattype dat vroeger over een grotere oppervlakte voorkwam. De doelstelling zal in het beheerplan uitgewerkt worden in omvang, ruimte en tijd.

Een inspreker merkt op dat er sprake is van stroomdalgraslanden (H6120) en meent dat er kalkrijke zandgronden wordt bedoeld. Volgens de inspreker is er echter geen sprake van kalkrijke zandgronden, omdat kalk niet wordt toegepast op de aanwezige graslanden, maar alleen op de landbouwgronden. Het zijn dan ook de agrariërs die zorgen voor een kalkbevattende bodem. In het Dinkeldal liggen volgens de inspreker over het algemeen graslanden en dus geen kalkrijke zandgronden. Volgens de inspreker is er juist sprake van lichte, droge zandgronden. De inspreker stelt voor Dinkelland te schrappen als Natura 2000-gebied. Een andere inspreker meldt dat het Dinkeldal een overstromingsgebied is wat slib meebrengt en daardoor niet geschikt is voor de ontwikkeling van stroomdalgraslanden. Bovendien komen volgens de inspreker de in het ontwerpbesluit genoemde soorten steenanjer en grote tijm niet voor langs de Dinkel. Om deze redenen is de inspreker van mening dat het Natura 2000-gebied Dinkelland niet aangewezen moet worden voor het habitattype stroomdalgraslanden en dat voor ontwikkeling van dit habitattype de focus bij de grote rivieren moet liggen.

De zienswijzen zijn niet overgenomen. De vegetatie voldoet aan de definitie van het habitattype stroomdalgraslanden zoals gesteld in het Natura 2000 profielendocument (2008). Het habitattype stroomdalgraslanden komt in het gebied voor op zandige oeverwallen langs de Dinkel en dient als zodanig te worden beschermd. Het gaat om vegetaties van zwak tot sterk gebufferde droge rivierduinen. De genoemde soorten steenanjer en grote tijm zijn verwijderd uit de toelichting op het doel.

Een inspreker geeft aan dat heischrale graslanden (H6230) in het Natura 2000-gebied Dinkelland minimaal bijdragen aan de landelijke doelstelling. Volgens de inspreker is er in het ontwerpbesluit aangegeven dat het habitattype omgeven moet worden door droge heiden die volgens de inspreker alleen voorkomen in Punthuizen en Stroothuizen, maar het komt slechts in smalle stroken voor en er is geen uitbreidingsmogelijkheid. Daarom vindt de inspreker dat dit habitattype geschrapt moet worden.

De zienswijze is niet overgenomen. Vanuit de Habitatrichtlijn heeft Nederland de verplichting om alle in het gebied aanwezige habitattypen aan te wijzen en te beschermen. In het gebied neemt heischrale graslanden een positie in de overgangen van het habitattype blauwgraslanden (H6410) naar vochtige heiden (H4010) en droge heiden (H4030). Er zijn in dit gebied inderdaad geen uitbreidingsmogelijkheden, de doelstelling luidt dan ook “behoud oppervlakte en kwaliteit”.

Een inspreker geeft aan dat blauwgraslanden (H6410) alleen gekoppeld zijn aan het deelgebied Punthuizen en dat deze in het deelgebied Stroothuizen nog ontwikkeld moeten worden, wat zware maatregelen vraagt buiten het natuurgebied. Gezien de landelijke bijdrage van 2% is het doel volgens de inspreker niet reëel.

De zienswijze heeft niet tot aanpassing van het besluit geleid. Vanuit de Habitatrichtlijn heeft Nederland de verplichting om alle in het gebied aanwezige habitattypen aan te wijzen en te beschermen. Blauwgraslanden komen met een redelijke oppervlakte in het gebied voor (2-6% van de landelijke oppervlakte), de doelstelling zal derhalve gehandhaafd blijven. In het Natura 2000-gebied Dinkelland is er potentie om het habitattype uit te breiden. In het beheerplan zal de doelstelling uitgewerkt worden in omvang, ruimte en tijd.

Volgens een inspreker staat in het Lijstdocument (2004) dat geen gebieden aangemeld worden voor pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150) in een subtype op plagplekken in vochtige heiden (H4010). Daar het plaggen is gericht op herstel van vochtige heiden en niet het behoud van pioniervegetaties met snavelbiezen gaat de inspreker er van uit dat het hier gaat om een vergissing en dat pioniervegetaties met snavelbiezen geschrapt moet worden uit Natura 2000-gebied Dinkelland.

De zienswijze heeft niet tot aanpassing van het besluit geleid. Volgens het Natura 2000 profielendocument (2008) kan het habitattype pioniervegetaties met snavelbiezen voorkomen in zijn natuurlijke vorm in laagtes, maar ook op plagplekken in de vochtige heiden. De doelstelling zal derhalve gehandhaafd blijven. Omdat het voorkomen op plagplekken van minder belang is dan de natuurlijke vorm, is de ambitie van het doel in principe laag gehouden door behouddoelstellingen te formuleren in die gebieden waar het habitattype beperkt is tot plagplekken, waaronder het gebied Dinkelland.

Volgens een inspreker komen vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (H91E0C) voor minder dan 2% voor in Natura 2000-gebied Dinkelland. Om verbetering van kwaliteit de bereiken zijn volgens de inspreker grote maatregelen nodig. De inspreker stelt dat die maatregelen niet nodig zijn om de gunstige staat van instandhouding van de rivierdonderpad (H1163) te handhaven. Er wordt dan ook het voorstel gedaan om het habitattype vochtige alluviale bossen voor dit gebied te schrappen en het gebied alleen aan te wijzen voor de rivierdonderpad. Een andere inspreker is van mening dat er geen sprake is van een verbeterpunt van vochtige alluviale bossen, omdat dit habitattype niet voorkomt langs de Dinkel.

Beide bovenstaande zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassing van het besluit. Vanuit de Habitatrichtlijn heeft Nederland de verplichting om alle in het gebied ten tijde van de aanmelding aanwezige habitattypen aan te wijzen en te beschermen, zie ook Nota van Antwoord, paragraaf 3.3. Het beschermen van de habitattypen die binnen het gebied voorkomen draagt bij aan de realisatie van de landelijke instandhoudingsdoelstelling voor het betreffende habitattype. De doelstelling van vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C) is derhalve gehandhaafd. Het leefgebied van de rivierdonderpad wordt overigens beschermd via de instandhoudingsdoelstelling van de rivierdonderpad, niet via de doelstelling van de vochtige alluviale bossen.

Een inspreker is van mening dat de rivierdonderpad (H1163) wordt bedreigd door vervuilde wateren en kanalisatie. De oorzaak van deze bedreigingen liggen echter niet in het gebied en ook is er geen relatie met de uitstoot van ammoniak en het voorkomen van de rivierendonderpad, aldus de inspreker. De inspreker verzoekt de plannen te herzien en het Dinkeldal niet aan te merken als Natura 2000-gebied. De inspreker verzoekt daarnaast de plannen met betrekking tot de Dinkel te herzien, omdat het volgens de inspreker om een natuurlijke waterloop gaat zonder enige relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De Natura 2000-gebieden worden aangewezen op basis van ecologische criteria: het voorkomen van waarden die onder de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn worden beschermd is bepalend voor de aanwijzing. Zie voor de selectiemethodiek paragraaf 2.1 van de Nota van Antwoord. In het beheerplan zullen eventuele knelpunten voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstelling en de benodigde maatregelen voor de rivierdonderpad worden uitgewerkt, waarbij ook externe werking wordt betrokken. De Dinkel maakt met zijn natuurlijke waterloop een belangrijk onderdeel uit van het leefgebied van niet alleen de rivierdonderpad, maar ook de beekprik (H1096).

Enkele insprekers zijn van mening dat de rivierdonderpad (H1163) niet voorkomt in de Snoeijinksbeek en verzoeken op de kaart te laten zien waar deze soort voorkomt.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De rivierdonderpad is recent waargenomen op diverse locaties verspreid door het hele gebied, met name in de Dinkel. Ook is de soort recent waargenomen in de monding van de Snoeyinksbeek. Het is voor de ecologische onderbouwing van een Natura 2000-gebied niet noodzakelijk dat de aanwezige natuurwaarden op kaart worden aangegeven. Wel wordt in paragraaf 4.4 van deze Nota van toelichting een globale omschrijving gegeven van de verspreiding van de habitattypen en soorten in dit gebied.

Een inspreker verzoekt het deel bij Huis Singraven op te nemen binnen de begrenzing omdat de kamsalamander (H1166) hier voor komt. Een inspreker wil graag een instandhoudingsdoelstelling voor de soort toegevoegd zien aan het gebied. De instandhoudingsdoelstelling zou volgens de inspreker dan "behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie" moeten zijn.

De zienswijze heeft niet tot aanpassing van het besluit geleid. Het deel bij Huis Singraven is niet binnen de begrenzing opgenomen (zie beantwoording zienswijze in paragraaf 3.2 van deze bijlage C). Er is daarom geen instandhoudingsdoelstelling voor de kamsalamander in het gebied opgenomen.

5 REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

Er wordt door diverse insprekers gewezen op het feit dat de gevolgen van het huidig gevoerde natuurbeleid een onevenredige belasting vormen voor de bewoners van Oost-Twente. Men stelt dat het onmogelijk is om op basis van de stukken te bepalen wat de gevolgen van de aanwijzing zijn voor de individuele bedrijfsvoering. De scheiding in tijd tussen het aanwijzingsbesluit en het beheerplan wordt daarvoor verantwoordelijk gehouden. Daarnaast worden er veel opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de diverse facetten van bestaand gebruik, de externe werking, de relatie met het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000, de relatie met de Kaderrichtlijn Water en de relatie met bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen.
Enkele insprekers wijzen er op dat 1 oktober 2005 (de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) niet als peildatum voor bestaand gebruik kan dienstdoen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Externe werking
Het is moeilijk aan te geven wat de precieze omvang van de externe werking van een bepaalde activiteit is. In paragraaf 4.3 van de Nota van Antwoord staat dat dit afhangt van de aard van de activiteit zelf, de intensiteit ervan en de gevoeligheid van de aanwezige habitattypen en soorten. Het valt op voorhand dus niet te zeggen of er beïnvloeding plaatsvindt. Dat betekent dat wanneer niet uitgesloten kan worden dat een Natura 2000-gebied door een bepaalde activiteit wordt beïnvloed, er bekeken moet worden of er op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 een vergunningplicht voor een bepaalde activiteit aan de orde is. Het is dus evenmin aan te geven waar de externe werking van een bepaalde activiteit eindigt.
In het beheerplan zal duidelijkheid gegeven worden voor welke activiteiten een vergunningplicht aan de orde kan zijn. De afstand tussen de locatie van de activiteit en de te beschermen natuurwaarden is daarbij niet altijd doorslaggevend; het gaat er om of een bepaalde activiteit al dan niet de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, waar habitattypen en leefgebieden van soorten onderdeel van uitmaken, kan aantasten.
Rond de Natura 2000-gebieden wordt, volgens sommige insprekers, een beschermingszone ingesteld van 3.000 meter. Dat is echter niet van toepassing op de beoordeling van effecten op Natura 2000-gebieden. In het kader van de Interimwet ammoniak en veehouderij[41] werd in verband met de ammoniakdepositie een zone van 3.000 meter gehanteerd. Binnen die zone was de beïnvloeding door een veehouderijbedrijf van verzuringsgevoelig gebied nog meetbaar. Tot deze grens kon een vergunningplicht voor deze verzuringsgevoelige gebieden aan de orde zijn. Deze grens is inmiddels vervallen. Natura 2000 is gericht op de bescherming van de in het gebied voorkomende habitattypen en soorten. Een exacte grens waar de externe werking ophoudt, is in algemene zin niet aan te geven. Dit wordt van geval tot geval beoordeeld. Bepalend is dus niet de afstand, maar of er sprake kan zijn van verslechtering of significante verstoring van natuurwaarden in het betreffende gebied.

Beschermde natuurmonumenten
In de paragrafen 3.15, 4.6.4 en 4.6.9 van de Nota van Antwoord staat dat een belangrijk deel van de aan te wijzen Natura 2000-gebieden, zoals dit gebied, reeds onder de oude Natuurbeschermingswet als beschermd of als staatsnatuurmonument was aangewezen. Op grond van artikel 15a van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt een besluit tot aanwijzing van een beschermd natuurmonument zodra het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied en voor zover het beschermde natuurmonument binnen dat Natura 2000-gebied ligt. Dat betekent dat wanneer een deel van het beschermde natuurmonument buiten het Natura 2000-gebied ligt, de oude aanwijzing als natuurmonument voor dat gebiedsdeel van kracht blijft. Voor Vogelrichtlijngebieden was dit reeds aan de orde.
De instandhoudingsdoelstelling heeft, voor het deel van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als beschermd natuurmonument betrekking had, vanaf dat moment mede betrekking op de doelstellingen van dat beschermde natuurmonument ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het

[41] Wet van 9 juni 1994, houdende tijdelijke regeling inzake de ammoniakdepositie veroorzaakt door veehouderijen (Interimwet ammoniak en veehouderij). Staatsblad 1994, nr. 634.

natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis. Bepalingen uit de aanwijzingen tot beschermd natuurmonument over natuurschoon, rust, stilte en over de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermde natuurmonument blijven gewoon van kracht en kunnen mede de inhoud van het beheerplan gaan bepalen. Zie voor verdere toelichting met betrekking tot beschermde natuurmonumenten paragraaf 5.5 Beschermde natuurmonumenten van de Nota van toelichting.

Bestaand gebruik: peildatum en vergunningplicht
Het aanwijzen van een Natura 2000-gebied leidt niet tot een verbod op het verrichten van bepaalde handelingen zoals fietsen, wandelen of het laten loslopen van de hond. In het aanwijzingsbesluit staat alleen voor welke waarden het gebied is aangewezen, welke instandhoudingsdoelstellingen gelden en wat de grens van het betreffende gebied is. In het besluit zelf is niet aangegeven of, en onder welke voorwaarden, een activiteit kan worden toegestaan.

Op grond van de huidige Natuurbeschermingswet 1998 geldt een vergunningplicht voor activiteiten in en om Natura 2000-gebieden die gelet op de instandhoudingdoelstellingen van het gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

In de wet is op deze vergunningplicht een uitzondering gemaakt voor bestaand gebruik. Bestaand gebruik is als gevolg van de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 door de Crisis- en herstelwet altijd vergunningvrij, tenzij het gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied. De Natuurbeschermingswet 1998 omschrijft bestaand gebruik als "*gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag.*"

Om te voorkomen dat het bestaand gebruik de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert en dat er door bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, draagt het bevoegd gezag de verantwoordelijkheid dat er in het gebied passende maatregelen genomen worden. In het uiterste geval kan dit betekenen dat op last van het bevoegd gezag het bestaande gebruik wordt stilgelegd.

In het beheerplan zal het bestaand gebruik beschreven moeten worden en zal zo nodig aan voorwaarden worden gebonden.

Doorwerking aanwijzing in andere plannen
De verplichting om Natura 2000-gebieden aan te wijzen volgt direct uit de Habitatrichtlijn en uit de Vogelrichtlijn. Mede op basis van Europeesrechtelijke uitspraken kan er bij de selectie en bij de begrenzing van Natura 2000-gebieden uitsluitend van ecologische criteria worden uitgegaan. Dat betekent in de praktijk dat de grenzen van deze gebieden zijn bepaald door het gebruik dat de betreffende planten- en diersoorten van het gebied maken. Terreindelen die van mindere kwaliteit zijn, kunnen deel uitmaken van Natura 2000-gebieden als herstel van die terreinen haalbaar is en als ze nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daardoor zal de begrenzing van zo'n gebied niet in alle gevallen overeenkomen met de bestemming die in een vastgesteld bestemmingsplan aan het gebied is toegekend. In het uiterste geval zou dat kunnen betekenen dat een bepaalde bestemming die in een bestemmingsplan aan zo'n gebied rechtsgeldig is toegekend, toch niet gerealiseerd kan worden, omdat daarvoor geen vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden verleend. In paragrafen 4.2 en 6.1 van de Nota van Antwoord wordt hierop verder ingegaan. Ook voor reconstructieplannen[42], provinciale waterplannen en waterbeheerplannen van de waterschappen geldt een gelijksoortige situatie. Het kan zijn dat dit soort plannen nog onvoldoende concreet zijn om ze op de gevolgen voor Natura 2000-gebieden te toetsen, maar

[42] Plannen op grond van de Wet van 31 januari 2002, houdende regels inzake de reconstructie van concentratiegebieden (Reconstructiewet concentratiegebieden). Staatsblad 2002, nr. 115.

op een gegeven moment zullen al deze plannen, al dan niet bij hun nadere uitwerking, bij het opstellen van beheerplannen afgestemd worden (zie ook paragraaf 6.3.2 van de Nota van Antwoord).

Relatie met stikstof
Stikstof is een groot probleem bij de implementatie van Natura 2000 en daarmee het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Van de 166 aangewezen natuurgebieden in Nederland zijn er 133 stikstofgevoelig. In Nederland wordt het probleem van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden zwaarder gevoeld dan in de ons omringende landen. Dat heeft te maken met het feit dat we in een dicht bevolkt land leven, waarin kwetsbare natuur en bijvoorbeeld (snel)wegen dicht bij elkaar liggen. Om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren moet de neerslag van stikstof uit vooral landbouw, verkeer en industrie minder worden.

Tegen die achtergrond is het steeds moeilijker vergunningen te verlenen voor nieuwe economische activiteiten die tot extra uitstoot van stikstof (kunnen) leiden in en rond de natuurgebieden. Projecten kunnen alleen doorgang vinden indien aangetoond kan worden dat er geen verslechtering van de kwaliteit van de habitats[43] optreden en de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied niet in gevaar komen.

In het Natura 2000-gebied Dinkelland is het habitattype zwakgebufferde vennen (H3130) het meest gevoelig voor stikstof[44].

In 2007 is het toetsingskader ammoniak en Natura 2000 vastgesteld. Met behulp van dit toetsingskader konden provincies relatief eenvoudig beoordelen of er zich nieuwe bedrijven konden vestigen. In maart 2008 oordeelde de Raad van State dat dit toetsingskader onvoldoende zekerheid biedt over het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Naar aanleiding van deze uitspraak heeft de minister van het voormalig ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de Taskforce Trojan ingesteld. Deze Taskforce heeft vervolgens een handreiking opgeleverd waarmee het bevoegd gezag maatwerk kan leveren bij de beoordeling van (nieuwe) activiteiten. Deze maatwerkoplossing bleek echter niet altijd werkbaar in de praktijk. Vervolgens is de commissie Huys gevraagd om een advies. Samengevat luidde dit advies dat er ruimte is voor economische ontwikkeling in Natura 2000 gebieden mits wordt zeker gesteld dat ecologische en economische doelen gelijktijdig en in samenhang worden beschouwd. Om dat uitgangspunt in de praktijk toepasbaar te maken is er gestart met de programmatische aanpak stikstof (PAS).

Duidelijk is dat het stikstofprobleem te groot is voor één partij. Essentie is dat de PAS in beeld brengt wat de bijdrage op verschillende niveaus (generiek, provinciaal, gebiedsgericht) en van verschillende sectoren (landbouw, verkeer, industrie) is aan de oplossing van het probleem. Onder oplossing verstaan we het geleidelijk maar onvermijdelijk omlaag brengen van de stikstofdepositie, waardoor de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden, maar waarbij economische ontwikkelingen mogelijk blijven. Dit wil niet zeggen dat iedere economische ontwikkeling mogelijk blijft. Het incalculeren van ruimte voor economische ontwikkelingen (ontwikkelingsruimte) maakt onderdeel uit van de aanpak.

Meer informatie over de stand van zaken rond de PAS is te vinden op de website: http://pas.natura2000.nl/

Kaderrichtlijn Water
Dinkelland maakt deel uit van het stroomgebiedbeheerplan voor de Rijn-Delta[45] dat in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld is. Natura 2000-gebieden zijn in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen als gebieden waar water een bijzondere bescherming behoeft. De in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen milieudoelstellingen en bijbehorende maatregelen moeten dan ook overeenstemmen met de doelen van Natura 2000. De afstemming van doelen en de weergave daarvan in het stroomgebiedbeheerplan beperkt zich tot die delen van de doelstellingen van Natura 2000 die een relatie hebben met de ecologische of chemische kwaliteit van het water.

[43] Het betreft zowel stikstofgevoelige habitattypen als stikstofgevoelige leefgebieden van Natura 2000-soorten.
[44] H.F. van Dobben, R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra. Alterra-rapport
[45] http://www.kaderrichtlijnwater.nl/uitvoering/

Het stroomgebiedbeheerplan wordt uitgewerkt in de provinciale waterplannen en in waterbeheerplannen van waterschappen. Daar waar in de afstemming strijdigheid kan ontstaan wordt maatwerk toegepast en wordt afhankelijk van de situatie de KRW of de Vogel- en Habitatrichtlijnen als richtinggevend genomen. Tot gebiedsspecifiek maatwerk behoort bijvoorbeeld de door de waterschappen opgestelde Gewenst Grond en Oppervlakte Water Regimes (GGOR's)[46].
Waar nodig zullen de lokale watervereisten en de daarvoor benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt en in de Natura 2000-beheerplannen worden opgenomen.
Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 6.3.

Waterwinning
Zie Nota van Antwoord paragraaf 4.5.2.

Grensoverschrijdende gebieden
De aanwijzingsbesluiten (en ook de beheerplannen) worden opgesteld vanuit de nationale Natuurbeschermingswet. Er bestaan daarom geen grensoverschrijdende Natura 2000-gebieden. Wel zijn er Natura 2000-gebieden die aansluiten op Natura 2000-gebieden op Belgisch of Duits grondgebied, waaronder het gebied Dinkelland. De Natuurbeschermingswet gaat echter niet over de grens heen. Er zal daarom een Nederlands beheerplan worden opgesteld dat enkel van toepassing is op het beschermde gebied op Nederlandse grond. Hierbij is samenwerking met het betreffende buurland een nadrukkelijk punt van aandacht. Zie ook Nota van Antwoord paragrafen 1.1.5 en 1.3.3.
Aangezien de Natuurbeschermingswet 1998 beperkt is tot Nederlands grondgebied, kan Nederland geen vergunningplicht worden opgelegd voor activiteiten die in een andere lidstaat plaatsvinden. Die andere lidstaat zal, volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn, zijn eigen nationale wetgeving moeten hanteren om te beoordelen of zo'n activiteit mogelijke gevolgen heeft voor een Nederlands Natura 2000-gebied. Andersom moet Nederland in het kader van een vergunningverlening een habitattoets uitvoeren, om te bepalen of activiteiten binnen onze landsgrenzen mogelijke effecten hebben op Natura 2000-gebieden in Duitsland of België. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 4.3.3.

[46] De te nemen maatregelen voor grondwater worden gebiedsspecifiek vastgesteld via het GGOR in het stroomgebiedbeheerplan dat opgesteld wordt naar aanleiding van de Kaderrichtlijn Water (EU-richtlijn voor waterkwaliteit).

6 REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

De wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen al dan niet verwezenlijkt moeten worden, wordt in vele zienswijzen aan de orde gesteld. Zo wordt in verschillende zienswijzen de wens uitgesproken om de plannen zo te ontwikkelen dat daardoor de aanwezige natuurwaarden zich kunnen verbeteren en voor de komende generaties behouden blijven. Er wordt gewezen op de diverse vormen van ongewenst gebruik van het gebied. In weer andere zienswijzen is men van mening dat bepaalde vormen van gebruik geen negatieve invloed op de natuurwaarden hebben en wordt bepleit dat het huidige landgebruik ongehinderd voortgang moet kunnen vinden. Men verwijst dan ook naar de Bestuursverklaring Dinkeldal 2000. In een ander verband wordt er zorg uitgesproken over de bescherming van een soort als de rivierdonderpad (H1163). Er wordt opgemerkt dat door de nationale procedure, waarbij eerst de gebieden worden aangewezen en doelstellingen worden geformuleerd en pas in een later stadium de beheerplannen worden opgesteld, aan sociaal-economische belangen voorbij wordt gegaan. Ook zou er in zijn algemeenheid onvoldoende duidelijkheid bestaan over het algehele ambitieniveau en de consequenties van de aanwijzing en het toekennen van instandhoudingsdoelstellingen. Tot slot geven verschillende insprekers aan betrokken te willen worden bij het opstellen van het beheerplan.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Volgorde aanwijzing en beheerplan
De Nota van Antwoord gaat in paragraaf 1.4 in op de relatie tussen de aanwijzingsbesluiten en de nog op te stellen beheerplannen. De onderbouwing van de keuze om niet gelijktijdig tot vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen en het beheerplan over te gaan wordt in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord uiteengezet.
Een verbijzondering hierop vormen de gebieden waar de provincies het voortouw hebben voor het opstellen van de beheerplannen. Op verzoek van de provincies heeft de minister van LNV in het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 13 februari 2008 toegezegd te wachten met het definitief maken van de aanwijzingsbesluiten voor die gebieden waarvoor de provincie voortouwnemer is en die daarvoor door de provincie zijn aangemeld (“koppelingsafspraak”). De provincies zijn voor deze gebieden eerst in de gelegenheid gesteld met de betrokken partijen in de gebieden concept-beheerplannen op te stellen op basis van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. Deze afspraak beoogde draagvlak te creëren voor de beheerplannen en de implementatie daarvan en meer inzicht te geven in de haalbaarheid en betaalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen en de begrenzing. De besluitvorming over de definitieve aanwijzingsbesluiten van deze gebieden is daarom uitgesteld tot na 1 september 2009. Voor dit Natura 2000-gebied zijn daarover afspraken gemaakt met de minister van LNV. In het kader van de “koppelingsafspraak” hebben de provincies tot 1 september 2009 de mogelijkheid gehad om gebiedsspecifieke wijzigingsvoorstellen in te dienen die voortkwamen uit de opgestelde concept-beheerplannen. De wijzigingsvoorstellen zijn in samenhang met de zienswijzen en op eenzelfde manier, zorgvuldig in overweging genomen. Bij brief van 26 januari 2010 zijn de provincies op de hoogte gebracht van hoe de minister voornemens is met de voorstellen van de provincies in het definitieve besluit om te gaan. Binnen het reguliere proces van de aanwijzing zijn alle overige zienswijzen behandeld.

Voor de gebieden waarvoor op 1 september 2009 nog geen concept-beheerplan was opgesteld, geldt dat evident nieuwe inzichten uit het beheerplanproces eveneens in het reguliere aanwijzingstraject zijn meegenomen, ook hier met inachtneming van de ingediende zienswijzen.

Beheerplan en bestaand gebruik
Het aanwijzingsbesluit legt - naast de begrenzing - de instandhoudingsdoelstellingen vast waarvoor het gebied als Natura 2000-gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen geven op hoofdlijnen duidelijkheid over het ambitieniveau (zie ook paragraaf 4.1 van deze bijlage), in termen van “behoud” en “uitbreiding”/“verbetering” van de omvang en kwaliteit van betreffende aangewezen habitattype of leefgebied van een (vogel)soort. De uitwerking in omvang, ruimte en tijd van de instandhoudingsdoelstelling(en) uit het aanwijzingsbesluit, is een thema dat in een beheerplan thuishoort. Als er voor het realiseren van deze instandhoudingsdoelstellingen bepaalde specifieke maatregelen nodig zijn, dan behoort dit ook in het beheerplan geregeld te worden. Dat kan betekenen dat er ook maatregelen buiten de grenzen van het

Natura 2000-gebied genomen moeten worden.

Zoals in paragrafen 1.5 en 4.2 van de Nota van Antwoord staat vermeld, kan bestaand gebruik een plaats in het beheerplan krijgen. Hierbij wordt zoveel mogelijk ruimte gelaten voor het continueren van bestaand gebruik, echter wel binnen de voorwaarden die de instandhoudingsdoelstellingen daaraan stellen. Uiteindelijk heeft het beheerplan een centrale rol als het gaat om de regulering van bestaand gebruik. In een beheerplan wordt concreet gemaakt hoe en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied gerealiseerd kunnen worden. Het beheerplan zal duidelijkheid verschaffen over de vereiste ecologische randvoorwaarden ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen en over de ruimtelijke samenhang met de omgeving. In het beheerplan zal dus ook aan de orde komen of bestaand gebruik (mogelijk onder voorwaarden) overeenkomstig het beheerplan kan worden uitgeoefend. Kan het bestaand gebruik niet overeenkomstig het beheerplan uitgeoefend worden en zorgt het bestaand gebruik ervoor dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert of dat er door het bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, dan moet het bevoegd gezag passende maatregelen treffen. Het bevoegd gezag kan dan de aanschrijvingsbevoegdheid gebruiken.

De opstellers van het beheerplan zullen onderling afstemmen hoe zij met bestaand gebruik om willen gaan en hoe zij dit in het beheerplan zullen opnemen. Mogelijk kan niet voor al het bestaand gebruik ten tijde van het vaststellen van het beheerplan worden bepaald wat het effect is op de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gevallen zal dan een eventuele aanschrijving plaats moeten vinden indien blijkt dat er toch (significante) negatieve effecten zijn op de instandhoudingsdoelstellingen.

Jacht, wildbeheer en schadebestrijding worden gereguleerd door de bepalingen van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat zienswijzen over dit onderwerp geen directe relatie hebben met de aanwijzing van Natura 2000-gebieden, maar met de bepalingen van de Flora- en faunawet. De huidige regels voor jacht en wildbeheer volgens de Flora- en faunawet zijn door de aanwijzing als Natura 2000-gebied niet gewijzigd. Over wildbeheer en schadebestrijding zijn afspraken gemaakt in het Faunabeheerplan. Zie verder paragraaf 6.4.2 van de Nota van Antwoord.

Betrokkenheid bij beheerplan
De wens om betrokken te worden bij het opstellen van het beheerplan en de diverse ideeën die daarover naar voren zijn gebracht, zijn een goed signaal. De integrale benadering die het beheerplan voorstaat, kan alleen succesvol zijn bij voldoende betrokkenheid. Per gebied is één bevoegd gezag de zogenaamde voortouwnemer voor het opstellen van het beheerplan. Voor dit gebied is dat Provincie Overijssel.
Het is aan de voortouwnemer om grondeigenaren, gebruikers, andere overheden en belanghebbenden of vertegenwoordigers te betrekken bij het beheerplan. Belanghebbenden kunnen natuurlijk ook zelf het initiatief nemen de voortouwnemer of hun vertegenwoordigers te benaderen. Het is niet uitvoerbaar verzoeken om betrokkenheid bij het beheerplan, zoals verwoord in een aantal zienswijzen, door te zenden aan de voortouwnemer.

7 REACTIES OVER SCHADE

In een groot aantal zienswijzen wordt erop gewezen dat er als gevolg van deze aanwijzing inkomens- en vermogensschade kan optreden. Men mist in het besluit een paragraaf over schade en het betalen van een schadevergoeding. Verder wordt aangevoerd dat bij het aannemen van de Habitatrichtlijn de toezegging is gedaan dat de eigenaren en de gebruikers van de grond niet de financiële last van deze maatregelen hoeven te dragen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 biedt volgens de insprekers geen afdoende mogelijkheid voor compensatie. Verder zou de aanwijzing als Natura 2000-gebied een schending van het eigendomsrecht opleveren en in strijd zijn met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens. Ook de beperkingen van artikel 19d tot en met 19l en artikel 20 van de Natuurbeschermingswet 1998 zou een dermate zware verplichting opleveren dat het eigendom of het gebruikersrecht geen waarde van enige betekenis overhoudt. Er wordt in dit kader om een volledige schadeloosstelling gevraagd.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Schadevergoeding
Zoals in hoofdstuk 5 van de Nota van Antwoord over dit onderwerp staat vermeld, zijn in de aanwijzingsbesluiten geen aparte vergoedingsregelingen opgenomen. De huidige wettelijke regeling biedt namelijk voldoende mogelijkheden voor compensatie. Het gaat dan in het bijzonder om artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998.
De aanwijzingsbesluiten zullen naar verwachting niet snel een recht op schadevergoeding geven, omdat het aanwijzingsbesluit zelf over het algemeen geen beperkingen oplevert. Pas in het kader van het beheerplan of bij vergunningverlening kunnen beperkingen worden gesteld aan het bestaand gebruik, aan voorgenomen uitbreidingsmogelijkheden of aan de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Men komt in aanmerking voor schadevergoeding, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. er is schade geleden door een aanwijzing van een Natura 2000-gebied, door het weigeren van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (of door een daaraan verbonden voorwaarde) of door bepalingen in het Natura 2000-beheerplan;
2. de schade behoort redelijkerwijs niet (geheel) voor eigen rekening te blijven;
3. de vergoeding van de schade is niet (voldoende) verzekerd door aankoop, onteigening of door andere maatregelen, zoals beheersubsidies.

Rol van het beheerplan bij schade
In de nog op te stellen Natura 2000-beheerplannen zal uiteindelijk worden bepaald wanneer en hoe de doelen gerealiseerd worden en welke maatregelen daarvoor noodzakelijk zijn. Pas op dat moment kan er een nauwkeurige kosteninschatting worden gemaakt. Er wordt grote waarde gehecht aan goede financiële dekking van de realisering van de doelen in de beheerplannen. Het bovenstaande houdt niet alleen in dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Het betekent ook dat de compensatie van mogelijke inkomens- en vermogensschade van de betrokken eigenaren en gebruikers aan de orde dient te komen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 is juist voor dit doel door de wetgever in de wet opgenomen en deze heeft gemeend daarmee een voldoende mogelijkheid voor nadeelcompensatie te bieden. Resolutie 2004/2164(INI) van het Europese Parlement over de financiering van Natura 2000, waarnaar verschillende keren in zienswijzen is verwezen, biedt dan ook geen grond voor de stelling dat artikel 31 van Natuurbeschermingswet 1998 onvoldoende compensatiemogelijkheden zou bieden.

Eigendomsrecht
Van schending van het eigendomsrecht en van strijdigheid met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) is geen sprake. Artikel 1, eerste lid, van het Eerste Protocol van het EVRM bepaalt dat alle natuurlijke rechtspersonen recht hebben op het ongestoord genot van hun eigendom en dat niemand van zijn eigendom zal worden beroofd, behalve indien sprake is van algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht. De voorwaarden die worden gesteld aan het beheer van grond, die nodig is voor het realiseren van het Natura 2000-netwerk, leveren geen aantasting op van het recht van eigendom. De

bepaling uit het EVRM laat onverlet dat de Staat het recht heeft om die wetten toe te passen die noodzakelijk worden geacht om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang.

MINISTERIE VAN
LANDBOUW EN VISSERIJ

kenmerk
NLB/GS/GA-54632

datum
26 januari 1983

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Overwegende, dat de "Snoeyinksbeek", tezamen met de aangrenzende terreinen, voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat de aan de beek grenzende terreinen in het natuurmonument een directe relatie met de beek hebben;

dat door de afwisselende gesteldheid van deze terreinen ook een grote verscheidenheid in milieufactoren aanwezig is;

dat met name de gevarieerde samenstelling van de bodem en de taluds van de beek, de kwaliteit en temperatuur van het water, de stroming en de afwisseling in substraten bijdragen aan de zeer hydrobiologische waarde van de beek, die onder meer tot uiting komt in het voorkomen van zeldzame insectesoorten en de beschermde vissoort het Bermpje;

dat de in het natuurmonument voorkomende bossen en beekbegeleidende beplanting uit vegetatiekundig oogpunt van belang zijn door het voorkomen van verscheidene typen bos- en plantengemeenschappen;

dat deze bossen en beekbegeleidende beplanting eveneens van grote ornithologische betekenis zijn door hun functie van broedgebied van verscheidene minder algemene tot zeldzame vogelsoorten, waaronder IJsvogel en Houtsnip;

dat het bos aan de bovenloop (het Boerskottenbos) van grote mycologische betekenis is;

dat het natuurmonument uit een oogpunt van natuurschoon van belang is door zijn ligging in en invloed op het afwisselende landschap, gekenmerkt door hoogteverschillen, houtwallen, fraai opgaand geboomte, bossen en een waardevol agrarisch cultuurlandschap;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden en het natuurschoon, maar ook de geomorfologische structuur, de opbouw van het bodemprofiel, de waterhuishouding, het bestaande cultuurpatroon en de ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 27 januari 1982, nr. NLB/GS/GA-50069, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Snoeyinksbeek";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Overijssel ingezonden en van hun beschouwingen vergezelde schriftuuren, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

B E S L U I T :

I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument de "Snoeyinksbeek" en aangrenzende terreinen, voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Losser, sectie G, nrs. 857 en 1393; sectie H, nrs. 131 ged., 132, 571 ged., 572, 574, 861 ged., 862 ged., 863, 871 ged., 872 ged., 873 ged., 874 ged., 875 ged., 876, 880 ged., 1255 ged., 1256 ged., 1310, 1312, 1315 ged., 1565, 1568 ged., 2589 ged., 3301, 3312 ged., 3313 ged., 3314, 3470 ged., 3624 ged., 3651 ged., 3727 ged., 3729 ged., 3732 ged., 3916 ged., 3994 ged., 4215 ged., 4418 ged., 4601 ged., 4630 ged., 4712 ged., 4744 ged., 4754 ged., 4762 ged., 4763 ged., 5008 ged., 5189 ged., 5193 ged., 5194 ged., 5390, 5426 ged., 5802 ged., 5809 ged., 5813 ged., 5814 ged., 6038 ged., 6039 ged. en 6392 ged., een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN105/SN83.

II. Bij deze beschikking gaat een toelichting, die in samenhang met de beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant.

De Minister van Landbouw
en Visserij,

w.g. G.J.M. Braks

TOELICHTING

1. Inleiding

De onderhavige beschikking en deze toelichting zijn mede gewijzigd in reactie op de naar aanleiding van de voorgenomen aanwijzing ingediende bezwaren.
Gave beken en beekdalen zijn in Nederland schaars geworden, zo schaars dat de resterende beken met een oorspronkelijk beloop en een natuurlijk karakter als relicten beschouwd moeten worden.
In Twente zijn nog enkele daarvan te vinden, onder anderen de Snoeyinksbeek, een zijbeek en de Dinkel. De Snoeyinksbeek, globaal west-oost stromend, heeft een afwaterende functie voor een deel van de stuwwal van Oldenzaal. De beek meandert door een gevarieerd waardevol agrarisch cultuurlandschap gekenmerkt door hoogteverschillen, houtwallen, fraai opgaand geboomte, bossen en vochtige graslanden.
De beek is geheel gelegen in de gemeente Losser. De aanwijzing ervan als beschermd natuurmonument in de zin van de Natuurbeschermingswet heeft ten doel een effectieve bescherming te bieden tegen ingrepen, die het oorspronkelijk beekkarakter, nu nog goeddeels intact, teloor kunnen doen gaan. Zoals blijkt uit de bij de beschikking behorende kaart is in het natuurmonument één perceel staatseigendom gelegen. Dit deel zal te zijner tijd afzonderlijk als staatsnatuurmonument worden aangewezen.
Het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud, deel a, (Beleidsvoornemen) rekent de Snoeyinksbeek tot de "biologisch of geomorfologisch waardevolle beken".

2. Begrenzing van het aangewezen gebied

Voorop staat bij de aanwijzing van de Snoeyinksbeek als beschermd natuurmonument, dat de opbouw van het beekprofiel en het beloop van de beek worden beschermd. Dit is de reden, dat de beekloop zelf vanaf de oorsprong in het Boerskottenbos tot aan de uitmonding van de Dinkel, en een strook ter weerszijden daarvan met een breedte van minimaal c.a. 10 meter uit de as van de beek binnen het aangewezen gebied zijn opgenomen. 10 meter is een afstand, waarbinnen de primaire beekloop als zodanig duidelijk herkenbaar is.
Bovendien sluit de breedte van de strook van 10 meter aan weerszijden van de middellijn van de beek aan op de begrenzing, zoals opgenomen in het ontwerp-bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Losser, dat naar verwachting eerdaags ter inzage zal worden gelegd, overeenkomstig het bepaalde in artikel 23, lid 1, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.
Deze oeverzone heeft een dermate directe relatie met de beek, dat ze ten behoeve van een effectieve bescherming tot het aangewezen gebied behoort. Als binnen deze zone geen waardebedreigende handelingen plaatsvinden, kan het beekmilieu zijn huidige waarde behouden. Deze waarde is in veel opzichten juist gebonden aan het onregelmatige beloop en de variatie in milieufactoren (zie onder 3).

Bij het aanwijzen van de strook van totaal ca 20 breed speelt ook een rol, dat de beek licht meandert en dus niet steeds hetzelfde beloop heeft. Waar topografische situaties een doelmatige begrenzing vormen, is daarbij aangesloten. Te denken valt aan onder andere (zand)wegen en steilranden. Waar bossen en beekbegeleidende beplanting voorkomen is

de begrenzing in beginsel gebonden aan de bosrand, in die zin, dat de houtopstanden binnen het aangewezen gebied vallen. De relatie tussen beek en houtopstand heeft een wederzijds waardeverhogend effect.

Een tweede motief voor de aanwijzing ligt in de wens dat de waterkwaliteit in de beek niet verslechtert, opdat het huidige fysisch-chemische en biologisch karakter onaangetast blijft. Hiertoe hoeven nauwelijks beperkingen aan het landbouwkundige gebruik te worden opgelegd. Het sinds jaar en dag bestaande gebruik kan worden voortgezet inclusief de in het stroomgebied van de beek normale bedrijfsontwikkeling. Onder "normale bedrijfsontwikkeling" kan o.m. worden begrepen de vrijheid van gewaskeuze op bouwland. Ter voorkoming van eutrofiëring en de daarmee gepaard gaande biologische verarming van het beekmilieu dient het dumpen van drijfmest in het stroomgebied van de Snoeyinksbeek te worden vermeden. Daarbij zal dumpen van organische mest (meer mest op het land brengen dan voor een kwantitatief en kwalitatief goed gewas nodig is) naarmate het dichter bij de beek gebeurt, ernstiger gevolgen hebben.
Verharde wegen, die de beek kruisen, zijn buiten de aanwijzing gelaten, evenals de gronden die binnen het profiel van de aan te leggen Rijksweg 1 vallen. De aanleg van de Rijksweg is dan ook niet aan een vergunning gebonden.

3. Motivering van de aanwijzing

De loop van de Snoeyinksbeek kan weliswaar niet geheel natuurlijk meer worden genoemd, maar het dwarsprofiel is dit in het algemeen wel. Het totale waterregime en de waterkwaliteit zijn zodanig, dat in de beek organismen voorkomen die wijzen op een hoge hydrobiologische kwaliteit.
De aan de beek aansluitende gronden zijn voor ca. de helft agrarische cultuurgronden. Het overige deel bestaat uit bos c.q. houtwallen.
Over de cultuurgronden wordt opgemerkt dat deze in een aantal situaties voor maximaal landbouwkundig gebruik te nat en te weinig draagkrachtig zijn, en op diverse plaatsen buiten de genoemde bos- en wallengte van de beek voorzien zijn van verspreide beplanting, waaronder solitaire bomen.
De vegetatiekundige betekenis van de houtopstanden varieert afhankelijk van bodemeigenschappen en waterhuishouding. Aanwezig zijn onder meer Eiken-berkenbos, Beuken-eikenbos, Eiken-haagbeukenbos en Elzen-Vogelkersbos, soms zeer fraai ontwikkeld met onder meer Slanke sleutelbloem en Smalle beukvaren. Aan de uitmonding, binnen het overstromingsbereik van de Dinkel, komen voorts doornstruwelen voor, restanten van droge rivierduingraslanden, die onder invloed van bemesting en/of overspoeling met te voedselrijk Dinkelwater weliswaar aan waarde hebben ingeboet, maar niettemin nog zeer belangrijk zijn.
Naast de genoemde vegetatiekundige waarden moet met name de grote mycologische waarde worden genoemd van het bos rond het oorsprongsgebied van de beek, het landgoed Boerskotten.

De ornithologische waarden van het natuurmonument komen tot uiting in de betekenis als broedgebied van de volgende minder algemene tot zeer zeldzame vogelsoorten: IJsvogel, Appelvink, Bonte vliegenvanger, Wielewaal, Kleine bonte specht, Houtsnip, Buizerd, Bosuil, Wespendief en ook de Rode wouw heeft hier gebroed (het enig bekende broedgeval in Nederland).
Meer algemene soorten worden in het gevarieerde beekmilieu regelmatig als broedvogel aangetroffen, zoals Winterkoning, Gekraagde roodstaart, Boomkruiper, Boomklever, Glanskopmeeuw, Zwartkop en Tjiftjaf.
Meerdere malen is de Grote gele kwikstaart langs de Snoeyinksbeek waargenomen.

Het belangrijkste natuurwetenschappelijke aspect van deze aanwijzing is het hydrobiologische belang van de Snoeyinksbeek, dat tot uiting komt door het voorkomen van diverse soorten die gebonden zijn aan koel, zuurstofrijk en min of meer stromend water, zoals de kevers Platambus maculatus en Ilybius fuliginosus en de steenvlieg Nemura cinerea.
In wat mindere mate geldt dit ook voor Agabus bipustulatus en Hydroporus memnonius. Genoemd moet ook worden het voorkomen van het Bermpje, een op grond van de Natuurbeschermingswet beschermde vissoort.
De wezenlijke abiotische kenmerken van een laaglandbeek kunnen alsvolgt worden samengevat:

1. In de beek is het water schoon en zuurstofrijk en verhoudingsgewijs koel;
2. de bodem en taluds zijn onregelmatig van samenstelling en opbouw, dat wil zeggen dat er beschaduwde en zonnige plekken in voorkomen, diepe en ondiepe delen, vlakke en steile tot overhangende taluds, in respectievelijk binnen- en buitenbochten;
3. er is altijd water aanwezig, dat vrijwel het hele jaar stroomt;
4. er is een afwisseling in substraten, zoals zand, slib, stenen en organisch materiaal.

De Snoeyinksbeek voldoet aan deze karakteristiek. Weliswaar staat de beek soms gedeeltelijk droog (met name in de zeer droge jaren als 1959, 1976 en 1982), maar door de onregelmatige opbouw blijven op veel plaatsen poelen en ondiepten over, die fungeren als overzomeringsgebied voor de beekfauna.

4. Gebruik

Volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, vergunning worden aangevraagd. Dit dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen, dat de in artikel 12 van de Natuurbeschermingswet bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn.
Het is niet mogelijk op voorhand tot in details aan te geven wat wel en wat niet is toegestaan. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen.
Niettemin kunnen de volgende richtlijnen worden aangehouden:

* In ieder geval niet vergunningplichtig zijn de volgende handelingen:
  - ploegen en inzaaien van bouwland; maaien; oogsten; mesten, voorzover niet meer mest wordt opgebracht dan voor de agrarische gewassen opneembaar is;
  - het vernieuwen van afrasteringen;
  - maaien ten behoeve van de schouw;
  - het onderhouden van duikers;
  - dunning van houtopstanden in het kader van het bosbouwkundig beheer van de aangewezen boscomplexen.

  Het betreft handelingen, die worden verricht binnen het sinds jaar en dag plaats vindend gebruik, alsmede regelmatig terugkerende beheers- en onderhoudswerkzaamheden.

* In ieder geval wel vergunningplichtig zijn de volgende handelingen:
  - het wijzigen van de opbouw van het lengte- en/of dwarsprofiel van de beek alsmede vergravingen van de taluds;
  - het maken van kaden, beschoeiingen, betuiningen, stuwen en duikers;
  - handelingen die wijziging van de waterhuishouding tot gevolg kunnen hebben, zoals begreppelen, wateronttrekking ten behoeve van beregening, het aanleggen van waterlossingen en drainages;
  - het aanbrengen van oppervlakteverhardingen, ophogen, egaliseren en ontgronden;
  - plaatsen en aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voertuigen en onderkomens (waaronder

- bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- het aanbrengen van onder- of bovengrondse leidingen, installaties of apparatuur met bijbehorende werken of werkzaamheden;
- het gebruiken van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen in de beek of op de taluds van de beek, alsmede in de onder deze aanwijzing vallende bossen en andere houtopstanden;
- het aanwenden binnen het stroomgebied van de beek van meer organische mest dan voor een kwantitatief en kwalitatief goed gewas noodzakelijk is.

Handelingen, welke buiten het aangewezen gebied worden verricht maar de omschreven wezenlijke kenmerken aantasten, zijn eveneens aan een vergunning gebonden. Indien bijvoorbeeld in het beekdal min of meer parallel met de beekloop een nieuwe waterafvoerende leiding zou worden gegraven zou dat de watervoering van de Snoeyinksbeek direct beinvloeden. Daarmee zou worden ingegrepen in de wezenlijke kenmerken van de beek, zodat een vergunning vereist zou zijn.

* Ten slotte is er een groep van handelingen, waarvan niet bij voorbaat is vast te stellen of een vergunning vereist is, ook omdat de wijze van uitvoering kan verschillen.
Hieronder vallen vormen van recreatiebeoefening, het rooien van houtopstanden op de aangewezen bosgronden en in de aangewezen landschapselementen, het verrichten van achterstallige onderhoudswerkzaamheden aan de beek, het achterlaten of opslaan van voorwerpen of afval, stoffen, specie, bagger, materialen, hulpstoffen of producten van het agrarisch bedrijf en handelingen die de waterkwaliteit aantasten.
In dergelijke gevallen zal de consulent Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer in Overijssel behulpzaam zijn bij de beoordeling van de vergunningplichtigheid.

5. Beheersplan

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid om in overeenstemming met eigenaren en gebruikers van het beschermd natuurmonument een beheersplan op te stellen, Dit beheersplan, dat tot doel heeft het behoud of herstel van de natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis, heeft als gevolg, dat voor handelingen die neergelegd zijn in het beheersplan, geen vergunning op grond van artikel 12 behoeft te worden aangevraagd.
Bij de vaststelling van een beheersplan, waaraan voor betrokkene kosten of lasten zijn verbonden, die redelijkerwijze niet of niet geheel te zijner lasten behoren te komen, kan op zijn verzoek een uitkering worden toegekend.

6. Planologische situatie

a. Streekplan Twente

De aanduidingen, welke op de plankaart van het op 25 mei 1966 vastgestelde Streekplan Twente zijn ingetekend in het dal van de Snoeyinksbeek, zijn de volgende:
* Natuurgebied, voor het gedeelte vanaf de oorsprong van de beek tot aan ongeveer de Veldmatenweg.
* Landschappelijk waardevol landbouwgebied, vanaf ongeveer de Veldmatenweg tot aan de Luttersestraat.
* Natuurmonument voor het loofbos gelegen ten oosten van de Luttersestraat over een afstand van ± 500 meter.
* Landschappelijk waardevol landbouwgebied, tot aan de Denekamperdijk.

* Natuurmonument voor een deel oostelijk van de Denekamperdijk tot aan de monding van de Snoeyinksbeek in de Dinkel.

Deze opsomming weerspiegelt het in landschappelijke en natuurwetenschappelijk opzicht waardevolle karakter van de Snoeyinksbeek.
De Snoeyinksbeek valt in het voorontwerp Streekplan d.d. november 1982 geheel in de zone-aanduiding "Landelijk gebied III", welke wordt omschreven als: "Gebieden, die in het algemeen in landbouwkundig gebruik zijn met grote natuur- en/of landschapskwaliteiten". Bescherming van natuur en landschap wordt van groot belang geacht. Afzonderlijke aandacht krijgen in het voorontwerp de natuurlijke (en potentieel natuurlijke) beken: "Deze beken komen voor handhaving van de kwaliteiten in aanmerking". Op een afzonderlijke kaart van deze (potentieel) natuurlijke beken is de Snoeyinksbeek aangeduid.

b. Bestemmingsplan "Losser-Buitengebied"

Het plan werd vastgesteld op 22 februari 1972.
Gedeputeerde Staten van Overijssel keurden het gedeeltelijk goed op 15 mei 1973, besluit no. 274, afd. 2.
Onherroepelijk werd het plan door het Koninklijk Besluit nr. 30 van 16 november 1977.
De bestemmingen, zoals uitgetekend op de plankaart, geven een even gevarieerd beeld (zie bijlagen):

* De beekloop in het Boerskottenbos draagt de bestemming agrarisch gebied van grote landschappelijke waarde.
* Tot natuurmonument zijn bestemd het eigenlijke dal van de Dinkel, inclusief de monding van de Snoeyinksbeek, een strook ten noorden van de beek en ten oosten van de Luttersestraat, over een afstand van ± 900 meter, alsmede een deel van het beekdal over een afstand van ± 150 meter, gelegen oostelijk van de Veldmatenweg.
* Tussenliggende delen dragen agrarische bestemming met verschillende kwalificaties: agrarisch gebied, agrarisch gebied van landschappelijke waarde, agrarisch gebied van grote landschappelijke waarde.

De bestemmingen zijn in zoverre sterk versnipperd, dat de eenheid die de Snoeyinksbeek vormt, niet in de bestemmingsregeling tot uiting komt. Na de goedkeuringsprocedure resteert een sterk verminkte bestemmingsregeling, aangezien aan grote delen van de voorschriften (onder meer het aanlegvergunningenstelsel) goedkeuring werd onthouden.

c. Voorbereidingsbesluit

Op 15 juli 1982 heeft de Raad van de gemeente Losser een voorbereidingsbesluit vastgesteld voor het buitengebied.
De Snoeyinksbeek valt binnen het gebied waarvoor een aanlegvergunningvereiste geldt voor diverse werken en werkzaamheden die de natuurwetenscheppelijke en landschappelijke waarde van de beek kunnen aantasten.

d. Bestemming "Rijksweg 1" gemeente Losser

De aanleg van de Rijksweg 1 ten zuiden van Oldenzaal en de Lutte, zal aanzienlijke veranderingen te weeg brengen aan de bovenloop van de Snoeyinksbeek. Het Ontwerp-Rijkswegenplan 1982 voorziet, dat met de uitvoering der werkzaamheden vóór 1990 een aanvang wordt gemaakt. De gemeenteraad van Losser heeft de aanleg planologsch mogelijk gemaakt door de vaststelling van het bestemmingsplan Rijksweg 1, dat thans ter goedkeuring ligt bij Gedeputeerde Staten van Overijssel.
Het Boerskottenbos zal door Rijksweg 1 worden doorsneden.

Volgens het voorstel van het Staatsbosbeheer aan Rijkswaterstaat is het in verband met de natuurwetenschappelijke belangen noodzakelijk dat onder andere de Snoeyinksbeek de Rijksweg onbelemmerd kan kruisen, i.c. door middel van een duiker. Bij de aanleg van de bermsloten zal met de consulent Natuurbehoud bezien worden hoe voorkomen kan worden dat in de winter pekelwater in de beek terecht komt.

e. Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud, deel a (Beleidsvoornemen)

Paragraaf 6.4.4.4. van het Structuurschema vraagt bijzondere aandacht voor de laaglandbeken. De instandhouding van de nog resterende biologisch en/of geomorfologisch waardevolle beekdalen en beken wordt van essentiële betekenis geacht. Op kaart 4 (p. 252) van het Structuurschema staat de Snoeyinksbeek aangewezen als "biologisch of geomorfologisch waardevolle beek".
In paragraaf 6.4.4.4. op pagina 159 onderaan wordt expliciet gesproken over mogelijke toepassing van de Natuurbeschermingswet op waardevolle agrarische cultuurlandschappen (W.A.C.'s). Bij de omschrijving van de W.A.C.'s worden onder meer beken en beekdalen genoemd.
Gewezen wordt op de verantwoordelijkheden van de waterschappen in deze. In paragraaf 7.2 van het Structuurschema is te lezen, dat waterschapsbesturen bij de behartiging van de hun toevertrouwde taak alle hierbij betrokken belangen, waaronder die van natuur- en landschapsbehoud, zorgvuldig dienen af te wegen.

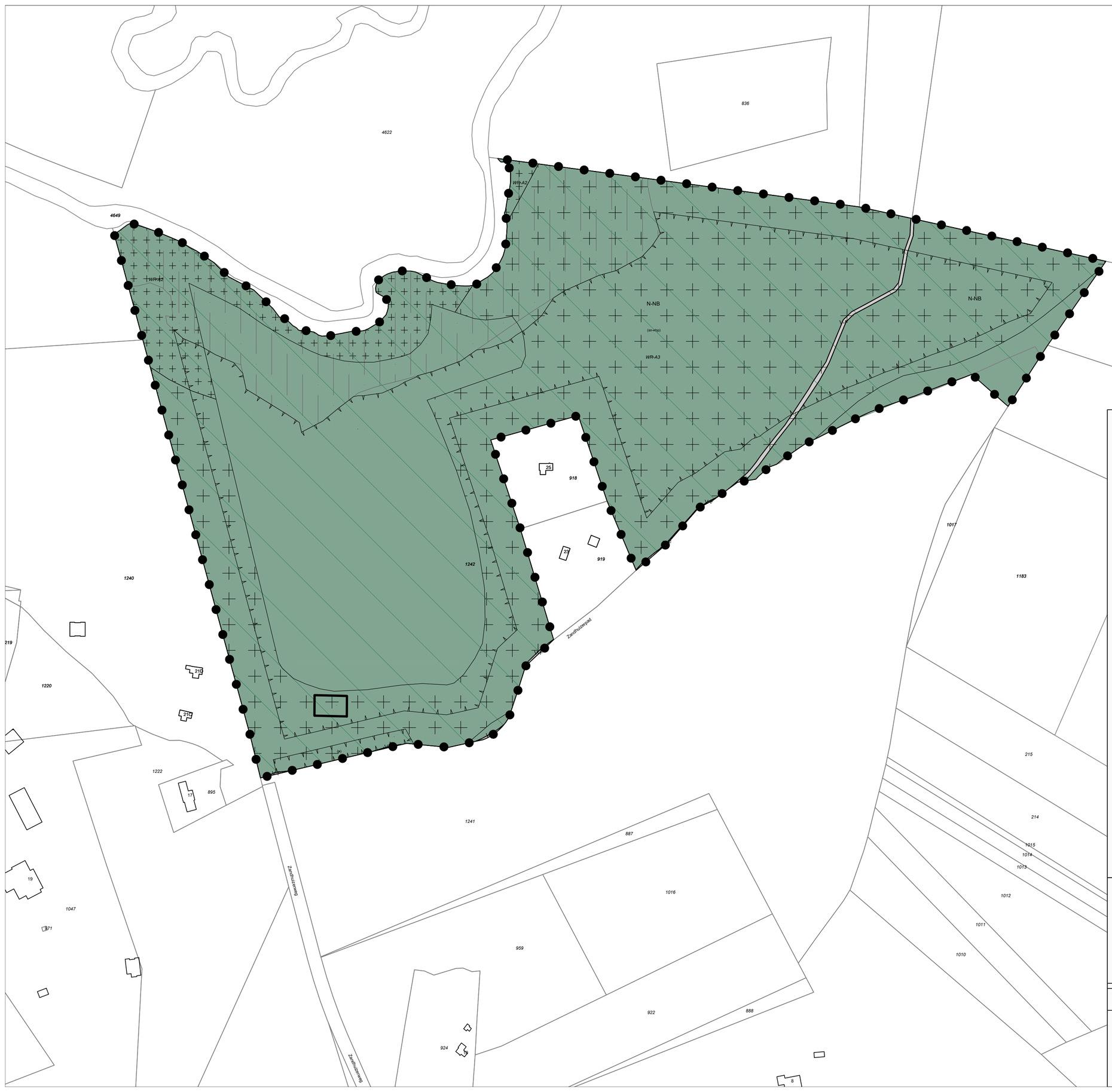

Legenda

Plangebied

Enkelbestemmingen

- N-NB — Natuur - Natuur en Bos
- V-F — Verkeer - Fietspad

Dubbelbestemmingen

- WR-A2 — Waarde - Archeologie 2
- WR-A3 — Waarde - Archeologie 3

Gebiedsaanduidingen

- overige zone - speciale beschermingszone 1
- reconstructiewetzone - extensiveringsgebied

Functieaanduidingen

- (p) — parkeerterrein
- (sn-nbp) — specifieke vorm van natuur - natuurbegraafplaats

Bouwvlakken

- bouwvlak

Gemeente :	Losser
Naam plan :	Bestemmingsplan Buitengebied partiele herziening Natuurbegraafplaats op Aust
Locatie :	Losser

projectnr.	status	formaat	schaal	datum
NL.IMRO.0168.BP008vzp1703-0401	vastgesteld	A2	1:2000	juni 2023

ruimtelijke ordening & bouw
RooBeekAdvies
BraGIS